BARBAROS HAYREDDİN PAŞANIN HATIRALARI

BİRİNCİ CİLT

Tercüman 1001 TEMEL ESER

Tercüman gazetesinde hazırlanan
bu eser Kervan Kitapçılık A. Ş.
ofset tesislerinde basılmıştır

Tercüman
1001 TEMEL ESER
14

GAZAVÂT-I HAYREDDİN PAŞA

Baskıya Hazırlayan:
Ertuğrul DÜZDAĞ

BARBAROS HAYREDDİN PAŞANIN HATIRALARI

BİRİNCİ CİLT

1001 Temel Eser'i iftiharla sunuyoruz

Tarihimize mânâ, millî benliğimize güç katan kütüphaneler dolusu birbirinden seçme eserlere sahip bulunuyoruz. Edebiyat, tarih, sosyoloji, felsefe, folklor gibi millî ruhu geliştiren,ona yön veren konularda **"Gerçek eserler"** elimizin altındadır. Ne var ki, elimizin altındaki bu eserlerden çoğunlukla istifade edemeyiz. Çünkü devirler değişmelere yol açmış, dil değişmiş, yazı değişmiştir.

Gözden ve gönülden uzak kalmış unutulmaya yüz tutmuş **-Ama değerinden hiçbir şey kaybetmemiş, çoğunluğu daha da önem kazanmış-** binlerce cilt eser, bir süre daha el atılmazsa, tarihin derinliklerinde kaybolup gideceklerdir. Çünkü onları derleyip - toparlayacak ve günümüzün türkçesi ile baskıya hazırlayacak değerdeki kalemler, gün geçtikçe azalmaktadır.

Bin yıllık tarihimizin içinden süzülüp gelen ve bizi biz yapan, kültürümüzde "Köşetaşı" vazifesi gören bu eserleri, tozlu raflardan kurtarıp, nesillere ulaştırmayı plânladık.

Sevinçle karşılayıp, ümitle alkışladığımız **"1000 Temel Eser"** serisi, Millî Eğitim Bakanlığınca durdurulunca, bugüne kadar yayınlanan 66 esere yüzlerce ek yapmayı düşündük ve **"Tercüman 1001 Temel Eser"** dizisini yayınlamaya karar verdik. **"1000 Temel Eser"** serisini hazırlayan çok değerli bilginler heyetini, yeni üyelerle genişlettik. Ayrıca 200 ilim adamımızdan yardım vaadi aldık. Tercüman'ın yayın hayatındaki geniş imkânlarını 1001 Temel Eser için daha da güçlendirdik. Artık karşınıza gururla, cesaretle çıkmamız, eserlerimizi gözlere ve gönüllere sergilememiz zamanı gelmiş bulunuyor. Millî değer ve mânâda her kitap ve her yazar bu serimizde yerini bulacak, hiç bir art düşünce ile değerli değersiz, değersiz de değerli gibi ortaya konmayacaktır. Çünkü esas gaye bin yıllık tarihimizin temelini, mayasını gözler

önüne sermek, onları lâyık oldukları yere oturtmaktır.

Bu bakımdan 1001 Temel Eser'den maddî hiç bir kâr beklemiyoruz. Kârımız sadece gurur, iftihar, hizmet zevki olacaktır.

KEMAL ILICAK

Tercüman Gazetesi Sahibi

BİRKAÇ SÖZ

Büyüklerinin kıymetini bilmeyen milletlerden büyük adamlar yetişmez olur. Genç nesiller ve halk, daima hatırlanan ve rağbet gören isimleri kendine örnek edinmektedirler.

Süflî ve günlük, birer eğlence vasıtası olan kimselerden, geçici, yalancı ve zararlı şöhretlerden, milletin gerçek büyüklerine yeri kalmayan yayın organlarımız, büyük şahsiyetlerden mahrum günlerin, bu yakın ve uğursuz geleceğin işaretini veriyorlar.

Halbuki biliyoruz ki, geçmişimiz, çocuklarımıza nümûne-i imtisâl olacak binlerce büyük adamla doludur.

Bu ilim ve hayat kahramanları, cehâlet semâmızda arada bir parlayıp kayboluyorlar. Biz onların varlığını sadece hissediyoruz ve yol gösterici parlak güneşler hâlinde hayat yolumuza getirmemiz icap ederken, uzak hayalleri ile faydasız övünüp duruyoruz.

Yeni nesiller ise —gözlerine tutulan— yabancı ışıkların peşinde, sürüklenip gidiyorlar.

Örnek millî şahsiyetlerin, hayat hikâyeleri, eser ve fikirleri ile yeni nesillerin önüne konması zarurî bir ihtiyaçtır. Yükselmek ve milletine faydalı olmak isteyen fert, kendi mizaç ve meyillerinin sevki ile, bu muhterem örneklerden bir veya birkaçını seçer, öğrenir, ibret alır. Onları geçmeye gayret eder.

Bu büyük adamlarda tecelli etmiş bulunan, milletin müşterek ahlâk ve ideali, yeni nesillerce bir gelenek olarak kolayca benimsenir. «Millî birlik» denen «sevgili»ye «vuslat»ın en tabiî yolu da budur...

Milletimin hizmetine koyduğum âciz kalemimle bu yolda gayret sarfetmekteyim. Daha önce de, Muallim Nâci merhumun «Ömer'in Çocukluğu»nu, Mizancı Mehmet Mu-

rat Bey'in «Turfanda mı Yoksa Turfa mı» adlı millî romanını (Mansur Bey adıyla) ve «Şeyhulislâm Ebussuud Efendi Fetvaları Işığında 16. Asır Türk Hayatı»nı yeni nesillerin istifadesine sunmuş idim.

Bu serinin dokuz numaralı kitabında da, yirminci asırda yaşamış İslâmcı bir fikir ve devlet adamını, Said Halim Paşa merhumu hayat ve eserleri ile tanıtmaya çalışmıştım.

Elinizdeki kitapla ise, onaltıncı asırda yaşamış İslâmcı bir cihad ve devlet adamını, Barbaros Hayreddin Paşa merhumu gerçek hayatı, savaşları ve kendi dünyası ile tanıtabilmek ümidini taşıyorum.

Neşre hazırladığım eser, «Gazavât-ı Hayreddin Paşa»dır. Büyük denizcinin zamanında ve yanında, reislerinden Seyyid Murâdî tarafından kaleme alınmıştır. Eserin aslı el yazması olarak Üniversite Kütüphanesi'ndedir. Kitabımızın sonuna bu yazmadan birkaç yaprak örnek olarak konmuştur.

Eseri, bugün zevkle okunacak bir hale getirebilmek maksadiyle, hatıra şeklinde tertip ederek dilini sadeleştirdim ve fasıllara ayırdım.

Sadeleştirmede aşırı gitmedim. Hattâ o günlerin havasını taşıyan bazı kelime ve deyimleri aynen bıraktım. Bunları da kitabın sonuna eklediğim «Lügat» kısmında açıkladım.

Baş tarafa, eserin takip ve anlaşılmasını kolaylaştırmak maksadıyla Hayreddin Paşa'nın hayatı ile Türk denizcilik tarihi ve gemi çeşitlerine dair bir «Giriş» koydum.

Bu kısımları ve metni hazırlarken faydalandığım kaynaklar kitabın sonundadır.

Eserin mert ve vakur üslûbunu bilhassa muhâfaza etmeye çalıştım. Ama bu üslûp ancak cihangir bir imparatorluk mensûbunun kârı idi. Ne yazık ki, biz bugün onu, ne his, ne de ifâde edebilmeye muktediriz.

Bu kitap, gelecekteki büyük ve geniş Türkiye'nin mutlu çocuklarına armağan olsun.

M. ERTUĞRUL DÜZDAĞ

GİRİŞ

- ★ BARBAROS HAYREDDİN PAŞA'NIN HAYATI
- ★ BARBAROS HAYREDDİN PAŞA'YA KADARKİ TÜRK DENİZ HAREKÂTININ KISA TARİHİ
- ★ TÜRK DENİZCİLERİNİN KULLANDIKLARI GEMİ ÇEŞİTLERİ
- ★ ESERİN YAZMA NÜSHALARI VE NEŞRE HAZIRLANIŞ .ŞEKLİ

BARBAROS HAYREDDİN PAŞA'NIN HAYATI

Büyük Osmanlı Türk denizcisi, korsanı ve amirali Hızır Hayreddin Paşa Midilli'de doğdu. Babası Midilli'nin fethi üzerine kale muhafızı olarak buraya gelmiş, aslen Vardar Yenice'sinden Yakup Ağa idi. Doğum tarihi kesin olarak belli değildir. 1466 — 1483 arasında çeşitli rivayetler vardır.

Hızır'ın İshak ve Oruç adında iki ağabeyi ve İlyas adında bir kardeşi vardı. İshak Midilli'de çalışıyordu. Oruç ve Hızır deniz ticareti yapmakta idiler.

Küçük kardeşleri İlyas'ı da yanına alarak Şam Trablusu'na sefer eden Oruç Reis'in gemisi Rodos şövalyeleri tarafından tutuldu. İlyas şehit oldu. Oruç esir edilerek Rodos'da zindana atıldı.

Oruç'u fidye vererek kurtarmaya çalışan Hızır buna muvaffak olamadı ise de Oruç bir fırsatını bularak kaçtı. Bu hadiseden sonra Oruç Reis korsanlığa başlamıştır.

Geleceğin Barbaros Hayreddin Paşa'sı olan Hızır Reis ise daha bir zaman ticarete devam etti. Ama sonunda o da ağabeyi Oruç Reis'in yanına gitti.

Beraberce Tunus Beyi'ne müracaat ederek ganimetlerin beşte birini ona vermek şartıyla Halk-ül Vâd kalesinde barınmak için anlaştılar (1512).

Bundan sonra Akdeniz'de geniş bir korsanlık hareketine giriştiler. Ceneviz, Venedik, Fransız, İspanyol ticaret ve harp gemilerine karşı kazandıkları başarı üzerine hem kuvvetleri arttı, hem de servet ve şöhretleri.

Bazı Arap kabile ve şehirlerinin ileri gelenleri kendilerini yardıma çağırdılar. Bunlar, gerek zâlim Arap beylerine ve gerekse İspanyol veya Cenevizli müstevlilere karşı yardım istiyorlardı. Bu davetler Hızır ve Oruç Reis'in Kuzey Afrika'da bir devlet kurmalarıyla neticelendi.

Becâye, Cicel (1513), Şirşel (1514) ve Cezâyir (1516) ellerine geçti. Cezâyir'i geri almak için işbirliği yapan bir İspanyol donanması ile bir Arap ordusunu mağlûp ettiler.

İspanyollarla işbirliği yapan Tenes ve Tlemsen'i de aldılar. Fakat düşmana sığınan Tlemsen beyi, İspanyol kuvvetleri ile tekrar hücuma geçti. Bu savaşta Oruç Reis şehit oldu.

Oruç'un ölümü üzerine Cezayir şehri dışındaki arazi Barbaros Hayreddin'in elinden çıktı. Ayrıca Cezâyir'i almak üzere gelen bir İspanyol donanması ile savaşmak zorunda kaldı. Donanma perişan olarak geri çekildi.

Daha önce Yavuz Sultan Selim'e bir elçi göndererek zapt ettiği toprakların Osmanlı Devletinin bir eyaleti olarak kabul olunmasını dilemişti (1518). İsteği kabul edildi. Padişah, Barbaros Hayreddin'e beylerbeyiliği pâyesi ve Anadolu'dan asker toplama izni verdi. Ayrıca yardımlarda bulundu.

Barbaros'un bu şekilde Osmanlı Devleti'nin bir paşası olarak valilik etmesi düşmanlarını telâşa düşürdü. Önce Tunus ve Tlemsen beyleri birleşerek büyük bir ordu ile Cezâyir'e yürüdüler. Cezâyir'in içinden elde ettikleri adamları da Türkler aleyhine ayaklandırdılar. Fakat Hayreddin Paşa ayaklanmayı bastırdığı gibi, Tunus ve Tlemsen beylerini de durdurdu.

Az sonra ise İspanyollar kırk gemilik bir donanma ve binlerce askerle hücuma geçtiler (1519). Bunlar da mağlûp oldular ve pek azı kurtulup kaçabildi.

Fakat Hayreddin Paşa birçok düşmanlıklarla karşılaşması ve Tunus Beyi'nin ordusu ile yapılan savaşın iyi bir netice vermemiş olması üzerine gemileri ve kendine bağlı reisleriyle Cicel'e çekildi. Cezâyir'i kendiliğinden terk etti.

1520'den sonraki yıllarda, bütün Hristiyanlık dünyasını şaşırtan fevkalâde zaferler kazandı. Akdeniz'deki bütün Türk ve öteki Müslüman korsanlar onun emrine girmek için Cicel'e koştular. Kısa zamanda kırk teknelik bir donanma kuruldu. Bütün meşhur deniz kurtları Barbaros'un emri altında bulunuyorlardı.

Kâfi derecede kuvvetlenince Cezayir üzerine yürüdü. Kendisine taraftar olan ileri gelen Cezâyir'lilerden de yardım görerek şehri tekrar zapt etti. Hayreddin Paşa'ya vaktiyle ihanet etmiş olan Cezâyir Beyi İbni Kadı öldürüldü. Şirşel ve Tenes tekrar alındı. Tlemsen hâkimi Abdullah vergi vermeyi reddedince üzerine asker sevkedilerek, vergiye bağlandı (1523).

Cezâyir'in zapt u rapta alınmasından sonra, şehrin yalısından kurşun atımı mesafede bulunan bir adadaki Penon (metinde Sen Pavlo) kalesini almaya

teşebbüs etti. Bu kale İspanyolların elinde bulunuyor ve Müslümanlara zulmedip sevap kazanmak için pazar günleri şehri topa tutuyorlardı. Barbaros gelmeden önce ise Cezâyir'i haraca bağlamış idiler.

İspanyolların teslim olmayı reddetmeleri üzerine kale lâğımla havaya uçurulup zaptedildi (1525). Hayreddin Paşa kaleyi tamamen yıktırarak çıkan taşlarla adayı sahilden ayıran denizi doldurttu. Böylece gemilerin sığınacağı bir liman meydana geldi.

Birkaç gün sonra kaleye yardım etmek üzere gelen on teknelik bir İspanyol filosu, kaçmak isterken tutularak tamamen esir alındı.

Aynı yıl Barbaros'un, Aydın Reis idaresinde olarak sefere yolladığı Türk korsanları Marsilya ve Nis sahillerini basıp esir ve ganimetler aldıktan başka İspanya kıyılarını korumak üzere kendilerini arayan onbeş teknelik bir filoyu da tamamen esir ederek Cezâyir'e döndüler.

İslâm âlemini sevince gark eden bu zaferler, Hristiyanları mâtemlere boğuyordu. Rahiplerin gönderdikleri şikâyet mektupları ve bizzat gelen şikâyetçilerin verdiği kara haberler, o sırada Almanya, İtalya, Hollanda ve İspanya tahtlarına sahip olan İmparator Beşinci Karl'ı (Şarlken) bir meclis toplamaya mecbur etti.

Prens, şövalye, kardinâl, ileri gelen komutan ve kaptanların katıldığı toplantıda İspanyol ve Fransız filolarının birleşerek Barbaros Hayreddin Paşa üzerine gitmeleri kararlaştırıldı. Kurulacak olan donanmanın başına ise devrin Hristiyan kaptanlarının en meşhuru Andrea Doria getirildi.

Andrea Doria, Afrika kıyısında bir hareket üssü elde etmek için önce 40 parçalık bir donanma ile Şirşel'e çıkarma yaptı ise de şehrin müdafileri tarafından mağlûp edildi. Birçok ölü ve esir bırakarak kaçmaya mecbur oldu.

Hayreddin Paşa ise Andrea Doria'yı karşılamak üzere Akdeniz'e açılmış, fakat tesadüf edememişti Şirşel'de olduğunu haber alınca, peşinden gitti. Fakat Andrea Doria kaçarak İspanya limanlarına sığındı. (Bizim metnimize göre ise Hayreddin Paşa bu donanmayı yakalamış ve Andrea Doria da dahil hepsini esir almıştır.)

Akdeniz'de karşısına çıkacak kimse kalmayan Barbaros Hayreddin Paşa, bu sırada Hristiyan zulmüne karşı ayaklanmış olan Endülüs Müslümanlarına yardıma gitti ve 70 bin Müslümanı Afrika'ya geçirerek kurtardı.

Barbaros Hayreddin Paşa 1533 yılında Kanunî Sultan Süleyman tarafından bir hatt-ı hümâyun ile İstanbul'a çağırıldı. Barbaros, yerine evlâtlığı Hasan Ağa'yı bıraktı. Yanına meşhur ondokuz reisini alarak mükemmel bir donanma ile yola çıktı. Yolda Mesina açıklarında 18 gemilik bir filo mağlûp edilerek yakıldı. Koron'da bulunan Andrea Doria, Preveze'ye sığındı.

1533 yılı ortalarında Hayreddin Paşa'nın donanması büyük merasim ve şenliklerle İstanbul limanına geldi. Birkaç gün sonra Büyük Türk Kanunî Süleyman'ın huzuruna kaptanları ile birlikte kabul edildi.

Sonra, bu sırada Halep'te bulunan Sadrazam İbrahim Paşa'nın daveti üzerine onun yanına gitti. Ora-

da merasimle Cezâyir Beylerbeyisi pâyesi ile Kapudân-ı Deryalığa nasb olundu. Halep'e at sırtında yirmiiki günde gidip dönmüştür.

O kış İstanbul tersanelerinde 61 pâre gemi inşa ettirdi.

1534 yılı ilkbaharında 80 parçalık bir donanma ile Akdeniz'e açıldı. Santa Luka, Sidraro, Fondi ve İsperlonga şehir ve kalelerini zapt ve tahrip etti. Haçlılar üzerinde yeteri kadar korku uyandırdıktan sonra Tunus'a döndü.

Halk-ül Vâd kalesini ve Tunus'u aldı. Kayruvan'a çekilen Tunus Beyi Hasan'ın üzerine onbin kişilik bir ordu ile yürüdü. Bu seferde otuz topu çektirmek için kâfi hayvan bulamayınca top kundakları üzerine yelken taktırması meşhurdur. Tunus Beyi mağlûp edilerek kabileler itaat altına alındılar (1534).

Tunus'un zaptı Avrupa'da akisler uyandırdı. Tunus Beyi'nin Alman imparatoru ve İspanya kralı Beşinci Karl'dan yardım istemesi üzerine 1535'de İmparatorluk, Papalık, İspanya, Napoli, Ceneviz, Malta ve Portekiz kuvvetlerinden meydana gelmiş 300 gemi ve 24 bin kişilik ordu Halk-ül Vâd'de karaya çıktı. Burayı bir müddet müdafaa eden Hayreddin Paşa daha sonra Tunus şehrine çekilerek müdafaaya devam etti. Fakat gerek muhasara eden ordunun üstün kuvveti ve gerek içerdeki dörtbin Hristiyan esirin boşanarak şehrin içinde karışıklık çıkarmaları üzerine orayı terk etti. Düşman kuvvetlerini yararak önce Bâbülzünnab limanına oradan da gemilerle Cezâyir'e döndü. Tunus'a giren Haçlı ordusu şehri günlerce yağma ve halkını katl etmiştir.

Cezâyir'e gelir gelmez 35 teknelik bir donanma ile derhal denize açılarak İspanya kıyılarına baskınlar verdi. Minorka adasının Mahon limanını, Mayorka adasının Palma kalesini ve şehrini tahrip edip yaktı. Yolda Tunuslu esirleri Avrupa'ya taşıyan Haçlı gemilerini esir alıp Müslümanları kurtardı. Büyük ganimetlerle ve pek çok esir ile Cezayir'e döndü.

Avrupa, Barbaros Hayreddin Paşa'nın bu yeni darbelerinin haberi kendisine ulaştığında Tunus zaferi müjdesini kiliselerde âyinlerle kutlamakta idi.

Bunlardan sonra Kanunî tarafından tekrar İstanbul'a çağrılan Hayreddin Paşa, Napoli üzerine yürüyecek olan Fransızlara denizden yardım etmek ve harekâtı idare etmekle vazifelendirildi (1536).

Osmanlı donanması Otranto yakınlarında karaya çıkarma yaparak Kastro kalesini zapt etti. Fakat kuzeyden Napoli üzerine gelecek olan Fransız kuvvetleri görünmediğinden geri dönüldü.

Bunda ve bir yıl sonra yapılan seferde Brei dizi ve Korfo zorlanarak Venedik'e ait olan Syra (Şira), Egina (Ekin), Nios (İne), Paros, Tinos ve Skorpento (Kerpe), Kasos (Kaşot) gibi adalar alındı. Ve Nakos (Nakşe) dükalığı Osmanlı idaresine bağlandı. Girit'e baskınlar yapıldı.

Barbaros Hayreddin Paşa idaresindeki Osmanlı donanmasının bu zaferleri Venedik devletini çok güç durumda bıraktı. Papa'ya ve bütün Avrupa'ya müracaat ederek bir haçlı donanması hazırlanmasını istedi.

Bütün kuvvetli denizci devletlerin iştiraki ile 300 kadarı kadırga ve kalyon çeşidinden büyük harp ge-

misi olmak üzere 600 teknelik bir donanma kuruldu. Bu donanmanın başına da devrin en meşhur kaptanı Ceneviz dukası Andrea Doria getirildi.

Barbaros Hayreddin Paşa bu büyük deniz kuvvetine Preveze önlerinde 122 kadırga ile karşı çıktı (Eylül 1538). Bu gemilerin gönüllü gelmiş 20 tanesi arka safta ihtiyat kuvveti olarak Turgut Reis'in emrinde bulunuyordu. Ön safta merkezde Hayreddin Paşa vardı. Sağ kanada Salih Reis, sol kanada ise Seydi Ali Reis kumanda etmekte idiler.

Düşman donanması ise önde kalyonlar, ikinci hatta kadırgalar ve üçüncü hatta diğer gemiler olmak üzere saf tutmuştu.

Savaşın başlangıcında rüzgârı arkadan alan ilk saftaki 150 kadar kalyonun, zaptı imkânsız yüzen kaleler halinde Türk donanması üzerine yürümesi herkesi dehşete düşürdü.

Fakat rüzgâr durunca, yalnız yelkenle hareket edebilen kalyonlar hareketsiz kaldı. Kalyon toplarının kısa menzili dışında kürekleriyle ve sür'atle kayan Türk kadırgaları uzun menzilli toplarıyla bu iri gemileri delik deşik ettiler.

Arka saftaki düşman kadırgaları Andrea Doria kumandasında olarak ileri çıktılarsa da dayanamayıp kalyonların gerisine çekildiler. Onların çevirme hareketleri, Hayreddin Paşa'nın gayet seri ve yerinde yaptırdığı manevralar sebebiyle işe yaramadı. Turgut Reis'in de katıldığı Türk çevirmesinden sonra yandan da ateş açılınca barut dumanı her yeri kapladı.

İlk saftaki kalyonları kâfi derecede döven Osmanlı kadırgaları Hayreddin Paşa'nın emri ile hücuma

geçtiler. Bir kısmını zapt edip veya batırarak bu saffı yardılar ve arkadaki gemilere hücum ettiler... Savaşın kaybedildiğini anlayan Andrea Doria gece karanlığından istifade ederek harp sahasını terk etti.

Preveze zaferi, bütün Osmanlı ülkesinde «cihâd-ı ekber» sayılarak şenliklerle kutlandı. (Kitabımıza esas olan yazma nüshada Preveze savaşına dair verilen bilgiler farklıdır. Biz de metinde ona sadık kaldık.)

Ertesi yıl Kataro ağzındaki Nova kalesi de Hasan ve Turgut reisler tarafından zapt edilince Venedik sulh istemeye mecbur kaldı. Böylece Akdeniz'deki Osmanlı hâkimiyeti tamamlanmış oldu.

Barbaros Hayreddin Paşa'nın Preveze zaferi düşmanları tarafından da takdir edildi. Beşinci Karl, onu bütün Kuzey Afrika'nın hükümdarı olarak tanıyacağını bildirerek Osmanlılardan ayrılmaya teşvik etti.

Barbaros'un bunu kabul etmemesi üzerine ise 400 gemi ve 30 bin askerle bizzat İmparator, maiyetinde Andrea Doria ve Meksika'yı istilâ eden Fernando Cortez olduğu halde Cezayir'e hücum etti (1541). İspanya, İtalya, Almanya ve Malta şövalyelerinin en meşhurlarının da katıldığı bu büyük Haçlı donanması, Hayreddin Paşa'nın yerine bıraktığı Hasan Ağa tarafından bozguna uğratıldı. Hasan Ağa'nın emrinde bin tanesi Türk olmak üzere 9 bin kişilik bir kuvvet vardı. Havanın da bozması üzerine Haçlı donanması perişan olarak geri döndü. (Gazavatnâme metninde bu tarihten sonraki seferler yazılmayarak, Hayreddin Paşa'nın vefatı kısaca kayd olunmuştur.)

Barbaros Hayreddin Paşa'nın idaresindeki Türk donanması 1543 yılında Fransızlarla müşterek hareket

etme emrini aldı. Tam bir keşmekeş içinde bulunan Fransız donanmasından pek istifade edemeden (barut fıçısından çok, şarap fıçısı getirmişlerdi) Nis zapt edildi. Fakat aynı sebeple Nis müdafaa edilemeden tekrar bırakılıp geri çekilmek icap etti. Bu sefer sırasında Barbaros, Cenova'da esir bulunan Turgut Reisi de kurtarmıştır.

Hayreddin Paşa donanma ile, Beşinci Karl'ın İspanya ve İtalya topraklarına hücumlar yaparak onu Fransa Kralı Fransua ile sulhe mecbur ettikten sonra İstanbul'a döndü (1544).

Dönerken, Fransa'da bulunan Müslüman esirleri ve pek çok ganimet malını da beraberinde getirdi.

İstanbul'da iki yıl daha yaşadıktan sonra 1546'da vefat etti. Ölümüne ebced hesabı ile (Mâte reîsül bahr) «deniz reisi öldü» cümlesi tarih (hicrî 953) düşürülmüştür.

Kendi kaabiliyeti ve iradesi ile korsan reisi, Kaptan-ı Deryâ ve ülkeler fatihi olarak yükselmiştir. Osmanlı Devletinin ondokuzuncu Kaptan-ı Deryâ'sı idi. Oniki yıl şeref ve zaferlerle hizmet etti. Emrindeki donanmayı zaferden zafere ulaştırdı. Devlete koca bir eyâlet bağladı ve Osmanlı sınırlarını Fas'a kadar uzattı.

İstanbul'da Beşiktaş semtinde deniz kenarındaki türbesinde medfundur. Aynı yere son zamanda kendisini ve birkaç levendini bir kadırga burnu üzerinde olarak temsil eden bir heykel yapılmıştır. Eskiden o civarda kendi yaptırdığı medresesi de varmış. Allah rahmet eylesin.

BARBAROS HAYREDDİN PAŞA'YA KADARKİ TÜRK DENİZ HAREKÂTININ KISA TARİHİ

XI. ASIR

1071 Malazgirt Zaferi ile Anadolu Müslüman Türklere açıldı.

1076 Anadolu Selçuklu Devletinin kurucusu olan Süleyman Şah, Trabzon ve Sinop hariç bütün Anadolu'yu ele geçirerek İznik'i kendisine payitaht edindi. İstanbul'u almaya hazırlık olmak üzere burada bir donanma kurmaya başladı.

1084 Selçuklulardan İshak Bey İzmir'i ele geçirerek Adalar Denizine (Ege) çıktı. Burada yaptırdığı çok sayıda gemilerle Klazomen ve Foça kalelerini aldı, körfeze hâkim oldu.

1088 Süleyman Şah'ın 1086'daki vefatından iki yıl sonra Bizans donanması hücum ederek, Gemlik'te kurulmuş olan tezgâhları ve mevcut gemileri yaktı.

1089 İshak Bey, Midilli, Sisam, Sakız ve Rodos adalarını zapt etti. Sakız'ı kurtarmak için gelen bir Bizans donanmasını mağlûp etti. Bu galibiyet Türk donanmasının ilk zaferi sayılır.

1095 İshak bey, Nara burnu civarındaki Abidos kalesini alarak Bizans donanmasını Marmara'ya hapsetmek istiyordu. Kalenin fethi sırasında şehit oldu.

XII. ASIR

★ Haçlı seferleri sırasında mühim limanlar ve adalar Bizans, Venedik veya Cenevizlilerin eline geçti. Venedik, Piza ve Ceneviz donanmaları Akdeniz'de faaliyete başladılar. Türkler, Menteşe ve Teke (Antalya) sahillerinde tutunmaya çalışıyorlardı. Haçlıları Akkâ'dan Dimyat'a geçiren 200 teknelik Rum donanmasının bir kısmı Türk denizcileri tarafından ateş kayıkları ile yakıldı.

XIII. ASIR

1214 Selçuklu sultanı İzzettin Keykâvus 1214'te Sinop kalesini ve ertesi yıl Antalya'yı aldı. Sultan-ül berri vel-bahr (Kara ve deniz sultanı) diye anılıyordu.

1230 Cengizlilerin istilâsına uğrayan Harzem Türklerinden batıya göç eden Horzum ve Teke aşiretleri Selçuklulara sığınarak Antalya civarına yerleştiler. Hazar ve Aral göllerinin usta denizcileri olan bu Türkler, Akdeniz'de korsanlığa başladılar.

1250 Haçlı donanması Mısır'da esir edildi. Suriye sahili Haçlılardan geri alınarak Sen Jan şövalyeleri buradan kovuldu.

1268 Mısır sultanı Baybars Antakya'yı, 1270'de Lâzkiye'yi zapt etti.

1271 Baybars'ın Kıbrıs'a gönderdiği 17 gemilik donanma mağlûp oldu.

1291 Mısır Sultanı Halil zamanında Akkâ, Sur, Sayda, Beyrut ve bütün Suriye sahilinden Haçlılar kovuldu. Sen Jan şövalyeleri de Kıbrıs'a sığındılar.

★ Selçuklular Menteşe, Antalya, Alâiye ve İçel'e tâyin ettikleri «emîr-ül sevâhil» denilen beylerin idaresinde olarak (bu beylere Osmanlılar devrinde «yalı beyleri» denmiştir) buraları deniz harekâtı için üs yerine kullanıyorlardı. Bu beyler Kıbrıs kralları ve sonra da Rodos şövalyeleri ile devamlı harp etmişlerdir.

1300 Asrın ikinci yarısında Selçuklular tarafından sınırlara yerleştirilen uç beyleri ile Rumlar arasındaki mücadele şiddetlendi. 1280'de harekete geçen bu beyler 1300'de sahillere ulaştılar. Osman Gazi Bilecik'i alarak Marmara'ya, Karasi Bey, Balıkesir, Aydıncık ve Edremit havalisini alarak Marmara ve Ege Denizlerine çıktılar. Menteşe beyleri ise Menderes havzası ile sahillerinden sonra 1300'de Rodos'u da alarak Rumlarla savaşmakta idiler. Aynı yıl Gazi Çelebi Sinop'ta hükümdar oldu. Bir donanma meydana getirdi. Sinop'u muhasara etmeye gelen Rum donanmasının gemilerini deniz altından delip batırak içindekileri esir etti.

XIV. ASIR

1301 Anadolu Selçuklu Devleti sona erdi. Beylikler teşekkül etti. Osmanlı Devleti kuruldu.

1308 Menteşeli Sasa Bey, Ayaslog'u (Efes) aldı. 30 gemi ile Sakız'ı yağmalayıp geri döndü.

1308 Osmanlılardan, Osman Gazi'nin kumandanı Emir Ali Bey, Kalolimni adasını aldı. (Emir Ali: İmralı).

1309 Suriye'den kovulunca Kıbrıs'a gelmiş bulunan Sen Jan şövalyeleri Papa'nın isteği üzerine Rodos'u Türklerden aldılar. Bu şövalyeler bundan sonra «Rodos şövalyeleri» diye anılmış ve Rodos'un 1522'de geri alınmasına kadar burada kalarak Müslümanlara zarar vermişlerdir. 1522'den sonra ise Malta'ya yerleşmiş (Malta şövalyeleri) ve aynı işe devam etmişlerdi. Bunlar kendilerini Hristiyanlığa adamış savaşçılardı. Sen Jan tarikatinde bulunmakta idiler.

1310 Ayaslog'a hücum eden Rodos şövalyeleri püskürtüldü. Aynı yıl Ayaslog Valisi Osman Bey filosu ile Rodos'u muhasara etti. Zapt etmek üzere iken İtalyanlar yardıma gelerek kurtardılar.

1311 Karesi Beyliği hizmetinde olan Sarı Saltuk Türklerinden Ece Halil Bey Gelibolu'yu zapt etti. Halil Bey 1314'te Rum, Sırp ve Cenevizli'ler tarafından baskın ile şehit edildi.

1311 Aydın oğlu Mehmet Bey İzmir'e hücum ederek yukarı kaleyi (Kadife Kalesi) aldı.

1312 23 Gemilik Türk filosu Rodos şövalyelerinin baskını ile mağlûp oldu. Aydın ve Menteşe gemileri birlikte hareket ediyorlardı.

1318 Türk filosu Rodos'a hücum etti, fakat geri çekildi.

1318 Sinop'ta hüküm süren Gazi Çelebi, Rumların elinde bulunan Trabzon'u yağma ettirdi.

1319 Sakız'ı almak için yola çıkan 58 gemilik Türk filosu, Sakız ve Rodos'luların 38 büyük gemisine mağlûp oldu. Bütün gün süren savaşta ancak 6 Türk teknesi ve 400 levent kurtulabildi.

1320 Menteşeli Şecaaddin Orhan Bey, tekrar Rodos'a hücum etti ise de netice alamadı.

1322 Gazi Çelebi vefat etti. Sinop kalesi Kızıl Ahmetlilerin (Candaroğulları) eline geçti.

1326 Osmanlı Devletinde, Osman Gazi vefat etti. Orhan Gazi başa geçti.

1326 Aydınoğlu Osman Bey vefat etti. Henüz 18 yaşında bulunan Umur Bey, İzmir Beyi seçildi ve donanmanın idaresini eline aldı. Umur Bey'in yanında Peşref Bey oğlu Yusuf Bey, Ahat subaşı, Dündar Bey, İlyas Bey ve Hoca Selman gibi kumandanlar bulunuyordu.

1328 Umur Bey iki sene muhasara ettikten sonra aşağı İzmir'i aldı.

1329 Umur Bey, biri kadırga olan 7 teknelik küçük bir filo ile sefere açıldı. Bozcaada civarında Rum gökelerini kaçırdı.

1331 Karasi Beyleri 70 gemilik bir filo ile Gelibolu ve Ferecik civarına asker çıkardılarsa da Rum kuvvetleri önünde çekildiler.

1331 Umur Bey 28 harp gemisi ile sefere çıktı. Midilli Beyi'nin gökesi alındı. 22 teknelik Hızır Bey (Menteşe) filosu ile birleşilip Sakız yağma edildi

1332 Umur Bey 35 gemisi ve Saruhan ile Aydın beylikleri filolarının da katılması ile sefere çıktı. Gelibolu'ya asker döküldü. Üç gün savaştan sonra Bizans ordusu iç kaleye kapandı. Fakat büyük bir yardım kuvveti geleceği öğrenilince Türkler çekildiler. Donanma Semendirek adasını ve Trakya'da bazı yerleri yağma ederek döndü.

1333 Umur Bey, civar beyliklerden gelen filolar ve kendisine katılan korsan teknelerinden kurulu 250 gemilik bir donanma ile Teselya seferine çıktı. Skiros adası alındı. Çeşitli kollara ayrılan filo Termopil'e asker çıkardı. Modeniç kalesini ve Eğriboz adasını vergiye bağladı. Pek çok ganimet alındı. Bu arada esir üç Türk gemisi ve mürettebatı ile ayrıca esir 500 Türk kurtarıldı.

1333 Aynı yıl 110 gemi ile tekrar sefere çıkan Umur Bey, Salamis adası ve Atika sahillerini yağma etti. Akıncılar Atina'ya kadar gittiler.

1333 Karasili Dursun Bey, Çığrı kalesini alarak Çanakkale Boğazına vardı.

1334 Edremit'te hüküm süren Karasili Yahşi Bey 100 kadar küçük gemi ile Golos'u üs edinip, Teselya, Eğriboz, Selânik taraflarına akıncılar gönderdi.

1334 Aydın hükümdarı Mehmet Bey vefat etti. Kardeşleri ve oğulları toplanarak aralarından Umur Bey'i hükümdar seçtiler.

1334 Papalık, Kıbrıs ve Rodos şövalyeleri 30 büyük gemi ile İzmir'e baskın yapmak istediler. Umur Bey yetişti, çekildiler.

1335 Umur Bey'in filosuna Saruhan filosu ve Türk korsanlarının da iştirakiyle 276 teknelik bir donanma meydana geldi. Mora despotları haraca bağlandı. Onbin kişilik bir düşman kuvveti mağlûp edildi. Eski Isparta'ya kadar girildi. Esir ve ganimetlerle dönüldü.

1336 Bizans İmparatoru, Midilli ve Foça'yı ellerinde tutan Cenevizlilere karşı Saruhanlılardan, sonra da Umur Bey'den yardım istedi. Düşman teslim oldu. Esir Türkler de kurtarıldı.

1337 Arnavutlar isyan etti. İmparator, Umur Bey'den yardım istedi. Yardım yapıldı ve isyan bastırıldı. (Arnavutlar 15. asırdan itibaren Müslüman olmuşlardır.)

1338 Umur Bey 350 tekne ile Adalar Denizine hâkim bulunuyordu. Cepanto ve Patros körfezine kadar sefer edip döndü.

1339 Atina dükalığını elde tutan Katalanlar Umur Bey'den yardım istediler. Yardım yapıldı fakat sözlerinde durmadılar. Atina ve Tep havalisi, Nakşa, Andrina, Sifnoz, Serifoz, Paros adaları yağma edildi.

1340 Osmanlılar Karasi Beyliğini ve Katalanların elindeki Biga'yı da alarak Lapseki'ye kadar ilerlediler. Usta Karasi denizcileri Osmanlıların hizmetine girmişlerdi.

1340 Bizans İmparatoru'nun teklifi üzerine Umur Bey 350 gemi ile Karadeniz'e çıktı. Kilya sahilinden Eflâk arazisine akınlar yaptı. Ganimet ve esirlerle döndü.

1341 Umur Bey 300 gemi ile Kıbrıs'a hücum ederek Kıbrıs Kralı'nı yardım istemeye mecbur bıraktı.

1342 Aydın ve Menteşe korsan gemileri Girit ve Eğriboz'a akınlar yaptılar.

1342 Aynı yıl iki yeni imparator namzetinden biri Kantakuzin Umur Bey'den hasmına karşı yardım istedi. Umur Bey 300 gemi ve 29 bin askerle Meriç nehri ağzında Ferecik ve havalisini aldı. Ertesi yıl da Selânik'e sefer etti.

1343 Papa'nın teşviki ile Türk deniz kuvvetine karşı bir Haçlı donanması hazırlandı.

1344 Haçlı donanması büyük bir kuvvetle gelerek Türk donanmasını yaktı. İzmir'e hücum edip aşağı İzmir'i, Liman Kalesini aldılar ve bütün halkı öldürdüler.

1345 Umur Bey karadan savaşa devam etti. Haçlıların kumandan ve ileri gelenlerini tuzağa düşürerek kılıçtan geçirdi.

1346 Umur Bey yeni bir filo kurdu. Liman Kalesini denizden de kuşattı. Fakat tekrar Haçlı donanması gelerek Türk deniz kuvvetini mağlûp etti.

1347 Umur Bey tekrar topladığı gemilerle İmroz'u işgal etti. Fakat Rodos şövalyeleri baskın vererek gemileri yakıp bir kısım askeri esir ettiler.

1348 İzmir kalesini hücumla almak için büyük bir taarruz hazırlayan Umur Bey, harp sahasında kale mazgallarına bakmak için miğferini kaldırdığı sırada ok ile alnından vurularak şehit oldu. Makamı cennet olsun.

1348 Umur Bey'in vefatı üzerine Aydınoğulları denizdeki kuvvetlerini tamamen kaybettikleri gibi Haçlılarla, aleyhte şartları muhtevi bir mütareke akdine de mecbur kaldılar.

1349 Umur Bey'den yardım göremeyeceğini anlayan Kantakuzin çok çekinmekle beraber, Osmanlılara yanaşmış ve 1346'da kızını Orhan Gazi'ye vermişti. Türklerden aldığı Şehzade Süleyman Paşa kumandasındaki 6 bin kişilik kuvveti şimdi iki olan hasımlarına karşı kullandı. Bu şekilde Türkler Üsküp'e kadar ilerlediler. Kantakuzin buna karşılık Gelibolu'daki Çimeni Kalesini verecekti.

1355 Süleyman Paşa, Kantakuzin'in vaad ettiği halde vermediği Çimeni (Cumalı) hisarını zorla aldı. Gelibolu kalesini sardı.

1356 Gelibolu kalesi alındı. Bolayır işgal edildi.

1358 Süleyman Paşa avda kazaen vefat etti.

1350 Orhan Gazi vefat etti. Sultan Murad başa geçti.

1361 Sinop gemicileri Kırım'a giderek Cenevizlilerin Kefe limanını sıkıştırdılar.

1361 Kıbrıs, Papa ve Rodos donanmaları Antalya'yı Teke oğullarından aldılar. 1372de geri alındı.

1363 Sırp Sındığı zaferi.

1365 Kıbrıs Kralı Mısır'a yardıma giden bir Türk donanmasını bozdu. Gülnar Kalesini aldı.

1366 Kıbrıs Kralı 140 gemi ile Şam Trablusu'na hücum ve zapt etti. Fakat Türklerin karşı taarruzu üzerine geri çekildi.

1366 Edirne payitaht oldu.

1375 Mısır Kölemenleri, Haçlı seferleri başında Adana'ya yerleşmiş olan Ermeni beyliğini yıktılar. Buraya 1379'da Ramazanoğulları yerleşti.

1385 Arnavutluk alındı, Adriyatik'e varıldı.

1389 Kosova Zaferi. Sultan Murat'ın şehâdeti. Yıldırım Bayezid başa geçti.

1390 Yıldırım'ın emri ile Sarıca Bey, Gelibolu deniz üsünü kurdu. Saruhan, Aydın ve Menteşe beyliklerinin alınması üzerine deniz kuvvetleri birleştirildi. 60 gemilik bir donanma Adalar Denizi'ne açıldı.

1391 Türk ordu ve donanmasının Mora'ya müşterek seferi.

1393 Anadolu Hisarının inşası ve Boğaz'ın kontrol altına alınması. Sinop ve Samsun'un Osmanlılara katılması.

1394 Türk gemileri Adriyatik Denizinde.

1396 Venediklilerin idaresinde Haçlı donanması, Türkleri çekilmeye mecbur etti.

1396 Niğbolu Zaferi. Rumeli'nin tamamen ele geçmesi.

1397 Yunanistan ve Mora seferleri.

1399 Yıldırım'ın İstanbul'u sıkıştırması üzerine İstanbul'un yardımına gelen bir Haçlı filosu, Osmanlı donanmasını Çanakkale'de bozdu. Ayrıca İstanbul Boğazı'ndaki gemilerden bir kısmını yaktı. Yıldırım, Sarıca Paşa'ya tekrar bir hafif filo kurdurdu.

XV. ASIR

1402 Ankara Savaşı. Yıldırım'ın Timur'a esir düşmesi.
1402 Timur'un İzmir'e gelişi ve şehri Rodos şövalyelerinden alması.
1403 Timur'un ölümü. Osmanlı ülkesinin şehzadeler ve beyler arasında parçalanması.
1410 Edirne'yi Süleyman Çelebi'den alan Musa Çelebi, İstanbul'u muhasara etti. Fakat Sarıca Paşa'nın hafif donanması Bizans donanmasına yenilince, çekildi.
1413 Mehmet Çelebi kardeşlerini yenerek sultan oldu.
1416 Sarıca Paşa'nın 42 gemilik hafif filosu Nakşe ve Eğriboz civarını yağma ve birkaç gemi zapt etti. Venedik gemileri ile yapılan savaş kaybedildi. Türk gemilerinde henüz top yoktu. Düşman top ateşi ile galip geliyordu.
1421 Çelebi Sultan Mehmet'in vefatı, İkinci Murat'ın tahta cülûsu.
1422 Kıbrıs donanması bütün Suriye ve Mısır sahillerine zarar verdi ve yağmaladı.
1423 Mısır Kölemenleri donanması Kıbrıs'a hücum etti. Magosa yağma edildi. Kıbrıs ordusu yenildi ve gemilerinin bir kısmı yakıldı.
1425 Mısır'ın Kıbrıs'a ikinci seferi ve galibiyeti.
1426 Mısır donanması Kıbrıs'ı işgal ve Kral'ı esir etti. Yardıma gelen Haçlı donanmasını yendi. Kıbrıs'ı vergiye **bağladı.**
1427 Türk korsanları Malta'yı yağma ettiler. Maltalı ve İspanyolların 1432'de Cerbe'ye yaptıkları mukabil hücum kırıldı.

1430 İkinci Murat Anadolu'yu düzene koyup Rumeli'ye geçti. Selânik Kalesini aldı. Sarıca Paşa oğlu Hamza Bey de 40 gemi ile muhasaraya katıldı.

1444 Varna Zaferi.

1448 İkinci Kosova Zaferi.

1451 Sultan İkinci Murat'ın vefatı. (Fatih) Sultan Mehmet'in tahta cülûsu.

1452 Boğazkesen (Rumeli) hisarının inşası ve Baltaoğlu Süleyman Bey'e 70 gemilik bir filo kurdurulması.

1453 İstanbul'un fethi. Muhasara sırasında İstanbul'a yardıma gelen 4 Ceneviz kalyonu, hafif Türk donanmasını yarıp geçti. Baltaoğlu yerine Hamza Bey filonun başına getirildi. Bir gece Dolmabahçe'den Kasımpaşa'ya indirilen 70 gemi Fener tarafından şehri sıkıştırdı.

1455 Fetih'den sonra Hamza Bey, Adalar Denizi'ne çıktı. İstanköy kalesini muhasara ettiyse de alamadı. Yerine Has Yunus Bey geçirildi.

1456 Donanma ve ordu sefer ederek İnoz (Enez), Taşoz, Semendirek ve İmroz'u aldılar.

1459 Fatih'in Mora seferi.

1460 Amasra, Sinop ve Trabzon'un alınması.

1462 Midilli, Bozcaada, Limni alındı. Sakız vergiye bağlandı. Çanakkale ağzındaki adalar Sarıca Paşa oğlu Hamza Bey idaresine verildi.

1463 1479 yılına kadar 16 sene devam edecek olan Venedik harbi başladı.

1465 Eflâk ve Buğdan seferinde donanma denizden nakliyat yaptı. 85 kadırgalık bir Venedik donanması Çanakkale ağzında bazı adaları aldı. Ve kıyıları tahrip etti.

1469 Fatih karadan, Mahmut Paşa kumandasındaki 100 kadırga ve 200 nakliye gemisinden kurulu donanma denizden, Venediklilerin üssü olan Eğriboz'a yürüdü. Kale alındı. Venedik donanması çekildi.

1472 104 gemilik Venedik donanması Antalya'ya, sonra İzmir'e saldırdı.

1472 Alâiye alınarak Karamanlılar'a son verildi. Bunlar, Osmanlı ordusu Rumeli'ye geçtikçe, arkadan isyan ediyorlardı.

1473 Otlukbeli Zaferi.

1475 Gedik Ahmet Paşa kumandasındaki 300 gemilik donanma Kırım'a gönderildi. Cenevizlilerden Kefe, Menkup, Azak Kaleleri alındı. Kırım ele geçti, Han tâyin olundu. Balıkova'da tersane kuruldu.

1477 Hadım Süleyman Paşa, Lepanto'yu (İnebahtı) muhasara etti.

1479 Çaresiz kalan Venedik, harp tazminatı vererek sulh istedi.

1480 Mesih Paşa emrindeki ordu ve donanma Rodos'u iki ay muhasara etti, alamadı.

1481 Gedik Ahmet Paşa 100 gemi ile Santamarya ve Zanta'yı aldı. Pulya'ya asker dökerek Otranto'yu zapt etti.

1481 Fatih Sultan Mehmed'in vefatı. İkinci Bayezid tahta geçti.

1482 Şehzade Cem saltanat dâvasına kalktı. Muvaffak olamayınca Mısır'a, sonra Rodos şövalyelerine sığındı. Nis'e götürüldü. 1495'teki ölümüne kadar

da Avrupalıların elinde Bayezid'e karşı bir tehdit unsuru olarak kaldı. Bu yüzden 1481 - 92 yıllarında İspanyolların hücumuna uğrayan Endülüs'e de yardım edilemediği söylenir.

1485 Mısır Kölemenleri ile savaşıldı. Altı yıl süren harbe Osmanlı donanması da Hersekzâde Ahmet Paşa kumandasında olarak katıldı ise de fırtınadan dağıldı.

1487 Türk korsanı Kemal Reis Endülüs Müslümanlarına yardıma gitti.

1488 Venedikliler Osmanlı - Mısır harbinden bilistifade Kıbrıs'ı işgal ettiler.

1495 Kemal Reis Osmanlı hizmetine girdi. Üç kadırga ile Tunus'a giderek Becaye'de İspanyollara hücuma geçti. Yedi büyük gemilerini aldı.

1498 Venediklilere karşı sefer açıldı. 1502'ye kadar sürdü.

1499 Küçük Davut Paşa kumandasında, Burak ve Kemal reislerin de bulunduğu 300 gemilik Osmanlı donanması Mora'ya geldi. Papa, İspanya ve Rodoslular da Venedik'e yardıma geldiler. Lepanto (İnebahtı) kalesi karadan kuşatılmıştı. Deniz yolunu kapayan Haçlı donanması ile yapılan ikinci savaşta Burak Reis kendi gemisine saldıran dört düşman gemisinin ikisini batırdı, diğer ikisini de kendi gemisi ile beraber ateşe verdi. Üçüncü çatışmada ise düşman yarılarak İnebahtı önüne gelindi. Kale teslim oldu.

1500 Ordu ve donanma Mora'nın güneyindeki Modon'u muhasara etti. Venedik donanması bozuldu. Beş gemi ve 600 esir alındı. Kale zapt edildi.

Koron ve Navarin de alındı. Kemal Reis 30 gemi ile kaldı, donanma İstanbul'a döndü.

XVI. ASIR

1501 200 gemilik Venedik — Fransa donanması Midilli'yi muhasara etti. Hersekoğlu Ahmet Paşa donanma ile yetişip düşmanı mağlûp etti.

1502 Venedik sulh istemeye mecbur kaldı. Draç limanı ve Ayamavra Adası Osmanlılarda kaldı.

1510 Oruç Reis'in, Teke havalisine hükmeden Şehzâde Korkut'un izni ve yardımı ile korsanlığa başlaması.

1511 Anadolu'da Kızılbaşlık'ın yayılması, Teke taraflarında Şah Kulu isyanı ve bastırılması.

1512 Yavuz Selim'in saltanatı alması.

1512 Oruç ve Hızır reislerin Tunus Beyi'ne müracaat ederek Halk-ul Vâd kalesine üslenip korsanlık etmeye başlamaları.

1514 İran seferi ve Şah İsmail'e karşı Çaldıran Zaferi. Bu seferde Yavuz Sultan Selim ordusunun ikmal işleri için Karadeniz donanmasını ve limanlarını kullandı.

1515 Yavuz Selim, Gelibolu ve Kilitbahir istihkâmları ile tersaneyi gezdi. Asıl tersanenin İstanbul'a nakledilerek büyük bir donanma inşasını emretti. Piri Paşanın gayretiyle donanma kuruldu.

1516 Cezayirlilerin daveti üzerine Oruç Reis'in Cezayir'e giderek orasını İspanyollardan alması.

1516 Mısır seferi ve Mercidâbık zaferi. Bu seferde donanma Cafer Bey kumandasında olarak İskende-

run'a gelmişti. Yolda Cezayir'den gelen Kurtoğlu Muslihiddin Reis de donanmaya katılmıştı. Ordu ilerledikçe donanma da Suriye limanlarını alarak ordunun ihtiyaçlarını ikmal ediyordu. Sina Çölünün geçilmesinde orduya yardım etti. 300 gemi İskenderiye'ye gelince şehir ve Mısır gemileri teslim oldu. Cafer Bey ince (hafif) filo ile Nil yoluyla Kahire'ye ilerledi.

1517 Kahire önlerinde Ridâniye zaferi. Mısır'ın zaptı. Yavuz Selim gemi ile Nil üzerinden İskenderiye'ye gelip donanmayı teftiş etti. Yaralılar denizden nakledildi... Hicaz ile Hilâfet hakkı da alındı.

1518 Yavuz İstanbul'a döndü. Cezayir'de müstakil bir beylik kurmuş olan Barbaros Hızır Reis, elçiler göndererek Osmanlı Devletine bağlandı. Kendisine beylerbeyilik verildi.

1520 Yavuz'un vefatı ve Süleyman Kanûnî'nin saltanatı.

1521 Belgrad'ın fethi. Danişmend Reis kumandasındaki 50 gemilik bir hafif filo da Karadeniz'den Tuna'ya girerek muhasaraya katılmıştır.

1522 Mustafa Paşa kumandasında 200 tanesi kadırga 700 gemi ve 100 bin kişilik bir ordu ile beş ay muhasaradan sonra Rodos şövalyeleri teslim oldular. Ayrıca 12 ada ile Meis, İstanköy ve Bodrum kaleleri alındı. Rodos merkez olmak üzere adalarda «deniz sancağı» kuruldu. Rodos şövalyeleri Malta'ya yerleştiler (1530).

1523 Barbaros Hayreddin Paşa'nın Tlemsen'i zaptı.

1529 Viyana muhasarası.

1531 Barbaros Hayreddin'in 70 bin Endülüslüyü Afrika'ya nakletmesi.

1533 Sultan Süleyman'ın Barbaros'u İstanbul'a davet ederek «Kaptan-ı Derya» tâyin etmesi.

1534 Barbaros, Tunusu zapt etti.

1535 İspanyollar 300 gemi ve 24 bin askerle gelip Tunus'u geri aldılar. Barbaros da İspanya kıyılarını tahrip etti.

1537 Lütfi Paşa ordusu 280 gemi ile İtalya'ya çıkarıldı. Otrant ile Kalipoli arasında 30 hisar alındı. Hayreddin Paşa 60 gemi ile ayrılarak Mısır'dan gelen zahireleri karşılayıp Preveze'ye getirdi. İstanbul'a dönerken Eğine, Pares, Nakşe adalarını zapt etti.

1538 Preveze Zaferi.

1539 Hadım Süleyman Paşa'nın Hindistan seferi. Aden alındı. Portekizlilerin elindeki Diyu kalesi sarıldı.

1539 Cezayir Valisi Hasan Paşa 30 kadırga ile İspanya sahillerini yağma etti.

1540 Venedik sulh istemeye mecbur kaldı. Harp tazminatı ile Mora'daki Menekşe ve Anabolu kalelerini verdi.

1541 Beşinci Karl (Şarlken) 200 büyük gemi, 80 kadırga ve hepsi 500 gemilik büyük bir donanma ve 25 bin asker ile Cezayir'e saldırdı. Barbaros'un oğulluğu olan Cezayir Valisi Hasan Paşa emrindeki az bir kuvvetle düşmanı püskürttü. Çıkan fırtına düşman donanmasını dağıttı.

1543 Barbaros emrindeki donanmanın Fransa ile birlikte Nis'i muhasarası.

1546 Barbaros Hızır Hayreddin Paşa İstanbul'da vefat etti.

TÜRK DENİZCİLERİNİN KULLANDIKLARI GEMİ ÇEŞİTLERİ

A. Kürekle yürüyen gemiler:

1. UÇURMA: Süratli bir kayık olup hafif donanmaya dahildi.

2. VARNA BEŞ ÇİFTESİ: Hafif donanmadan beş çifte kürekli süratli kayık.

3. KARAMÜRSEL: İstanbul ile Marmara sahilleri arasında işleyen birbuçuk direkli ve sivri üçgen yelkenli, yarım güverteli Marmara kayığı. Hem kürek hem yelkenle giderdi.

4. AKTARMA: Tuna'da kullanılan nehir gemisi. (Ayrıca düşmandan alınan ganimet tekneye de bu isim verilirdi.)

5. ÜSTÜAÇIK: Tuna'da kullanılan gemilerden. Bir dümenci ve sekiz kürekçisi vardı. Nakliyatta kullanılırdı.

6. ÇİFTE KAYIĞI: Bir çeşit nehir kayığı.

7. BROLİK: Sığ yerlere girebilen hafif donanma gemisi. İçinde yedi savaşçı levent bulunurdu.

8. CELİYYE: Nehir ve ırmaklarda kullanılan, hafif donanma gemisi.

9. ÇAMLICA: Tuna'da işleyen nakliye gemilerinden.

10. KÜTÜK: Sığ sularda ve çıkarma işlerinde kullanılır, altı düzce, döşemeli, başı kalkık ve içeriye bükülmüş gemi. Bugünkü mavnalara benzer. Çeşitli nakliye işlerinde kullanılır. Tek kürekli ve yelkenlidir.

11. AT KAYIĞI: Timarlı sipahinin nakli için Çardak ile Gelibolu arasında kullanılan küçük mavna. Dört küreklidir.

12. KANCABAŞ: Hafif filoya dahil, üstü açık ve sahillere sokulur, nehirlere girer bir gemi.

13. ŞAYKA: Altı düz büyük kayık. 20 — 50 savaşçı taşır. Özi, Dinyeper ve Tuna nehirlerinde işleyen gemilerdendir. Üç topla mücehhez olup nehir sahil muhafazasında kullanılırdı. Çayka da denir.

14. İŞKAMPAVYE: Hafif donanmaya dahil Tuna gemilerinden. Kürekli olup haberci gemisi olarak da kullanılırdı.

15. ŞAHTUR: Hafif donanma gemilerindendi ve Fırat nehrinde eşya nakli için de kullanılırdı.

16. ÇEKELVE: İki direkli ve boyu on metre civarında olup büyük yük gemilerindendi.

17.KIRLANGIÇ: Hafif donanmanın haberleşme ve karakol hizmetlerini gören ve yüz kişilik mürettebatı olan bir gemidir. Ayrıca tüccar kırlangıçları da olurdu.

18. FİRKATE: 10 — 17 oturaklı olup her küreğini 2 — 3 kişi çekerdi. Hafif donanmadandır, nehirlerde de kullanılırdı. Savaş sırasında 80 savaşçı taşırdı.

19. KALİTE: Ağır donanmadandır. Frenkler, kalyota, galita, galyot derlerdi. 19 — 24 oturaklı olup harp zamanında 220 savaşçı taşırdı. Bilhassa düşmanı takip için kullanıldığından baş tarafında da topu vardı.

20. PERKENDE: Pergendi, birgende veya pergandi de denirdi. Yabancıların brigantin dedikleri gemidir. 18 — 19 oturaklı, baş tarafında topu bulunan ağır donanma gemilerindendir.

21. MAVNA: 26 oturaklı, iki katlı, kadırgadan daha yüksek ve geniş bir ağır donanma gemisidir. Küreklerini yedişer kişi çekerdi. Bütün mevcudu 600 kadar olurdu. 364 kürekçisi vardı. 24 topu bulunurdu. Bir veya iki lâtin yelken kaldırırdı.

22. GIRAB: Uzun, başı sivri ve keskin bir ağır donanma gemisi. Güvertesi altında kürek çekilirdi. Savaş gıraplarının küpeşteleri gayet yüksek olurdu.

23. KADIRGA: Frenklerin gali ve galer dedikleri gemidir. 25 oturaklı olup her küreğini 4 — 5 kürekçi çekerdi. Boyları gayet uzun, ensiz, su ile beraber denecek kadar alçak ve son derece süratli idiler. 35 gemici, 196 kürekçi ve 100 savaşçısı vardı. Baş tarafında üç tane olmak üzere 13 topu bulunurdu.

24. BAŞTARDE: Kadırganın büyüğüdür. 26 — 36 oturaklı olup her küreğini yedi kişi çekerdi. Kaptan Paşa baştardesi 36 oturaklı olup, 500 kürekçi, 216 savaşçı ve gemicilerle birlikte 800 mevcutlu idi. Baş tarafında üç ağır ve yanlarda hafif topları bulunurdu. Kalyonların ehemmiyet kazanmasından sonra Kaptan Paşalar harp sırasında «baş kapudâne» denen kalyona binerlerdi.

25. BAŞTARDE-i HÜMÂYUN: Padişahlar için yapılan «hünkâr baştardesi»dir. Teknesi, kürekleri, yelken ve direkleri yeşil boyalı olurdu. Yeşil sancak çekerdi. Bir sefere serdar olan vezir bu baştardeye biner ve kendi bayrağını çekerdi.

B. Yelkenle Yürüyen Gemiler:

26. ATEŞ GEMİSİ: Harp sırasında düşman donanmasını yakmak için kullanılırdı. İçleri yanıcı maddelerle dolu olup hususi olarak yapılmışlardı. İçindeki gemiciler, hedefe yaklaşınca geminin arka lumbarlarından denize atlayıp, arkadaki kayığa biner kaçarlardı.

27. ŞALOPE: İki direğinde sübye denen iki küçük düz yelken bulunan ambarsız bir gemi idi. Haberleşme için kullanılır, içinde 62 kişi bulunurdu. 12 topu vardı.

28. BRİK: Her iki direği kabasorta denen dört köşe yelkenli idi. Zamanın en süratli harp gemisi olup ambarsızdı ve 70 mürettebatı vardı. Lumbarlı olan küpeştelerinde 8 kadar top bulunurdu.

29. USKUNA: Birinci direğinde kabasorta ve ikincisinde sübye denen düz yelken bulunurdu. 16 kadar topu ve 90 mürettebatı vardı.

30. ŞEHTİYE: Büyükleri üç, küçükleri iki direkli olup 200 kadar mürettebatı bulunurdu. Şitye de denirdi.

31. AĞRIPAR: Büyük gemilerden olup 16. Asırda 30'dan fazla top taşıyanları vardı.

32. KORVET: Üç direkli büyük harp gemilerinden olup yalnız güvertesinde 20 — 30 topu bulunurdu. 19. Asır başlarında, gemi mürettebatı 174 kişi idi.

33. BARÇA: Hem nakliye, hem harp gemisi olarak kullanılır, kalyon çeşidinden altları düz 2 — 3 direkli büyük teknelerdir. 16. Asır başlarında 80'den fazla topu bulunan barçalar kulanılmakta idi.

34. KALYON: Üç direkli, yelkenli büyük harp gemisidir. 2 — 3 ambarlı olanları vardı. İki ambarlılarda 60 — 80, üç ambarlılarda 80 — 110 top bulunurdu. Bizde ilk olarak İkinci Bayezid devrinde yapılmış olan kalyona «GÖKE» deniyordu ve 2 bin mevcutlu idi. Fakat gerek kalyon, gerek barçaların rüzgârsız havada yürütülmeleri imkânsız olurdu.

GÖKE, BARÇA, BURTON, KARAKA, KARAVELE, FİRKATEYN, KAPAK ve ÜÇ AMBARLI denen gemilerin hepsi kalyon çeşidindendir.

35. FİRKATEYN: Üç direkli harp gemisidir. Hem güvertesinde hem de ambarında top bulunurdu. Çeşitli büyüklüklerde olanları vardır. 30 — 70 topu olurdu. Süratli hareket ederdi.

36. KAPAK veya KAYPAK: İki ambarlı harp gemilerinden olup güvertesinde ve her bordasında iki sıra topu vardı. 80 — 110 topu bulunurdu. 800 — 1000 mürettebat ve savaşçı taşırdı.

37. ÜÇ AMBARLI: Kalyon sınıfının en büyüklerindendir. 17. Asır sonlarında yapılmaya başlandı. 110 — 120 topu ve 800 — 1000 arasında mürettebatı vardı.

ESERİN YAZMA NÜSHALARI VE NEŞRE HAZIRLANIŞ ŞEKLİ

Daha kolay okunması ve hoşa gitmesi için hâtıra ve roman şekline soktuğumuz bu eserin aslı «Gazavât-ı Hayreddin Paşa» adını taşımaktadır.

«Gazavâtnâme»ler İslâm — Türk kahramanlarının din düşmanlarına karşı gaza ve zaferlerini anlatmak için yazılmış eserlerdir. Burada olduğu gibi bazen bir kahramanın bütün gazalarını, bazen de bir tek mühim gazayı mevzu olarak alırlar.

Barbaros Hayreddin Paşa ve Oruç Reis'in gazaları çok sayıda esere konu olmuştur. Fakat bu gazavâtnâmelerin en meşhuru Hayreddin Paşa'nın yanında savaşlara katılmış olan Seyid Murâdî Reis'in yazmış olduğu eserdir.

Esasen bu kitap bizzat Hayreddin Paşa'nın emri ve yardımı ile yazılmıştır. Böyle olduğu eserin ilk sayfalarında anlatılmaktadır.

«Gazavât-ı Hayreddin Paşa», gerek eski ve gerek yeni yazı ile basılmış değildir. Bu ve benzeri yüzbinlerce eser, el yazması nüshalar halinde çeşitli kütüphanelerde değerli ecdat yadigârı olarak, kendileriyle meşgul olacak himmet erbâbını dört gözle beklemektedirler.

«Gazâvât-ı Hayreddin Paşa»ların nesir ve nazım halinde yazılmış olanları vardır. Biz kitabımızı hazırlarken İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde mevcut olan dört mensur nüshadan faydalandık.

Bu nüshalar, Türkçe yazmalar bölümünde 94, 2459, 2490 ve 2636 numaralarda bulunmaktadırlar.

Bunlardan 393 yaprak (786 sayfa) hacminde bulunan 2636 numaralı nüshayı yazısı ve dili bakımından en uygun görerek fotokopisini aldırdım ve üzerinde çalıştım. Bu yazma, eserin, zamanımızdan ikiyüz sene önce ve yazılmasından ikiyüz sene sonra istinsah edilmiş bir nüshasıdır.

Ayrıca, bilhassa baş taraflarda 94 numaralı nüshadan istifade ettiğim gibi, bazı isimlerin okunması vesâir hususlarda gerektikçe öteki nüshalara da başvurdum.

«Gazavât-ı Hayreddin Paşa»nın manzum üç nüshası ise Topkapı Sarayı Kütüphanesinde bulunmaktadır.

Yukarıdaki izahattan da anlaşılacağı üzere bu yaptığımız «Gazâvât-ı Hayreddin Paşa»nın ilmî bir neşri değildir. Eseri halk ve gençlik için hâtıra şekline sokarak romanlaştırdım. Bu şekil değişikliği ve sadeleştirme dışında, esere müdahale etmedim. Metinde ilâve veya çıkarma yapmadım.

Eseri fasıllara ve konuşmalara ayırdım. Dilini ise çok fazla sadeleştirmeye çalışmadım. Cümleleri kısaltıp kolay anlaşılır hale getirdim. O günün dil ve ifa-

de özelliklerini taşıyan ve esere tarihî havasını veren ifadeleri ise bilhassa muhafaza ettim. Yerinde bırakılan bu kelime ve tabirleri, kitabın sonuna eklediğim lügât kısmında açıklamaya çalıştım. Bu izahlar daha çok eserimizle ilgili mânâları içine almaktadır.

Asıl güçlük ise coğrafî isimlerde çekildi. Çünkü, eserde geçen yabancı yer isimleri Osmanlı ağzındaki telâffuz şekilleri ile yazılmış bulunmaktadır. Bu isimlerin aslını ve coğrâfi yerini tesbit etmek çok zor oldu. Bulduğum bazı yerler ise şüpheli kaldığından, bunları lügatta (?) işareti ile belirttim.

Okuyucu lügata bakmak zahmetine katlanmasa da sürükleyici ve tarihî gerçeklere uygun bir roman okumuş olacaktır.

Bu zahmeti göze aldığı takdirde ise, hayâli aşan bu gerçeğin tarih ve coğrafyadaki yerini tesbit ederek, daha da çok duygulanacaktır sanırım.

BARBAROS HAYREDDİN PAŞA'NIN HATIRALARI

GAZAVÂT-I HAYREDDİN PAŞA

BİRİNCİ FASIL,

BU ESERİN YAZILMASINA,
ASLIMIZIN KİMLERDEN OLDUĞUNA,
AĞAM ORUÇ REİS'İN ESİRLİĞİNE ve
KORSANLIK ETMESİNE

DÂİRDİR.

Bismillâhirrahmânirrahîm,

Sonsuz hamd ve şükür, varlıkları yaratan ve besleyen Cenâb-ı Hakk'a olsun. Bizi yokluktan varlık âlemine çıkardı, iman elbisesi giydirdi. Biz kullarına dünya nimetleri ve safâlar verdi.

Ve dahi salât ü selâm kâinatın serveri ve mevcûdâtın iftihari, dünya ve âhiretin sultanı Muhammed Mustafa sallâllahu aleyhi ve selleme, ve dahi arkadaşları ve evlâdı üzerine olsun.

Ve dahi ol dört seçkin kul üzerine olsun ki, biri Ebûbekr Sıddıyk, ikincisi Ömer Faruk, üçüncüsü Osman Zinnûreyn, dördüncü Ali Murtazâ'dır. Rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecmaîn.

Sultan Süleyman'ın fermanı

Ve bundan sonra, sultan-ül a'zam ve melik-ül muazzam, ümmetlerin metbûu, Arab, Acem ve Rum reislerinin efendisi, emniyet ve selâmetin yayıcısı, adâlet ve ihsânın koruyucusu Osman Hân'ın oğlu Orhan Hân'ın oğlu Murad Hân'ın oğlu Mehmed Hân'ın oğlu Bâyezid Hân'ın oğlu Selim Hân'ın oğlu, es sultan ibn-is sultan Süleyman Hân hazretleri —Allah onun mülkünü zamanın ve devrânın nihâyetine kadar devamlı kılsın, âmin yâ Rabbel âlemin— bir gün ferman buyurdular ki:

«— Sen ve karındaşın nasıl ortaya çıkıp, cihad meydanına atıldınız? Bunun sebebi ne idi? Kimlerdensiniz? Kul tâifesinden mi, sâirlerden mi? Bu zamana gelinceye kadar ufak büyük, karada ve denizde, ne şekil gazalar oldu ise, baştan sona kadar, ne eksik ne fazla, gerek nazım gerek nesirle, yazıp bir kitap düzüp buraya gönderin ki, eskiden yazılmış tarihlerin yanında, Hazine-i Âmire'mde bulunsun!»

Seyyid Murâdî

Bu yüce fermana can baş üstüne deyip, Seyyid Murâdî'yi çağırttım.

Seyyid Murâdî, emrimdeki reislerden Durak Reis'in baştardasında gazalara iştirak eden bir deniz yiğidi idi. Gazalarımızı nazımla destan edip söylerdi.

Yazdıkları hoş şeyler olup gâziler ezber eder, okurlardı.

Murâdî'ye dedim ki:

«— Baka Murâdî! Bizler için artık dünyada işitilmedik nesne kalmamıştır. Hemen arzumuz, bu fânî âlemde bir eser bırakıp ahfâdımızın hayır duâsına vesile kılmaktır. Nitekim denilmiş ki:

«Er odur ki dünyada koya bir eser
«Esersiz kişinin yerinde yeller eser.

«Benim dediklerimi nesirle ve nazımla yaz. Bu dünyada gazalarımızdan sonra bir de kitap koyup gidelim.»

Murâdî benden dinlediklerini, kendi gördüklerini ve öteki reislerden duyduklarını kaleme aldı. Böylece bu eser meydana geldi.

Hemen vasiyetim, işbu kitabı okuyan din karındaşlarımın beni, yoldaşlarımı ve bütün mücâhidleri hayır dua ile yad kılmalarıdır, vesselâm.

Midilli'de ilk Müslümanlar

Sultan Mehmed Han —Allah kabrini nurlandırsın— zamanında Midilli feth olunup kâfirlerin elinden alındı.

Sultanın emri ile kul tâifesinden bazı kimseler, kaleyi beklemek üzere tâyin olunup yazıldılar.

Bu erlerin kalede kalmaları kararlaşınca, bunlar, şevketlü padişah hazretlerine arzıhalde bulunup, şöyle dediler:

«— Bizim burada kalmamızı ferman buyurdunuz. Emriniz can baş üstüne! Gerektir ki bizim ihtiyaçlarımızı da gideresiniz. Zira bizler burada bir alay bekâr adamlarız. Bu yer ise bir adadır. Bu taraflarda Müslümanlık yer de yoktur ki onlarla tanışıp, kendi başımıza bir çare bulalım. Elhâsıl bizim burada böyle kalmamız çok zordur. Biz buna razı olmayız. Bize bir çare buluverin.»

Sultan Mehmed hazretleri bunların arzıhallerini işitip hak verdi:

«— Kul tâifesinin sözleri mâkuldür. Bunların evlenmelerine bir vesile gerektir.»

Deyip, şu vech ile bir emr-i şerif gönderdi:

«Ol hisarda muhâfız kalan kullarım, oradaki kâfirlerin kızlarından hangi güzel kızı beğenirlerse usûlünce nikâh edip alsınlar. Eğer iyilik ile vermezlerse cebren alsınlar. Amma şeriate muhâlif almasınlar. Nikâh ile alıp evlensinler. Böylece oradaki kâfirlerle de aralarında ünsiyet peyda olup, kaleyi muhafaza etmekte kolaylık ola, ve kaleyi iyi hıfz edeler.»

Bu emr-i şerifi alan gaziler memnun ve razı oldular. Gereğince de amel eylediler.

Babamız Yakup Ağa

Kale muhafızlarının içinde, Selânik yakınlarındaki Vardar Yenicesi'nden, Yakup Ağa da vardı. Yiğit, dilâver bir er idi. Bir sipahinin oğluydu. Bahadırlığıyla akranı gençler arasında mümtaz idi. Kâfirden ilk kızı alan bu Yakup Ağa oldu.

Yakup Ağa kâfir kızlarından güzellikte emsalsiz bir dilberi beğenip, nikâh edip helâllığa aldı. Zevcesi ile bir nice zaman dirlik içinde yaşadı. Dört oğulları oldu. Adlarını İshak, Oruç, Hızır ve İlyas kodu.

İşte bu Yakup Ağa benim babam olup oğullarının üçüncüsü idim.

Ağam İshak hepimizin ulusu idi. Midilli'ye yerleşmiş orada çalışır, kazanırdı. Ağam Oruç, reisliğe heves ettiğinden bir gemi yaptırıp deryada ticarete başladı. Benim de hevesim reisliğe olduğundan, onsekiz oturak bir tekne de ben yaptırıp ticarete başladım.

Oruç Reis'in Rodos Şövalyelerine esir düşmesi

Kimseye muhtaç değildik. Kendi işimizi işleyip rahat yaşıyorduk. Ben, daha çok Selânik ve Eğriboz'a sefer ederdim. O taraflara sefer etmek hoşuma giderdi.

Amma, Oruç reis, küçük karındaşımız İlyas'ı da yanına alıp Şam Trablusu'na doğru sefer etmek istedi.

Kaza kader bu ya, yolda giderlerken ansızın Rodos gemilerine rast geldiler. Ulu cenk eylediler. Karındaşımız İlyas şehit düşüp ecel şerbetini içti. Meskeni cennet-i a'lâ oldu. Rahmetullahi aleyh.

Elhâsıl kâfir gemileri galip geldi. Dertli ağam Oruç Reis'i gemisiyle esir aldılar.

Bu kara haber âleme yayılıp, Midilli'ye de ulaştı.

Haberi alınca gerek ağam Oruç'un esareti, gerek İlyas karındaşçığımın şehâdeti beni ağlatıp perişan etti.

Sonunda «Allah'tan gelene hoş geldin, denir. Hüküm tek ve kahhar olan Allah'ındır.» deyip

«Olacak olsa gerek çâr ü nâ-çar,
«Gerek kalbin gen tut gerek dâr.»

sözüne uyarak işe çare düşünmeye başladım.

Ağam Oruç'u yer altına attılar.

Midilli'de tanıdığım bir kâfir bezirgân vardı. Daima Rodos'a varıp gelip ticaret ederdi. Adı Kirigo idi.

Bu kâfire ağamın halini anlattım.

«— İşte yârenlik dostluk bu günde belli olur.»

Dedim.

Kirigo'yu gemime alıp, Bodrum'a getirdim. Ben Bodrum'da kaldım. Onu, eline Oruç Reis'i kurtarması için onsekizbin akçe verip Rodos'a gönderdim.

«— Var şimdi sen Rodos'a git. Ben burada durayım. Bak gör, karındaşım Oruç Reis ne âlemdedir. Ona göre bana bir haber getir. Tedbirli davran, kendisi ile görüş.»

Diye tembih ettim.

«— Baş üstüne!»

Dedi.

Bir kefere teknesine binip Rodos'a gitti.

Kirigo'nun Oruç Reis'le görüşmesi

Krigo ne yapıp edip, ağamla görüşmüş.

Gizlice:

«— Karındaşın Hızır, sana çok selâm ve dualar eder. Senin haline çok üzülüp perişan olmaktadır. Has-

retinin elemiyle gece gündüz, Hazreti Yakup gibi yaşlar dökmektedir. Beni sana gönderdi. Seni kurtarmak için çareler aramamı söyledi. «Mal ile mi hile ile mi, her nasıl ise, karındaşımı kurtar» diye bana minnetler eyledi, şimdi benden hayırlı bir haber bekliyor.»

Diye, bir bir anlatmış.

Oruç Reis, bu sözleri duyunca çok sevinip ağlamış:

«— Berhurdar olsun. Bugünkü günde karındaşlığını gösterdi.»

Diye dualar etmiş.

Sonra:

«— Sen şimdi git, işine bak. Konuştuklarımızı sırtındaki gömleğin bile duymasın. Kendi halinde ol. Ben bir şekil düşüneceğim. Bakalım âyine-i devran ne suret gösterir. Amma, arada bir yine gizlice birbirimizle görüşelim.»

Demiş.

Bunun üzerine ayrılmışlar. Kirigo, Oruç Reis'in dediğine göre hareket edip, fırsat buldukça ağamla görüşür harçlık yiyecek gibi şeyler de verirmiş. Ne yapacaklarını konuşuyorlarmış.

Oruç Reis'in Rodos'ta, Santurluoğlu adında bir kâfir tanıdığı vardı. Rodos'ta adı sanı maruf bir adamdı. Daima Oruç Reis'i gözetir, hatırını alırdı.

Oruç Reis «Beni satın al» dedi.

Kirigo geldikten bir zaman sonra bir gün, Oruç Reis, Santurluoğlu'na şöyle dedi:

«— Ey Santurluoğlu sana bir sözüm var. Eğer istersen söyleyeyim.»

«— Elbette, benden hiç çekinmeden, kalbinde ne varsa söyle.»

«— Biz seninle dostuz, beni satın al. Sana hizmet edeyim.»

«— Pek güzel eğer satarlarsa, canıma minnet alayım. Ancak bunu belli etmeyelim. Senin sahibin olan kaptan ve diğerleri filân yerde filân dükkânda oturup cemiyet ederler. Sen onları gözle. Filân gün gelip de o dükkânda toplandıklarında sen oradan geç. Amma sakın iki tarafına bakınma. Hemen yoluna gider gibi geç git. O zaman ben seni görür, almak isterim. Eğer benim elimden yiyecek nasibin varsa olur biter. Amma bu sır aramızda kalsın isterim.»

Oruç Reis bu sözü Santurluoğlu'ndan işitince, esirlik hali değil mi, güya azat olmuş kadar ferahlamış.

Günlerden bir gün kaptanlar ve büyük kâfirler, o dükkâna oturup cemiyet eylediklerinde, Oruç Reis de bunları gözetip hemen o dükkânın önünden sür'atle güyâ bir hizmete gidercesine geçip yürümüş.

Santurluoğlu, Oruç Reis'in geçtiğini görünce:

«— Acaba şu geçip giden esir kimindir? Bârekâllah her zaman görürüm. Buradan geçer, hizmetine hemen ateş gibi gider. Eğer şu esiri sahibi sataydı alırdım.»

Diye, sahteden ortaya bir söz atmış.

Cemiyette bulunan sahibi:

«— Benimdir. Eğer istersen vereyim.»

«— Söyle ne istersin?»

«— Bin altın isterim!»

Dükkânda bulunan kaptanlar da aracılık edip sekizyüz altına Oruç Reis'i satın alır olmuş.

Oruç'un hilesi anlaşılıyor.

. O zaman Rodos'ta bir âdet vardı. Vilâyete iki zâbit hükmederdi. Biri derya işlerine, biri vilâyet işlerine bakardı.

Amma gör hikmeti sen ki, esirin işi güç olur, bu sırada vilâyete bakan kâfir mürd olduğundan, deryaya bakan kâfir onun yerine Komandor olmuştu.

Yeni oturan bu Komandor, Oruç Reis'in satılmasını istemedi:

«— Onbin altın vermeye kadir olan kaptanı sekizyüz altına vermeklik büyük aptallıktır. Satana haksızlık olur, buna rızam yoktur.»

Dedi.

Santurluoğlu'na akçasını çevirip, Oruç Reis'i tekrar esir eylediler.

Kirigo'nun hıyâneti

Oruç Reis'i tekrar esir etmelerinin sebebi, benim Rodos'a gönderdiğim, ol kâfir-i billâh, mel'un Kirigo imiş. Yeni oturan kumandana bizi çaşıtlamış.

Hem benim, karındaşımı kurtarsın diye verdiğim onsekizbin akça yanına kalmış, hem de çaşıtlığının mukabelesinde, kumandan ona büyük mansıp vermiş.

Bakındı! Kirigo kâfiri kadar İslâma hayın bir kimse var mıdır? Sana dostluk yüzü göstermesi hemen fırsatı buluncaya kadardır.

Bundan sonra Oruç Reis'in hali pek fenalaştı. Mel'un bir kâfir olan yeni Komandor, Oruç Reis'i yer altına zindana attırıp şiddetle eziyet edilmesini emr etti. Eline ayağına boğazına ağır demir zincirler vurup belâya giriftar ettiler. Ölmeyecek kadar ekmek verdiler.

Oruç'un Komandor'la konuşması

Mürd olan eski Komandor zamanında vakti iyi geçermiş. Yalnız ayağında hafif bir demir bilezik varmış. Çokluk iş bile yaptırmazlarmış.

Karındaşım dertli Oruç, artık yer altında kendi haline yakınıp:

«— Yarab, bu hal nedir? Bana bu azap nerden geldi?»

Diye ağlardı.

Elden ne gelir. «İnnallâhe maassâbirîn» deyip Allah'ın kaza ve kaderine razı olup durdu.

Günlerden bir gün, kendisini bekleyen gardiyana:

«— Gel beni bugün buradan çıkar, Komandor'a götür. Onunla konuşacak sözüm var.»

Dedi.

Gardiyan:

«— İzinsiz çıkarmaya kadir değilim. Haber verelim. Eğer çıkar derlerse, o zaman götürürüm.»

Cevabını verdi.

Şimdi hâkim olan Komandor'a haber verildi. Getirilmesine izin verince, Oruç Reis'i yer altında çıkarıp onun katına götürdüler.

Oruç Reis Komandor'la alay ediyor.

Komandor, Oruç Reis'i görünce gazaplı bir suratla:

«— Niye geldin!»

Dedi.

Oruç Reis:

«— Ey sinyor! Bana bu kadar eziyet eylemekten maksadın nedir? Esirlik yolu bu yol mudur?»

Deyince, kâfir:

«— Ey Türk! Sana edeceğim azabın daha binde biri icra edilmemiştir. Sen sekizyüz altına paha biçip de gideceğini mi sandın? Bak ben adama ne iş keserim! Karındaşın Hızır Reis'in dünya kadar mal ile Bodrum'da senin için göz kulak olup —Acaba karındaşımı şunların elinden nasıl halâs edebilirim— diye bu hileyi hazırladığından haberimiz yok mu zannedersin? Yoksa sen bizi uyur mu sandın?»

Dedi.

Oruç Reis de o zaman Kirigo kâfirin alçaklığına uğradığını anladı.

Hepsini inkâr edip:

«— Hâşâ! Benim bunlardan haberim yoktur. Bunları benim hakkımda kim söylemişse yalan söylemiş. Bu garip halimde bana hadden aşırı iftira etmişler. Ben o dinsiz münâfıkı cümle kâinatı yoktan var eden Allahu azimüşşana havale kıldım.»

Dedikten sonra:

«— Ama muradın, beni hakikaten satmak ise, beni yine kendime sat.»

Diye ilâve etti.

Bunu duyan Komandor biraz yumuşayıp sordu.

«— Söyle bakalım ne verirsin?»

Oruç Reis:

«— Sana bütün Rumeli'ni arpalık ve Anadolu'yu cep harçlığı verdikten sonra nakit olmak üzere de yüzbin altın vereyim.»

Dedi.

O zaman Komandor pür-ateş olup:

«— Bre diyavolo! Bu ne biçim sözdür? Yoksa sen beni maskaralığa mı almak istersin!»

Diye hiddete geldi.

Oruç:

«— Sinyor, sakın benim sözüme darılma, zira darb-ı meseldir: «Böyle eyyam-ı gamın, böyle olur nevrûzu» derler. Sen bana: «Karındaşın teknesini mal ile doldurmuş, seni bir fırsatta elimizden halâs etmek için Bodrum'da bekler imiş» dedin. O sözün cevabı budur. Evvelâ bu kadar çok malın sahibi olan kişinin deryada işi ne? Beni teknemle başımla aldınız. Sonra dönüp «Bize onbin altın ver» diye eziyet eylemek Allah'ın emri değildir. Makul olanı sen bilirsin.»

Cevabını verdi.

Ebedî mel'un ve sermedî hınzır, Oruç Reis'ten bu nükteli cevabı işitince hınzır gibi homurdanıp kakıdı, yıldırım gibi şakıdı. Gazaba gelip Oruç Reis'i yer altına yolladı. Eskisinden daha fazla eziyet etmeye başladılar.

Ak yüzlü bir pir

Oruç Reis bu kâfirden kendisine bir fayda gelmeyeceğini anladı. O gece sabaha kadar Azizü zül-intikam olan ma'bûd-i bîzevâle tazarru» ve niyaz edip «Hâlimi sen bilirsin» deyip, yüzünü toprağa sürüp ağladı ve dedi ki:

«— Ya İlâhe'l Âlemin! Bütün kimsesiz kalmışlara derman senden olur. İbrahim Peygambere Nemrud'un ateşini gülistan eden sensin. Yusuf Peygambere zindandan necat veren sensin. Bütün zorlukları kullarına âsan eden sensin. Habibin Muhammed Mustafa hakkı

için, ben bîçare kuluna dahi meded ve inâyet edip, beni şu belâ girdabından halâs eyle!..»

Gözyaşlarından, bulunduğu yer balçığa döndü. O hâl ile yatıp uyudu.

O gece rüyasında ak yüzlü bir pîr gelip:

«— Ya Oruç! İslâm uğruna her ne eziyet çekersen sabr eyle. Ferahın yakındır. Sen sekizyüz altın vermeye razı olmuştun. Amma buradaki kısmetin kesilmediği için işin aksi gitti. Allah, seni bir akça vermeden kurtarmaya kadirdir. Daha çok gazalar edeceksin.»

Deyip kayboldu.

Oruç Reis, uykudan uyanıp:

«— Ya Rabbi şükür!»

Diyerek, sabaha kadar ibadet ve taatte bulundu.

Şövalyelerin korkusu

Sabah oldukta, bütün kâfir kaptanları bir araya gelip, Oruç Reis'e dair aralarında konuştular:

«— Bu ne iştir? Bizim kumandanımız deryada gezmez ve derya işlerini gereği gibi bilmez. Esirlik hali bugün Oruç Reis'e ise yarın bizedir. Deryada gezen adamın başına çok haller gelir. Sen bana elbette şu kadar akçe vereceksin, diye yer altına atıp bu denli eziyet eylemek Allah'ın emri değildir.»

Diye ittifak edip, cümle kaptanlar, kumandana varıp, bu hali izah edip anlattılar.

Kumandan dahi kaptanların sözlerinden çıkmadı. O saat, Oruç Reis'i yer altından çıkarıp bir kaliteye küreğe kodular.

Oruç Reis:

«— Yer altında olan eziyete göre kürek yine nurun alâ nurdur. Yarabbi şükür, dünya yüzünü gösterdin!»

Diye azatlık olmuş kadar mesrur oldu.

Sultan Korkut

O sıralarda Sultan Korkut Antalya'da bulunmakta idi. Âdet edinmişlerdi. Her sene Rodosluların elinden yüz esir satın alıp Allah rızası için azat ederdi. Yine sene başı yakın olduğundan kapıcıbaşını Rodos'a gönderip, âdeti üzere yüz esir kurtardı.

O zamanda, yirmi otuz esir birden azat olursa kendi gemilerine koyup selâmet yakasına götürüp dökmek, kâfirlerin âdeti idi.

Bu sefer de kapıcıbaşının aldığı yüz esiri, Oruç Reis'in kürekte olduğu kaliteye koyup, bir selâmet yakasına bırakmak için muvafık bir rüzgârda yola çıktılar.

Oruç Reis her lisanı bilir bir kişi idi. Rum lisanını da çok iyi bilirdi. Çok şen tabiatlı, sohbeti tatlı bir kimse olduğundan kendisiyle bir kere konuşan kimse ayrılmazdı. Kalitenin kaptanı ve öteki büyük kâfirlerle de şakalaşıp ünsiyet peyda etmişti.

Oruç Reis'e kâfirlik teklifi

Bir gün kâfirlerle sohbet edip, gülüp oynarken kâfirler:

«— Ey Türk! Sen güzel sözlü bir kişisin. Bizim lisanımızı da çok iyi bilirsin. Müslümanlıkta ne buldun? Gel, dinimize gir. İçimizde sen de adı sanı belli bir adam olursun.»

Dediler.

Oruç Reis ise:

«— Elhamdü lillahi alâ din-il İslâm ve tevfik-il iman!»

Dedikten sonra:

«— Ey akılsız kâfirler ve ey sermedî hınzırlar! Nedir o ki, kendi ellerinizle düzüp yaptığınız ağaç parçasından medet talep edersiniz! Ondan ne fayda olacaktır? Onları ateşe atsalar kendilerini kurtarmaya kadir değillerdir. Yanıp kül olurlar.

«Kendisine kulluk edilecek Allah'tan başka hiçbir fert yoktur. Bütün kâinâtı yoktan var eyleyen odur. Onun ortağı benzeri yoktur. Mekândan münezzehtir. ve zat-ı şerîfi bir hâl üzere sâbittir.

«Ve bütün günahkârların ve suçluların şefaatçısı olan hazret-i risâlet ve mefhar-i mevcudat Muhammed Mustafa sallâllahu aleyhi ve sellem, onun sevgili kuludur...»

Diye cevap verdi.

Muhammed seni kurtarsın!

Bunun üzerine kâfirler:

«— Muhammediniz bütün suçlulara şefaat edecektir, dersin. Bakalım şimdi seni bizim elimizden kurtarabilir mi?»

Dediler.

Oruç Reis:

«— Behey kâfirler! Yuf sizin aklınıza! Benim sadakatim, imânım şunadır ki Allah'a ve Resûlüne yapışan kimse mahrum kalmaz. Yakında sizin içinizden halâs olurum.»

Dedi.

Ebedî kâfirler ise:

«— Hele sen şimdi küreğini çek de, Muhammed eğer seni kurtarabilirse kurtarsın.»

Dediler.

O gece Oruç Reis, *bütün ihtiyaçları* veren Cenâb-ı Kibriya'ya yine dualar edip ağlayarak, server-i kâinat olan Hazret-i Peygamber'i şefaatçı getirdi, ve:

«— Yâ İlâh-el Âlemin! Beni şu kâfir-i müşriklerin içinde utandırma. Lutf edip, ben zayıf kulunu, yakın zamanda kurtar.»

Diye ağlayıp yalvardı.

Oruç'tan alarga durun!

Oruç Reis'in forsa olduğu kalitede bir papaz vardı.

Bu papaz kâfirlere:

«— O, Oruç Reis dedikleri kâfir ile çok konuşmaktan sakının. Zira, Müslümanlık bakımından çok okuyup bilmiştir. Anlarım ki, benden çok yukarı papaza benzer. Siz onu aklınızca dininden çıkarmaya çalışırsınız amma, korkarım ki, o sizin cümlenizi turkuvaz eder. Ondan alarga durun.»

Diye tembih etmişti. Bunun için kâfirler de onunla eskisi gibi şaka lâtife etmez olmuşlardı.

Nihayet Antalya yakınlarında ıssız bir kıyıya yanaşıp, kapıcıbaşı ile yüz esiri çıkardılar. Fakat o gece rüzgâr muhalif estiğinden kalkamayıp, demirli kaldılar. Kalitenin sandalı da kaptan için balık avlanmaya gitti. Her taraf süt limanlık idi.

Böyle iken, bir anda büyük bir fırtına kalktı. Öyle ki Nuh tufanına benzedi. Her yeri karanlık kapladı. Sandal da gelemeyip bir koltukta sindi kaldı. O gece nerdeyse gemi helâk olayazdı.

Ağamın kurtuluşu

O gecenin içinde, ortalık göz gözü görmez iken, Oruç Reis fırsatı ganimet bildi. İmanının bereketi olarak, Hak teâlâ işini rast getirip ayağındaki demiri kolayca çıkardı.

«Bismillahirrahmânirrahim» diyerek kendisini denize bıraktı. Yüzerek karaya çıktı. Yüzünü yerlere sürüp sonsuz hamleler etti.

Hemen yola koyulup bir köye vardı. Yer gök bilmeyip iki tarafına bakınırken bir kocakarıcık önüne çıkadüştü.

Oruç Reis'e:

«— Ey oğul! Zahmetli yoldan gelmişe benzersin. Gel bu gece bana konuk ol.»

Dedi.

Ağamı evine götürüp yiyecek neyi varsa önüne kodu, yedirip içirdi. Urbacığını değiştirdi.

Oruç Reis de başından geçen halleri anlatıp, nasıl firar ederek oraya geldiğini nakletti.

Kocakarıcık çok sevinip:

«— Şükür oğul, elhamdülillâh. Allah teâlâ sana yol vermiş.»

Dedi, sevindi.

Kocakarıcığın tarlası

O köyün halkı misafiri pek severlerdi. Oruç Reis köyde on gün eğlendi, öyle ki, Oruç Reis'i elden ele

geçirip pay edemezlerdi. Kocakarıcığa o geceden sonra sıra vermediler.

«— Sende bir gece misafir olmuş, bizde de olsun!.»

Diye, kocakarı ile kavga ederlerdi.

Kocakarı ise:

«— Be adamlar, niçin benim misafirimi alırsınız? Allah teâlâ onu bana misafir gönderdi. Gidinceye kadar benim yanımda eğletsin. Varın Allah teâlâ size de misafir versin.»

Diye söylenirdi.

Meğer yollar üzerinde dolaşıp, düşmüşten kalmıştan, hastadan sayrudan, bulduğunu evine götürüp, taam yedirip, görüp gözetmek bu kocakarıcığın âdeti imiş.

Bir tarlası varmış ki, onu sadece misafire ikram için ekermiş. Allah'ın emri ile, bir yerde ekin gelmese, misafir için ekilen o tarlanın ekini, çekmekle tükenmezmiş. Ona böyle bir bereket inmiş.

Papazın kurnazlığı

Şimdi, gelelim kâfirlere:

O gecenin yarısında fırtına sakin olup sandal da gemiye geldikten sonra hareket için hazırlığa başlamışlar...

Sabah olunca bir de baktılar ki, Oruç Reis'in yeri boş. Firar etmiş...

Kalitenin kaptanı saçını sakalını yolmaya başladı.

«— Gran Mastor'un yanına ne yüzle gideriz?»

Diye kasâvete battılar.

Allah teâlâ kâfir-i ebedilerin kasâvet ve ukubetlerini artırsın.

Bu kaptanın daha fazla elem çekmesinin sebebi Komandor'a gidip:

«— Bu senin yaptığın deniz yolu değildir. Bakarsın biz de onların eline düşeriz. Onlar da bize kendi koduğunuz yoldur, diye ondan beter ederler.»

Diye söyleyenlerden olmasaydı. Oruç Reis'in firar etmesi yüzünden Gran Mastor'un yanında mahcup olacağından, ziyade sıkıntıya düşmüştü.

Oruç Reis'in, söylediği gibi, Allah'ın inayeti ile firar etmesi ise, kâfirler arasında onun anlattıklarının hak olduğuna büyük delil oldu.

Çünkü Oruç Reis onlara şöyle demişti:

«— Yakında, mâbudum olan Cenâb-ı Bârî ve şefaatçım olan Sultan - ül Enbiya'nın, beni sizin içinizden kurtaracağı muhakkaktır.»

Şimdi bu söz çıkmıştı. Elhamdülillâhi hâzâ min fazlı Rabbî.

Kâfirler ise o zaman, Oruç Reis'le istihza edip:

«— Sen şimdiki halde küreğini çek de, Muhammed'in gelsin bizim elimizden seni kurtarsın.»

Demişlerdi.

Şimdi mahcup olup, başları aşağı düştü... Hak teâlâ din düşmanlarının başlarını daima aşağı eyleyip makhur kılsın. Ve asâkir-i İslâm karındaşlarımızı berde ve bahrde üzerlerine mansur ve muzaffer eylesin.

Fakat gemideki mel'un papaz, kâfirlerin kalplerine şüphe düşüp, hak yola dönmelerini önlemek için:

«— Onların Muhammedleri öteden beri sihirbazlıkla tanınır, bu esiri de sihirle kurtarmasında şaşacak ne var.»

Diyerek, mel'unların sapık yollarından ayrılmalarına mâni oldu.

Böylece hüsran içinde çekilip Rodos'a gittiler.

Ali Kaptan'ın kalyonunda

Oruç Reis köyde on gün kaldıktan sonra, Midilli'ye gelmek istedi. Fakat yol sapa düştüğünden gelemedi.

Antalya'ya gitmeye karar verip, kocakarıcığa ve köylülere veda ederek yola çıktı. Üç günde Antalya şehrine vardı.

Antalya'da Ali Kaptan derler, bir kalyon kaptanı vardı. Onüç alabanda açar gemisi vardı. Daima İskenderiye'ye işlerdi. Kemal sahibi bir kimse olup, garip yiğidin anası atası idi.

Oruç Reis, Ali Kaptan'ın ününü duyunca, doğrulup onun gemisine vardı:

«— Kaptan baba, biz de bu tekkenin abdallarındanız. Uygun görürsen hizmet edelim.»

Dedi.

Ali Kaptan da:

«— Pek güzel oğul, hoş geldin, safa geldin! Gemi benim değil, senindir.»

Cevabı ile kabul etti. Oruç Reis deniz adamı ve reisler zümresinden olduğu için onu ikinci reis eyledi.

Oruç Reis'in derya işlerinde bilgisi pek ziyade idi. Ali Kaptan da «Yürük at, yemini kendi artırır» sözü gereğince onun hatırını alıp çokça pay verdi.

Hasılı kelâm, gemi yüklenip, muvafık bir günde kalkıp, İskenderiye'ye lenger-endâz oldular.

Oruç Reis İskenderiye'de Midilli'ye gitmek üzere bir gemi bulunca, hemen bir mektup yazıp, bana yollamıştı.

Kirigo elime geçerse

Ben ise, yukarıda zikri geçtiği gibi, Kirigo kâfirine onsekiz bin akçe verip Rodos'a yollamıştım. Onunla konuştuğumuz üzere de Bodrum'da bir haber bekleyip durdum.

Birçok bekledikten sonra, Kirigo hayınından bir haber belirmeyince, Bodrum'dan kalkıp Midilli'ye döndüm. Hem kendi işime bakar, hem de ağamı halâs için çâreler arardım.

Bu sırada İskenderiye'den gelen bir gemi Oruç Reis'in mektubunu getirdi.

Nameyi okuyup da, hâli öğrenince sanki ölü idim dirildim, cihan cihan memnun ve mesrur oldum.

Oruç Reis mektubunda, önünden sonuna kadar, başından geçen serencâmını ve Kirigo mel'ununun yaptıklarını, nasıl firar ettiğini ve Ali Kaptan'ın kalyonuyla İskenderiye'ye geldiğini anlatıyordu.

Kirigo kâfirinin hıyanetliğini öğrenince:

«— Eğer elime geçerse, burnunu ve kulağını uçurmak nezrim olsun!»

Diye ant ettim.

Kâfir donanmasının baskını

Oruç Reis, İskenderiye'de bulunduğu sırada, ağız ağızdan evsafı ve bahadırlığını Mısır Sultanı'na anlatmışlar.

Mısır Sultanı da Oruç Reis'i huzuruna çağırıp, iltifatlar edip, altın yaldızlarla süslenmiş olan kendi kalitesine kaptan tâyin etti.

O sırada Mısır Sultanı, Hind taraflarına göndermek hazırlığında imiş. Oruç Reis'i ince donanması üzerine serasker etti.

Sultan, Adana Paşası'na emir gönderip:

«Yanındaki askerle hemen Payas körfezine gelip, kırk parça kalite için kereste kestirip, hazır olduğunda bana haber veresin. İnce donanmamı o tarafa gönderip keresteyi aldırayım»

Dedi.

Adana Paşası da, emir gereğince Payas körfezine gelip, keresteyi kırdırıp hazır etti.

Sultan'a:

«Emr-i hümâyununuz üzere kereste hazır olup emrinize âmâdedir.»

Diye haber gönderdi.

Sultan da Oruç Reis'i onaltı parça tekne ile Payas körfezine kereste getirmeye gönderdi.

Fakat kâfir donanması da bunu haber almış. Oruç Reis'in üzerine ağır donanma ile varıp körfez içinde gafil bastırdılar.

Oruç Reis hâli görünce, bütün gemilerini baştan kara ettirip askerlerini karaya çıkardı. Canlarını güç ile kurtardılar. Hepsi karaya çıkıp dağıldılar.

Oruç Reis de sürüp Antalya'ya geldi. Sultan Korkut o sırada orada idi.

Oruç Reis korsan oluyor

Oruç Reis'in kemerinde çok dünyalık vardı. Bu para ile Antalya'da kendi malı olmak üzere, onsekiz oturak bir tekne yaptırdı. Bu öyle bir tekne oldu ki, uçan kuşa hükmederdi.

Teknesini donatıp Rodos taraflarında korsanlık etmeye başladı. O taraflarda basılmadık köy kasaba bırakmadı. Çok ganimet aldı.

Sonunda kâfirler toplanıp Rodos'a Gran Mastor'a gidip şikâyet ettiler:

«— Sinyor, bu insafa lâyık mıdır ki, buradan kurtulma Oruç Reis nâmında bir forsa, korsan olup zuhur etti. Altındaki onsekiz oturak teknesi ile uçan kuşa hükmediyor. İlimizi memleketimizi ateşe verip, nice oğullarımızı uşaklarımızı teknesine doldurup götürüp Şam Trablusu'na satıyor. Şimdi onun şerrinden bir yere varıp gelemiyoruz. İmdat bu hristiyan düşmanı diyavolonun elinden!»

Dediler.

Oruç Reis'i kıstırdılar.

O zaman Gran Mastor divan toplayıp bütün kaptanları çağırdı:

«— Bakınız şunlar ne söyler, kulağınızla dinleyiniz.»

Deyince, şekvacılar bir ağızdan söyleyip feryad ettiler. O zaman Gran Mastor şöyle dedi:

«— İşte benim kasdım, bu haydudu yeraltından çıkarmamaktı. Ama siz beni kendi halime komadınız. Onun böyle edeceğini ben bilirdim. Varın bir daha ele geçirin!»

Böylece pek çok atıp tutup, kâfir iken Yahudi oldu.

Kaptanlar:

«— Sinyor! Hemen senin ömrün uzun olsun. O, Oruç Reis dedikleri diyavoloyu yine buraya getireceğimizden hiç şüpheniz olmasın. O zaman, istersen ebediyen yer altından çıkarma.»

Diyerek, hemen beş altı parça yürük tekne donattılar. Oruç Reis'i taş be taş, bucak be bucak, liman be liman aramaya başladılar.

Sonunda bir limanda kıstırdılar. Teknesini zaptettiler. Oruç Reis adamları ile birlikte kaçıp kurtuldu. Az kaldı yine yakayı ele veriyordu. Hele Allah teâlâ korudu.

Buradan adamlarıyle beraber sürüp Antalya'ya geldi. Kâfirler ise Oruç Reis'in teknesini Rodos'a götürdüler.

Gran Mastor, kıyıdan bakıp da teknelerin altı iken yedi olduğunu görünce, tacını göğe atıp:

«— Hristiyan düşmanı diyavoloyu ele geçirmişler!»

Diye sevindi.

Amma liman reisi bakıp da, tekne Oruç Reis'in amma içinde kendi yok görünce, beline vurup «Eşekten öfke alınmazsa, semerinden alırız» sözünce, kâfirliklerinden gemiyi yakıp hırslarını tekneden aldılar.

Oruç, Sultan Korkut'un yanında

Oruç Reis, gemisi elinden alınıp da tekrar Antalya'ya döndüğü sırada, Sultan Korkut'a Manisa sancağı mansıp verildiğinden oraya gitmek üzere idi.

Sultan Korkut'un Piyâle Bey derler bir hazinedarı vardı. Oruç Reis daha önce ona bir frenk oğlanı bağışlamıştı. Allah için dostlaşırlardı. Şimdi Oruç Reis'in başına bu hal gelip de teknesiz kalınca Piyâle Bey, Sultan Korkut'a hâli anlattı:

«— Bir mücâhit duacınızdır. Bunların bütün işleri gece gündüz, dinsiz kâfirlerle ceng u cidâl, harb ü kıtâldir. Sultanım hazretlerinin bir tekne ile bu gazi kullarını kayırmaları niyaz olunur.»

Dedi.

Sultan Korkut da Piyâle Bey'in ricasını kabul buyurup, Oruç Reis'i huzuruna çağırdı. Çok izzet ve ikram eyledi.

«— Sakın teknenin gittiğine elem üzere olma, hemen başın sağ olsun. Ben seni teknesiz komam. İnşallah kazaya uğrayan teknenden daha forsa tekne yaparsın.»

Dedi, teselli etti.

Emirnâmeler

Sonra, Sultan Korkut, İzmir kadısına hitaben şu emirnâmeyi yazdırdı:

«Emrim sana vardıkta, ferman-ı celilü'l kadrimi taşıyan Gazi Oruç Reis oğlumuza kendi istediği minval üzere bir kalite yaptırasın. Din-i mübin uğruna küffâr-ı hâksârlardan intikam alıp, ecdât-ı pâkimizi rahmet ile yâd eylesin.»

Piyâle Bey dahi, İzmir gümrükçüsüne hitâben şu muhabbetnâmeyi yazdı:

«Nâmem sana varıp, dünya ve ahiret karındaşım olan Gazi Oruç Reis huzura gelip dîdar görüştükde, üzerinden hüsn-i nazarınızı diriğ buyurmayıp işlerine muâvenet buyurasız. Ona olan ikram ve sevginiz bana yapılmış sayılır. Ve hem şöyle bilesin ki, karındaşımız Oruç Reis tarafımızdan vekilimizdir.

«Bizim için yirmiiki oturak olmak üzere, bir tekne yaptırasız. Ve ol teknenin üzerine mutemed nasb olunmuştur. Hemen sizlere lâzım olan budur ki ne harç giderse sen verip başka işine karışmayasın.»

Sultan Korkut'un duası

Piyâle Bey, Oruç Reis'e, Sultan'ın fermanını ve kendi yazdığı muhabbetnâmeyi verip, lisânen dahi ifade etti:

«— Ey karındaş Oruç Reis! İşte elimizden geldiği kadar çalışıp, sen karındaşımı, bedavadan bir tekne sahibi eyledik. Senin muradın üzre, süvar olacağın tekne İzmir kadısına havâle olunmuştur. Ben de kendim için, İzmir gümrükçüsüne yirmiiki oturak bir tekne sipariş ettim. Sen hem kendi teknenin, hem benim teknemin üzerine mutemedsin.

«Tekneler tamam muradın üzere yapılıp, bütün levâzımatını, leventlerini zahiresini ikmâl ettikten sonra, İzmir'den kalkıp, gelip Foça'da yatasın... Sonra gelip Sultan Korkut'a buluşup duasını alasın. Ondan sonra her ne emr ederse ona göre hareket edersin.»

Dedi.

Oruç Reis'in sözünden çıkma.

Oruç Reis, Sultan Korkut'a ve Piyâle Bey'e veda ederek İzmir'e gitti.

Sultan'ın fermanını İzmir kadısına, Piyâle Bey'in nâmesini de İzmir gümrükçüsüne tabşırdı. İkisi de «Baş üstüne» deyip, ertesi gün teknelerin inşasına mübâşeret ettiler.

Sultan Korkut da, Antalya'dan kalkıp mansıbı olan Manisa'ya gelip indi.

Oruç Reis, üçbuçuk ay içinde, kendi teknesi yirmidört oturak ve Piyâle Bey'inki yirmiiki oturak olmak üzere tamamen yaptırıp, donatıp, Foça Limanı'na gelip, lenger-endâz olup yattılar.

Oruç Reis yanına yirmi otuz pâk levent alıp, kuşatıp Manisa'ya gitti. Sultan Korkut ve Piyâle Bey ile görüştü. Teknelerin hesaplarını bir bir ifade edip bildirdi.

Piyâle Bey emektarlarından Yahya Reis'i kendi teknesine reis nasb eyledi ve:

«— Sakın, Oruç Reis karındaşımın rey ve tedbirinden dışarı iş eyleme!»

Diye tembih etti.

Oruç Reis, Piyâle Bey'in yanında üç gün misafir oldu. Dördüncü gün gayri gitmek iktiza edince, Piyâle Bey, Oruç Reis'in önüne düşüp, götürüp, Sultan Korkut'a buluşturdu.

Sultan Korkut, Oruç Reis için dua etti:

«— Allah teâlâ seni kâfirler üzerine mansur eylesin.»

Deyip, sırtını sığadı.

«— Frengistan tarafına gidip orada korsanlık edin.»

Dedi.

Oruç Reis de Sultan Korkut'a ve Piyâle Bey'e veda edip Foça'ya döndü.

Kaza yıldırımı gibi

O gece sabaha kadar ibadet ü tâat edip, sıdk ile, hâcetleri veren Cenâb-ı Hakk'a tazarru ve niyazda bulundu:

«— Ya İlâhel Âlemîn! İzzetin, celâlin hakkıyçün ve habibin Muhammed Mustafa hakkıyçün ve cemi enbiyâ ve evliyâ hakkıyçün, ben zayıf kulunu din düşmanı olan küffâr-ı hâksâr üzerine mansur eyle... Fîsebîlillâh gazaya niyet ettim. Can ü başımı bu yola kodum... Bismillâhirrahmânirrahîm. Tevekkeltü alâllah.»

Oruç Reis, bir mübarek saatte gazaya teveccüh edip yola revan oldu. Önce Midilli'ye gelip sıla eyledi. Hepimiz Oruç Reis'in hasreti ile yanardık.

Bir gün iki gemisi ile çıkageldi. Birkaç gün kalıp hasret giderdik. Sonra yine gemisine binip gazaya yüz verdi gitti.

Gemileri öyle yürük çıkmıştı ki koğduklarına kaza yıldırımı gibi aman vermeyip yetişirler; kaçtıklarını ise göz açıp kapayıncaya kadar bırakıp kaybolurlardı.

Her kim Âl-i Osman'dan dua alırsa

Günlerden bir gün selâmetle Pulya yakasına geçti. Orada av arayıp dolaşırken iki pâre barçaya rast geldi. Allah'ın yardımı ile aman zaman vermeyip kakıp aldılar. Venedik barçaları idiler. İçlerinden yirmidörtbin altın çıktı. Beşte bir teknelerin hakkı çıktıktan sonra kalanı leventlere dağıtıldı. Âlet edevat alanın oldu. Kalan kâfirleri esir edip barçaları ateşe vurdular. İslâm askeri öyle tok doyum oldu ki ancak olur.

Hepsi zengin oldular. Nasıl zengin olmayalar ki, Âl-i Osman'dan dua almışlardır. Dünyada iksir dedikleri padişah duasıdır. Her kim Âl-i Osman'dan dua alırsa, şüphesiz tuttuğu iş kolay gelir... Zira onlar bir ulu ocaktır. Kim onlara yan bakarsa onun başı aşağı olur.

Oruç Reis, Pulya tarafında barçaların alıp Rumeli tarafına geçti. Eğriboz'a geldi. Burada Terzi Kayası denen limana girdi. Orada bir müddet yatmak istedi.

İşe bak ki, limanın ağzına gelince ne görsünler: Venedik küffârı gemilerinden üç pare kalyon ile bir pare barça varmış. Bizimkileri görünce hepsi bir araya gelip top ateşine başladılar.

İşte ayağınıza geldik, bizi alın!

Oruç Reis'in gemileri geri çekilip, top altından çıkıp lenger-endâz oldular... Reis bunlara: «Ahd edelim,

size zararımız dokunmasın» diye haber gönderdi. Amma kâfirler gemilerin limana girmesine razı olmadılar.

O zaman Oruç Reis yoldaşlarına:

«— İşte gördünüz, bu gemiler top atıp bizi limana koymak istemezler. Bunların böyle yapmaktan maksatları şudur, bize şöyle demek isterler:

«Siz mücahit kimselersiniz. Gelip bir limanda hazır kâfir gemileri buldunuz. Niçin gelip almazsınız? Bu kadar deryalar geçer, serencamlar çekersiniz. varıp bir şikâr buluncaya kadar canınız çıkar. Biz, işte ayağınıza geldik. Şimdi bizi alın!»

«Bize top atmaları, başlarına belâ satın almaktır. Hiç şüphe etmeyin ki, bunların kazaları yakındır. Zira, biz bu kadar «ahd-ü aman verelim» dedikçe bunlar bizi rencide ediyorlar. Vallahi ben bunlara «Allah Allah» diye çatarım. Takdirde olacak ne ise o olur.»

Dedi.

Asla göz açtırmadılar

Bunları demekten maksadı, leventlerin gönlünü yoklamaktı. Çünkü kâfir gemileri gayet ateşli ve donanmış idiler... Bu sözlerinin sebebini bilen yoldaşları ise bir ağızdan:

«— Sen bilirsin! Sen ne edersen, biz onu hoş görür, ederiz!»

Dediler.

Oruç Reis de:

«— Allah cümlenizden razı ve hoşnut olsun oğullar! Benim de sizden beklediğim budur. Berhurdar olun. Dünya ve ahirette yüzünüz ak olsun!»

Diye cevap verdi.

Hemen sancaklar açılıp, Gülbank-i Muhammedî çekilip, toplar atıldı.

Kavi düşmanın, topuna tüfeğine bakmayıp, kulaklarını kasıp; varıp çattılar. Asla göz açtırmadılar.
İki taraftan hayli cenk oldu. Hakikaten, Oruç Reis'in dediği gibi, kazaları yakın olup, belâyı başlarına satın almışlar imiş.

Hak sübhânehu ve teâlâ inayet eyleyip dördünü de aldılar.

Dört tekneden ikiyüzseksenbeş kâfir esir aldılar. Cümlesi dörtyüzden ziyâde idi. Bu kadar ganimet malı teknelere doldurdular. Öyle ki tekneler kaplumbağaya dönüp kımıldamaya iktidarları kalmadı.
Hasılı şenlik ve şâdmanlık ile Midilli'ye geldiler.

Ağam Oruç'la buluştuk.

Ağam İshak ve sair akraba ile gidip Oruç Reis'i karşıladık. Öpüşüp koçuştuk, hâl ve hatır soruştuk; sanki leyle-i Kadr'e erdik.

Akraba ve taallukatımızdan gayri, vilâyetin bütün fakirlerinin ihtiyaçlarını da giderdi. Yetim oğlanları giydirip sünnet ettirdi. Yetim kızları ere verip evlendirdi. Rodos'ta esir iken birlikte tuz ekmek yediği yarenlerinden vesâir ümmet-i Muhammed esirlerinden ikiyüz kadarını satın alıp kurtardı.

Bir ay miktarı Midilli'de yanımızda kaldı. Hemen hareket edip, İzmir'e doğru gidip varıp, Sultan Korkut'a ve karındaşlığı Piyâle Bey'e buluşup görüşmeklik için can atıp dururdu.

Bu sırada bir haber geldi. Bu haberden Sultan Selim hazretlerinin tahta cülûs ettiği, karındaşı Sultan Korkut'un ise canından korkup firar eylediğini öğrendik... Oruç Reis, Sultan Korkut için çok üzüldü.

Biz ise büyük karındaşım İshak'la söz birliği edip, Oruç Reis'e nasihat eyledik:

«— Karındaşımız Oruç! Şimdiki halde buralarda durman senin için büyük hatadır. Var sen bu kışı İskenderiye'de kışla. Ne olur ne olmaz! Biz seni habersiz komayız. Kim bilir, belki bu tekne Sultan Korkut'undur diye, tekneyi ve kazandığını alırlar.»

Oruç Reis Mısır'da

Oruç Reis bizim sözümüzü dinleyip, kabul eyledi. Veda edip, bir mübarek saatte Midilli'den kalkıp gittiler. Kerpe adası önünde bir barça aldılar. Ertesi günde altı tane daha aldılar... Aktarmaları yedi olup bu şekilde İskenderiye limanına gelip dahil oldular.

Mısır Sultanı'na Oruç ve Yahya Reislerin yedi kıta aktarma ile geldikleri haber verildi.

Oruç Reis isem, Payas körfezinde telef olan onaltı pare tekne sebebiyle, Mısır Sultanı'ndan pek gayet sıkılırdı.

Eğer biz «var İskenderiye'de kışla» demiyeydik, İskenderiye'ye gitmezdi. Hemen bizim sözümüzü tutmak için vardıydı.

Oruç Reis, ganimet tuhfelerinden bir azim hediye düzdü ki, ancak olur. Dört bâkire kızoğlan kız ve dört müstesna esir gulâm ile birlikte hepsini alıp ayakdaşı Yahya Reis ile beraber büyük alayla Mısır'a çıkıp varıp Mısır Sultanı'na buluştular.

Kıbrıs açığında beş Venedik gemisi

Oruç Reis ve ayakdaşı Yahya Reis, Mısır Sultanı'nın yanına varınca peşkeş hediyelerini yollu yolunca

verdiler. Mısır Sultanı'nın katında azim makbûle geçti.

Öyle ki, evvel Oruç Reis, Mısır Sultanı'ndan hicap eder iken, şimdi Sultan ondan hicap eder oldu. Reisleri konuklayıp izzet ve ikramda bulundu. Üç gün şah sofraları döşenip, yenilip içildi, rahat kılındı.

Üçüncü gün Mısır Sultanı:

«— Ey Oruç Kaptan! Sana biraz hatırım kaldı idi. Amma yine affeyledim. Zira, Hak teâlâ hazreti affedici kullarını severmiş. Bolay kim biz günahkâr kullarını dahi sevdiği kullarından eyleye...»

Deyip, sadede girdi ve dedi ki:

«— Biz seni onaltı pare teknenin üzerine serasker nasb edip, kereste için göndermiş idik. Düşman baskın verip telef eyledi. Elhamdülillah ki bir ümmet-i Muhammed'in bile burnu kanamayıp kurtuldular. Bu bize Hak tarafından büyük bir nimettir... Amma, sonra yanıma gelmediğinden bir miktar üzülmüştüm. Şimdi affeyledim. Hemen sağ olasın.»

Sultanın fermanı

Mısır Sultanı, Oruç Reis'in böylece hatırını aldıktan sonra, getirdiği hediyeler mukabili birkaç misli mükâfat verdi.

İskenderiye serdarına da bir emir yazıp buyurdu ki:

«Oruç Kaptan'ın ve arkadaşı Yahya Kaptan'ın üzerlerinden geçen kuşun kanadını kesesin. Her ne lâzım olur ise veresin. Kaptanlar için konak ve leventler için kışla tâyin edesin. Yiyecek ve içeceklerini gereği gibi, gerek kaptanların ve gerek leventlerin, veresin.»

Bunları sıkıca yazıp tembih eyledi. Reisler Mısır Sultanı'nın yanında onbeş yirmi gün eğlendiler.

Bir gün Oruç Reis, Sultan'a:

«— Sultanım! Gelmek irâdet, gitmek icâzet... Eğer izn-i hümâyununuz olursa, varalım İskenderiye'de işimiz üzre olalım.»

Dedi.

Mısır Sultanı dahi pek mâkul bulup bunlara izin verdi. Onlar da Şah'a veda edip İskenderiye'ye döndüler.

İskenderiye'den sefer

Daha reisler gelmezden evvel, Sultan'ın İskenderiye serdarına yazdığı emir gereğince, kaptanların konaklarını ve leventlerin kışlalarını silip süpürüp pâk edip döşemişlerdi.

Hepsi yerlerine yerleştiler. Vakitlerini yeme içme, tâat ü ibadet, zevk ü safâ ve kendi işlerini işleyerek geçirip baharı bekler oldular.

Kış geçip, bahar günleri gelince, Oruç Reis ve ayakdaşı Yahya Reis teknelerini kalafat edip yağladılar. Erzaklarını gereği gibi alıp hazır oldular.

Sonra Mısır Sultanı'na şöylece bir nâme yazdılar.

«Benim efendim Sultanım Hazretleri,

«Hak teâlâ ömr-i devletinizi ziyâde eylesin. Sayenizde yedik içtik, gülüp oynadık. Serdar Ağa duacınız, her levâzımâtımızı gereği gibi veriyor. Devlet-i aliyyenizde bu kullarınıza ve levent gazilere bir kıtlık çektirmedi. Sultanım efendim hazretlerinin tembihlerinden ziyade izzet ü ikramda kusur komamışlardır.

«Teknelerimizi yağlayıp hazırlandık, cihad ve gazaya açılmak üzereyiz. Bu mücahit kullarınızı hayır dualarınızda unutmayınız.»

Kıbrıs açıklarında

Bu nâmeyi yazıp Sultan'a yolladıktan iki üç gün sonra, kendileri de kalkıp gazaya müteveccih oldular.

Güzel günlerde Kıbrıs üzerine vardılar. Bir günde beş adet Venedik marcelyanası aldılar. Yükleri çuha, tüfenk demiri ve pireşe tabancalısı ve çerçi pusadı idi.

Elhasıl, yirmibirinci günü Cerbe adasına vardılar. Mezkûr malları değeri değmezine Cerbe bezirgânlarına sattılar, gazilere pay eylediler. Pay başına, yirmibeşer zira' Venedik sayası olmak üzere çuha ve ikişer çift tüfenk ve ikişer çift pireşe tabancalısı ve yüzyetmişbirerbuçuk altın aldılar. Gaziler kâfirden aldıkları ile öyle tok doyum oldular ki, ancak olur.

Oruç Reis, Cerbe'den İskenderiye'ye giden bir gemi bularak, bununla, Mısır Sultanı'na en güzellerinden hediyeler gönderdi. Sultan bu hediyeleri alıp, Reis'in muhabbetnâmesini okuyunca dünyalar onun oldu:

«— Dünyada nimet hakkını gözetir ve iyilik bilir bir adam varsa, oğlum Oruç Kaptan vardır.»

Diyerek, dualar etti. Muhabbeti bir iken bin oldu.

Oruç Reis ile ayakdaşı Yahya Reis yine gazaya azimet ederek Kalevra Papa taraflarında gezip beş on parça daha aldılar. Salimen yine Cerbe Adası'na geldiler. Burada ganimetlerini satıp zevk ü safalar eylediler.

Sultan Selim Han

Sultan Selim Han hazretleri tahta geçip oturdukdan sonra karındaşı Korkut'u aramadık yer komadı,

bulamadı. Sonunda ince donanmayı Akdeniz'e salmaya karar verdi. İstedi ki denizi gırbaldan geçirip tecessüs edeler. İhtimal ki Korkut'u bir yerden bir yere geçerken ele geçireler.

O zamanlarda Kaptan Paşa, bostancıbaşılıktan çıkma İskender Paşa idi. Gayet zalim adam idi. Akdeniz'e çıkıp deryada iki kürekli kayık gezdirmezdi. Bakıp teftiş ederdi.

Ben de bu ahvali duyunca:

«— Şimdi denizde gezecek zaman değildir!»

Diye, tekneme buğday yükledim, Trablus'a gittim. Orada buğdayı siyah arpa ile değişip Preveze'ye geçtim. Orada hem karaları hem teknemi sattım. Yerine at, kısrak, katır alıp Maşkulur pazarına gelip iki misline satıp savdım.

Tekneye aşık oldum

Sonra Preveze karşısında olan Ayamavra'ya geldim. Burada karada hazır yeni yapılmış daha derya yüzüne inmemiş, yirmidört oturaklık bir yeni tekne buldum. Sahibi merhum olmak ile karada kalmış imiş.

Amma bir nâzenin tekne ki, ancak bu kadar olur. Belki âlemin Behzâd'ı tasvirini edemez.

Ben bu teknenin âşık-ı üftâdesi oldum. Teknenin etrafında kısa bağlanmış buzağı gibi dolaşıp yatar oldum. Ben bu halde iken teknenin mimarı görüp geldi.

Ustabaşı beni alıcı gözü ile tekneye bakar gezer görünce «Her kişiye sorma aslın, bakışından bellidir» fehvasınca, benim reis olup, muradımın bu formaya göre tekne yaptırmak olduğunu tahmin etmiş.

Nezaketle yanaşıp, aşağıdan yukarıdan sohbete girişti.

Sonra:

«— Anlarım ki, sultanım hazretleri deniz adamına benzersiniz. Nasıl tekneyi beğendiniz mi?»

Dedi.

Ben de:

«— Pek ziyadesiyle beğendim. Bir yerinde bir kusuru yoktur. Allah sahibine bağışlasın.»

Dedim.

O zamana kadar teknenin sahipsiz olduğundan haberim yoktu. Meğer sahibi Fettah Kaptan namıyle maruf bir mücahit gazi imiş. Ömrü vefa etmeyip merhum olmuş. Tekne varislerine kalmış, onlar da ustaya «müşteri çıkarsa satıveresin» diye ısmarlamışlar.

Ben tekneyi yapanın bu adam olduğunu bilmediğimden:

«— Acaba bu tekneyi hangi usta yaptı? Bu kalıpta bana da bir tekne yapsın isterim.»

Diye sorunca, adam ustanın kendisi olduğunu ve teknenin böylece satılık bulunduğunu anlattı. Sonra benimle sahipleri aramıza girerek tekneyi bütün takımları ile birlikte altı kese akçaya bana alıverdi.

Bu gemiye sahip olduğuma pek sevindim. Tekneyi güzelce yağlatıp yükletip Cerbe'ye gittim.

İKİNCİ FASIL,

AĞAM ORUÇ REİS'LE BERABER OLUP TUNUS'A YERLEŞTİĞİMİZE,
ETTİĞİMİZ GAZALARA,
KÂFİR DİYARLARINA SALDIĞIMIZ NÂM Ü ŞÂNE,
BECÂYE'DE DÜŞTÜĞÜMÜZ TUZAĞA,
KÂFİRLERİ KIRIŞIMIZA ve
AĞAMIN KOLUNUN ŞEHİT OLMASINA

DÂİRDİR.

Cerbe'de karındaşım Oruç Reis'i bulunca dünyalar benim oldu. Görüşüp konuşup hal hatır soruştuk. Büyük karındaşımız İshak'ın ve sair akraba ve taallukatımızın selâmlarını söyledim. Vatan-ı asliyesinin haberleri ile onu tazelendirdim.

Türk yerinin havadislerinden ve Sultan Korkut'un kemâl mertebe dikkat ile teftiş olunup aranmasından haber verip karındaşımı âgâh eyledim.

Her ikimiz de:

«— Türk yerleri karışıktır, varır Tunus ocağına gideriz. Orada birkaç zaman eğleniriz. Hem de bakarız eğer orası kemanımıza gelirse, orada yerleşiriz. Ömrümüzü gaza yolunda sarfederiz. Çünkü işin sonu nasılsa ölümdür. Bari bu yolda, cihad-ı fîsebîlillah, canımızı Cenâb-ı Hakk'a teslim kılarız.»

Diyerek, bu karar üzere olduk ve bu şekli en güzel bulduk.

Tunus Beyi'ni ziyaret

Yahya Reis de beraber olarak üç pâre tekne ile Tunus'a geldik.

Meğer Tunus Beyi, deryadan bir ganimet gelse, deyede kulak göstermeyip, gazilerin elinden zorla çeker alırmış.

Bunu duyunca, üçümüz birleşip anlaşıp Tunus Beyi'ne ziyarete gittik. Kıymetli peşkeşler verdik. Sonra aşağıdan yukarıdan sohbete girdik.

Bey'e dedik ki:

«— Sultanım hazretlerinin güzel vasıflarını ve adaletini işittik. Ocağının iyi adına geldik. Mâkul ise şurada bize de bir yerceğiz gösteriniz. Gaza edelim. Ümmet-i Muhammed'in fakir fukarası da ganimet malından faydalansın, siz ve biz de duaya mazhar olalım.»

Bunun üzerine Tunus Beyi:

«— Pek mâkul. Hoş geldiniz, safa geldiniz, Kaptanlar. Ocak sizindir.»

Diyerek bize çok izzet ü ikramda bulundu, hatırlarımızı aldı.

Halk-ul Vâd Burcu

Bize Halk-ul Vâd diye anılan burcu kışla olarak bıraktı. Üçümüzü de yüksek ulûfe ile yazıp tayınlarımızı verdi. Biz de Bey ile ahd ü emân eyledik.

Buna göre:

«— Allah teâlâ ganimet-i küffârdan her ne ihsan ederse sekizde birini pencik, ellide birini liman hakkı diye verelim. Bu minval üzere razı isen, inşallah vilâyetin mamur olmasına elimizden geldiği kadar çalışırız. Ve eğer istemezseniz ona göre cevap isteriz.»

Dedik.

Tunus Beyi ise:

«— Behey oğullar! Tek hemen Allah teâlâ size selâmet ve ganimet ihsan eylesin. Bana verilmesi âdet olan şey bile size sıhhatler olsun.»

Dedi.

Bu minval üzere kavl ü karar eyledik.

Bunun üzerine kışı geçirmek için Halk-ul Vâd denen burca yerleştik. Tekneleri ölü denize bağlayıp mühimmatlarını mahzenlere doldurduk. Kendimiz zevk ü safâ, ibadet ü tâat ile vakit geçirdik.

Bir yürük korsan perkendesi

Bahar gelip nebâtat âlemi yeşillerle müzeyyen oldukta gayri tekneleri kalafat edip yağlamaya başladık.

Üç pare bizim iki pare de Tunus teknesi olmağın cümlesi beş pare tekne hazır oldu. Bir mübarek saatte gazaya teveccüh edip yola çıktık.

Benim teknemin önüne, yürüklükte iz kor yok idi. Cümlesinin başında giderdi.

Gezerek Sardunya adası üzerine vardık. Orada bir korsan perkendesi aldık. Onu da donatıp kendimize ayakdaş eyledik. Elli kâfir esir aldık. Eğer benim tekne olmayaydı bu perkendenin tutulması mümkün olmazdı.

Bu perkendenin ne kadar yürük olduğunu şuradan anlamalı ki: Ben yetişip, çatıp, döğe döğe bi-avn-i Hudâ mayna ettirip aldım. İçine aktarmacı koyup, perkende ile birlikte dönüp, ayakdaşların yoluna çıkıp forsa da kullandığım halde ancak fecir vaktinde onlarla buluşabildim... Kâfir teknesini kovalarken bu kadar açılmışız.

Oruç Reis, Yahya Reis ve Tunus teknelerinin reisleri sandal indirip benimkine geldiler.

«— Gazanız mübarek olsun!» dediler.

O gün sofra kurup, yiyip içip, gülüp oynadık.

Keşiş dağı gibi barça

Biz böyle benim teknede zevk ü safâmızda iken, nerden çıktıysa, büyüklükte Keşiş dağı gibi bir barça zuhur etti... Rüzgâr üstünde bizden yana gelirdi. Rüzgâr altına geçince ardınca gitmek için herkes gemisine geçti.

Benim, Deli Mehmet Reis namında bir eski kafadar dostum vardı. Onu, aldığım perkendeye reis eylemiştim. Gayet gemici ve bahadır bir yiğit idi. Hasılı benim tutar elim ve görür gözüm idi... Ne çeşit bir Deli Mehmet olduğunu burada da gösterdi.

Reisler, teknelerine gitmek için davrandıklarında, bu Deli Mehmet ayağa kalkıp:

«— Ey kaptan babalar! Eğer emriniz olursa, şu barçaya ben duacınız gideyim. Siz zevkinizde olunuz.»

Dedi.

Onlar da:

«— Pek mâkul Deli Mehmet! Var Allah yüz aklığı müyesser ede!»

Dediler.

Amma barça hayli uzayıp, teknesini saklamalı olmuştu. Deli Mehmet dahi iki çemberi yisa edip apazlamadan, barçanın ardınca aç kurt koyuna salarcasına salıp, bir ânın içinde Deli Mehmet de tekneyi saklamalı oldu.

Ağam kumandayı bana bıraktı

Biz de dört tekne ile az yelken açıp âheste âheste onun kaybolduğu tarafa doğrulduk. Hem yolumuza gider hem de Deli Mehmet'i nezâketle korurduk.

Kumanda benim elimde idi. Ağam Oruç Reis yaşça benden büyük olduğundan kumandayı ona verdikse de, Ağam:

«— Senin derya işlerinde malûmatın benden çok ve tedbirin de ferasetin de benimkinden artıktır.»

Diyerek gönül rızası ile kumandayı bana bırakmıştı... Biz Deli Mehmet'in ardınca âheste âheste gide duralım. Acaba bu sırada Deli Mehmet'in ahvâli ne idi?

Kâfirlerin cümlesi kaçmış

Deli Mehmet barçaya yetişmiş, içinden kimse görünmemiş. Barçaya çatıp yukarı çıkmışlar. Bakmışlar ki kâfirlerin cümlesi kaçmış, dümeni bağlamışlar.

Deli Mehmet ve leventleri de barçaya geçip, kendi gemilerini barçanın kıçına bağlayıp yelkenleri kandilisaya bağlayıp suyumuza gelip bizi bekler olmuşlar. Barçanın yükü ise buğday imiş.

O sene Tunus'ta buğday yoktu. Bizim tekneler barçanın yanına varınca Deli Mehmet'i selâmlayıp:

«— Gazan mübarek olsun!» dedik.

Yükünün buğday olduğunu öğrenince çok ferah ettik.

Aktarmayı ertesi gün Tunus'a göndermeye karar verdik. O gece tekneli teknesine gitti.

Hikmet-i Hüdâ, sabahleyin iki barçaya daha rastlayıp, onları da aldık. Birisi bal, zeytin, peynir ve birisi Cenova'dan çıkma kemha ile tüfenk demiri yüklü idi. Elhasıl her şeyden birer miktar alıp, kırk ambar haline geldik.

Tunus'a üç tane dağ gibi aktarma ve bir korsan perkendesi dolu ganimet ile bocalayıp, selâmet ve ga-

nimetle yirmibir günde vardık. Toplar, tüfenkler atarak, şenlik ve şâdmanlık ile gelip dâhil olduk.

Buğdayı fukaraya dağıttık

Bütün gaziler tok doyum oldular. İçinden penciği ve liman hakkını çıkarıp geri kalanını karındaşlar gibi pay eyledik. Buğdayın ise yarısını tekneler için alıkoyup öteki yarısını fakir fukaraya sadaka dağıttık. Öyle ki Tunus'un fakiri fukarası:

«— Allah size yardım etsin, ey mücâhitler!»

Diye alkış edip:

«— Allah teâlâ bu gazileri rahmet gönderdi. Gelişleri beldemize rahmet oldu.»

Derlerdi.

Dört ayakdaş reis, o kış da Tunus'ta kışlayıp baharı bekledik. Bahar günleri gelip, âlem yeşillikle müzeyyen oldukta, teknelerimizi kalafat edip yağladık. Mübarek bir saatte beraberce kalkıp sefere açıldık.

Asker dolu bir barça

Onüçüncü gün deyince İspanya yakasına gider bir barçaya rastladık. Sultat yüklü idi. İçinde iki büyük kâfir varmış. Her biri bir vilâyete zâbit gönderilmiş imiş. Barçada en az üç dörtyüz kâfir var idi.

Barça bizim tekneleri köpek yerine saymayıp yoluna devam etti. İçinde sultat çok olduğundan çekinmezdi.

Hemen Oruç Reis'e varıp, yanaşıp selâmladım:

«— İnşallah karındaş, nasibimiz budur. Hemen seninle sancaktan, Yahya ile Deli Mehmet iskeleden gidelim. Hayır ola!»

Dedim.

Öylece yaptık. Allah'ın izniyle rüzgâr da kesilip süt limanlık oldu. Hemen nusret-i Hudâ ve mucizât-ı Mustafa, altın işlenmiş ibrişim sancaklarımızı dikip, toplarımızı attık. Gülbank-i Muhammedî çekip voga-vento edip barçanın altına sokulduk.

Kâfir üzerimize öyle bir ateş açtı ki, tarif olunmaz. Dört tekneden yetmiş seksen adam şehit oldu.

Sözü uzatmayalım iki tekne sancaktan iki tekne iskeleden altı kere çattık. Altısında da kâfir tekneleri geriye püskürttü. Yedinci defada güç belâ fetih müser oldu. Barçayı aldık amma gazilerin analarından emdiği süt damaklarından lezzet verdi. Dört tekneden yüzelli şehit ile seksen yaralı vardı.

Oruç Reis yara aldı

Barçada dahi gemici sultat, beşyüzyirmibeş kâfirden yüzseksenüç kâfir ve iki zabit sağ kalmışlardı. Geri kalanı hep cehenneme gittiler. Bu gazada Oruç Reis de öldürücü yara aldı. Savuşturuncaya kadar çok zahmet çekti.

Barçayı zapt ettik, içine aktarmacı koyup otuzüç günde Tunus'a döndük. Tunus halkı ettiğimiz bunca bahadırlıkları görüp tahsin eylediler.

Aktarmada olan eşyayı çıkarıp satıp, yine karındaşlar gibi pay eyledik. Barçadan ayrıca bir kızoğlan kız, yetmiş seksen papağan, onbeş yirmi doğan, zağar ve samsum çıkmıştı. Bunları hepimiz adına Tunus Beyi'ne hediye verdik. Azim makbule geçti.

Kâfirlerin telâşı

Ele geçirdiğimiz barçanın haberi kâfir yakasına vardıkta, o iki büyük kâfirden ötürü yas ve matem ey-

lediler. Hızır ve Oruç Reis isimleri, kâfir yakalarında nâm ü şan vermeye başladı.

Büyük kâfirler ve kaptanları bir araya gelip, aralarında müşavere eylemişler:

«— Hristiyan düşmanı iki yılan peyda olmuş, ikisi de bir karındaş imiş. Birisine Hızır Reis ve birine Oruç Reis derler imiş. Şimdi yılan ejderha olmadan başlarını ezmeye bakalım. Yoksa bunlar gittikçe kalınlanırlar. Sonra iş müşkül olur.»

Demişler.

Bu fikri isabetli bulup on tane mükemmel kadırga donatıp, içine yarar sultatlar koyup çıkmış, Cenova taraflarına doğru gitmişler.

On perkende bizi ararmış

Biz ise bahar gelince âdet üzre tekneleri yağlayıp, dört tekne ayakdaş olmak üzere, Tunus'dan ayrılıp «Cihad fî sebîlillah» gaza için denize açıldık. Niyetimiz Cenova taraflarına doğru gitmekti.

Amma gör hikmeti sen ki, bizi bir fırışka gündoğrusu poyraz alıp götürdü. Biz de önüne düşüp gittik.

Cezayir'e yakın Becâye denen kalenin açığında Delikli Taş denen mevkide lenger-endaz olup orada yattık.

Bu sıralarda kâfirler de Cenova tarafına gitmiş, bizi bulamamışlarmış. Arar dururlarken, bizleri Becâye'ye getiren fırışka gündoğrusu poyraz kâfirlere de erişip, onları da Becâye semtine getirdi.

Birden, on parça büyük perkendenin görüne düştüğü haber verildi. Bunların bizi arayan korsanlar olduğunu anladım.

Reislere:

«— Şimdi bu kâfirlere kaçamak yüzü gösterip, top altından gereği kadar denize açıldıktan sonra hücum etmek lâzımdır. Kazlar ne kadar çok olsa da hepsine bir şahin yeter, demişler.»

Dedim.

Muvafık görüp, hepsi hemen demir alıp, yelken kürek kaçmaya başladılar.

Kâfirler bu hâlimizi görünce:

«— Bre medet kaçtılar!»

Diye, acı acı koğmağa başladılar.

Kâfirleri kâfi mertebede denize çekince bir dönüş döndük ki, neye uğradıklarını bilemediler.

Kapudâneyi aldık

Kazâ-yı âsumânî gibi üzerlerine çullandık. Ben kapudânesine çattım. Gazilere Allah'ın yardımı ile fethettik.

Oruç Reis de birini aldı.

Yahya ve Deli Mehmet Reisler de birerleş aldılar.

Hâsılı kâfirlerden dördünü aldık. Altısı firar edip kaçtılar. Varıp Becâye kalesinin altına sokulup yattılar.

Biz de yine selâmet ve ganimetle eski yerimize döndük. Fakat Oruç Reis gazaya doymamış olacak ki:

«— Bir ikiyüz kadar gazi ile kazaya çıkıp, kale altına saklanan kâfir teknelerini dışarı çıkarayım.»

Dedi.

Becâye önünde savaş

Fakat, ben onun bu fikrini beğenmedim ve:

«— Gel karındaş, bu sevdadan vazgeç. Zira bu kale altında bir yüz karalığı olma ihtimali vardır. Şimdi

Hak Teâlânın bu lütfu ihsânına çok şükürler edelim. Çünkü bu kâfirler bizim için bilhassa donanıp, bizi aramaya çıktılar. İşte Allah'a şükür dördünü alıp altısını kaçırdık. Gel karındaş! Bu bize Cenâb-ı Hak tarafından büyük nusrettir. Bunun şükründen dilimiz âcizdir... Hem dün gece karışık rüyalar gördüm. Şöyle ki: Senin teknenin alemi başaşağı olmuştu. Ben yine kaldırıp yerine diktim. Şimdi bu hayra alâmet değildir.»

Dedim.

Fakat:

«Olacak olsa gerek çâr-ü nâçâr.

«Gerek kalbin gen tut, gerek dar.»

Oruç Reis'e söz kâr etmedi.

«— Elbette çıkarım!»

Dedi.

Oruç Reis tuzağa düştü

İkiyüz levent gazi alıp karaya çıktı. Kâfir gemilerine varıp baktılar ki, içlerinde kimse yok. Altı pare kefere teknesinde bir kimse göremediler. Kale yakın olduğundan kâfirlerin teknelerini bırakıp, Becâye kalesindeki kâfirlerin yanına firar ettiklerini tahmin ettiler. Tekneleri çıkarmaya karar verdiler.

Meğer tekne kâfirleri, kaledeki kâfirlerle meşveret etmişler imiş:

«— Şimdi bu haydutlar, bizim dördümüzü aldılar. Onlar kanmamışlardır. Varalım altısını da alalım, diye, ya tekneleri ile denizden yahut asker döküp karadan bize sarkıntılık edecekleri muhakkaktır. Şimdi siz kalede, biz teknelerde hazır bulunalım. Geldiklerinde bi-

rer alabanda vuralım. Azizlerin himmetiyle çok haydut helâk edip, ayakdaşlarımızın intikamını alalım.»

Diye kavil etmişler.

Oruç Reis ve gaziler:

«— Teknelerde kimse yok.»

Diye yürüyünce, kâfirler gerek teknelerden, gerek kaleden topla karışık, öyle bir kurşun alabandası vurdular ki, ancak olur.

Gazi karındaşlarımızın elli altmış kadarı şehit, bir o kadarı da mecruh düştü. Öyle bir şaşkınlık oldu ki, anlatılamaz.

Oruç Reis, koluna bir misket dokunup, ağır yaralandı ve kendinden geçti. Sağ kalanlar da ne yapacaklarını şaşırdılar. Nitekim: «Sürahi kırılırsa kadeh ortada kalmaz; ey saki, baş gitse ayak pâyidâr olmaz» demişler.

Kâfirleri bir kırış kırdık ki

Kıyıdaki hâli deryadan seyredip dehşete düştük... Baktım ki iş işten geçmiş, belâ deryası hadden aşmıştır. Hemen can başıma sıçradı. Teknelerden üç dörtyüz bahadır gazi yiğitle beraber karaya çıkıp yetiştik.

Dalkılıç, âteştâb olup, kâfir-i ebedîleri öyle bir kırış kırdık ki, kıra kıra mel'unları kale kapısına dar soktuk.

Üç yüzden fazla kâfir-i bîdinleri kılıçtan geçirip, yüzelli kadarını da diri tutup esir eyledik.

Sonra altı pâre kâfir teknesini de kıyıdan çıkarıp, kendi gemilerimizin yanına aldık. Kâfirler, bu gemileri «bâri batıralım» diye kaleden o kadar top attılar, rast getiremediler.

Şimdi gemilerimiz ondört pâre olup, sonu yine —elhamdülillah— güzel yüz aklığı oldu.

Oruç Reis'in kolu

Amma karındaşım Oruç Reis'in kolcağızı gitti ve bu kadar tüvânâ gazi yiğitler şehit oldu. Amma çare ne! Hüküm vâhid ve kahhar olan Allah'ındır, deyip, ondan gelen kazaya razı olduk.

Oruç Reis'in yarasını, cerrah hoşca sarıp timar etmeye başladı. Amma gün günden Oruç Reis'in ızdırabı artıp, hâli fenalaştı. Kolu bozulmaya yüz tuttu. O zaman cerrahlar bana gelip:

«— Sinyor kaptan! Eğer karındaşının o kolu kesilmezse, hesabını boynumuza alamayız. Sonra bize bir şey demeyesin. Zira kemik kararmış.»

Dediler.

Kestirmeye razı olamadım. Maksadım Tunus'a varıp orada timar ettirmekti. Hele Hakk'ın yardımıyla üçüncü gün Tunus'a vardık.

Tunus halkı bu gelişimizi görünce şaşırıp, bir hayli korkmuşlar...

Haçlı putlu ondört tekne

Tunus halkı ondört tekne ile geldiğimizi görünce korkmuşlar:

«— Bunlar dört gitti ondört geldi!»

Deyip, on tanesinin aktarma olduğuna inanmamışlar.

Böyle zannetmekte hakları da vardı. Çünkü karındaşım Oruç Reis'in kolcağızı bu kazaya uğradığından beri, gece gündüz içim yanar, ah ederdim.

«— Bu kâfirlere rast gelmeyeydik.»

Diye mahzun olurdum.

Bu sebepten, Tunus'a girerken teknelere sancak bile açmayıp, hemen hırsız gibi sessizce girdikti.

Bu hâl Tunus halkı arasında dedikoduya sebep olmuş. Ondört pâre gemileri armada olmak üzere sancaksız görünce:

«— Acaba bunlar Müslüman tekneleri mi?»

Diye şüphede kalmışlar.

Benim teknenin kıçında sinyal vardı.

Bu nişanı görünce:

«— İşte Hızır Reis'in teknesi!»

Derlermiş amma emin olamazlarmış. Çünkü on pâre aktarmalar hep haçlı putlu kâfir tekneleri idi.

Tekneleri demirleyip kıyıya çıkınca, işi anlamışlar:

«— Hızır Reis'in gerek gün günden artan bahadırlığına ve gerek karındaşına olan sadakatine tahsin ve âferinler. Hakkâ ki karındaş olunca böyle gerektir.»

Demişler.

On pâre aktarmadan, mürd olan ve kaçanlardan başka, dörtyüzyirmibeş esir götürmüştük.

Oruç Reis'in kolu kesildi.

Karındaşım Oruç Reis'in hali iyi değildi.

Cerrahlara haber verdirdim ki:

«— Karındaşımın kolunu kesmeden iyi eden, eğer esir ise azattır. Ayrıca istediği on esiri de kurtarsın... Eğer esir değil kendi başına ise, mizan çekisinin bir tarafına kendi otursun, öbür kefesine altın koyayım. Ağırlığınca mal vereyim...»

Bu sözüm üzerine gerek Müslüman, gerek kâfir cerrahlardan herkes, gelip baktılar olmadı.

«— Kesmekten başka ilâcı yoktur.»

Dediler.

O zaman izin verdim. Oruç Reis'in kolcağızını kestiler. Timar ettiler, iyice oldu.

Bir gün kolu kesilmiş, döşekte yaralı yatan karındaşımın karşısında hıçkıra hıçkıra gözlerimden bârân-ı belâ gibi yaşlar revân oldu. Oruç Reis dahi benim ağladığımı görünce durmayıp ağlamaya başladı.

Sonra:

«— Ey gözümün nûru Hızır'ım! Niçin böyle ah edip ağlarsın, ben kolsuz karındaşın için ciğerini dağlarsın! Allah'ın verdiğine merhaba! Takdir-i Rabbânî böyle imiş. Onun kazası geri çevrilemez ve hükmüne mani yoktur. Elimizden ne gelir. El-hükmü billâh!. Elhamdülillah ki gaza yolunda oldu. O saadet bana yeter! Nolaydı, o zaman sen karındaşımın sözünü tutaydım...»

Dedi.

Sonra yine:

«— Hata söyledim, karındaş estağfurullah!.. O zaman senin sözünü tuttuğum takdirde bile, sonunda yine böyle olacakmış. Orada olmasa bile başka yerde takdir-i ezeli yerine gelirdi... Hoş, şimdi bununla geçmiş ola...»

Diyerek hatırımı teselli eyledi. Onun ilmi benden fazla olup, âlim kişi idi.

Elhamdülillah, yarası iyileşip ayağa kalktı. Sıhhati eskisi gibi oldu.

Endülüslü Müslümanlar

O kışı da Tunus'da geçirdik. Bahar günleri gelip, yeryüzü yeşil nebatlar ile müzeyyen olup, gazilerin gönülleri bülbüllerin feryadı gibi, cihad için cûş u hurûşa geldiği zaman yine deryaya açıldık.

Dört kendi teknemiz ve dört de aktarmalardan sekiz pâre tekneyi yağlayıp hazır ettik ve bir mübarek saatte kalkıp gazaya gittik.

Muvafık bir rüzgâr ile İspanya yakasında Gırnata denen mahale vardık. Bir burnun ucunda gizlenip yattık.

Gırnata denen dağda Endülüslüler olurdu. Endülüslüler ol kimselerdi ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin eshâbı varıp oraları feth eylediklerinde, ümmet-i Muhammed'den canları isteyen pek çok Müslüman orada kalmış idi.

Sonra kâfirler bir fırsat bulup memleketi tekrar Müslümanların ellerinden almışlar. Mescitleri yıkıp yerine kilise yapmışlardı. Kendilerine baş eğen Müslümanları haraca kesip, eğmeyenleri katl etmişlerdi... Rahmetullahi aleyh.

Kızları zorla alırlardı.

Müslümanlar yer altında mescitler yapıp gizlice namaz kılıp ibadet ederler idi. Oğlancıklarına Kur'an öğretip gizlice okuturlardı.

Kızları olunca, kâfirler zorla ellerinden alırlar, İslâm çoğalmasın diye birbirlerine verdirmezlerdi.

Namaz kılıp, oruç tutup, Kur'an okuduklarını bilirlerse, aman zaman vermeyip ateşte yakarlardı.

Hâsılı bu Müslümanlar nice nice cevr ü sitemler çekerlerdi. Âl-i Osman Padişahından bunlara bir medet olmadı.

Bu adamlar sahabe-i güzîn silsilesinden idiler. Nice nice okunan tefsirler bunların telifleri idi.

Sonraları bunlardan nicelerini teknelere doldurup Arap yakasına döktük. O zamanlarda olan ahvaller de inşallah yerinde zikr olunur.

Sekiz pâre teknemiz ile o tarafları yakıp yandırdık. Küffâra çok zararlar verdirdik.

Flandıra Beyi'nin barçası

Günlerden bir gün el-Emâriyye önlerinde gezerken yedi kıta barçaya rast geldik. Rüzgâr gâyet çok olduğundan birine yetişip alakoduk. Ötekiler firar edip kaçtılar. Amma alıkoduğumuz barça gayet ulu barça idi. İçinde çok mal ve büyük kâfirler vardı. Yedisi de Hint'ten gelirlermiş.

Meğer bu yedi barça Flandıra Beyi'nin imiş. Altısı selâmetle varıp, yedincinin alındığı haberini götürdüklerinde, kâfirler itler gibi ürüşüp eşekler gibi çığrışmaya başlamışlar. Yas ve mâtem girdabına gark olup batmışlar.

«— Şimdiden sonra bu haydutlar bu vilâyetleri öğrendiler, gayri bize rahat yoktur. Hemen bolay kim, nursuz ve pirsiz ol diyavololardan hakkımız alına.»

Demişler.

Biz ise, aldığımız barçayı Tunus'a götürmek için Deli Mehmet Reis ile Yahya Reis'i tâyin edip gönderdik. Altı pâre tekne ile kaldık. Beş on gün daha gezip biz de Tunus'a doğru dönüş edecektik.

Minorka adasında

Minorka adasına geldik, boş bir tarafına lenger-endaz olup yattık.

Bu arada kâfirler bizden haber almışlar:

«— Ha fırsat ganimettir, varalım bastıralım!»

Diye karar vermişler.

Biz de kâfirlerin hilelerini duyduk. Demir alıp adanın güneydoğusundan yana baş vurup dört tarafı vardiya edip gözettik.

Ol arada kâfir çobanları koyun güdüp gezerlerken bizim tekneleri görünce koyunları sürüp dağın öte yanına götürdüler. Görünmez oldular.

Gazilere:

«— Gelin gaziler, sizinle bugün bir kara gazalığı eyleyelim. Altı tekneden onar adam taşra çıkıp, hem cihadı fî sebilillah gaza edin hem şu koyunları sürün getirin. Çoktan beri et yemedik. Şurada bir kebap edelim.»

Dedim.

Zira Tunus'tan çıkalı elli altmış gün olmuştu. Hem azıklarımız bir miktar elin ayağın çekmişti. Hem yattığımız yarda bir pınar suyu kaynayıp akıyordu ki âb-ı hayattan nişâne verirdi... Muradım bir kebap çevirtip leventlere zevk ettirmekti.

Gaziler:

«— Baş üstüne!»

Deyip, yetmiş seksen tane bahadır gazi yiğit kuşanıp çobanların ardınca gittiler.

İkiyüz serhoş kâfir

O dağın yokuşunu çıkıp dört yana nazar edince görmüşler ki aşağısı bağ bahçe, akar sular, meyvelerle bir mesire yeri ki, ancak olur.

Amma gör hikmeti sen ki, silâhlı ikiyüz kadar kâfir o meyve ağaçları altında kebaplar çevirip tulumlarla bâde içip zevk ü safâ ederlermiş.

Fakat o kadar serhoş imişler ki kendilerini bilmez, mest olmuş yatarlarmış.

Gaziler bu hali görünce, bizim tekin olmadığımızdan şüpheleri kalmamış. Çünkü onlara:

«— Varın hem gaza eyleyin, hem koyunları sürün getirin. Sizinle şu pınarın başında bir kebap çevirip yiyelim.»

Demiştik.

Onun için gaziler, bu hali görünce birbirlerine:

«— İşte Hızır Reis bize, varın hem gaza edin, hem koyunları sürüp getirin dediği budur. Bu serhoş kâfirlerle gaza edeceğiz.»

Diye söylemişler.

Meğer koyunların çobanları da onlarla beraber serhoş olup yatmışlar imiş. Koyun sürüsü yanıbaşlarında çobansız otlar gezermiş.

Bu hâli gören gaziler, fırsatı ganimet bilip hemen bir ağızdan gazaya niyet ettiler. Dalkılıç olup kâfire saldırdılar. Allah'ın yardımı Hz. Peygamberin mucizesi ve bütün enbiya ve evliyânın bereketi ile öyle bir giriş girdiler ki, kâfirler neye uğradıklarını bilemediler.

Yetmiş seksen adet kâfir kılıçtan geçip, geri kalanlar:

«— Mayna sinyor!»

Deyip bende çektiler.

Gaziler beş altı sürü koyunla birlikte kâfirleri de önlerine katıp teknelere doğru geldiler. Onları görünce Oruç Reis'le karşı çıktık.

«— Hoş geldiniz, safa geldiniz, gazi beyler! Gazanız mübarek olsun.»

Diyerek onlara izzet ü ikramda bulunduk.

Altı pâre teknenin leventleri üç gün tamam yiyip içip sohbet eylediler. İstediğimiz kadar koyunu gemilere doldurduk.

Esirlerin başı olan kâfiri getirtip sordum:

«— Böyle pür-silâh nereye gidersiniz? Bu gazilerin ellerine nasıl düştünüz?»

Kâfir sualime, olduğu gibi doğrusunu söyledi:

«— Sinyor Kaptan! Minorka'dan sizin için on pâre büyük perkende donattılar. Sizi yattığınız yerde bastıracak idiler. Biz de ikiyüz sultat karadan onlara yardım edecektik, bunun için tâyin olunmuştuk. Lâkin natura sizinmiş, azizler bize yardım etmedi.»

O zaman ben de:

«— Yuf sizin başınıza mel'unlar! Azizler dediğiniz ne köpeklerdir! Kim ola da kişiye yardım edeler! İşte bu bozuk inancınız yüzünden, bu dalâlet yolunda ebedî kaldınız. Lâkin hidayet mâbud-i bîzevâlden olur. Dilediğini de sizin gibi zulmette kılıp azizlerle sürüklendirir... Elhamdülillah alâ dînil İslâm. Herkese yardım eden ancak Allahtır. Yoksa sizin aziz dediğiniz ne ittir.»

Dedim.

Bu esirleri altı tekneye dağıtıp küreğe kodurdum.

Buradan kalkıp Cenova'ya doğru gittik. Yolda dört pâre barçaya rast gelip onları da aldık. Tunus'a gönderdik.

On kalite bizi ararmış.

Oruç Reis'le benim nâm u şânımız kâfir yakasında dilden dile destan olup söylenmeye başladı. Kâfirler yine bir araya gelip bizi nasıl ele geçireceklerini meşveret ederlermiş. On pâre kalite donatıp bizi aramaya çıkmışlar.

Ko arasınlar: «Kişinin yardımcısı Allah ola, var kıyas eyle ol ne şâh ola.» Biz canımızı başımızı, din-i mübin uğruna fedâ edip gece gündüz cenk ü cidâl, harp ü kıtâl eylerdik...

Zapt edip Tunus'a gönderdiğimiz dört barçanın birinden kâfirler, yelkenli sandala dolup firar etmişler. Bu sandal deryadan çırpınıp giderken bizi arayan on kalitenin üzerine varıp düşmüşler.

Sandaldakiler hallerini ifade edince kâfirlerin dertleri debreşmiş. Hemen barçaları aldığımız yere yelken açmışlar. Sanki biz orda bağlıymışız gibi...

Kaçar gibi yaptık.

Aradıkları yerde bulamadılar amma, bir zaman sonra, deryada dolaşıp dururken bize buluştular. Onlar on, biz altı idik. Hemen Oruç Reis'in üzerine bocalayıp seslendim.

«— İmdi karındaş, bunlara da Becâye önünde yaptığımızı edelim. Önce kaçamak yüzün gösterelim. Hem

bakalım bizden ziyâde ayaklı mıdırlar. Tamam gereği gibi dişlerini saydığımızda tevekkeltü alâllah döner üzerine vururuz. Eğer biz onlardan ziyade ayaklı bulunursak varmayız... Ben sancaktan sen iskeleden, birer alabanda vurup çatarız. İnşallah nusret bizimdir.»

Kararımız üzerine fatiha edip kaçmak yüzün tuttuk. Kâfirler dahi:

«— Haydutlar azizlerin himmetiyle dayanamayıp kaçtılar!»

Diye, acı acı koğmaya başladılar. Kâfirlerin kaptan gemisi gayet yürük olduğundan ötekileri saklamalı oldu. Amma bizimkilerle bir kararda kalıp, ne o bizimkilerine girebildi, ne bizimkiler çıkabildi.

Bu halde kalınca, teknemi kâfirin gemisine döndürdüm. Oruç Reis de ötekiler de öyle yaptılar.

Kâfir baktı ki, altı pâre gemi at başı üstüne gelir. Ayakdaşlarından da kendine bir fayda olacak değil... Korktu. Ayakdaşlarının üzerine döneyim, dedi. Amma gayri ne fayda! Bizimkiler yetişti.

Topla karışık misketleri yağmur gibi yağdırdık. Kimimiz iskeleden, kimimiz sancaktan, kıçtan baştan çatıp, çeke çeke bağlayınca gaziler dalkılıç ateş olup Gülbank-i Muhammedî çekip, kâfirin kapudânesine geçtiler. Yetmiş seksen kadar kâfir kılıçtan geçirilince kalanlar «Mayna sinyor!» deyip çağırışmaya başladılar. Elhamdülillah kolayca ele geçirip zapt ettik.

Esir edilen yüzdoksanbeş kâfiri teknelere pay ettirip kaptanlarını kendi tekneme getirttim.

Hikmete bak ki, biz kâfirin teknesine çattığımızda rüzgâr fırışka iken süt limanlık olmuştu... Kâfirin

kaptan gemisini de donatıp kendimize kattık altı iken, yediler aşkına yedi olduk.

Oruç Reis bana kızdı

Kâfirlerin dokuz pâre gemisi geride kalmıştı. Şimdi biz yedi pâre tekne olarak kâfirin gemilerine pocaladık.

Kâfirler baktılar ki kaptanlarını alıp altı iken yedi olduk... Aldığımız kaptan teknesinde dört beş pâre tekne kuvveti vardı. Gerek bizim, gerek kâfirin takımında ondan büyük gemi yoktu.

Kalplerine korku düştü. Dönüp kaçmaya başladılar. Bir miktar artlarından koğup sonra orsa alabanda ettim.

Benim orsa alabanda etmeme Oruç Reis kızmış. Tekneme yanaşıp, seslendi:

«— Düşman bizden kaçıyor! Sen orsa alabanda geldin. Şimdi orsa alabanda gelecek zaman mıdır. Yoksa korktun mu?»

«— Yok karındaş! Korktuğumdan değil. Hem sen de bilirsin ki, Allah'ın izniyle korkmam. Müslüman olan kimse kâfirlerden korkmaz. Lâkin benim aklıma gelen senin aklına gelmemişe benzer. Eğer «Nedir?» diye sorarsan:

«Biri, eski gazilerden rivayet edilmiş ki: Kaçanı çok koğucu olma, ihtimal ki zarar edersin.

«Biri de budur ki, şimdiki halde teknelerimizdeki esir kâfirler bizden iki kat fazladır. Bunlardan çekinmek lâzımdır... İçlerinden kaptanlarını almamız, büyük zaferdir. Bunun şükrünü edelim. Orsa alabanda

yatmamız yine kuvvetli olduğumuzdandır. Gelirlerse hazırız.

«Hattâ yerine göre, kuvvetli düşmandan kaçıp başını kurtarmak büyük erliktir... Deryada gezen gazilerin tedbir ve endişesi, heyecan ve ümitten fazla olup, iskandili elde gerektir.

«İşte ben endişeli karındaşının, kısa aklı ile düşüncesi budur. Doğrusunu siz bilirsiniz.»

Benden bu cevabı olan karındaşım Oruç Reis:

«— Aklınla yaşa, berhurdar ol karındaş! Ben seni yoklamak için böyle söyledim.»

Diyerek lâfın sonunu tatlıya bağladı.

Büyük fırtına

O gecenin yarısında bizi bir kıble lodos ele aldı ki, el-iyâzübillâh... Ne kaba sığar, ne kacağa. Nerdeyse haşr ü neşr olayazdık.

Kâfir esirleri hemen ambara balık istif edercesine istif ettik. Güverteye muşambalarını çektik.

«Allah, Allah diyerek rüzgâr önünce alıp aldığına giderim. Nişliyeyim çâre yok. Önüme taş mı gelir, yoksa burun mu çıkar» fehvâsı üzere, yedi gün yedi gece bu şekilde gittik. Sekizinci gün hava mülâyimleyip limanladı.

O gün düğün bayram edip, kurbanlar kesip kazanlar kaynattık, yiyip içtik. Sanki ölü iken hayata kavuştuk. Hâfız-ül hafızîn olan Cenâb-ı Rabbülâlemîn'e hamd ü senâlar eyledik.

Midilli'de

Neticede onbirinci gün, Midilli adasına dönüp dahil olduk. «Vatan sevgisi imandandır» denmiş... Akra-

ba ve taallukatımızla görüşüp sıla-yı rahm eyledik. Hâl ve hatırların sorduk.

Hak rızası için kazanlar kaynatıp, yedi gün yedi gece, eli gücü yetmez fakirleri yedirip içirdik. Yetimleri sevindirdik. Sünnetsiz olan yetimleri aratıp buldurduk. Gönülleri şad olsun diye onlar için düğün yaptırıp, sırtlarına yeni esvaplar giydirdik. Yetim kalmış gelinlik kızcağızları ev ev aratıp buldurup çeyizini yapıp evlendirdik.

Kimsesiz kalmış dul karıcıkları, hizmete gücü yetmeyen ihtiyarları, sakatları hep hâlli hâlince görüp gözettik.

Çarşıda pazarda şöyle dellâl bağırttım:

«— Askerler tarafından çarşıda, pazarda akçasız bir habbe şeyi alınan bana gelsin. İğnesi gidene çuvaldız vereyim. Biz buraya hayır dua almaya geldik. Kimsenin ırzına malına zarar verecek hatırını kıracak, zulüm ve taaddî olacak şeylere razı değiliz. Öyle eden kimseler bizden değillerdir.»

Gazilerin kemerleri gaza nimetlerinden sucuk gibi dolu idi. Kimsenin bir şeye ihtiyacı yoktu. Bir akçalık şeye beş akça verirlerdi. Herkes kendi yemesinde içmesinde idi.

İnsan şöyle dursun, bir karınca bile incinmezdi. Her şey nizam intizam içinde idi. Halk yemiş gibi şeyleri, kendi rızası ile gazilere verir:

«— Siz mücahit kimselersiniz, yiyin âfiyet olsun.»

Diye yalvarırlardı. Gaziler almazdı.

Siz gazilerden ricam

Bu mertebede adâlet ile hareket eden gazileri Allahu azîmüşşan din düşmanı olan kâfirler üzerine man-

sur ve muzaffer eylemez mi? Yolunca gidilirse, düşman İslâma hiçbir şekilde zafer bulamaz. Mağlûp olursak kusur hep bizdedir.

Hemen Allahu azimüşşan, Habib-i Ekrem hürmetine, karada ve denizde, asâkir-i İslâm karındaşlarımızı düşman üzerine mansur ve muzaffer eyleyivere. Amin ya Rabbelâlemîn!

Gazilerimizin, vilâyetli ile böyle iyi geçinmesinin bir sebebi de onlarla yaptığım bir konuşmadır. Midilli'ye gelmeden bir gün evvel, denizde yedi pâre teknenin gazilerini toplayıp divan eylemiş:

«— Oğullar! Muradımız, inşallah, bu kışı Midilli'de kışlamaktır. Bu vilâyet bizim vatan-ı aslîmizdir. Göreyim sizi vilâyetlinin yanında yüzümüzü ak edip bizi hicap altında komayasınız. Hak teâlâ sizlerin dahi dünyada ve âhirette yüzlerinizi ak eylesin. İşte siz gazilerden ricam budur. Bak, Oruç Reis ve Hızır Reis bu vilâyetli iken askerleri, ümmet-i Muhammedi incitip zulm ettiler, deyip, dedikodu etmesinler. Her ne alım satım ederseniz hatır hoşluğu ile edip hakkını kesmeyesiniz. Kadir olduğumuz kadar hayır dua almaya gayret edelim.»

Demiştim.

Onlar da bu tenbihimden ziyade yüz ağardıp, duaya mazhar oldular. Hak Teâlâ onlardan râzı olsun... Onlar ki bir alay gönüllü asker idiler. Ayıp etmeyi murat etseler edemezler miydi? Bizim iki teknemiz varsa, Akdeniz'deki cümle tekneler leventlerindir.

Akraba-yı taallukatımıza hadden ve kıyastan ziyade hediyeler verdik. İhtiyaçtan berî eyledik. Büyük

karındaşımız İshak'a da oğul oğula, kız kıza yetecek kadar şey verdik. O cümlemizin ulusu olup, babamız yerine sayardık... Hayır duasını aldık.

Oruç Reis'in kolcağızının şehid olduğuna herkes mahzun olduysa da, amma çare ne, yine «Allah'tan gelene merhaba» dediler.

Oruç Reis'in rüyası

Oruç Reis bu sırada kalbinden niyet eylemiş. Gayri sefere niyet etmeyip, karındaşımız İshak ile vilâyetinde kalıp evlenmeyi düşünmüş.

Bu düşünce ile o gece yatıp uyuduğunda, eskiden Rodos'ta esir iken kâfirler onu yer altına atıp da eziyet içinde bulunurken rüyasında halâs müjdesini getiren piri yine görmüş.

O mübarek zat:

«— Ya Oruç! Kalbinden geçen fikri bırak. Daha çok gazalar edeceksin. Her halde sana tenbih olsun ki, mücahitlerin reisi, kâfir ve müşriklerin katili olan karındaşın Hızır Reis'in rey ve tedbirine muhalefet etme, teslim ol. Gerçi sen ondan büyüksün amma isabetli tedbir ve nusret ona verilmiştir.»

Deyip kaybolmuş.

Oruç Reis uykudan uyanıp şeyhin kendisini yoklamasına gayet sevinmiş. Fikrini de değiştirip, artık ben aciz karındaşından hiç ayrılmamaya sıdk ile bel bağlamış... Bundan sonra Oruç Reis kendisini daha ziyade riyâzata, ibâdet-ü tâate çekti.

Esirleri sattık

O sırada çektiri beyleri Midilli'ye geldiler. Kürek için esir arayıp gezerlerdi. Hemen esirleri zindandan

çıkartıp huzuruma getirttim. Cümlesi sekizyüzyirmi-yedi kâfir idi. İrileri beşyüzer ötekiler üçyüzer guruşa hep birbiri üzerine ucun saymaca, çektiri beylerine satıp akçalarının tamamını aldım.

Âdet olduğu üzre pencik, liman hakkı ve bütün masrafları orta malından çıkardıktan sonra kalanı ikiye böldük, gemilerin hakkını ayırdık.

Geri kalanı, daha başka akçalarımızla bir araya koyup, hak üzere gazilere pay ettim. Pay başına yüzdoksanbeşer buçuk altın düştü. Amma buçuğunu almayıp kalem hakkı olarak hocalara verdiler.

Gazilerin evvelden kemerleri dolu idi. Bunu da alınca daha gani oldular. Allah artırsın.

Onun için, hocalarına yarımşar altın kalemiyye hakkı vermeleri acep değildir. Çünkü zengin ile züğürdün arası çoktur, zengin hakkında her ne söylenirse olağandır.

Bundan sonra, gazilerin cümlesini huzuruma çağırıp, açlıktan tokluktan, rahatlarından sual eyledim. Herkes ile ayrı ayrı hatır soruştum.

Orta kazanı

Her teknenin bir kışlası vardı. Kazanları Orta'dan kaynardı. Haftada iki kere et verilirdi. Aşçılarla vekilharçlar hep nizam intizam içinde çalışırdı. Bir kimse kesesinden bir akça harç etmese Orta mancası ile güzelce geçinir giderdi. Amma gazilerin eli iyice genişlediğinden istedikleri taamı alıp pişirip yer içerler, Orta kazanına bakmazlardı. «Orta kazanına hâcet yok» diye onu battal da etmezler, isteyen can yerdi. Nefis taamlara alışmış canlar yemezlerdi.

Kazanların her zaman yarısından çoğu artardı. Kalanı vilâyetin fakirine fukarasına dağıtır, üleştirirlerdi. Hattâ fukaradan bile artardı... Duayı kantarlarla alırlardı.

Öyle, fukarayı doyuran gazilerin, Allah katında işleri nasıl rast gelmez, düşmanlarına nice mansur olmazlar!

Ben hâl hatır sorunca, gazilerin cümlesi bir ağızdan:

«— Elhamdülillah kaptan baba! Senin devletinde, hâlimiz âsûdedir. Yememiz içmemiz, rahatımız yerli yerindedir. Allah teâlâ siz gazi kaptanlarımızı uzun ömürle muammer eylesin.

Diye dua ettiler.

Biz de ellerimizi açıp cümle ümmet-i Muhammed olan karındaşlarımıza dua ettik:

«— Hak teâlâ cümlenizden hoşnut olsun. Gerek dünyada ve gerek ahirette yüzleriniz ak olsun.»

Gönlü isteyen gelir.

Sonra gazilere dedim ki:

«— Oğullar! Cümleniz bilin ki, her kim sılasına gitmek dilerse izindir, gitsin. Varsın hasretine kavuşsun. Benimle yine beraber olmak isteyen karındaş inşallah, baharda burada bulunsun. Gönlü istemeyen karındaş gelmesin, mahzuru yoktur. Gelirken yeni yoldaşlar da getirirsiniz.»

Gaziler hep birden cevap verdiler:

«— Gaziler serveri kaptan babamız! Bizim senden ölümüz ayrılsın. Senin kılının gittiği yerde bizim başımız fedadır.»

Kendi bindiğim teknenin ustasını Ayamavra'dan Midilli'ye getirttim. Ona üç büyük tekne yaptırttım. Birisi yirmibeş oturak, ikisi yirmidörder idiler. Yirmibeş oturaklıyı kendim aldım. Yirmidörtlünün birine Oruç Reis bindi. Üçü de çok güzel teknelerdi. Teknelerimizin cümlesi on pâre oldu.

Kışı orada geçirdik. Bahar günleri yaklaşınca tekneleri denize attık. Yabca yabca teknelerin eksiklerini gediklerini düzmeye başladık. Etraftan da sılacı eski yoldaşlar ve yeni yoldaşlar sökün edip gelmeye başladılar.

ÜÇÜNCÜ FASIL,

YAVUZ SELİM HAN'A GÖNDERDİĞİMİZ MUHİDDİN REİS'E,
TUNUS BEYİ'NİN HAYINLIĞINA,
HÜNKÂR'IN BİZE DUÂSINA,
BECÂYE KALESİNİN ZAPTINA ve
ORUÇ REİS'İN CEZAYİR'İ FETHİNE

DÂİRDİR.

Bahar günleri gelip, zeminin nebatatı yeşillenip, bülbülün feryadı ile gazilerin sevdası uyanıp derya seferini özledikleri vakitte ve bir mübarek eşref saatte, karındaşımız İshak'ın elin öpüp duasın alıp ve cümle akraba ve taallukatımıza ve sâir dost ve yârâna, ve vilâyetin yücesine ve avamına, ve dahi fakir fukarasına veda edip, Cuma namazından sonra Midilli'den çıkıp yola revan olduk.

Yolda onbeş onaltı pâre barça aldık. Yükleri iyi olanı beraber götürüp iyi olmayanı batırdık. Barçaların beşi lebâlep deve dişi buğday, ikisi zeytinyağı yüklü idi. Onbeş onaltı pâre yelkenden erden avretten dört yüz yetmiş dokuz kâfir ve kâfire esir aldık.

Hâsılı, yedi pâre aktarma barça ve kendimiz on adet tekne ile cümlesi on yedi pâre yelken bir armada olmak üzere ganimetlerle ve sâlimen, sancaklarımızı açıp yirmi dokuzuncu günü Tunus'a vardık.

Tunus'ta

Toplarımızı atarak, şenlik şadımanlık ederek Halk-ül Vâd altına lenger-endaz olup yattık. O gün, Tunus içinde erden avretten kimse kalmayıp hepsi «mücahitlerin reisi Hızır ve Oruç Reisler beldemize ayak bastılar» diye seyre gelmişlerdi.

Tunus'tan ayrılalı dokuz ay onbir gün olmuştu.

Dini bütün olanlar:

«— Hızır Reis bir daha Tunus'a gelmez»

Diye kasâvet çekerlerken, dini bütün olmayanlar:

«— Gelmiş gelmemiş, hemen dünyadan ondan gayri adam yok mu?»

Diye haset ederlermiş.

Bizim geldiğimizi gören fakir fukara ise düğün bayram eylediler.

Gaziler kışlalarına yerleşti, reisler konaklarına çıktılar. Tekneleri bozup pusatlarını mahzenlere koduk. Her teknenin bir mahzeni vardı... Sonra tekneleri karaya çekip aktarmaları boşalttık.

Satıp savdık, gazilere pay ettik. Pek çok buğdayı Allah rızası için fakir fukaraya dağıttık.

Tunus Beyi bize atlar gönderdi. Binip gittik. Hediyelerimizi götürdük. Buluşup hal hatır soruştuk, sohbet eyledik... Tunus Bey'ine pencikten liman hakkından ve aktarmaların yarı kıymetinden yekûn olarak beş bin Venedik altını verdik.

Ayrıca iki kızoğlan kız ve dört Ceneviz uşağı verdik ki on dört, on beş yaşında, devlet külâhı başında, mahbuplukta her biri Rum haracı değer, armağan ettik.

Tunus Beyi ferahlar edip:

«— Elhamdülillâh yine vilâyetimizi kudûmünüzle teşrif eylediniz. Allah teâlâ iki cihanda yüzünüzü ak eylesin!»

Diye çok dualar etti.

İkimize de kürk giydirdi. İkram ile binip konaklarımıza döndük. Eskisi gibi hatta daha fazlasiyle gerek bizim, gerek gazilerin ihtiyaçlarımız görüldü.

Formentera baskını

O kışı da refah içinde geçirdik. Vaktâki bahar günleri gelip yetişti ve zemin yüzü yeşil nebatat ile donandı; on iki pâre gemi yağlanıp hazır edildi.

Evvel on pâre idi, fakat Tunus'ta olan iki ayakdaşımız Deli Mehmet ve Yahya Reisler de katılınca on iki olduk. Bir mübarek saatte Tunus'dan kalkıp gazaya azimet eyledik.

Birkaç gün gidip Formentera denilen yere vardık. Burayı basıp iki üç yüz kâfir esir aldık. Teknelere pay edip küreğe koduk.

Sonra gelip, kâfir yakasında bir burun ucunda yatarken, kıyıda demir üzerinde yatar bir barça gördük. Üzerine Deli Mehmet'i gönderdik. Kıyı yakın olduğundan, içindeki kâfirler firar edip kaçtılar. Deli Mehmet barçayı çıkarıp yanımıza getirdi.

Meğer yükü sâfi şeker imiş. İçinden altıyüz elli sandık şeker çıktı. İçine aktarmacı koyup, Tunus'a götürmek için Deli Mehmet'i tayin ettim. «Ölüyü öldürene sürütürler» demişler...

Şevketlü Hünkâr Selim Han

Ertesi gün dört barça daha aldık. İkisi çuha kumaş, biri direk seren kereste yüklü idi. Amma şöyle direk ki, onbeş onaltı kapak kaldırır. Kefere gemilerine seren direği gelirmiş. Bir miktar da katran vardı. Dördüncü barçanın yükü kurşun, barut, top taşı idi.

Velhâsıl barçaların dördü de güzel ganimet idi. Daha şeker aktarmasını yollamamıştık. Bu dördünü de alınca, büyük ganimet oldu. Hep beraber döndük.

Otuz üçüncü gün şenlik şâdımanlık ederek gelip Tunus'a dahil olduk.

Gazilerden başka Tunus'un fakir fukarası bile zengin oldu. Aktarmaları boşaltıp satıp savıp, ganimet malını gazilere dağıttık.

Gaziler nam olsun diye teknelerin bank tahtalarını bile çuha döşediler. Pay başına yedişer buçuk kantar şeker ve on ikişer pastav çuha ve yüz yirmi beşer top bez kumaş pay ettik.

Ama direk seren yüklü barçayı, şevketlü âlem-penah Sultan Selim hazretlerine göndermek istedim. O barçadan başka nice hediyeleri gerek Sultanıma gerek erbâb-ı devlete düzüp hazır eyledim. Ayrıca kendi malımdan iki yüz esir çıkardım. Bunları mükemmel donanmış teknelere yerleştirip, başlarına Kemal Reis-in hemşiresi oğlu Muhiddin Reis'i başbuğ dikip serasker eyledim.

Muhiddin Reis, çok söz anlar, zarif adamdı. Ümerâ kapılarının usûl ve kâidelerinden haberdar kimse idi.

Bahar günleri geldikte, mübarek bir gün ve saatte altı tekne ve bir barça olmak üzere yedi pâre ile Tunus'tan kalkıp İslâmbol'a doğru yola çıktı.

Hünkâr'ın duası

Muvafık hava ile yirmi birinci günü Asitâne-i Saadete vardılar. Sarayburnu'nda azim şenlikler eylediler. Hünkâr dahi o gün Yalı Köşkü'nde imiş. Kancabaş gelip haber vermiş.

Şevketlü Hünkârımıza telhis olundukta, tekrar Kancabaş gelip Muhiddin Reis'i alıp huzur-u pâdişâhîye getirmiş. O da edep-i pâdişahîyi yerine getirip :

«— Hızır Reis kulunuzundur.»

Deyu, arznâme-i muhabbetimizi takdim kılmış.

Pâdişah hazretleri bizzat kendi lisanı ile kıraat eylemiş. Yazılanlar malûm olunca, İslâm Pâdişahı efendimiz hazretleri ellerini kaldırıp bana, Oruç Reis'e bize yâr ve yâver olan gazi mücahitlere azim dualar eylemiş:

«— Hak teâlâ dünyada ve âhirette mücahit lalalarımın yüzlerini ak eylesin. Dünya durdukça düşmanlar üzerine kılıçlarını keskin eylesin. Ve her halde Allahu zülcelâl, küffârı makhûr eyleyip, karada ve denizde, asâkir-i İslâmı üzerlerine mansur ve muzaffer eylesin.»

Dünyada en büyük iksir dedikleri, pâdişah duası ve teveccühüdür. Biz Osmanlının nazarına nâil olduk. Allah katında ve halk yanında nam ü şân sahibi, pâyelerimiz yüce ve kılıcımız keskin olup arşa asıldı.

Pâdişah-ı İslâm, Muhiddin Reis'e on kese akçe bahşiş verip eynine hil'at giydirmiş. Ve teknelerin Yalı Köşkü'nün önüne yanaşmasını, gelen hediyeleri bizzat göreceğini emr eylemiş.

Yalı Köşkü'ne isem tekne yanaşmak âdet değil imiş. Pâdişah-ı İslâm bize kemal mertebede muhabbet ettiklerinden «yanaşsınlar» diye ferman eylemiş.

Muhiddin Reis, yoluyla, üçer kat şenlik edip, ne kadar hediye varsa ikiyüz esir kâfirin sırtına yükletip, hürmet ve ta'zimle Yalı Köşkü'nün önüne götürdü.

Herbir esir kâfirin yanınca üstleri başları som sırma parpar yanıp parlar, pak urbalar giyinmiş kuşanmış birer levent gazi tayin eyledi. Bu şekilde, Pâdişah seyr edip pek memnun kaldı.

Gazilere ellişer altın bahşiş verilip her birine hil'at giydirip dualar kılındı. Gaziler için kışla tayin olunup, tayınatları verildi. Muhiddin Reis için mahsus konak döşendi, her levazımatı gereği gibi verildi.

Yirmi yedi oturak firkateler

Tekneler, Tersâne-i Âmire'ye çekilip eksikleri gedikleri mîrîden düzüldü, koşuldu. Her mühimmatları yeniden yeniye yapıldı. Var evi kerem evi demişler, halata pusata hâcet kalmadı.

Bana ve ağam Oruç'a da mahsus yirmi yedişer oturak iki firkate yapıldı, Şöyle ki, tasvir olunmak üzere altın hulle, kıçları başları, baştarda usulü tezhip olunup, tunç toplarına ve tunç saçmalarına varıncaya kadar mîriden donandı.

Muhiddin Reis dahi vezir ü vüzerâya varıp, devlete verdiğimiz peşkeşleri hep yerli yerine dağıttı. Günlerden bir gün, Sultan Selim hazretleri Muhiddin Reis'i huzura çağırıp bizlere göndereceği emanetleri teslim eyledi. İki elmas kabzalı kılıç verdi. Biri Hızır, biri Oruç Reis'e diye, ki her biri birer Rum haracı değer. İki sorguç ve sırtlarımıza birer hil'at ve iki firkate gemi verip:

«— Büyük firkateye Hızır lalam binsin ve öbürüne Oruç lalam binsin. Gazalar eylesinler. İki sorgucun birini Hızır lalam sokunsun ve birini Oruç lalam sokun-

sun ve kılıçların kezalik, birin Hızır lalam ve birin Oruç lalam kuşansınlar ve düşmanlara gaza eylesinler.»

Dedi.

Ve hatt-ı hümâyun yazıp eyitti kim:

«— Benim lalalarım reis-ül mücâhidinler! Taraf-ı şâhâneme gönderilen hediye ve peşkeşleriniz vüsûl buldu. Makbûle geçti. Halil İbrahim bereketi ile Hak celle alâ sizleri her hâlde düşmanlarınıza mansûr eylesin.»

Duasını tamam edince, Muhiddin Reis dahi yerde, Padişah'a olan âdabı yerine getirdikten sonra, hatt-ı hümâyunu üç kere öpüp başına kodu. Emanetleri alıp, veda edip konağına geldi. Pâdişah hediyelerini bir sandığa koyup hıfz eyledi.

Bana yapılan tekneye kendi binip Oruç Reis'e yapılana baş reisini bindirdi. Kendi teknesine de ikinci baş reisini bindirdi. Elhâsıl cümlesi sekiz pâre gemi oldular.

Sonra tekneleri denize atıp yağladılar, her levâzımatlarını alıp hazır müheyyâ oldular.

Padişahın gelip Yalı Köşkü'ne oturmasını gözettiler. Padişah Yalı Köşkü'ne oturdukta Tersâne-i Âmire'den salpa edip Sarayburnu'nun önüne geldiler. Padişah-ı âlem için üçer kat top tüfenk şenliği edip, muvafık rüzgâr ile Tunus'a yöneldiler.

«Yer altlarında namaz kılarız»

Biz ise Muhiddin Reis'i hediyelerle Âsitâne'ye gönderdikten sonra on pâre tekne hazırladık. Muradım, eğer Allah teâlâ ömür verirse Sette boğazına doğru

varıp Gırnata taraflarındaki din karındaşlarımızı teknelere doldurup İslâm yakasına götürmekti. Endülüslü karındaşlarımızı kurtarmak niyeti ile hazırlıklar yaparken günlerden bir gün Becaye kalesinin dört yanında çadırlarda oturan Arap kabile şeyhlerinden mektup aldım.

Becaye'deki Arap şeyhleri mektupta şöyle demişlerdi:

«Mücahitlerin reisi, kâfirlerin ve müşriklerin katili Hızır Reis ve Oruç Reis'e selâmdan sonra,

«Alemlerin Rabbine hamd olsun, sizlere yardım eyledi, nereye baş vurdunuzsa, onun lütfu ve Peygamberin mucizesi ile yüz aklıkları müyesser oldu. Kâfirlerin kötü kalplerine büyük elem ve ızdırap düştü. Küçük çocuklarını siz gazilerin adını anarak sustururlar. Allah teâlâ yardımlarını ziyade eylesin, amin.

«Cenâb-ı Hakk'ın makbûl ve mergub ve mücahit kulları olduğunuz malûm oldu. İmdi reva mıdır ki, bu saadetli zamanımızda din düşmanı kâfir-i ebedîler bu kadar zulm eylesinler. Din uğruna hadden aşırı cevr ü cefalarını çekiyoruz. Âşikâre namaz kılmaya ve evlâtlarımıza Kur'an öğretmeye imkân bulamıyoruz.

«Yer altlarında köstebek gibi birbirimizi gözeterek gizli namaz kılarız. Hemen hâlimiz bir Erhamerrahimîn'e kalmıştır.

«Ya ne olur ki, mübarek ayağınızla buraya teşrif edip buraları da İslâm nuru ile aydınlık kılsanız; olmaz mı?»

Bu mektubu aldığımızda on pâre tekne ile sefere hazır idik. Bu kâğıt gelince niyetimizi Becâye üzerine çevirdik.

«Endülüs karındaşlarımız başka zamana kalsın» diye niyetimizi sakladık, sabahı bekledik.

Muhiddin Reis'in dönüşü

Ertesi sabah bir de baktık ki Muhiddin Reis, top tüfenk atarak, şen ü şadımanlık ederek sekiz pâre tekne ile Tunus'a çıka geldi.

Varıp, Oruç Reis'le gidip karşıladık. «Hoş geldiniz, safa geldiniz» deyip hâl hatır soruştuk.

Muhiddin Reis İslâmbol'da geçen ahvâli baştan sona nakl ü beyân eyledi.

Muhiddin Reis'in bindiği yeni tekneyi gözden geçirince aklım başımdan gide yazdı. Pâdişah efendimizin bana ve Oruç Reis'e teberrüken yaptırıp gönderdiği tekneler emsalsiz idiler.

Muhiddin Reis bundan sonra sandığı açıp şevketlü Sultan Selim Han hazretlerinin kendi el yazıları ile inşa olunan *hatt-ı hümayunlarını* çıkardı. Tazim üzere yedi kere öpüp başına kodu, sonra bana verdi. Ben dahi tazim ile yedi kere bûs edip başıma koduktan sonra açtım, okudum.

Pâdişah-ı âlem hazretlerinin bu mertebede hayır dualarına mazhar düştüğümüze had ve kıyastan aşırı mesrur, şâd ü handan olduk... Fakirlere hesapsız mal sadaka verdik.

Amma Muhiddin Reis:

«— Bu emanetleri burada vermekliğe izin yoktur. Bir miktar tehir eyle.»

Demekle, konağımıza döndük.

Tunus Beyi'ne ferman

Muhiddin Reis Tunus Beyi'ne varıp, Sultan Selim hazretlerinin ona hitaben yazılmış olan hatt-ı hümayunlarını götürdü, teslim etti.

Tunus Beyi, Pâdişah'dan gelen hatt-ı hümayunu, tazim ve teclîl ile yedi kere öpüp başına kodu. Ondan sonra sır kâtibine verip okuttu.

Buyurmuş ki:

«Sen ki Tunus Beyi,

«Emr-i hümâyunum sana geldikte. Gerektir ki, cümle âlimler, sâlihler, havas ve avam ve beldenin sakinleri ve gazilerin huzurlarında galaba divan eyleyesin.

«Muhiddin Reis ile gönderilen, lalam, mücahitlerin reisi Hızır Kapudan ve Oruç Kapudan için gönderilen, bergüzar hediyelerimi divan içre kendilerine takdim kılasın. Devlet ve saltanatımın devamına dua eyleseler gerektir. Mucebince hareket edilip, aksinden çekinile».

Gördü ki böyle buyurulmuş. Tunus Beyi de:

— İşittim ve itaat ettim.»

Deyip hemen o saat, çok galaba divan eyledi.

Hatt-ı hümayun bir âlim zata verilip açıktan okundu. Muhiddin Reis, Pâdişah'ın verdiği hediyeleri divan ortasına getirdi.

Bir elmas kabzalı kılıcı boynuma asıp, başıma mücevher sorguç ve eğnime hil'at-ı fâhire giydirdi. Oruç Reis'e de böyle yapıldı.

Bundan sonra, hil'atlerimizle atlara binip ihtişam-ı devlet ü saltanat ile konaklarımıza gittik.

Kurbağa vakvakası

Tunus Beyi bizi kıskanmış. Padişah tarafından bize yapılan ikram hiç kimseye yapılmamıştı.

«— Bunların gidişi kaptan paşalığadır.»

Deyip, hasedinden tuzak ve tezvire başlamış.

Meşhur meseldir:

«Temiz suya, kurbağanın vakvakasından ne zarar!»

Bunun gibi, sen hemen Rabbin ile muameleni dürüst eyle de kimseden havf eyleme...

«Bir kişinin ki yardımcısı Allah ola..

«Var kıyas eyle ki ol ne şah ola»

Tunus Beyi ne hali varsa görsün. Ben ise o gece sabaha kadar Hâlik-i perverdigâre dua ve niyaz eyledim.

«— Ey âlemlerin İlâhı, ben senin zayıf bir kulunum. Padişah kim, ben günahkâr kulun kim. Lâkin ben kulunu Sultan kullarının kalbine getiren sensin. Sen bütün meliklerin melikisin ve hâlikısın ve râzikısın. Senin fazl ü kereminle, ben kuluna bu gün doğdu.»

Deyip yüzümü yerlere sürdüm.

«Ben padişah nazarına uğradım, hil'atin giydim, kılıcın kuşandım. Sorgucun sokundum» diye, iltifat divanesi olmadım. Evvelkinden daha ziyade hâk ile yeksan oldum. Oruç Reis de böyle eyledi.

Zira denilmiştir ki:

«Hâk ol ki, Hudâ mertebeni eyleye âli.»

Mübarek padişah hediyesi

Sabah oldukta, top atıp sancak döküp, pâdişahın ihsan eylediği yeni tekneye bindim.

Bu tekne yirmi yedi oturak idi. Kıç baş bütün altın hulle tezhip olunmuştu. On altı pâre tunç top ile elli sekiz tunç saçması vardı.

Oruç Reis de, padişah bergüzârı olan öbür yeni tekneye bindi. Onunki de bir formada, bir donanmada ve bir ziynette idi. Yalnız bir bank küçük idi. Kendi teknelerimize başka reisleri koduk. O gün büyük şenlik şadımanlık oldu. Kazanlar kaynayıp yahniler, pilâvlar, zerdeler pişip, gazilerden gayri, Tunus'un gerek zengini gerek fakiri ol hasbeten *lillâh için pişen man*cadan yedi. Yemedik bir fert kalmadı. Şeker şerbeti dersen, kazanlarla ezilip, o gün su yerine şeker şerbeti içildi.

Şimdi Oruç Reis'le ikimizin kendi malımız olmak üzere on iki pâre teknemiz oldu. On pâre tekne sefere çıkmak için hazır yağlı beklerdi.

Pâdişahın ihsan eylediği, o iki mübarek padişah hediyesi tekneyi dahi beş altı günde yağlayıp hazır ettik.

Kâfir barçasındaki Endülüsler

Mübarek bir saat düşürüp on iki pâre tekne olarak Tunus'tan çıkıp gazaya azimet eyledik.

Uygun hava ile yedinci gün Yedi Burunlar önünde bir büyük barça aldık. Yükü balmumu ve zeytinyağı idi. Arap yakasında yüklenmişti. Yüz yirmi beş kâfiri vardı. Alıp teknelere pay eyledik.

Teknenin içinde otuz kırk tane Endülüs karındaşımız vardı.

Bunlar fakir oldukları için vergi ödeyememişler, bu yüzden Becâye kalesinin hakimi olan Cakomo on-

ları buna karşılık bir senelik küreğe koymuş. Ama Allah teâlâ, kâfirlerin bâtıl fikirlerini bozdu.

Bu karındaşlarımızın halâs olmasına çok sevindik. Onları yâr-ı kafadarım Deli Mehmet Reis'in teknesine kodum. Deli Mehmet Reis'i de aktarmayı Tunus'a götürmeye tayin ettim.

Ne zaman yükü güzel aktarma olsa ve bizler daha gezecek olsak, bu aktarmayı Deli Mehmet Reis ile gönderirdim. Çünkü Deli Mehmet iş eri ve bahadır yiğit idi. Onbeş yirmi kâfirden yüz çevirmezdi. Onu çok severdim.

Becâye kalesi önünde

Deli Mehmet gidince biz on bir tekne varıp, Becâye kalesi üzerine gittik.

Orada bir büyük nehir; yani çay vardı. Tekneleri o çayın içine çekip hepimiz piyade olduk. Cümlemiz ikibin otuzüç can idik.

İkibin otuzüç can gülbank—i Muhammedî çekip, Allah yolunda cihada niyet ettik. Varıp, önce kalenin altına girip, birden hücum edip, metris alıp içine girdik.

Gaziler kâfirin topuna tüfeğine bakmayıp kalenin bir yanında lağım açıp, havaya uçurdular. Hemen dalkılıç ateş-i sûzan olup içeri girdiler. Üç buçuk saat âlâ cenk oldu. Kılıçlar al kanla la'l-renk oldu.

Sonunda, Allah'ın yardımı, Resûlünün mucizesi, evliya ve asfiyanın himmetiyle kâfirler, «eman, el-eman» diye çağırmaya başladılar.

Kalede ölenlerden başka üçyüz yetmişbeş kâfiri sağ aldık. Etraftaki Araplar kalenin feth olunduğunu

işitip geldiler. Yirmi binden fazla Arap bana tâbi oldular.

Bundan sonra üç gün dinlenip öbür büyük kaleyi sardık. Burası ziyâde sarp ve çok ateşli idi. İçinde çok da kâfir vardı. Bu kale cenginde Araplar da gazilere yardım ettiler. «Allah yolunda cihad» deyip beraber oldular.

Bu minval üzere kaleyi yirmi dokuz gün dövdük. Kâfir gayet zebûn oldu. Sonunda barutumuz bitti. Hemen ayakdaşlardan birini Tunus'a gönderip barut istedik.

Tunus Beyi:

«— Belâlarını bulmuşlar!»

Diye gazilere barut vermedi. Tekne boş döndü.

Hepimiz belimize vurup:

«— Eyvah! Gidi küstah!»

Diye cümle asâkir-i İslâm melûl mahzun olduk.

«— Biz kâfiri, Hakk'ın inayeti ile bu kadar zebun etmişken nasıl bırakıp gidelim.»

Diyerek hayrette kaldık.

Gemiler tehlikede

O gece düşünceler içinde uyuyunca düşümde, o ak yüzlü piri gördüm.

Bana :

«— Tekneleri çaydan çıkarıp limana götüresiniz.»

Dedi, kayboldu.

Uyandım. «Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh-il aliyyil azîm» dedim. Meğer aynı rüyayı Oruç Reis de görmüş.

Hemen gazileri âğâh edip, metristen çıkıp çayın yanına gittik. Tekneleri çıkarmaya baktık.

Meğer o çayın adeti imiş. Bu mevsimde suyu çekilip, ta gelecek sene o mevsime kadar kuru yatarmış. Kâfirler çayın öyle olduğunu bilirlermiş. Biz bilmezdik.

«Hemen sen yolunda ola gör, erenler meydanı boş komaz» demişler. Kâfirler bizim tekneleri çayın içinde durur görünce sevinmişler. Mayorka'ya nâme uçurup haber göndermişler. Hallerinden yanıp yakılıp, feryat etmişler.

Demişler ki:

«Lâyık mıdır ki: Düşman teknelerle gelip, cümlesi piyade olup, kalenin birini lâğım ile atıp, içine yürüyüş edip zabt ü rabt edip feth eylediler. Mesih'in kullarını helâk edip sağ kalanları esir edindiler. Sonra gelip bizim kaleyi sardılar. Şimdi yirmi otuz gündür, küte küt cenk ederiz. Bir parmak kadar başlarını çeviremedik. Ziyâdesiyle cengâver herifler. Şimdiki halde gâyet zebun olduk. Ellerinde mahsuruz. Eğer bu vakitlerde imdat erişmezse bizim dahi yanmamız muhakkaktır.

«Lâkin kalbimizi sıcak tutan şudur ki: Teknelerini hep çay içine çektiler. Çayın kurumasını bekliyoruz. Amma evvelki âdeti üzere çayın çoktan kuruması lâzımken geçti. Belli ki diyavololarn naturaları yerinde.. Şimdi gerektir ki hemen alelacele gelip yetişesiniz. Bu gün'de yarında çay kurudukta tekneleri kalınca natura bizimdir. Azizlerin himmetiyle kâfirleri kırıp, su geldikte tekneleri çıkarıp alırız.»

Kâfirlerin sevinci

Amma gör hikmeti ki kâğıdı yazarken «Çayın yakında kurumasını bekliyoruz, âdeti böyledir» diye yazacaklarına, Cenâb-ı Hak hazretleri basîretlerini bağlayıp: «Çay kurudu tekneleri de karada kaldı» diye yazmışlar.

Bu mektubu alan Mayorka kâfirleri ferahlanıp, bir çok domuz boğazlayıp azizlerinin habis ruhları için üleştirip düğün bayram etmişler.

Sevinerek:

«— Gördünüz mü, azizlerimizin ruhaniyeti bunlara ne iş kesti. Artık korsan tedarik etmeye lüzum yok. Hemen barçaların büyüklerinden götürelim ki, esir edip doldururuz.»

Diye karar vermişler.

On bezirgân perkendesine kale için lüzumlu mühimmatı yükleyip beş altı yüz kadar da imdat için kâfir binip alelacele Becâye kalesine doğrulmuşlar.

Nâ-murad olma dilâ...

Biz bu sırada gemileri çaydan çıkarmış idik. Daha yelkene biner binmez çaya bir de baktık ki, ne görelim! Çay suyunun yerinde yeller eser... Sanki önceden burada hiç su yokmuş gibi oldu.

Meğer gazilerin, bizim onları metrislerden çıkarıp, tekneleri almaya götürmemize hatırları kırılmış.

«— Kale gayet zebûn olmuş iken, kâfire böyle nefes aldırıp tekne çıkarmaklık ne demektir? Malcılık damarları mı tepreşti?»

Diye söylenmişler.

Şimdi kendi gözleri ile çayın hâlini gördüklerinde:

«— Bu reisler sahiden boş adamlar değilmiş.»

Diye şaşıp hayrete battılar.

Böylece yelken açıp üzgün mahzun giderken Mayorka'dan gelmekte olan mühimmat ve asker yüklü on pâre bezirgân perkendesini gördük.

«Na-murad olma dilâ düştün ise bahr-i gama,

«Hele emvâç-ı felâket geçer inşallah.»

Hepsi de ağzına kadar yüklü olarak pusun içinden çıka düştüler.

Yüklü on perkendeyi görünce bunların kaleye yardım için geldiklerini anladım. Hemen Oruç Reis'in üzerine bocalayıp :

«— Karındaş! İnşallah bunlar hep bizim kısmetimizdir. Hemen her birimiz birine varalım.»

Dedim.

Karakuş gibi süzülüp üzerlerine gittik. Kâfirler gördüler ki hâl başka, teknelerin dahi böyle baskına asla davranacak halleri yoktur. Gayri pruvalarını geldikleri yere çevirdiler.

Varıp yetiştim. Oruç Reis ile peşimden ötekileri dümen suyunda geldiler. Gülbank-i Muhammedî çekip kâfirlerin üzerine hücum kıldık. Kaza-yı âsumânî gibi birer yaylım vurup çata koduk.

Elhamdülillâh bi-avn-i Hudâ ve mucizât-ı Mustafa kâfirlerin onu da necat bulmayıp gaziler feth eyleyip aldılar.

Cümlesi bin yüz kâfir idi. Yedi yüz seksen biri sağ idi. Hepsini muhkem demire zincire vurup bağladık. On aktarmayı Cicel kalesine götürmek için Oruç Reis'i

tayin ettim ki, kâfirleri kaleye götürüp zindana koyalar. Zira esirler çok olmakla teknelerde durmasından korkulur.

Becâye kalesinin zaptı

Oruç Reis bu on aktarma ile kâfir esirleri kaleye götürüp zindana kodu, mühimmatları da mahzenlere doldurdu. Cicel kabilesi, Oruç Reis'in o tarafa gelmesinden pek mesrur olmuşlardı.

Ben ise Oruç Reis'i aktarmalarla gönderdikten sonra benimle kalan on tekneden beş yüz yiğit mücahidi seçip kuşandırıp Delikli Taş denen yerden karaya döktüm. Dağ yolundan yabca yabca geri Becâye kalesine gitmelerini söyledim.

Kendi on pâre teknelerimizin kıçına Katalan bandıraları dikip Becâye limanına doğru gittik.

Bu sırada olup bitenlerden habersiz bulunan kâfirler, Mayorka'dan imdatlarına gelecek olan on pâre tekneyi bekliyorlardı. Kendilerine mühimmat ve asker gelecek diye gözleri yollarda idi.

Bizim on pâre teknenin haçlı putlu sancaklarla limana doğru geldiğini görünce :

«— İmdadımız geliyor!»

Diye azim şenlik eylediler. İslâm teknelerini kendilerine yardıma gelecek tekneler kıyas eylediler.

Sonra kale kapılarını açıp imdatlarına gelen tekneleri karşılamak için yalıya döküldüler. O zaman dağ yolundan gelen beş yüz mücahit inâyet-i Hak'la kaleye fırsat buldular. Dalkılıç âteş-tâb olup, dahi «Allah Allah» sadası ayyuka ser çekip kaleye yürüyüş ettiler. Kolayca zapt edip aldılar.

Yalıya dökülen kâfirleri ise teknelerde olan gaziler birer yaylım top kurşun alabandası ile vurdular. Sonra dalkılıç olup kâfirlerin kalp cenahlarına girip şöyle kılıç urdular ki, kâfir kellesinden tepeler oldu. Kâfirler «Mayna sinyor!» diye çağırışmaya başladılar. Sağ kalanların da cümlesini esir ettik.

Becaye'nin etraf ve civarında oturan Arap şeyhleri ve murâbıtları gelip bana biat ettiler. Kâfire verdiklerinin yarısı kadar vergi ödemekliği kavl ü karar eyledik.

Silâh mahzenleri kurduk.

O gece bize bu rütbe kuvvet ve nusret bahşeyleyen Cenâb-ı Rabbülâlemin'e binlerle tazarru ve niyaz kıldım.

Yüzümü secdelere koyup :

«— Ey âlemlerin Rabbi! Kapı senin kendi kapın! Sıdk ile senin kapını tutanlar haşâ ki mahrum kala! Tunus Beyi, ben zayıf kuluna cimrilik gösterdi ise sen cömert padişahsın.»

Deyip sabaha kadar Tanrıma ibadet ü tâat eyledim.

Tunus Beyi'ne pek ziyade hatırım kırılmıştı. Amma her şey niyete göredir. Hemen sen Rabbin ile muameleni doğru edegör.

Ganimetlerle yüklü olarak ve selâmetle mübarek bir saatte Becâye'den çıkıp on pâre tekne ile Cicel limanına geldik. Karındaşım Oruç Reis ile görüşüp hâl ve hatır soruştuk.

Karındaşım alnımdan ve iki gözümden öpüp:

«— Gazan mübarek olsun!»

Dedi. Tedbir ve aklımı tahsin eyledi.

Aktarmaları ve bütün ganimet mallarını, bârut, kurşun ve cenk âletlerinden gayrısını hep sattık. Ortaya koyup gazilere taksim ettik. Cenk âletleri olan mühimmatı hesabınca mahzenlere koyup anahtarını beldenin şeyhine verdik. Hemen salt barut sekiz yüz kertel idi. Öteki cenk âletleri hesapsızdı. Velhasıl ol on pâre teknenin mühimmatını hep mahzenledik.

İktiza ederse elimizin altında bulunsun dedik. Tunus Beyi'nden barut isteyip de vermemesi kalbimde ateş idi.

Nitekim:

«Ey birader pekçe sakla rızkını etme telef,
«Düşmana kalırsa kalsın, dosta muhtaç olma tek.»

Demişler.

Kâfirlere kıyamet koptu.

Kâfir yakasında ise, Becâye kalelerinin feth olunup alındığı haberi duyuldukta, kâfirlerin başına kıyamet kopmuş. Hele yardıma varıp da esir olan on pâre teknedeki kâfirlerin akrabaları Mayorka zâbitinin başına kalkıp:

«— Sen Arap yakasının yılandan çıyandan hâlî olmadığını bilmez miydin?»

Diye takaza eylemişler.

Mayorka zâbiti de ahvâli Kral'a ifâde eylemiş.

Kraldan ordine gelip:

«-- Ol imdada gidip esir olan kullarım her ne kadar var ise varıp kurtarasın.»

Diye emr edilmiş.

Mayorka zâbiti de hemen bir Fransız martikasına iki papaz koyup elli altmış sandık akça ile Cicel limanına çıkageldi.

Biz de hemen gelişine göre artık üçe beşe bakmayıp, bütün esirleri verdik. Evvel esir olanlarla sonrakilerin hepsini paraya çevirdik. Gazilere pay ettik. Çünkü esirler çok fazla olup zabt olunması pek güç idi.

Oruç Reis, Cezayir yolunda

Benim ve Oruç Reis'in adlarımız bu fetihlerden sonra yüz aklığı ile etrafa yayılıp dillerde söylenir oldu.

Günlerden bir gün Cezayir şeyhlerinden ve ulu murâbıtlardan, Cicel'de iken bir mektup aldık.

Mektupta :

«Siz, siz ki gazi Hızır Reis ve gazi Oruç Reis, selâmdan sonra,

«Duyduk ki, Allah'ın yardımı ve Peygamberin mucizesi ile Becâye kalelerini feth-i fütûh eyleyip, nur-u İslâm ile münevver kılmışsınız.

«Allahım! Müslümanları kâfirlere karşı kudretli kıl!... Allah teâlâ sizleri, mel'un kâfirler üzerine mansur ve muzaffer eyleyip —İslâm yücedir, ondan üstünü olmaz— ölçüsünce, İslâm'ı sizinle kuvvetlendirip şereflendire...»

Diye pek çok dualar ettikten sonra:

«Ne var ki, bizler dahi elhamdülillâh ümmet-i Muhammed'den, sünnet-i cemaatteniz. Bu taraflara dahi teşrif buyurup, din düşmanlarından bizleri dahi halâs eyleseniz, olmaz mı?»

Diyerek, pek çok istirhamlar etmişler.

O zaman Cezayir'in yalısında bir adada bir palanka burç vardı. Hâlâ ondan sağlam burç yoktur. Adına Göbekli Burç derlerdi. Kâfirler bunda bulunurlardı.

Cezayir halkı kâfirlerin elinden çok çeker, gayet hor hakir olurlardı. Öyle ki, çarşıda pazarda kâfirler birşey almadıkça müslümanlar almaya kadir değillerdi. Mektupta kâfirlerin ettiği zulümler bir bir anlatılmıştı.

Bu mektubu okuduktan sonra, Oruç Reis'le meşveret edip Cezayir'e gitmekliği mâkul gördük, niyetimizi o yana bağladık.

Sabah oldukta gazileri toplayıp divan kurduk.

Gazilere eyittim ki:

«—Ey oğullar, gazi beyler!»

Her kimin canı isterse hatır ve gönül hoşluğu ile, karındaşım Oruç Reis'in yanında Cezayir'e gidip, ümmet-i Muhammed'i kâfirlerin ezâ ve cefâsından halâs edip, iki cihanda saadete kavuşa...»

Bunun üzerine gazilerden, safa-yı hâtır ile gönlü isteyen bahadır gazilerden beş yüz yiğit yazılıp gazi Oruç Reis ile Cezayir üzerine doğru gitmekliğe hazır oldular.

Mübarek bir saatte hepimiz vedâlaşıp, Oruç Reis beş yüz yiğit gazi ile bile Cicel'den çıkıp, karadan kâfir üzerine gazaya niyet eyleyip Cezayir'e doğru çekilip gitti.

Tunus Beyi kethüdâyı öldürtmüştü.

Oruç Reis gazileri ile Cezayir'e doğru gazaya gittikten sonra, onun teknesini Cicel'de karaya çektirip,

mühimmâtını mahzene koydurdum. Mühimmat mağarasının anahtarını beldenin şeyhi eline teslim ettim.

Mübarek bir saatte on pâre tekne ile denize açılıp Tunus'a gittim. Muradım Tunus'a bir daha hiç uğramamak idi, amma Tunus'ta ilişiğim pek çok idi. Tunus Beyi'nin ettiği küstahlıktan hatırım çok kırılmıştı. «Kişi ettiğinden kendi utanır» deyip, Tunus'a gitmekten başka çare bulamadım. On pâre tekne ile varıp limana dahil oldum.

Tunus Beyi'ne kavuşunca, oturtacak yer bulamayıp pek çok özürler diledi :

«— Gazâlar mübarek olsun kaptan! Elhamdülillâh Becâye kalelerini nur ile münevver eylemişsiniz».

Deyip, barut hususu için özürler diledi:

«— Senin mübarek hatırın için kethüdâ hayının boynunu vurdum. Senin barut talebini bana bildirmediği için...»

Diye dilnüvazlık eyledi.

Ağam İshak'ın gelişi

Kethüdayı öldürmesi sahih idi. Amma bize barut vermediğinden değil, başka sebepten imiş. Lâkin benim yanımda suçunu bastırmak için, güya:

«— Kethüdâyı senden ötürü öldürdüm. Senin barut istediğini niçin bana bildirmedi?»

Diye söyler, hilebazlık ederdi.

Ben de asla yüzüne vurmayıp:

«— Bakındı efendi hemen sağlık olsun. Allah teâlânın birliğine bin şükürler olsun ki, gazilere iktiza eden barutu ve her levâzımâtı ve mühimmâtı, küffâ-

rın elinden alıp ihsân eyledi. Hak teâlâ kulları gibi cimri değildir.»

Deyip bu kadarcık bir alabanda vurup sözü başka sohbete çevirdim.

Lâfı kısa kesip kalkıp konağıma geldim ve orada bulunan ganimetleri gazilere pay eyledim.

Tunus halkı ve fakir fukarası, bizim tekrar dönüp gelmemize pek sevinip bayram ettiler. Zira Tunus Beyi'nin barut vermediğinin hikâyesini duyduklarından bir daha Tunus'a gelmeyiz diye elem çekerlermiş. Zira fukaraya çok menfaatimiz dokunurdu.

Tunus'a gelişimizden beş on gün geçmeden Midilli'deki büyük karındaşımız İshak da Tunus'a çıkageldi. Karındaşımın apansızın çıka gelmesinden dünyalar benim oldu. Pek ziyade mesrur oldum. Konağıma çıkarıp hâl ve hatır soruşup akraba ve taallukatımızın hoş haberleri ile yürek tazeledim. Gece gündüz sohbetler eyledik.

Oruç Reis'in ahvalinden söyleşip:

«— İnşallah karındaşımız Oruç Reis, Allah teâlânın inâyeti, Nebiler Sultanı'nın mucizâtı ve erenlerin yüce himmetleri berekâtı ile mansur ve muzaffer olmuştur.»

Deyip dualar ederken, dilenci kıyafetinde bir Arap çıkageldi.

Cezayir'in alınması

«— Mücahitlerin Reisi sen misin?»

Diyen Arap Oruç Reis'in Cezayir'den gönderdiği mektubu verdi.

«— Allah bize hayırlar duyursun!»

Diyerek mektubu açtım, okudum.

Selâmdan sonra eyitmiş ki:

«Ey benim karındaşım!

«Elhamdülillâhi teâlâ, duanız bereketi ile Cezayir'e geldik. Hepimiz kıyafet değiştirip onumuz, yirmimiz, otuzumuz, kırkımız, ellimiz bir olmak üzere bölük bölük olup, birbirimizi kollayarak bir pazar yerine geldik.

«Orada, üç dört yüz kâfir pazarlık edip, müslümanlar boyunlarını eğip bakarlardı. Onların âdetleri böyle idi ki, din düşmanı kâfirler tamam gereği gibi pazarlıklarını görmeyince, müslümanlar bir şey almaya kadir değiller idi.

«Böyle müslümanlar melül mahzun boyun eğmiş bakar, din düşmanı kâfirler istedikleri gibi pazarlıklarını edip dururlardı.

«Hemen inâyet-i Hak'la, gaziler apansızın dalkılıç âteş-tâb olup kâfirlerin kalp cenâhına girdiler. Öyle bir giriş girdiler ki vasf olunmaz. Kâfirlerin başlarına güya kıyametler kopup:

«— Acaba kıyamet mi oldu, sûr mu çalındı?

«Deyu azizlerinden medet talep etmeye başladılar. Amma gazilerin alev saçan kılıçları azizlerin himmetlerinden önce erişip, menhus kellelerini bostan kesimi gibi ayaklar altına yuvarladılar. Pis vücutlarını zemine akan kanları alıp götürdü. Hâsılı kelâm adaya yetişenler kurtuldu. Yetişemeyenler âteşi buldu...

«Şimdi elhamdülillâh, yüce himmetinizle, şehir elimizdedir. Şeyhler, murâbıtlar ve halk gelip biat etmiştir. Dua ile meşgullerdir. İnşallahu teâlâ, Hakk'ın yar-

dımı ile o adayı da ele geçireceğiz. Hemen bize bir miktar daha asker göndermeye gayret edesiniz.

«Cicel kalesinin taşrasında filân kabilenin başbuğu bir Arap şeyhi vardı. Becâye kalesi kâfir elinde iken, kâfire vergi öderdi. Sonra bizler haber gönderip eski verginin yarısını ödemesini istemiştik. O! müfsid râzı olmamış. Gerektir ki, varıp avn-ı Hak'la ol müfsidin başını kırasın. Ve biz karındaşını hayır duada unutmayasın.»

Diyerek mektubuna son vermiş.

Büyük karındaşımız İshak ile ben bu mektubu okuyup ferahlayıp mesrur olduk. Haberci Arabı ihsanlara gark ettik. Mektubun cevabını yazıp yine onunla Cezayir'e gönderdik.

Sultan Selim Han'ın donanması

O sırada Kurtoğlu Muslihiddin Reis ile Deli Mehmet Reis'i ve yedi pâre hazır yağlı teknenin reislerini çağırttım:

«— Sizden ricam odur ki, inşallah bu mübarek seferlerinizde bir beş altı yüz adet şehbaz tuvâna yiğitler devşirip, sonra Cezayir'e karındaşım Oruç Reis'e götüresiniz... Ona yâr ve yâver olup kafadar olasınız. İnşallâhu teâlâ ben dahi işlerimi gereği gibi gördükten sonra Cezayir'e doğru gideceğim. Hemen Allah teâlâ cümlemizin yardımcısı ola!»

Dedim.

Onlar da:

«— Baş üstüne!»

Diyerek, o gün Tunus'tan kalkıp uygun günlerde Kıbrıs semtine doğru çekilip gittiler.

Yolda rüzgâr muhalif çalıp, bunları Mısır engini semtine düşürdü.

Oralarda gezinirken sabah oldukta kendilerini bir ince donanma içinde buldular. Meğer o sırada Sultan Selim Han hazretleri Mısır'ı almaya gidermiş.

Kancabaş gelip, Muslihiddin Reis'i Kaptan Paşa-nın huzuruna götürdü. Paşa ondan haber sorduktan sonra bir miktar azarladı:

«— Padişah'ın Mısır üzerine seferi olduğundan sizin haberiniz yok mu? Niçin gelip din ü devlete hizmet eylemeklikte tekâsül edersiniz?»

Dedi.

Muslihiddin Reis dahi söz anlar makûlesinden bir adam olduğundan:

«— Devletlü Paşa! Hak teâlâ senin vücûdunu hatasız eylesin. Padişah hizmetinde tekâsülümüz yoktur. Hizmetimiz dahi hasbîdir. Başkaları gibi ücretle dahi işimiz yoktur. Eğer taraf-ı âlînizden bir —Geliniz!— ile dâvet olunsak, efendilerimiz bizleri hizmete davet eylemişler, deyu yüzümüz üzerine gideriz.»

Diye cevap verdi.

Kaptan Paşa dahi Muslihiddin'in sözlerini beğendi. Hâsılı, donanma ile birlikte İskenderiye'ye gittiler. Fetihde beraber bulundular.

Muslihiddin Reis Cezayir'de

Fetihden sonra tekneleri ağzına kadar asker ile doldurup bir mübarek saatte İskenderiye'den kalkıp Cezayir'e yollandılar.

Tunus'tan çıkıp Mısır'ın fethinde bulunup da Cezayir'e varmaları cem'an yekûn iki buçuk ay tuttu.

Cezayir'e vardıklarında Oruç Reis ferahlar kesb edip, azim mesrur oldular. Yedi pâre teknenin reisleri ile ve gazileri ile cihan cihan görüşüp, hâl hatır soruştular, düğün bayram şadlıklar eylediler.

Gayrı gün günden İslâm çoğalmaya başladı. Kâfirler adanın burcuna kapanıp baş göstermeye cesaret edemez oldular.

Bu işler olup dururken, kâfir yakasındaki mel'unlar bir araya gelip:

«— Hızır Reis'i nasıl edip de ele geçirip helâk ederiz?»

Diye, yine hileler tuzaklar kurmaya başladılar.

«— Bu Hızır ve Oruç denen, azizlerin hışır hışır hışmına uğrayasıları şimdi boşlayıp imkân verirseniz, daha başımıza çok işler açarlar. Hemen yılanın başını ejderhâ olmadan kırmaya bakalım.»

Dediler.

Zira Oruç Reis'in Cezayir'e varıp alıp, bu kadar kâfir kırdığından haberleri olmuş idi. O yüzden yürekleri yanıp böyle konuşurlardı.

DÖRDÜNCÜ FASIL,

KIRK KADIRGALIK KÂFİRİN KIRILDIĞINA,
CEZAYİR'E YERLEŞTİĞİMİZE,
HAYIN TELİS BEYİ'NİN İSPANYOLA SIĞINMASINA

ORUÇ REİS'İN TLEMSEN'İ ALMASINA ve

VAHRAN KÂFİRLERİNE

DÂİRDİR.

Kâfirler kırk pâre mükemmel kadırgalar donatıp önce Halk-ul Vâd altına baş vurdular. Amma benim bu hazırlıklarından haberim vardı. Tehlikeli yerleri hep evvelinden hazır müheyyâ eylemiş idim. Kâfirler hiç bir şey yapamayıp gerisin geri husran içinde çekip gittiler.

Ümmet-i Muhammed bize azim hayır dualar edip:

«— Allahu teâlâ senin eksikliğini bize göstermesin!»

Dediler.

Gâyet ferâsetle hareket etmiş idik. Kâfirlerin de kalbine Hakk'ın inâyeti ile ziyadesiyle korku düşmüştü.

Ağlayan ufak çocuklarını:

«— Hızır Reis geliyor! şimdi seni yer.»

Diye korkuturlardı.

Bu seferde kırk pâre kadırganın Halk-ul Vâd altına varıp baş vurup, bir poh yemeyip hüsranla dönüp gittikleri kâfir yakasında duyulunca, ye'sü mâteme gark oldular.

«— Gök tanrısı bunlara yardım eder. İmdi azizler hristiyanlardan yüz çevirmişe benzerler.»

Diye beş altı yüz domuz kurban edip azizlerin habîs ruhları için kiliselerine üleştirdiler.

Papazlar kâfirleri kandırıp üzerimize gönderdiler.

Hediyeleri ve kurban edilen domuzları alan yalancı papazlar, kâfirlere:

«— Size müjdeler olsun ki, azizlerin ruhlarına sadaka için eylediklerinizi azim makbule geçti. —O hristiyanlarda hatırımız kalmış da yardımı onlardan kesip, kâfirlere vermiş idik. Amma şimdi bizi ululayıp, papazlarımızın hatırlarını yaptılar, gönlümüz hoş oldu. Artık haydutlar münhezim olacaklardır. O kırk pâre kadırga takımlarını bozmayıp, varsınlar. O diyavolo Hızır Reis'in karındaşı Oruç Reis'in elinden Cezayir'i alsınlar. Pazar yerinde kılıçtan geçirilen hristiyanların kanlarını ödetsinler. Artık bu senenin fırsatını hristiyanlara verdik dediler.»

Diyerek, şeytan papazlar sahteden bir de kâğıt uydurdular.

Bu kâğıdın suretini istanpa edip, güya «İşte bu mübarek kağıdı da azizler verdiler» deyu, vilâyet vilâyet dolaştırıp, kâfirleri ayaklandırdılar.

Kâfir ceneralin sevinci

Mel'un-u ebedîler de buna pek sevinip:

«— Gayri haydutların naturası döndü, devran bizimdir. Bu işi te'hir etmeyelim.»

Deyu, hemen telâşla donanmaya haber uçurdular.

Haberci donanmayı bulup Kralın nâmesini cenerale verdi. Ceneral de divan toplayıp okuttu.

Nâme şöyle idi:

«Namem sana her kande ki yetişir ise iki bir etmeyip, varıp Cezayir'i Oruç Reis'in elinden kahren ve cebren alıp, hristiyanların hakkın alasın. Sakınıp elem çekmeyesin. Azizler fırsatı hristiyanlara vermişlerdir. Sizin Halk-ul Vâd altına varıp o diyavolo Hızır'a zafer bulamayışınızın sebebi azizlerin bizlere bir miktar hatırları kırıldığı içinmiş. Hele şimdi kemâl mertebe hatırlarını aldığımızdan suçumuzu affeyleyip, fırsatı bizlere vermişlerdir. Göreyim sizi adam gibi hareket edesiniz.»

Bu nameyi alan ceneral çok sevinip, cevabını yazıp,

«Başım üzre tapun her ne ki ferman buyurur,

«Kul ne tutmaya ki anı Sultan buyurur.»

Dedikleri gibi, Kral'a haber yollayıp, kendileri kırk pâre kadırga olmak üzere Cezâyir'e gelip lenger-endaz olup yattılar.

Oruç Reis gayret-i hamiyyet kuşağını kuşanıp, başını sabaha kadar secdeden kaldırmadı. Huda-yı perverdigârdan medet talep edip:

«— Allahım müslümanları kâfirlere karşı kavi eyle!»

Deyip ağladı.

Pâk abdest alıp

Sabah olup, güneş baş gösterip, nûruyla âlemi rûşen eyleyip, deryalara ışıklarını döktüğü vakit, gaziler pâk abdest alıp, temiz olmak üzere,

«— Kâfir üzerine gazaya niyet ettim.»

Deyip, her birisi silâh sandıklarını önlerine çekip, harp âletlerini hazır eylediler.

Sinelerini zırhlarla örtüp güya ki hemen yedi başlı ejderhaya döndüler. Burç ü bârû üzerine bayraklarını dikip, toplarını atıp, hazır müheyyâ oldular ve Cenâb-ı Hak'tan yardım duası ile meşgul bulundular.

Cümlesi beş altı bin İslâm askeri idi. Kâfirler ise:

«— Müslümanlarda bir şey yoktur.»

Diye, kadırgalardan karaya sekiz on bin asker döktüler. Oruç Reis ise gece gazilerle meşveret edip dedi ki:

«— Üç bin gazi kalede kalacak ve üç bin gazi ise gece yarısından sonra benimle çıkıp dağ yoluna gidecek. Hakk'ın inayetiyle sabahleyin varıp kâfirlere baskın ederiz. İş odur. İnşallahu teâlâ bir nâm koyalım ki, kıyamete kadar dillerde yâd olmamıza vesile ola!»

Gazilerin hepsi:

«— Baş üstüne!»

Deyip, Oruç Reis'in tedbirini ahsen gördüler. Hemen gece yarısından sonra gizli kapıyı açıp, üç bin gazi mücahit yiğitler çıkıp dağ yolunu tuttular. Yab yab kâfirlere doğru çekilip gittiler.

Baskın!

Kâfirler ise bu sırada karaya çıktıklarına bin peşiman olmuşlar idi. Ol gece Hak tarafından kâfirlerin başına bir zulmet çöktü. Karanlık bir yağmur, ardından da kaz yumurtası kadar dolu yağdı. Kâfirler sudan çıkmış tavuğa dönüp, gözü beyni şaşırıp, kendi başlarının kavgusuna düştüler.

Azizlerin yüzüne gözüne söğüp:

«— Bize vâdettikleri yardım bu mudur?»

Deyu birbirleriyle hırıldaşıp dururken başlarında Oruç Reis ile üç bin yiğit dilâver kazâ-yı âsumânî gibi, gâfil kâfirlere bir tüfenk alabandası vurdular. Ondan sonra da, dalkılıç olup hücum eylediler. Bi-avni Hudâ ve mu'cizât-ı Mustafa kırmağa başladılar. Kâfirler de şaşırıp birbirlerine düşüp birbirin kırar oldular.

Oruç Reis ise yüksek sesle, yirmi otuz bin askere kumanda eder gibi:

«— Sağ kol! Sol kol! Orta kol!»

Diye emirler verir, düşmana korku salardı. Kâfire öyle kılıç döşettiler ki ancak olur.

Papazların yüzü kara oldu.

Sabah olunca, kalede kalan gaziler baktılar ki, gece baskına giden karındaşları gaziler, kâfirleri önlerine katmışlar sandallarına doğru sürüp götürürler.

«— Elhamdülillâh İslâm askeri zaferdedir.»

Deyu, onlar dahi mesrur oldular.

Bir iki bin kadar da onlardan kuşanıp karındaşlarına yardıma geldiler.

Cezayir Arapları ise:

«— Mücahit efendilerimiz bizden ötürü baş verip baş alırlar. Ya biz ne günümüze dururuz?»

Deyu, salan salanın olup, neticede kâfirler münhezim oldular. Kırılan kırıldı, sağ kalanlar esir edildiler.

Esir olan iki bin yedi yüz kâfir idi. Geri kalan hep kılıçtan geçti.

Gazilerden de iki üç yüz kadarı şehit düştü. Hepsini defn ettiler. Rahmetullahi aleyhim ecmaîn.

Kâfirlerin ise:

«— Azizlerin yardımı bu mu idi».

Deyu başları aşağı oldu, yalancı papazların ise «Talih hristiyanların!» demelerinden yüzleri kara oldu.

Allah dünyada ve âhirette yüzlerini kara eyleye, âmin.

Cezayir'i müslümanların elinden geri almaya giden kırk kadırga dolusu kâfirin kırılıp esir edildiği, kâfir yakasından haber alınınca, azim ye's ü matem edip, başları aşağı oldu. Hak teâlâ hüzünlerini dâima ziyâde eyleye, asâkir-i İslâm karındaşlarımızı üzerlerine mansur eyleye, âmin.

Kâfir yakasını sıyırdarak

Cezayir'de olanları, ağam Oruç Reis bir mektup yazarak olduğu gibi bildirdi. Ben dahi on pâre tekne ile hazır olarak sefere gitmek üzere idim. Karındaşım İshak da beraber idi.

«— Tunus'a bir daha dönmeyip, varıp Cezayir'de kalalım.»

Diye meylimiz vardı.

Oruç Reis'in mektubu da gelince, meylimiz ziyâde oldu. Zafere çok mesrur olduk. Kuvvet ve nusret ihsan eyleyen Hudâ-yı perverdigâra hamd ü senâlar eyledik.

Bir mübarek saatte Tunus'tan kalkıp, uygun günler sürüp, kâfir yakasını sıyırdarak, kâfirlerin ciğer kanların kurudarak yürüdük. On dört barça ile iki perkende korsan teknesi aldık. Barçaların yükleri, kimi barut, kimi kurşun, kimi kereste, kimi katran, kimi zeytinyağı, kimi pirinç, kimi buğday, elhasıl herşey vardı.

Barçaların içindeki kâfirler hep kaçmışlar idi. Fakat perkendenin kâfirlerini esir aldık. Seferimizin yir-

mi dokuzuncu günü selâmet ve ganimetlerle Cicel limanına dahil olduk.

Cicel'de

Cicel kavminin büyükleri, a'lâsı ednâsı, şeyhleri murâbıtları varıp:

«— Ey Reis-ül mücahidîn, hoş geldin, safa geldin! Elhamdülillâh yine mübarek ayağınızla beldemiz şeref buldu. Hak teâlâ uzun ömür ile sizi muammer eyleye. Kullarına siz gibi serverlerin eksikliğini göstermesin ve din düşmanlarına karada ve her nerde ki varsanız kılıcınız altında makhur ve perişan olsunlar!»

Deyu vâfir dualar eylediler.

Cicel'de buğday kıtlığı vardı. Buğday yüklü barçalardan birini hep fukaraya üleştirip tasadduk ettim.

Oruç Reis'e Cicel'e geldiğimizi bildirdikten sonra, beş yüz yiğit gazi yoldaş ile dağa çıktım. Oruç Reis'in bildirdiği münafık Arap şeyhini bastırdım. Meğer ol müfsid Arap, o tarafta olan halktan bu kadar şey alıp gazilere bir habbe vermezdi.

Onu tutup başını kestirdim. Ne kadar malı varsa kabz ettim. Yerine bir başka şeyh diktim. Becâye kalesinin kâfir beyine eskiden verdiklerinin yarısını vermek üzere ahd ü emân yazdık. Böylece oralara nizam ve intizam verdik.

Oradan geriye selâmet ve ganimetlerle Cicel'e geldik. Burada on gün istirahat ettik. Oruç Reis'in teknesini de denize atıp, kalafat edip, yağlattım. Kendi teknelerimizi de hazır ettik.

Cicel kalesinin müslümanları ile vedalaşıp, mübarek bir saatte çıkıp, on bir pâre kendi teknelerimiz, on

pâre barça ve iki pâre korsan perkendesi ile Cezayir'e yollandık. On iki barçanın biri boş olduğundan ötekinin de buğdayını fukaraya dağıtıp boşalttığımızdan, bu ikisini kırmıştık.

İbâdet ü tâat ve zevk ü safâ

Elhâsıl Cezayir limanına öyle bir şenlik şâdımanlık ile girdik ki, adanın burcunda olan kâfirlerin yüreklerinden kan çekilip:

«— Belânın biri yetmez iken, biri daha geldi.»

Deyu yas matem eylediler.

Amma karındaşım Oruç Reis, gaziler ve belde halkı güruh güruh bizi istikbâle karşı varıp:

«— Hoş geldin safa geldin, ya Reis-el mücâhidin!»

Deyip yalıya döküldüler.

Üç karındaş sarılışıp, didar görüşüp, hâl hâtır soruştuk. Azim mesrur, şâd ü handan olduk.

Biz Oruç Reis'in konağında beraber olduk. Gaziler için kışla odaları tayin olundu. Herkes yerli yerine geçip karar eylediler.

Tekneleri de kışlaya bağladıktan sonra barçaların yüklerini boşaltıp sattık. Gaza malını, gazilere karındaşlar gibi paylaştırdık.

Cümlesi tok doyum olup, herkes âsûde hal olmak üzere yemesinde içmesinde oldu.

Biz üç karındaş ise gece gündüz ibâdet ü tâat ve zevk ü safâmızda olarak kışı orada geçirdik.

Vaktâ ki ortalık lâlezâr olmağa başladıkta, gayri gaziler yab yab tekneleri çekip çevirmeye giriştiler.

Tlemsen'de olanlar

Cezayir diyarında Tlemsen denmekle ma'ruf büyük bir şehir vardı. Burası havası pek güzel bir mesire yeri idi.

Bu Tlemsen Sultanı'nın bir karındaşı oğlu var imiş, araları da biraz adâvetli imiş. Sonunda bu adam, amcası Tlemsen Sultanı'nın korkusundan bir yerde durmayıp İspanya'ya kaçmış. Varıp İspanya Kralı'na ahvâlini arz eylemiş.

Kral dahi buna ikram eyleyip, yer gösterip, tayinat verip bir müddet yanında tutmuş.

Bunun üzerine Kralın yakını olan papazlar:

«— Sen ki büyük bir kralsın. Nasıl olur da sana sığınan bu adamı Tlemsen Sultanı'na rağmen Cezayir'de bir yerde oturtmayasın. Bu hâl krallar arasında sana göre alçaklıktır. Sana gereken odur ki, şimdi sen, bu Tlemsen Sultanı'nın karındaşı oğlunu Arap yakasında bir yere bey edesin. Bunun sana iki türlü faydası olur. Birincisi: Ona iyilik etmiş olduğundan daimâ senin iyiliğinden utanır. Sen de nezaketle tırnağını Arap yakasına iliştirmiş olursun. İkinci faydası da: Amcası ile aralarındaki düşmanlık daha koyulanır. Nice fitneler çıkar ve çok müslüman ara yerde ölür gider. Bunlar hep bize faydadır.»

Diyerek, Kral'a yol göstermişler.

Kral da papazların tedbirlerini ras görüp, beş on pâre çektiri gemileri donatıp ve içine Tlemsen Beyinin karındaşı oğlunu koyup Arap yakasına gönderdi. Bunlar da Cezayir'e yakın Telis kalesini hile ile alıp mürtedi oraya hâkim tâyin ettiler. Yanına da bin silâhşör muhafız kodular.

Derya tarafını korumak için de dört pâre korsan çektirisi donattılar. Bundan sonra orada kalıp ümmet-i Muhammed'e zulm ü teaddi ile meşgul olup durdular. Zahire gemileri yükletip İspanya'ya gönderirlerdi.

Bu hizmet bizimdir

Bunlar ola dursun, üzerinden bir yıl geçtikden sonra biz Cezayir'e gelmiş bulunduk. Oruç Reis ile buluşup Cezayir'de kışladık.

Günlerden bir gün Oruç Reis bir sohbet sırasında bize, Tlemsen Sultanının mürted olan karındaşı oğlunu anlattı. Amcası yanından firar edip İspanya Kralı yanına vardığını ve onun yardımı ile Arap yakasında beylik tutup zulm ü teaddî ettiğinin kıssasını bir bir ifade eyledi.

Oruç Reis'den bu kıssayı işitince, aklım başından gideyazdı. Ümmet-i Muhammed'e bu mertebe zulüm, ne mümkün ola ki cezasız kala...

Oruç Reis'e:

«— Ey biraderim sen yerinde otur. İshak biraderimizle duaya meşgûl olun. Huda'nın inayeti ve Mustafa sallâllahü aleyhi ve sellemin mucizâtı ve evliyanın himmeti ile inşallâhurrahman seferimiz onun üzerinedir. Bu hizmet bizimdir.»

Dedim.

Hemen on iki pâre tekne donatıp bir mübarek saatte Cezayir'den çıkıp muvafık eyyam ile Telis limanına geldik. Limanda lenger-endaz olup yatan dört pâre kâfir kalitesinin mel'unları bizim geldiğimizi duyunca akılları başlarından gidip tekneleri bırakarak kaleye kapanmışlar.

Meğer dememişler:

«Kişi nâm ile işler işi, namsız bir pula değmezmiş kişi!»

Hemen o dört kaliteyi alıp, top altından çıkarıp kendi yanımıza götürdük. Şöyle ki bütün topuyla tüfengi ile içlerinden bir hilâl bile almadan bırakmışlar idi. Bu dört kâfir teknesinin bizim on iki teknemiz kadar kuvveti var idi. Eğer cenk etmek lâzım gelse on iki pâre İslâm teknesine cevap verirlerdi. Kâfir-i ebedîlerin kalplerine havf ü haşyet veren Cenab-ı Rabbülâlemîne hamd ü senâlar eyledik.

Ey kâfirler nereye gidersiniz.

Gazi yoldaşları toplayıp divan eyledim.

«Taşra asker döküp kaleyi muhasara edeceğimizi» söylediğimde hepsi «Baş üstüne!» dediler. Bin beş yüz miktarı gazi taşra çıkmak için hazırlık ederken sabah oldu.

Bir de baktık ki, Telis burcunun içinden kelime-i tevhid sadası ayyuka çıkıp durur. Meğer Tlemsen Beyinin karındaşı oğlu olan ol müfsid, götürmede yenlü kıymette ağır şeylerden alıp, bin adet İspanyol askeri ile beraber, gece kalenin gizli kapısını açıp tabana tâne verip kaçmışlar.

Kalenin içinde Araplardan iki üç yüz kadar müslüman varmış. Beye ve askerlere hizmet ederlermiş. Bakmışlar ki beyleri olacak mürted kâfirlerle beraber firar etti, kale kapısını açıp dışarı uğramışlar.

Gelip ahvali arzettiler. Hemen iki bin yiğit gaziyi kuşandırıp alelacele kâfirlerin ardınca gönderdim.

Allahın yardımı ile ikinci günü varıp kâfirlerin ardından yetiştiler.

Aşk ile «Allahu ekber!» narasını çekip kâfir-i bîdinlere:

«— Ey kâfirler! Nereye gidersiniz? Elimizden canınız, kande halâs olursunuz?»

Deyip bir yaylım kurşun alabandası öyle vurdular ki, serçe alayı kesimi gibi zemine sapır sapır döküldüler. Ondan sonra dal kılıç âteş olup öyle bir kılıç döşediler ki, tâ:

«— Pala mardiyos sinyor!»

Deyinceye kadar kırdılar. Üç yüz elli kâfir sağ kalıp esir eylediler. Kalanı kılıçtan geçip cehenneme gitti.

Gazilerden dahi yetmiş seksen kadarı şehâdet şerbetin içtiler. Rahmetullâhi aleyhim ecmaîn.

Eğer mürtedlikten vaz geçip

Gaziler esir eyledikleri kâfirlerin ellerini artlarına bağlayıp, koyun gibi önlerine katıp Telis'e geldiler.

Gazilerin istikbaline karşı varıp:

«— Gazanız mübarek olsun oğullar! Hem şehadet şerbetini nûş eden karındaşlarımızdan ötürü başlarımız sağ olsun. Cenk halidir, elimizden ne gelir. Hüküm Allah'ındır.»

Deyip, hatırlarını aldım.

Sonra gazilerle beraber Telis burcuna girdik. Firar eden mürtedin yerinden pek çok eşya çıkarıp aktarma kalitelerin dördünü de kulağına denlü yüklediler. Geri kalanları gazilere yağmaya bıraktım. En az mal alan yiğit bin kuruşluk aldı. Öyle bir tok doyum oldular ki ancak olur.

Telis'e kendi tarafımdan bir zabit tayin ederek Cezayir'e doğru gitmek üzere iken firari mürted Telis Beyi'nden haber aldık. Sahra tarafında Necce denen yerde imiş. Hemen Necce şeyhine bir mektup yazıp gönderdim.

Dedim ki:

«Ol mürtede söyleyesin ki,

«Eğer mürtedlikten vaz geçip, tecdid-i iman edip, kâfire kul olmaktan tövbe istiğfar kılıp hâlis muhlis mümin olursa biz dahi suçundan geçeriz. Yine evvelki gibi, Allah ve Resûl emânı verip gelip yerinde otursun.

«İnat ve muhalefet ederse, Hakk'ın inayeti ile, elimden hiç bir şekilde kurtulması muhaldir.»

Ehlen ve sehlen!

Mektubu gönderdikten sonra mübarek bir saatte on iki pâre tekne kendimizin ve dört pâre dahi kâfirlerden aldığımız dört kalite ile cümlesi on altı pâre tekne olmak üzere Telis'den kalkıp muvafık rüzgâr ile selâmet ve ganimetlerle top tüfek atarak şenlik ve şâdımanlık ile ipek sancaklar açarak Cezayir'e dahil olduk.

İslâm askeri şâd ve ferhunde, ve a'dây-ı dîn mahzûn ve ye's ü matemde oldular.

Oruç Reis İshak karındaşlarım gelip karşılayıp boyun sarışıp:

«— Gazan mübarek olsun karındaş!»

Dediler.

Gaziler dahi:

«— Gazanız mübarek ola, beyler!»

Deyip, hâl hatır soruştular.

Belde ehlinin büyüğü küçüğü yalıya dökülüp:

«— Selâm olsun ey mücahitlerin reisi! Ehlen ve sehlen!»

Deyip dualar kıldılar.

Bundan sonra teknelerimizden çıkıp, konaklarımıza gidip, yiyip içip geçen ahvalleri nakl eyledik.

Ganimet eşyaları teknelerden çıkarıp bedestene yığıp doldurduk. Paya geleni gazilere pay ettik. Gelmeyeni satıp akçesini pay ettik. Gaziler tok doyum oldular.

Bu sırada Necce şeyhine gönderdiğim mektup, şeyhin eline geçmiş. Okuyup manasına vâkıf olunca, ol mürtede şöyle demiş:

«— Gel imdi bu mektubun gereğince amel eyle, ol mücahit hak söylemiş. Gerektir ki, tövbe istiğfar edip, varıp evvelki gibi yerine otur.»

O zaman, Tlemsen Beyi'nin karındaşı oğlu olan mürted gazaba gelip:

«— İspanya Kralı sağ olsun! Benim âhımı onda kor mu sanırsın? Hiç bir firkateci hırsız, Kral ile başa mı çıksa gerek. Yarın bir ağır donanma ile gelip Cezayir'i alıp beni Cezayir'e oturtması yakındır.»

Deyip, lâf harmanını esip savurmuş.

Şeyh bakmış ki bu herifin kalbinden İslâm muhabbeti kalkmış.

O zaman:

«— Neyleyim, kendi ayağınla gelip bizim içimize sığındın. Yoksa senin başını kendi elimle keserdim.»

Diyerek yanından koğmuş.

«Her kim eşek, biz semer»

O da, tekrar Telis'e gelip oturmuş. Bu Arap kısmına eskiden beri itimat etmek yoktur.

Dememişler ki:

«— Bu vilâyeti feth eden gaziler, senin buraya geldiğini istemezler. Var nerden geldin ise yine oraya yıkıl git.»

Halbuki salt kendi başına gelmiş imiş. Yanında fazla askeri yokmuş. Öyle olsa idi, zorla gelip oturdu derlerdi. Amma Arabın şanındandır, ekseriya:

«Her kim eşek, biz semer» fikrini kullanırlar.

Hâsılı kelâm yine evvelki gibi, bu herif, Araplarla yek dil yek cehd oyup Telis'e oturmuş. Başlamış etrafı yakıp yandırmaya.

Bu haberler bize erişince, canımız çok sıkıldı.

Oruç Reis'e:

«— Eğer muradınız olursa Hakk'ın inayeti ile varıp ol mürtedin başını kırıp vücûdunu ortadan kaldırmamız gerektir.»

Deyip tekrar sefer etmek için izin istedim.

Oruç Reis sefere çıkıyor.

Oruç Reis'e benim sefer için izin isteyişim ağır geldi. Çünkü Cezayir'de on kale olup beşi şarkta beşi garpta idi. Şarktakilere ben bakardım. Telis kalesi garpta olup Oruç Reis'e ait idi.

«— Yok karındaş, Hak Teâlâ kemâlâtını artıra. Bu sefer inşallah himmetinizle nöbet bizimdir. O mel'un ile bir hâl yol olmamız muhakkaktır. Hemen siz dua ile meşgul olun.»

Dedi.

«Sakın sanma ki hayın berhurdâr olur;

«Akıbet ya boynu vurulur, ya berdâr olur.»

Oruç Reis, Telis'e sefer etmek üzere yab yab tedarike başladı. İki yüz çadır hazır eyledi. O zamana kadar işimiz hep teknelerle korsanlık gaza idi. Karada ilk ordugâhımız bu iki yüz çadır oldu. Oruç Reis hazırlığını gereği gibi yaptıkdan sonra, ulemâyı topladı. İzzet-ü ikram edip hatırlarını aldıktan sonra şöyle dedi:

«— Efendiler, himmet-i Hak olursa, dualarınız bereketi ile Telis üzerine varmak dileriz. Muradımız ol mürtedi yola getirmektir. Karındaşım Hızır Reis ona nâme gönderdi. «Mürtedlikten vaz geçip, imanını yenilerse, tövbe ve istiğfar ederse ona eman verelim, yine evvelki gibi yerine otursun, hükümetinde olsun» dedi. Ol müfsid ise karındaşıma «İspanya Kralı sağ olsun, Kral'ın devletinde ben öyle firkateci hırsız gidisine baş eğer miyim. Yarın Kralım Cezayir'i alınca, Cezayir'e otururum» diye dünyada olmadık herzeler yemiş. Karındaşım oradan ayrılıp bu tarafa gelince, o müfsid yine sahradan gelip Araplarla anlaşarak yerine oturmuş. Müslümanlara zulmedip, din düşmanı olan İspanyol keferesine zahire göndermeye başlamış, bunun hakkında Kur'an hükmünce ne buyurursunuz?»

Katli helâldir!

Oruç Reis'in sözü bitince, alimler:

«— Ey mücahit, onun katli sana helâldir. Bu kötü fitneyi ümmet-i Muhammed üzerinden def etmenizde büyük sevap vardır. Şüphesiz kılıçlarınız Arş-ı a'lâya asılır. Ona yardımcı olan eşkiyaları dahi cezalandırasın.»

Diye fetva yazıp Oruç Reis'in eline verdiler.

Oruç Reis cümlemizle vedalaşıp bir mübarek saatte Cezayir'den çıkıp Telis'e yollandı.

Konarak göçerek Telis'e vardılar. Onların geldiklerini gören ileri gelenler suçlarını bastırmak için o mel'unu bağlayıp Oruç Reis'in huzuruna götürdüler. Hayınlar işte böyle kaltaban olur.

Gelenler:

«— Ey mücahitlerin reisi!...»

Diye başlayacak oldular. Oruç Reis hemen işaret edip, onları susturup, zincire vurdurdu. Dualar etmeye başlayan iki yüzlü münafıklar neye uğradıklarını şaşırdılar. Düşünceye daldılar.

Oruç Reis hayının boynunu vurdurdu.

Oruç Reis hepsini önüne dizdi. En başta ol müfsid ondan sonra sıra ile ötekiler yollu yolunca zincire dizilmişlerdi.

Oruç Reis evvelâ ona hitab etti:

«— Ey mel'un şimdi kendini nasıl bulursun? Karındaşım sana eman vermişti. Tövbe edersen suçunu bağışlarız demişti. Sen ona cevap verip, İspanya Kralı sayesinde benim öyle firkateci hırsızlara eyvallahım mı var, diye herzeler yemiştin. Elhamdülil!âh hırsız değiliz, amma senin gibi din düşmanlarına yardım edici mürtedlere hırsızlarız.»

Dedikten sonra, hemen cellât-ı bî-amana işaret edip kellesini vurdurdu.

Bundan sonra Araplara döndü:

«— Ey mel'unlar! Şu katl olan mürted beyinin önceleri tek başına gelip içinize girdiğinde: «Buranın sahipleri olan gaziler, senin buraya geldiğini istemezler» deyip, şimdi tutup bağlayıp huzuruma getirdiğiniz gibi

o zaman bağlayıp getirmeye kadir değiller miydiniz? Böyle tutup bağlayıp getirmek evvelden gerekli idi.»

Deyip hepsinin kellesini vurdurdu.

Ortalığı dilediği gibi nizama sokup yeni hâkim tayin etti.

Üç günden sonra gazileri toplayıp divan edip şöyle dedi:

«— Oğullar, elhamdülillah Hakk'ın inayeti ile bu hayın mürtedin ve ona uyup yardım eden iki yüzlü münâfıkların haklarından geldik.

«Şimdi sizler bana yâr ü yâver olursanız, katl ettiğimiz mürtedin amcası olan Tlemsen Sultanı'na da bir bakalım. Zira onun dahi zulmü haddi aştı. İspanyol keferesine Tlemsen limanından daima gemiler yükletip, kâfire zahire gönderirmiş. Benim niyetim o tarafa doğru gitmektir, sizler ne dersiniz?»

Tlemsen'in alınması

Oruç Reis böyle deyince, gazilerin cümlesi bir ağızdan çağrışıp:

«— Niyet senindir! Her nereye teveccühün olursa, baş üstüne!»

Dediler.

Oruç Reis de:

«— Berhurdar olun oğullar. Benim de sizden beklediğim budur. Hak teâlâ hepinizden razı ve hoşnut ola.»

Dedi.

Hazırlık edip, Tlemsen'e doğru gittiler. Konarak göçerek, günlerden bir gün Tlemsen'e vardılar.

Tlemsen'in etrafında oturanlar, akın akın gelip Oruç Reis'i karşıladılar:

«— Hoş geldiniz, safa geldiniz, ey mücahitlerin reisi!»

Dediler.

Çünkü Tlemsen Sultanı pek zalim olduğundan hepsinin ciğerleri yanık idi. Sıdk ile gelip Oruç Reis'e bağlandılar. Tlemsen Sultanı baktı ki iş fena hemen bir gece içinde kaybolup gitti. Giderken hapisteki iki karındaşını da salıverdi. Bunların hapsi onun işlerini beğenmemelerinden ötürü imiş. Bu ikisi de Fas'a doğru çekilip gitmişler.

Oruç Reis, topsuz tüfenksiz Tlemsen şehrinin fethi müyesser olduğu için şükürler etti.

Halk gelip Oruç Reis'e biat ettiler:

«— Çok şükür, o zalimin elinden bizi kurtardın, beldemizi nurlandırdın.»

Deyu Oruç Reis'e dualar eylediler.

Vahran kalesi kâfirleri

Bu minval üzere Oruç Reis Tlemsen şehrini zapt u rapta alıp ol mertebe adalet eyledi ki ancak o kadar olur... Herkes işinde gücünde, alışında verişinde, yemesinde içmesinde oldu.

Orada Tlemsen'e yakın sahilde bir kale vardı ki adına Vahran derlerdi. Eskiden müslümanlarınken, sonradan İspanyollar hile ile almışlardı.

Yine Tlemsen'e yakın bir şehir ile bir palanga vardı ki adına Kale derlerdi. Çok münbit bir yer idi. Öyle ki o taraftaki beldelerin zahiresi buradan giderdi. Vahran keferesi de zahiresini bundan alırdı.

Oruç Reis Tlemsen'i alınca, Kale'ye haber gönderip Vahran'a zahire vermelerini men etti.

«— Sakın Vahran'a birşey göndermesinler, hiç bir şekilde rızam yoktur. Sonra kendileri bilir.»

Diye haber gönderdi.

Onlar da bu emir mucebince Vahran keferesine bir şey vermediler. Vahran keferesi sıkıntıya düştü.

Elli çadır asker bana yeter.

Oruç Reis bu arada:

«— Benim burada iki yüz çadırlık kuvvetim var. Bu bana çoktur. Cezayir yeni açılmış bir memlekettir. Düşmanı içindedir. Ada Burcunun kâfirleri fırsat gözetirler. Elli çadır asker, inşallah erenlerin himmetiyle bize yeter. Yüz elli çadırı Cezayir'e göndereyim. Ne olur ne olmaz, gafil olmayalım.»

Diye kendi kendine düşünmüş.

Sabah olunca, bütün gazileri huzuruna çağırıp eyitti ki:

«— Ey gaziler! Bu gece şöyle bir şey düşündüm. Eğer mâkul ise söyleyin.»

Asâkir-i İslâm dahi:

«— Buyurun!»

Dediler.

Oruç Reis:

«— Ey oğullar! şimdi biz burada iki yüz çadırız. Hep olanımız bitenimiz buradadır. Cezayir ise yeni açılmış bir memlekettir. Kim bilir ki ne ola. Uygun ise yüz elli çadır Cezayir'e gitsin ve canı isteyen elli çadır, bin yiğit olmak üzere benimle beraber Tlemsen'-

de kışlasın. Bakalım baharda Vahran'ı dahi bir hal yol edebilir miyiz?»

Dedikte, askerlerin cümlesi çağrışıp:

«— Senin muradın her ne şekil olursa başımız üzere, biz emrine fermân-berleriz. Baş üstüne.»

Dediler.

Oruç Reis de:

«— Berhurdar olun oğullar, benim dahi sizden beklediğim budur. Hak teâlâ cümlenizden razı hoşnut olsun.»

Deyip, dualar eyledi.

Oruç Reis yüz elli çadır askeri Cezayir'e yolladı. Her bir askere yirmi beş altın verip, çadır başına birer yük akçe bağlayıp, pek çok hediyelerle bizim tarafa gönderdi. Bu gaziler selâmet ile yanımıza vardılar.

BEŞİNCİ FASIL,

ORUÇ REİS'E TUZAK KURULMASINA,
AĞAM ORUÇ'UN ŞEHİT DÜŞMESİNE,
YİRMİ BİN KÂFİRİ KESTİĞİMİZE,
ESİRLERİN İSYANINA ve
OTUZ ALTI MEŞHUR KAPTANIN BOYNUNU
VURDURDUĞUMA

DÂİRDİR.

Oruç Reis'in iki yüz çadır askerle geldiğini görüp firar eden Tlemsen Sultanı bu sırada Enked şeyhinin yanına sığınmıştı. Orada fitne dağarcığını açıp kazanı kaynatmağa başladı. Zira şeytanlıkta üstad bir mel'un idi.

Hemen Vahran Markisi'ne mektup yazıp gönderdi.

Şöyle demiş:

«Yazıklar olsun sana! Ben seni kendime vefakâr dost bilirdim. Memleketimden, sultanlığımdan ayrıldım da beni hiç arayıp sormadın. Halin nedir, demedin. Bu kadar mal ve hazinemden bir akçe alamayıp salt başıma firar edip Enked içine düştüm. Devletim bir firkateci gidisine nasip oldu.»

Daha bir çok şeyler yazıp ağlayıp, imdat dilemiş...

Bu mektup Marki'ye varınca, okuyup hâle vâkıf oldukta hemen bir cevap yazıp Tlemsen Sultanına göndermiş.

Nâme şöyle imiş:

«Her ne muradın var ise bana bildiresin,

«Yâr odur ki bun deminden yâr ola,

«Şâdlıkta her kim olur yâr ola.

«Demişlerdir. Hemen malla mı olur, askerle mi olur, sana yardım ederim.

«Zira o firkateci benim dahi Kale'den gelen zahireme mani oldu. Şimdi pek sıkıntıdayız.»

Mektupla beraber yirmi bin altın da göndermiş:

«Hemen göreyim seni güzelce hareket eyle, Arap dilâverlerinden asker yaz. Sen öteden ben beriden, firkateciyi Tlemsen'den kaçıralım.»

Demiş.

Oruç Reis'e tuzak

Tlemsen Sultanı da altın kuvveti ile kabilelerden asker yazdı. Bunlar «ya seni yine Tlemsen'e oturturuz yahut cümlemiz kırılırız» diye ant içmişler.

Tlemsen Sultanı ise onların bu andına itimad etmeyip:

«— Sizin bu ahdinize vefa edeceğinize benim kalbim inanmaz. Ancak büyükleriniz birer evlâdını Vahran zabiti olan Marki'ye rehin bırakırsa inanırım.»

Demiş.

Ötekiler de:

«— Hemen senin kalbin bununla tatmin olacaksa başüstüne»

Demişler.

Böylece şeyh evlâdlarından otuz kırk uşağı Marki'nin yanına rehin kodular.

Bundan sonra Tlemsen sultanı yirmi bin askerle kalkıp Vahran'a gelip Marki'yle görüştü.

Marki de on bin küffar askerini Tlemsen sultanına imdat gönderdi. Bu kuvvetlerle gelip Kale'yi aldılar. Tlemsen Sultanı gelip Kale'ye oturdu. Kale halkı da ona tâbi oldular.

Bu haber Oruç Reis'e gelince, can başına sıçradı. Hemen Tlemsen'deki askerin başına geçip Kale'nin yardımına koştu. Amma Kale iki gün önce alınmış idi.

Bu arada, on bin kâfire başbuğ olan kâfir Tlemsen Sultanına şöyle demişti:

«— Şimdi Oruç Reis bizim Kale'yi alıp zapt ettiğimizi duyunca bu tarafa gelecektir. Ona tuzak kurmanın zamanıdır. Böyle fırsatı bir daha bulamazsın. Hemen askerini buradan al çekil. Tarâre'ye git orada göz kulak olup bekle, Oruç Reis kaleyi almak isteyip de gelince Tlemsen boş kalır. Sen de gider kavgasız döğüşsüz yerine oturursun. Buraya geldiği takdirde biz de onu kırarız. Sen de biz de kurtuluruz.»

İspanyol başbuğu olan bu hınzır pek mütekebbir mağrur bir köpek idi. Kâfir daima mertlik davası eder:

«— Eğer Oruç Reis bu tarafa gelirse ahdım olsun ki burç içinde kapanıp kalmam. Hemen taşra çıkar karşı korum. Ya taht ola ya baht ola.»

Derdi.

Amma «mağrurun hasmı Allahtır» demişler.

Su uyur düşman uyumaz.

Bu haberler kırık dökük Cezayir'e gelmeye başlayınca endişe ettim:

«— Kim bilir ne olur, ne olmaz!»

Diyerek, hemen elli çadır asker çıkardım. Tamam bin yiğitin yanına bin de Arap atlısı katarak iki bin askeri karındaşım İshak'ın emrine verdim. Yanına da İskender Kethüda'yı kattım.

«— Ilgar ile, iki üç konağı bir edip tiz karındaşım Oruç Reis'e yetişesiniz!»

Diye gönderdim.

Hemen hareket edip süratle Oruç Reis'e yolda kavuştular... Sevinip yeniden hayat bulup, orada bir gün oturak ettiler. Oruç Reis, İshak ve İskender ile cihan cihan görüşüp hâl hatır soruştular. Gaziler dahi herkes, yâran yâranıyle görüşüp muhabbet eylediler.

Tlemsen Sultanı ise başbuğ dediğimiz kâfirin fikrini beğenerek bir gece askeri ile birlikte Kale'den çıktı, Tarâre dağına geldi. Oradan çaşıt gönderip Oruç Reis'in şehirden çıkmasını beklemeye başladı.

Oruç Reis, Kale'nin alındığını öğrenince kan başına sıçrayıp, vilayeti şeyhlere emanet ederek alelacele Kale'ye doğru hareket edince çaşıt da hemen varıp ahvâli Tlemsen Sultanı'na bildirdi.

«Su uyur, düşman uyumaz» demişler. O da fırsatı ganimet bilip, gizlendiği yerden bir seher vakti çıkarak gelip Tlemsen'i zapt etti, tahtına oturdu. O mel'unun tedbiri rast geldi.

Yine alırız.

O sırada Oruç Reis, Cezayir'den imdadına gelen elli çadır ile buluşup görüşmekte idi. Durdukları yerden Kale'ye mesafe iki konaktı. Sabahleyin baktılar ki, bir süvari at boynuna düşüp onlara doğru gelir, amma ne geliş... Gele gele geldi, meğer şeyhler göndermişler. Tlemsen Sultanı'nın hile ile Tarâre'den gelip Tlemsen'i zapt edip önceki gibi yine yerine oturduğunu bildiren bir mektup yollamışlar.

Oruç Reis pek çok kasavete battı. Sonra gazileri çağırıp hâlin neye vardığını anlattı.

Gaziler dahi:

«— Hemen sen sağ ol baba! Tlemsen için evvelden taş atıp kolumuz ağrımadı idi. Bir boş vilâyettir bulup aldık. Şimdi sahibi gelip yine aldı. Hak teâlâ verirse yine alırız. Tlemsen Sultanı İslâmdandır. Onunla iş kabildir. Evvelden kendi vilâyetidir aldı... Eğer ümmet-i Muhammed'e zulmetmekten vaz geçip, bizlere de vergisini seneden seneye tamamen verir de Cezayir'e tabi olursa gene eskisi gibi vilâyetinde dursun. Şimdiki halde biz önümüze bakalım.»

Dediler.

Oruç Reis dahi, gazilerin bu şekerden tatlı sözleriyle teselli bulup:

«— Hak teâlâ sizden razı olsun oğullar. Kalb-i mahzûnumu mir'at-ı İskender eylediniz.»

Diye dualar eyledi.

Ördekler ve kazlar

Sabahleyin oradan göç edip Kale altına indiler, düşmana karşı durdular. Kâfirler ise, ertesi gün, İslâm askerini hor görerek pervasızca kale kapısını açarak onlara karşı çıktılar.

Kâfir askeri on binden fazla idi. İslâm askerinin ise hepsi iki bin idi. Ama her biri beş on kâfirden yüz çevirmez yiğitlerdi.

Nasıl demişler ki:

«Ne denlü çoğ olursa ördek ü kaz

«Yeter imiş ana bir şâhin-i bâz»

Gaziler, inâyet-i Huda ve mucizât-ı Mustafa ile gazaya niyet edip hücum kıldılar. İki asker birbirine karıştı ve katıldı. Yer penbe misali atıldı. Yerin gubarı

kanın buharı, gazilerin dilinden gelirdi bir bir sübhanı...

Üç, üçbuçuk saat cenk oldu, kılıçlar kan ile al renk oldu. Çoğu ecel şerbetini içip serden geçerdi. Ecel terzisi don biçerdi.

Elhâsıl İslâm yiğitleri öyle bir kılıç vurdular ki, on bin kâfirden ancak üç dört yüz kâfir sağ kaldı. Onlar dahi gazilerin ateş saçan kılıçlarından kurtulamayıp «aman, el-aman» diye çağırışmaya başladılar.

Amma gaziler hiddetlerinden bu feryatları duymaz, kâfirleri durmadan kırarlardı...

Oruç Reis gazilerin arasına girerek:

«— Çekin oğullar elinizi! Aman diyene kılıç yoktur!»

Der idi.

Ancak bu şekilde gaziler işi anlayıp cenkten el çektiler. Kalan üç dört yüz kadar kâfiri esir ettiler. Bu esirleri Cezayir'e gönderdiler.

Oruç Reis bin yiğit ile geçip Kale'ye oturdu. Muradları o kış Kale'de kışlamak idi. Kalede yemelerinde içmelerinde oldular. Fakat bu cenkte çok gaziler şehid olmuşlardı. Karındaşımız İshak ile İskender Kethüda dahi bunların arasında idi.

Oruç Reis güç durumda

Vahran zabiti olan Marki bu ahvali olduğu gibi İspanya Kralına bildirdi. İspanya Kralı ise Telis'e hâkim tayin ettiği adamı öldürdüğü için Oruc Reis'e gayet kızgın idi. Simdi daha çok hiddetlendi, öyle ki kâfir iken yahudi oldu.

Hemen Vahran zabitine otuz kırk bin kâfir gönderdi ve şöyle ısmarladı:

«— Eğer başın kendine lâzımsa, Oruç Reis'in elinden Kale'yi alıp, o haydutların hepsini kılıçtan geçirip öldüresin. Hemen salt Oruç Reis'i zincire vurup bana gönder. Ben onu ne şekil ölümle öldüreceğimi bilirim.»

Marki de, kendine gönderilen otuz kırk bin kâfir ile apansızın Kale'yi muhasara edip döğmeye başladı. Dört tarafını da sıkıca tuttuklarından erzak da gelemedi. Gaziler tam üç ay Kale'den küte küt cenk eylediler. Azıkları tükendi. Cezayir'e bir haber göndermek de mümkün olmadı.

Kâfirler her gün cenk etmekten bıktılar. Gaziler de susuzluktan halsiz kaldılar.

Sonunda kâfirlerin kumandanları ile papazlar birleşip bir hile bulmaya karar verdiler.

Dediler ki:

«— Bu Türkler inat bir millettir. Gelin bunlara yarın bir elçi gönderelim. Size aman verdik, silâhınızla çıkıp gidin, diyelim. Eğer azıkları yoksa razı olup, kaleyi bırakıp giderler. Eğer azıkları çok ise hepsi kırılır, amma biri kalsa yine kaleyi bize vermezler... Eğer «aman» ile kaleden çıkarlarsa, o zaman, silâhlarınızı bırakın, deriz. Onlarda silâh bırakmak büyük ardır. Yâni imkânı yok silâhlarını bırakmazlar. O zaman biz de bunu bahane edip hepsini kırarız.»

Silâhı pusatı bırakın!

Bütün mel'unlar bu fikri beğendiler. Ertesi gün karar verdikleri şekilde Oruç Reis'e bir elçi gönderip teklifte bulundular.

Oruç Reis gazilerle meşveret etti:

«— Ne dersiniz oğullar? Kâfirler şöyle derler.»

Dedi.

O zaman gaziler de:

«— Dirilik ölmekten yeğdir».

Diyerek, çıkıp Cezayir'e gitmeye razı oldular.

Elçi de geri dönüp bu kararı kâfirlere bildirdi. Kaleyi bırakıp Cezayir'e gitmeye razı olduklarını söyledi. Kâfirler ferahladılar.

Ertesi sabah Oruç Reis, gazileri ile birlikte kuşanıp Cezayir'e doğru çıkıp gittiler. Kâfirler gelip Kale-ye girdiler, şenlik eylediler.

Oruç Reis Kale'den uzaklaşıp Cezayir'e doğru bir konak gider gitmez, on beş yirmi bin kâfir arkalarından ılgar ile yetiştiler.

«— Üzerlerinizde olan silâhı pusatı bırakın. Sağ çıkıp gittiğiniz yetişmez mi.»

Dediler.

Oruç Reis, kâfirlerin hile tuzağına girdiklerini anladı.

Mücahitlere:

«— Gelin oğullar! Eğer beni dinlerseniz, kâfirlere silâh vermektense hemen cümlemizin kırılması evlâdır. Ölüm hayattan ahsen ve a'lâdır. İmdi oğullar, er ölür adı kalır, at ölür meydanı kalır. Dünyaya gelenin ölüm şerbetinden içmesi elbette muhakkaktır. Sizinle bir nam bırakalım ki kıyamete kadar dillerde destan olalım! Bir daha sizlerle cennet-i a'lâda buluşalım.»

Dedi.

Oruç Reis'in bu sözleri, açlık ve susuzluktan bitkin düşmüş olan gazileri canlandırdı. Yürümeye mecalleri yok iken, her biri birer kuzu püryanı yemiş gibi tokluk oldular, birer ejderhaya döndüler.

Oruç Reis'in şehâdeti

Önce Oruç Reis kendi tüfeğini gözüne alıp, kâfirle gaza niyeti edip, bülend âvâz ile çağırdı:

.«— Ey ebedî mel'unlar, işte bizler adama silâhı pusatı böyle veririz.»

Diye, tüfeği kâfirlere boşalttı.

Gaziler dahi hep birden tüfeklerini boşaltıp sonra dalkılıç olup kâfirin ortasına giriştiler. Öyle bir giriştiler ki anlatılmaz.

Sanki, ekinci tarlasına orakçı nasıl girerse, kol kelle ne rast gelirse vurduklarını turp gibi kaydırıp düşürdüler.

Kâfir kelleleri ayaklar altında yuvarlanıp; burun, kulak, ayak, tırnak, dülger yongası gibi tozardı.

Cenk gittikçe kızışıp, kâfirlerin ilerisi geriye kaçmaya başladı. Amma gerisi çok olduğundan kâfirler durmadan kuvvetlenmede idiler.

Gazilerin hepsi bin kişi idi. Öteki bini önceki cenklerde kırılmıştı. Bu bin gazi de kırıla kırıla üç yüz kırk kaldılar. Ötekiler hep şehit olup şehadet şerbetini içtiler. Allah hepsine rahmet kılsın. Şehitlerin biri de gazilerin serveri, mücahitlerin Reisi Oruç Reis idi. Şehadet şerbetini nûş edip şehit düştü. Allah rahmet eylesin.

Karındaşlarımın gamına düştüm.

Kalan gaziler sabahtan akşama kadar yüz çevirmeyip, küte küt kelle kelleye kâfirlerle cenk eylediler. Oruç Reis'in cenazesini şehitler arasından çıkarıp gömdüler. Sonra kâfirlerle dövüşe dövüşe kurtulup gittiler.

Bu üç yüz kırk gazi Cezayir'e gelip olan biteni hikâye edince, üzüntüden helâk ola yazdım. Karındaşlarım Oruç ile İshak'ın ve bunca gazilerin gamına düştüm. Yemeden içmeden kesilip kimse ile görüşemez oldum. Sonunda aklıma zarar gelecek oldu. «Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azim» deyip aklımı başıma topladım. «Küllü nefsin zâikatül mevt» âyetince, Allah teâlâ hazretlerinin kaza ve kaderine razı olup «elhükmü lillâh - il vahid-il Kahhar» dedim.

Kışı, melûl mahzun Cezayir'de geçirdim. İbadet ve taatle meşgul oldum. Amma karındaşlarımın ateşi bir an yüreğimden çıkmadı. Onları andıkça göz yaşı döktüm.

Kâfirlerin sevinci

Kâfir yakasında ise, Oruç Reis'in vefatı haberi işitilince büyük şenlikler eylediler. Manastırlarda azizlerin habis ruhları için pek çok domuz kurban eyleyip sevindiler.

«— Belânın birinden kurtulduk. Şimdi Cezayir'de olan belâya bakalım.»

Dediler.

Sonra:

«— Onun iki karındaşı, ile bu kadar askerini öldürdük. Şimdi başı daralmıştır. Hemen bu ara, karındaşlarının efkârı ile zihni perişan iken baskın edelim. Biz deryadan Tlemsen Sultanı karadan hayhuy ile varıp Cezayir'i alalım. O büyük belâyı da ele geçirelim.»

Diye karar verdiler.

Cezayir üzerine sefer etmeye karar veren İspanyol kâfirleri, bizi karadan sıkıştırması için de Tlemsen Sultanı'na haber gönderdiler:

«Senin de haberin olsun ki, muradımız donanma çıkarıp, varıp Cezayir'i almaktır. Sen de bize yardım edesin. Türk taifesinin Arap yakasından ayaklarını keselim.»

Dediler.

Kırk kâfir kadırgası

Kırk pare kadırga donatıp günlerden bir gün Cezayir'e geldiler. Temnitos körfezine lenger-endaz olup yattılar. Üçüncü gün nâme yazıp elçi eliyle gönderdiler.

Şöyle demişlerdi:

«Sen ki Hızır Reis'sin,

«Şöyle bilip âgâh olasın ki, senin evvelden fırsat bulup bizim üzerimize gelip bazı rahneler açman, azizlerin bize hatırları kırıldığı içindi. Amma şimdi suçumuzu af eyleyip sizin fırsatınızı bize verdi. Bunun ilk müjdesini de gördük. İki karındaşını helâk ve bu kadar askerini kırıp, Kale'yi aldık. Azizlerin yardımı ile Cezayir'i dahi almaya gelmişiz. Bahusus senin kolun kanadın olan karındaşın Oruç Reis ile bu kadar cengâverlerini öldürdük. Sen şimdi beş on adam ile ne edeceksin. Eğer aklın varsa namem eline vardığında Cezayir'in anahtarlarını alıp ve boynuna makrama bağlayıp ayağıma gelerek affolunmanı isteyesin. Belki esir olmaktan kurtularak bir miktar mal ile vilâyetinize gidebilirsiniz. İnat ve muhalefet edip aksine hareket edersen azizlerin başı için sana bir iş ederim ki, Âdem'den kıyamete kadar dillerde destan olursun.»

Ey mel'unlar!

Büyük divan toplayıp bu mektubu okuttum. İçindekiler anlaşıldıktan sonra gazilere şöyle söyledim:

«— Gaziler size müjde olsun. Kâfir, nâmesinde her ne ki yazmışsa poh yemiş ve yabana söylemiş. Allah'tan başka kimse yardım edemez; gerek İslâma ve gerek küffara... Fakat nâmede bir şey yazmışlar ki onu kabul ederiz. Demişler ki, eğer sözümüze inat ve muhalefet ederseniz, size bir iş ederiz ki, kıyamet olunca dek söylenip dillerde destan olursunuz... Bu sözleri, inşallahu teâlâ Allah'ın izni ve Peygamber'in şefaatı ile ol kâfirlerin aksine zuhur edecek. Bizim onlara edeceğimiz işler, bir zaman olacak ki, tarihlerde yazılıp, ruhlarımızın rahmetle yâd olunmaklığına vesile ve sebep olacak.»

Sonra kâfirden gelen namenin cevabını yazıp elçi eliyle kâfirlere gönderdim.

Namemizde şöyle cevap verdik:

«Ey mel'un-u ebedîler ve hınzır-ı sermedîler! O sizin helâk eyledik deyu övündüğünüz yiğitlerimizin hepsi, cennet-i âlâda makamlarını bulup muradlarına nail oldular. Bizler dahi onların nâil oldukları mertebeyi özleriz. Öyle ölüm ancak talihli kula nasib olur. Elhamdülillah biz ümmet-i Muhammed'den ve sünnet-i cemaatteniz. Hayatımız da pâk mematımız da. Öyle olunca bizim ne ölümden ne de sizden bir korkumuz voktur. Hemen elinizden geleni geriye komayın. Bildiğinizden kalmayın. Siz azizlerden yardım istiyor iseniz, biz bütün kâinatı yoktan var eden zevalsiz Mâbud'umuzdan isteriz. Siz de, inşallah bizim ne mertebe er olduğumuzu göreceksiniz.»

Kâfirlerle gaza niyetine

Kâfirler bu mektubu okuyup içinde yazılanları anlayınca ateş kesildiler. Karaya asker döküp Cezayir hi-

sarının etrafına hendek kazıp metris yapıp hazırlandılar.

Ben de askeri hazır edip gazilere:

«— Sakın başınızı göstermeyin. Kâfir hücum edinceye kadar ses çıkarmayın. Hareket onlardan gelsin. Cenabı Hak zaferi müyesser eylesin!»

Diye tenbih ettim.

Kâfir askerinin başbuğu olan Komandator:

«— Beş on hayduttan mı korkuyorsunuz. Onlar şimdi kim bilir hangi bucaklarda sinip kalmışlardır. Hemen yürüyün hisarı zaptedelim.»

Deyince, kâfirler gayrete gelip hisara doğru yürüdüler.

Amma gazilerin hepsi tâyin olundukları hizmette idiler. Topçu topunda, tüfenkçi tüfenginde olmak üzere hazırdılar.

Cenab-ı Hak hazretlerinden yardım dileyip:

«— Allahım, müslümanları kâfirlere üstün kıl!»

Diye dualar ederdik.

Kâfirler top tüfenk altına girmişlerdi. Gaziler hemen top tüfenk alabandası sağıp sonra dalkılıç kâfirlere saldırmak isterlerdi.

Ben ise onlara mâni olup:

«— Acele etmeyin, kon, iyice yanaşsınlar.»

Derdim.

Kâfirler istediğim kadar yanaşınca:

«— Bismillâhirrahmânirrahim, kâfirlerle gaza niyetine»

Deyip, İslâm askerine işaret ettim.

«Allah, Allah» sadâsı ayyûka çıktı.

Kâfirlere bir top alabandası ile karışık bir tüfenk alabandası vurdular. Öyle vurdular ki kâfirler, serçe alayı gibi zemine döküldüler. Sonra gaziler dalkılıç olup, ekine orakçı girer gibi, kâfirlerin merkezine daldılar. Kâfirlere öyle kılıç üşürdüler ki vasfı mümkün değildir.

Yirmi bin kâfirden kalanlar

Kâfirlerden kaçıp sandallara yetişebilen yetişti, yetişemiyen süratle cehenneme gitti. Kâfirler baktılar ki iş işten geçti, belâ deryası boydan aştı. «Ölmekten dirilik yeğdir» deyip «mayna sinyor!» ile gazilerin kılıcından güç belâ kurtuldular.

Hepsi yirmi bin kâfir idi. Sekiz yüzünü esir ettik. Bir kısmı da gemilere kaçtı. Kalanın hepsi kılıçtan geçirildi. Cehennemi boyladı.

Hepimiz bu büyük zaferin şükrü için Vâcib-ül Vücûd hazretlerine hamd-ü senâlar eyledik.

Kâfirlerin kılıçtan kurtulanları ise kaçarak düşerek gemilerine vardılar. Ye's ü mâtem içinde kalıp, birbirlerine:

«— Azizler yine hristiyanlardan yüz çevirdi, yine haydutlara nusret verdi.»

Diye söyleşirlerken bir de baktılar ki, gökte fırtına bulutları ile şimşek yıldırım gürlemeye başladı. Bir anda şimal rüzgârı çıkıp derya cûş ü hurûşa geldi.

Ortalık bir anda Nuh tufanına döndü. Öyle ki kırk kâfir kadırgasından ancak iki tekne kurtulabildi. Geri kalanların hepsi Temnitos körfezi denen yerde baştankara oldular. Boğulan boğuldu, sağ çıkanları gaziler iki ellerini kafalarına bağlayıp esir eylediler.

O kadar çok kâfir bağladılar ki sonunda, yorgun düştüler. Artık birbirlerine bağlamaya başladılar. İnat edip karşı gelen kâfirlerin boyunlarını vurdular. Hasılı kelâm öyle bir yüz aklığı oldu ki, anlatılamaz. Esir bolluğundan nerdeyse bir soğana bir kâfir satılır oldu.

Barbaroşo

Kâfirler bana «Barbaroşo» diye lâkap taktılar.

«— Ol diyavolo Barbaroşo cazulukla bizi bozdu. Gemilerimizi baştankara ettirip, bu kadar has hristiyanların kimini öldürüp kimisini esir eyledi.»

Diye ye's ü matem ederlerdi.

Hak teâlâ İslâma nusret eyledi. Mel'unları perişan etti. Başları daima aşağı olsun!

Bundan sonra yememizde içmemizde, zevk u safâmızda olduk.

Şehir halkı daima gazilere dualar edip:

«— Hak teâlâ sizleri Cezayir'e hızır gönderdi. Sizin eksikliğinizi bize göstermesin.»

Derlerdi.

Türk başı için!

Aralarında yemin edecek olsalar:

«— Türk başı için!»

Diye ederler, Türk'e bu derece hürmet gösterirlerdi.

Hemen Cenab-ı Rabbülâlemîn kıyamete kadar ol gazi Cezayir Ocağı'nın üzerinden padişah nazarını uzak düşürmeye, gazi askerler dahi hürmette, izzette ve nusrette olalar, âmin.

On üç bin esir

Günlerden bir gün Zindancıbaşı'ya:

«— Var zindanda olan esirleri alıp huzuruma getir. Sayalım bakalım bu büyük ganimette ne kadar esir alınmış.»

Diye emrettim.

Zindancı da varıp, gardiyanlarla ve iki üç yüz kuşanmış gazilerle beraber zindanı açtı. Kâfirleri koyun sürercesine sürüp topladılar. Hesaba aldılar. On üç bin kâfir esir ile yirmi dört kalite kaptanı buldular.

Bu yirmi dört kaptanın içinde Kırando Kaptan derler, gayet bahadır ve zeki bir kaptan da vardı.

Hatta bu kaptan:

«— Eğer bu kırk pâre kalitenin üzerine ben komandator olaydım, bu yüz karalığı olmazdı.»

Dermiş.

Esirlerin hesabı gereği gibi malûm olunca tekrar ikisini bir demire çakıp zindanlara taksim eyledik. Kaptanları başka zindana koyup tayınlarını ayırdık. Başlarına bekçiler gardiyanlar koyduk.

Kırando Kaptanı ise kendi yanıma aldım. Ölümlük ağır bir yarası vardı. Cerrahlarımıza baktırıp yarasını tımar ettirdim. Kendi yemeğimden verdirir, arada bir de hatırını sorar gönlünü alırdım.

Çünkü gerek kâfirden gerek İslâmdan işe yarar adamın hakkını teslim ederim.

Esirlerin isyanı

Temnitos körfezinde baştankara etmiş olan kalitelerdeki mühimmatın Cezayir'e taşınması için Vardiyanbaşı'na:

«— Beş altı yüz esir kâfir alıp, baştankara olan gemilerin mühimmatlarını sırtlarına yükletip Cezayir'e götürtesin. Kendi şeylerini yine kendileri taşısınlar.»

Diye emretmiştim.

«Olacak olsa gerek çâr-ü nâ-çâr,

«Gerek kalbin gen tut dâr.»

Fakat basiretim bağlanmış da Vardiyanbaşı'na:

«— İki üç yüz yiğit de kuşanıp kâfirlerle beraber gitsinler.»

Demek hatırıma gelmemişti.

Hem de iki kâfir bir prangada olduğundan Vardivanbaşı'nın da esirlerden ötürü kalbine bir korku gelmemiş.

Amma:

«Su uyur düşman uyumaz.»

Derler.

Düşmanı hakir görmemek gerektir.

Meğer bu kâfirler de demiri kesecek eğelerini ve sâir âletlerini hazır edekomuşlar.

Düşmanların böyle rüsvây olalar!

Bu beş yüz kâfir elli altmış kadar vardiyan ile beraber baştankara olan küffâr kalitelerini boşaltmaya Temnitos körfezine giderlerken fırsat bulmuşlar. Birbirlerinin demirlerini açmışlar.

Zavallı vardiyanlardan yalnız ayağına çabuk olan bir tanesi kurtulup bize haber vermeye geldi, ötekiler şehit oldular.

Hemen gaziler kuşanıp, halk dahi:

«— Allah yolunda cihada!»

Diyerek kâfirlerin üzerine vardılar.

Dalkılıç olup:

«— Bre kâfirler, elimizden kande halâs olursunuz?»

Deyip, «mayna sinyor» deyinceye kadar kılıç üşürdüler. Ellerini kafalarına bağlatmaya razı olanlar kurtuldu. Azıcık bile inat göstereyim diyenlerin cümlesini cehenneme gönderdiler. Kellelerini top gibi uçurdular. Tahminen üç yüz kadar kâfir kılıçtan geçirildi.

Gazilere:

«— İnat eden kâfirlere hiç aman zaman vermeyip kellesini vurun!»

Diye izin vermiştim.

Kâfirler koyun sürüsü gibi elleri bağlı sineleri dağlı, arkalarında gaziler döğerek huzuruma getirildiler.

Gaziler:

«— İşte sultanım, düşmanların payitahtında böyle rüsvây olalar!»

Dediler.

Gazilere dualar ettim:

«— Berhurdar olasız oğullar! Hak teâlâ sizleri daima küffâr-ı hâksâr üzerine mansur ve muzaffer eylesin!»

Bundan sonra esirleri daha iyi gözetmeye başladık.

Kırando Kaptan'ın hıyaneti

Kırando Kaptan'ın esir olmadan önce yanında bir uşağı varmış. Esir olduklarından sonra bu oğlanı zindancıya bağışlamıştım.

Bu oğlan, efendisi olan zindancıya yemek getirdikçe Kırando'nun da hâlini hatırını sorarmış.

Zindancı da:

«— Kırando Kaptan benim yakınımdır dersin, gör gözet sıkılma!»

Diye izin vermiş.

Oğlan ise bu izni alınca, Kaptan'ın yanına girip konuşmaya başlamış.

Kırando Kaptan bu oğlana bir gün:

«— Sen esirlikten kurtulmak istemez misin?»

Diye sormuş.

Oğlan da:

«— Farz et ki istemişim, elden ne gelir?»

Diye cevap verince Kırando:

«— Gel şimdi sana bir şekil söyliyeceğim. Eğer yapabilirsen kendinden başka bütün hristiyanları da kurtarırsın. Hem de hiç şüphe yok bu iyiliğin karşılığında cennete gidersin. Bizim de çok ihsanlarımıza lâyık olursun.»

Demiş ve sonunda oğlanı kandırmış.

Oğlan:

«— Söyle bakalım.»

Diye razı olunca, Kırando Kaptan oğlana şöyle öğretmiş:

«— Efendin olacak zindancıyı iyi gözetle tamam uykuya varıp kendinden geçince keskin bir balta ile başına vurup helâk edersin. Zindanın anahtarlarını alıp kapıları açarsın. Adalı kardeşlerimizin de bundan haberleri var. Onlar da sandalları hazır edip bizi bekleyecekler. Hemen bizim işimiz yalıya varıncaya kadardır.»

Kaptan'la oğlan kavl ü karar eylemişler. Oğlan bu işi boynuna almış. Sonra gelip baltayı öyle bilemiş ki ancak olur, yani Allah ırak eyleye, ne öküzde duracak ne balıkta...

Tam baltayı vuracakken

Mel'unun, efendisi olan biçâreyi onarmaya niyeti bağlamış olduğu gece bir rüya gördüm:

«Zindancı yatağında yatmış uyuyor. Zindancının hizmetkârı olan mel'un elindeki baltayı kaldırmış, zindancının başına indirecek.

«— Hay bre mel'un! Nişliyorsun çek elini!

Diye bir nara atıp uyandım.»

Kalkıp abdest alıp iki rekât namaz kıldım.

Rüyayı kendi kendime tabir edip:

«— Zindancı biçâreyi Allah korusun, zira bu rüyada iyi görünmez.»

Dedim.

Sabah olunca zindancı çıkageldi.

Onu görünce gülerek:

«— Behey adam ne ağır uykun varmış. Seni güç ile uyandırdım. Var kâfiri buraya getir.»

Deyince zindancı çıkıp elleri bağlı olarak kâfiri aldı getirdi.

Meğer zindancı yatağa girip gaflet uykusuna dalınca, oğlan elinde balta ile fırsat gözetir imiş... Bu sırada rüyasında beni görmüş.

Zindancıya:

«— Kendini sakın, gafil olma, şimdi düşmandan zarar görürsün. Ardına bak!»

Diye seslenmişim. O da uyanıvermiş. Oğlan tam baltayı vuracakken bileğini tutup zaptetmiş.

Zindancı ise öyle gürbüz biri idi ki hizmetkârı olan o mel'un oğlan gibi yirmisini bağlamaya kudreti yeterdi. Amma ne fayda ki, «Uyku küçük ölümdür» demişler. İstersen ejderha ol, uykuda işe yaramaz.

Zindancı, oğlanı bağlayıp bırakmış, sabah olunca alıp huzuruma getirdi.

«— Bu işi sen kendi başına mı eyledin, yoksa sana başkası mı öğretti. Doğru söylersen cezadan kurtulursun.»

Diye sual eyledim.

Oğlan da inkâr etmeyip:

«— Bunu bana Kırando Kaptan emretti.»

Dedi.

Kâfire yüz değnek vurdurup

O zaman emr edip Kırando Kaptanı getirttim.

Kırando'nun yüzüne tükürüp:

«— Bre mel'un sana ettiğimiz iyiliklerin mükâfâtı bu muydu? Seni ötekilerden ayırıp zindana göndermedik, yaran iyi oluncaya kadar sana ayrı yer verip huzurla yatırdık. Kendi yediğimizden verip, cerrahlarımıza baktırdık. Ta ki tezce iyi olsun dedik. Sonunda böyle fesat çıkarmaya başbuğ olup tertipler kurarsın.»

Diye ağır sözler söyledim.

Kırando kâfiri de:

«— Vallahi sinyor her ne söylersen hakkın var. Karar senindir. Benim niyetim falso olmakla işimiz rast gitmedi. Şimdi senin elindeyim, her nice dilersen ferman senindir.»

Dedi.

Kırando kâfire yüz değnek vurdurup, ayağına ağır pranga ellerine de kelepcek vurdurdum. Otuz altı kâfir kaptanını da cezalandırdım.

Bu haberler İspanya'da duyulunca:

«— Cezayir'de Barboroşo bizim kaptanlara şöyle şöyle etmiş.»

Diye kâfirler büyük yeis ve mateme düşmüşler.

Bunun üzerine papazlar toplanıp, bu otuz altı kaptan için ne yapacaklarını konuşmuşlar.

«— O kaptanların din uğrunda, haydutların bu kadar cevr ü cefasını çekmesi lâyık değildir... Biz burada oğlumuz uşağımız yanında, yeme içmemiz yerindedir. Onlar ise din uğruna kimisi candan oldu kimisi esir...

«— Babaroşo'nun azab-ı eleminde olmaları bizim şanımıza yakışır mı? Hemen bu meselede akçanın gittiğine bakmayalım. İşi bitirelim. Olur ki akça kuvvetiyle Barbaroşo'nun elinden halâs ederiz.»

Diye kavl ü karar eylemişler.

Bana haber gönderip:

«— Eğer iznin olursa Cezayir'e varıp esirlerimizi kurtaralım.»

Dediler, ben de:

«— Pek güzel, gelsinler.»

Diye haber verip pasaporta verdim.

Kaptanların hepsinin boynunu vurdurdum

Günlerden bir gün İspanyol tekneleri Cezayir'e geldi. On dört bin kâfir kurtardılar. Kıymetlerini birbiri üstüne üçer yüzerden aldık. Hemen hizmet gördürmek için üç dört yüz kâfir alıkoyup geri kalanını hep bıraktım. Kalanlar da onların mezhebinden değil idiler.

Kaptanların bahalarına gelince kolay anlaşamadık. Papazlar otuz altı adet kaptana iki buçuk milyon akçe verdiler. Ben razı olmadım. Üç milyona çıktılar. Ben de bu kadara verecek oldum.

O zaman âlimler gelip beni ikaz ettiler:

«— Ey mücahitlerin başı! İşittik ki kâfir kaptanlarına azatlık verecekmişsiniz. Fakat Kitap gereği, onlara hiçbir şekilde azatlık yoktur. Çünkü onlar deryada ustadırlar, hîle ve şer işlerinin beyleridirler. Onları ya sıkıca hapset veya öldür.»

Dediler.

Ben de:

«— Allah sizi mükâfatlandırsın! İşte ben böyle isterim. Bana Kitab'ın kavli ne ise ifade edesiz. Zira âlimler, peygamberlerin vârisleridir. Benim başım size bağlıdır.»

Diyerek âlimlerin hatırlarını aldım, izzet ü ikram eyledim. Kaptanları da bırakmadım.

Papazlar Cezayir'den ayrılınca, kaptanların hepsinin boyunlarını vurdurup, pis cesetlerini deryaya attırdım.

Ulema ve halk hakkımda şöyle söyleşmişler:

«— Gazi Reis'in ve mücahitlerin şeriate olan bağlılıklarının derecesine bakın ki ol kâfirlere şeriat gereğince azatlık olmaz denince üç milyon akçeyi bir pul saymayıp feda ettiler. Din düşmanlarına büyük rahne vurdular. Üç milyon akçe dilde kolaydır.»

Kırando Kaptan'ın cesedi

Kâfirler ise derlerdi ki:

«— Türk kısmına hemen çokça akçe verdikten sonra evlâdını bile satar, değil ki esiri vermesin.»

Aralarında böyle söyleşip dururlarken otuz altı kâfir kaptanın katl olunduğu haberi İspanya'ya varıp

duyulunca kâfirler hadden aşırı yeis ve mateme düşüp kırk gün çarşı pazara çıkmadılar.

Azizlerin yüzüne gözüne tükürüp:

«— Bu mertebe hristiyanlardan yüz çevirmelerinden belli ki turkuvaz oldular.»

Diye söğüp saydılar.

Şeytan papazlar ise yer yer onları kandırıp şöyle derlerdi :

«— Sakın azizlere fena söz söylemeyiniz. Zira darılacak olurlarsa müslümanlara daha ziyade yardım ederler. Sizin sabrınızı deniyorlar.»

Bu sözlerle eşek kâfirleri aldatırlardı.

Katl olunan Kırando Kaptan'ın İspanya'da geniş soyu varmış. Hısımı akrabası Kral'a gelip feryad ü figân ettiler:

«— Senin hizmetinde oğlumuz bu kazaya uğradı. Bari ölüsünü bu tarafa getirt de düşman toprağında yatmasın.»

Dediler.

Kâfirler, bizim o heriflerin pis cesetlerini defn ettiğimizi sanırlarmış. Biz ise kâfirlerin cesetleri İslâm mezarları arasında, bu şerefli toprakta bulunmasın diye deryaya atmış idik.

Kral yine başpapazı çağırıp:

«— Öldürülen Kırando Kaptan'ın cesedini Cezayirden alıp buraya getirmenin bir yolunu bul. Bir tabut içine koyup getirt. Ne isterlerse ver. Akçanın gittiğine değil, işin bittiğine bak. Beni Kırando'nun akrabalarının dilinden kurtar.»

Diye sıkı sıkı tenbih etmiş. Papaz da Cezayir'e doğru yola çıkıp gelirmiş.

Bizim zindanda Abdurrahman adında gayet feraset sahibi bir müslüman vardiyan vardı. Bu adam Kırando Kaptan'ın cesedini akrabalarının arayacağını tahmin etmiş.

Otuz altı kâfir kaptanın boynu vurulduğunda taş bağlanıp cesetlerini deryaya atmak işine Abdurrahman'ı tayin etmiştim. O da gizlice Kırando Kaptan'ın cesedini bir çukura gömüp otuz beş tanesini atmış imiş. Benim bundan haberim yoktu. Hepsi denize atıldı sanırdım.

Sen ki kâfirlerin papazısın!

Papaz Cezayir'e gelip de huzuruma çıkarak kaptanların öldürülmesi işinden dolayı bir iki lâf deyince:

«— Ey kâfir şimdi eman ile gelmemiş olaydın, onların gittiği yere seni de göndermemiz gerekti. Ol katl olunan mel'unları Şeriat-ı Muhammediyemizin ahkâmı öldürdü. Benim dahi başım şeriate bağlıdır. Halbuki şeriatimizin hükmü kıyamete kadar bâkidir... Sen ki kâfirlerin papazısın, bâtıl yolunuzda şeytan aleyhillânenin adını aziz komuş, onu haşâ sümme haşâ ilâh tutunup, ondan medet yardım umarsınız. Azizler şöyle poh yemiş böyle poh yemiş diye ahmak kâfirleri bir parmak üzerinde oynatıp kendinize taptırırsınız... Ya ben ki, elhamdülillâh müslümanım, kati delillerle sabit olan ahkâm gereğince ol otuz altı kâfir kaptanlarınızı katl eylediğim yoksa gücünüze mi gitti?»

Diye sual ettim.

Papaz müslüman olayazdı.

Yanındakine:

«— Bu herif benden yukarı papaz, bununla başa çıkılmaz, hemen işimize bakalım.»

Demiş.

Bana :

«— Sinyor! Madem kaptanları katl eyledin, hemen sen sağ ol. Lâkin senden ricam şudur ki, kaptanların meyyitlerini götürmeye bana destur ver. Her birini tabutlara koyup sahiplerine vereyim. Hayatta iken verdiğim üç milyon akçeyi yine ölülerine dahi vereyim.»

Diyerek benden ölüleri istedi.

Cesetleri Cezayir toprağına gömdük sanırmış.

«— Ben onları boyunlarını vurdurduktan sonra defn ettirmeyip cümlesini denize attırdım.»

Cevabını alınca kuru balık gibi kadit olup söz edecek mecali kalmadı.

Kralın olacak köpek!

O zaman vardiyan Abdurrahman gelip elimi öptü:

«— Sultanım, ben kulunuz bir kabahat eyledim, eğer af buyurursanız söyliyeyim.»

«— Allah ve Resûlü üzerine eman verdim, korkma.»

Vardiyan Abdurrahman :

«— Sultanım, Kırando Kaptan soylu kişi olduğundan, ihtimal ki kâfirler bunun ölüsünü bile ararlar diye, otuz beşini emriniz üzerine denize atıp, Kırando'yu kumsala defn eylemiş idim. İzniniz olursa çıkaralım. Ben sanırdım ki salt Kırando Kaptanı ararlar. Halbuki bunlar hepsini ararmışlar.»

Dedi.

Kendi aklınca bize hizmet eylemek istermiş. Gazap ve hiddetimden kendimi kaybede yazdım:

«— Sancağım hakkı için eğer sana eman vermemiş olaydım. Seni öyle bir öldürtürdüm ki, başkalarına dahi ibret olurdun.»

Diye vazifesinden çıkarıp koğdum.

Kırando kâfirini de tekrar oradan çıkartıp deryaya attırdım.

Papaz yalvarıp yakardı ise de dinlemeyip:

«— Benim akçaya ihtiyacım yoktur. Var Kralın olacak köpeğe gördüğün gibi söyle.»

Diyerek papazı da koğdum. O da hüsran içinde çekilip gitti.

Murdarın alım satımı haramdır.

Bu hadisenin üzerinden bir kaç gün geçip de hiddetim yatışınca yakınımdakilerden bazısı:

«— Sultanım o kadar akçayı almayıp elinizden kaçırdınız. Kırando kâfirin ölüsünden ne zarar gelirdi ki, papaza verip akçaları almanız daha a'la olmaz mıydı?»

Diye sordular.

«— Düşmandan intikam almak bütün dünyaya değer. Bizim yaptığımız bu iş İspanya yakasını tamamen yakmamızdan daha tesirlidir. Hem akça almayışımız kâfire göre büyük âlicenaplıktır. Zira kâfirler bizim hakkımızda: Türklerin yanında akça ile bitecek iş çok kolaydır. Hemen Türk kısmına akça ver de gözlerini çıkar diyerek bizi küçümserler imiş. Bakındı dedikleri oldu mu! Kişi nâmıyle işler işi, namsız bir pula değmezmiş kişi... Biz bu kâfir kaptanlarına peş peş akça saymadık. Bunlar ilâhi yardım rüzgârının kendi ge-

lenleridir. Din düşmanlarını yeis ve matem üzerine koduk. Bir zaman olur ki nâm ü şânımız tarihlerde yâd oluna. At ölür meydanı kalır, er ölür adı kalır. Bizden önce gelenler, her biri bir ad koyup gitmişler, hepsine rahmet olsun.»

Diye cevap verdim.

Yâranlar bu cevabı beğendiler.

«— Niçin akça almadın?»

Demelerine:

«— Murdarın alım satımı haramdır.»

Deyişime ise, ulemâ da kulak çekip tahsin kıldılar.

ALTINCI FASIL,

CEZAYİR'İ OSMANLI MÜLKÜNE KATTIĞIMIZA,
PADİŞAH HAZRETLERİNE GÖNDERDİĞİM
HÜSEYİN AĞA'YA,
CEZAYİR BEYLERBEYİSİ OLUŞUMUZA,
TUNUS VE TLEMSEN BEYLERİNİN
HAYINLIĞINA ve
MESUT İLE ABDULLAH'IN TLEMSEN
BEYLİKLERİNE

DÂİRDİR.

Vaktaki bahar eyyâmı gelip bülbüller dere kenarlarında, gülistanlarda feryâd ü terennüme başladığında tekneler de hazır olunmaya başladı.

Günlerden bir gün bana bir düşünce ârız oldu. Kendi kendime çok tefekkür ettim:

«— Allaha şükür, Rabbımın yardımı ile, bir alay mücahit gaziyle gelip din-i mübin uğruna nice zahmetler çekip şu vilâyeti açtık. Amma bu Arap tâifesi Cihan Padişahının kim olduğunu bilmezler. Hutbeyi Fas Padişahı üzerine okutup, sikkeyi dahi onun üzerine kazdırırlar. Ey koca biçâre Hızır, eğer sana Hak yardım ederse hutbeyi ve sikkeyi şevketlü Selim Han üzerine edebilirsen, ol saadet iksirine kavuşursun.»

Deyip, o gece istihâreye yattım. Güzel hayırlı beşaretler belirdi.

Sabah oldukta oturup kahvaltımı edip, kahvemi içtikden sonra âlimleri, eşraf ve âyanı, şeyhleri ve murâbıtları hep huzura çağırttım.

Cümlesinin hâl ve hatırlarını sorup izzet ve hürmet eyledim. Taamlar yenip dualar edilip şerbet ve kahvelerden sonra keyifler tamam oldu.

Bana izin veriniz.

Sohbet sırasında edep ile iki diz üzerine gelip:

«— Efendiler, izniniz olursa, muradım sizinle bir meşveret eylemektir, ne buyurursunuz?»

Ulema ve hepsi birden:

«— Pek güzel ya emir-el mücâhidin! Buyurunuz. Rabbimiz bize hayırlar duyura.»

Diye cevap verince, şöyle devam ettim:

«— Efendiler, ben fakir, âciz, bîçâre bir günahkâr kulum. Buraya beldenize, bir alay mücahit gazilerle geldim. Din-i mübin uğruna can verip baş aldık. Allah'a hamd olsun, kadir olduğumuz kadar mâmur ve âbâd eyledik. Beldenize gelip ayak bastığımızda kale ve burçlarınızda yirmi otuz pâre işe yarar top bulunmazdı. Cephane ise şöyle dursun... Şimdi çok şükür beş altı yüz pâre top peydâ eyledik. Ona göre bu kadar harp âlet ve mühimmâtını mahzenlere koyduk. Ayrıca derya yüzünde cihad edecek iki direkli bir kayığınız yok idi. Şimdi çok şükür yirmi iki pâre mükemmel tekneleriniz oldu. Elhâsıl beldenizin her işini çekip çevirdik. Şimdi hepiniz bana izin veriniz. Varayım asıl vatanıma gidip yerleşeyim, ömrümü rahat içinde geçirip duacı olayım. Siz de içinizden uygun bir hâkim seçiniz.»

Ey mücahitler reisi nereye!

Bu sözlerden maksadım onları nezaketle imtihan etmek idi. Bakalım benden hoşnutlar mı, yoksa değiller mi?

Bu cemaatin içinde iki şeyh vardı, ki bunlar beldenin büyüklerinden idiler.

Birine Ahmed bin Kâdî, ötekine Muhammed bin Ali derlerdi. Bu şeyhlerin ikisi de sözlerimi işitince ayağa kalkıp ayağıma düşüp ağladılar.

Dediler ki:

«— Ey mücahitler reisi! Ne olaydı, senin bu sözlerini işitmeden Cenab-ı Hak ruhumuzu kabz edeydi! Bu beldeyi evvel Allah sonra sen ihyâ eyledin. Bu kadar ümmet-i Muhammed senin mübarek teşrifinle istirahat eyleyip emniyet içinde asûde-hâl oldular. Allah teâlâ senden râzı ve hoşnut olsun. Bütün geçmişlerine rahmet eylesin. Sen bizim anamız babamızsın. Bizi bırakıp içimizden çıkıp gitmenize hiç bir şekilde râzı değilleriz. Yok eğer elbette giderim dersen yârın rûz-i cezâda yakanı elimizden kurtarman mümkün olmaz. Eğer evlâtlarımızdan hatır-ı şerifin kırıldı ise kendi elimizle tutup huzuruna getirelim, emir senindir. Sen bugüne bugün bizim emîrimiz ve serdârımızsın. Allah teâlâ «Allah'a ve Resûlüne ve sizden olan reisinize itaat ediniz» buyurmuştur. Yani kişi Allah'a ve Resûlüne ve reisine itaat etmedikçe mümin olamaz. Şimdi biz sana itaatkârız emirlerine râzılarız.»

Padişah nazarı...

Bu şekilde hadden aşırı niyaz edip kalmamı istediler. Anladım ki bunlar sâdık kimselerdir.

Bir zaman sakalımı tutarak düşündüm.

«— Madem benim gittiğimi istemezsiniz. Benim ağırıma, acıma yardım etmeniz lâzımdır. Güzel gelen işi Allah'dan, fenayı benden bilmeyeceksiniz.»

Cemaatın hepsi de:

«— Baş üstüne, elbette!»

Dediler.

Bundan sonra, asıl maksada girdim:

«— Cümlenize mâlum olsun ki bu vilâyet Haremeyn-i Şerifeyn kisvesini giyip Halife-i Resûlullâh olan şevketlü mehâbetlü Padişah-ı rûy-u zemin hazretlerinindir!»

Hepsi birden:

«— Evet ey mücahitler reisi, öyledir!»

«— Ya böyle, vilâyetin Pâdişah vilâyeti olduğunu bilirsiniz de niçin hutbeyi Fas Padişahı üzerine okutup, sikkeyi de onun adına kazdırırsınız? Bu insafa lâyık mıdır? Bir vilâyet üzerinde Padişah nazarı olmadıktan sonra o vilâyetin hali neye varır?»

Dedikte hepsi başlarını eğip:

«— Sen bilirsin ey emir, biz böyle bulduk.»

Dediler. Ben de:

«— Benim bildiğim odur ki, bu Cuma hutbeyi şevketlü Gazi Sultan Selim Han diye okuturuz. Sikkeyi de onun üzerine ederiz. İşte benim bildiğim bu.»

Dedim.

Cümlesi :

«— Baş üstüne. Hüküm senindir. Hepimiz senin hizmetindeyiz.»

Diye cevap verdiler.

Sultan Selim Han hazretleri

Tekrar cemaatin ve âlimlerin hatırlarını alıp:

«— Allah sizden de razı olsun. Sizinle işte bu şekil üzre gönül birliği edelim. Varınız cemaatten bir kaç akıllı faziletli adam bulup hazır ediniz. Hâli Şevketlü Hünkârıma olduğu gibi arz ediniz. Hem, Hünkâr'a ve

devlet ricâline lâyık hediyeler hazır ediniz. Hünkârımıza gönderip duasına mazhar olalım.»

Hepsi fikrimi beğenip söyleştiler:

«— Gördünüz mü padişahına ne kadar bağlı ve itaatlidir. Bir başka soysuz olaydı. Bu yüz aklığına göre belki padişahlık dâvasına kalkardı. Ne demişler: Asil azmaz, merd-i kâmilden hata gelmez.»

Birkaç gün sonra hepsi bir araya gelip benim hakkımda Şevketlü Selim Han hazretlerine bir arz yazmışlar. Getirip bana gösterdiler, okudum, pek beğendim. Bahadarlığımı ve adâletimi meth edip arş-ı a'lâya çıkarmışlar.

«— Allah teâlâ cümlenizden hoşnut olsun. Ben günahkâr bir kulum. Hepsi sizin iyiliğinizdendir.»

Dedimse de,

«— Ne kadar meth etsek binde birini söyleyemeyiz.»

Cevabını verdiler.

Ben de erkân-ı devlete muhabbetnâmeler yazıp hediyeler ayırdım. Dört pâre mükemmel firkate yağlayıp hazır ettik. Leventlerden seçkin gazileri bunlara tayin ettim. Leventlerin üzerine Hacı Hüseyin Ağa'yı koydum. Devlet-i Aliyye tarafına gidecek hediyeleri de ona teslim ettim. Hacı Ağa akıllı ve tedbirli bir kimse idi.

İslâmbol yolunda

Bu dört firkatenin her türlü levazımatını gereği gibi gördük. Cuma namazından sonra bir mübarek saatte yola revan olup «getir elin İslâmbol» deyüp, çeküp gittiler.

Uygun eyyamla yirmi birinci günü Âsitâne-i Saadet'e varıp dahil oldular. Bir mübarek saatte İslâmbol'a girdiler.

Şevketlü Sultan Selim Han hazretleri Yalı Köşkünde idiler. Hünkâr kancabaşı gelip teknelerden haber alıp alelacele Şevketlü Sultan Selim hazretlerine arz olundu.

Kancabaş tekrar gelip Hacı Hüseyin Ağa'yı Padişah'ın huzuruna götürdü. Hüseyin Ağa, benim hakkımda Cezayirlilerin yazdığı arzı ve benim Padişah-ı âlempenâh Hazretlerine olan hediyelerimi yanına aldı. Bunları yirmi beş Frenk oğlanına yükletip yoluyla erkâniyle Sultan Selim hazretlerine varıp buluştu. Âdâb-ı pâdişâhîyi yerine getirip arzı ve hediyeleri takdim etti.

Sultan Selim hediyeleri bizzat görüp beğendi. Padişah-ı İslâm iki ellerini kaldırıp bana dualar kıldı:

«— Hızır Reis, Nasreddin ve Hayreddindir. Hayreddin lalam düşmanlar üzerine daima muzaffer olsun.»

Hacı Hüseyin Ağa'ya hil'at giydirdi. Ağa için konak döşetip tayinat verdi.

Padişah-ı İslâm'ın duası

Hacı Hüseyin Ağa da erbâb-ı devletin hediyelerini hep yerli yerine verip hizmetini gereği gibi yerine getirdi... Sonra tekneleri hazırlamaya başladılar. Âsitâne-i Saadet'te kırk bir gün oturdular. Tekneler hazır olunca Tersane-i Âmire'den çektirip Yalı Köşkü'nün önüne geldiler.

Padişah-ı İslâm, Cezayir teknelerinin gideceklerinden haberdar idi. Onları seyr etmek için Yalı Köşkü'ne gelmiş idi.

Tekneler yollu yolunca üçer kat şenlik eylediler. Hünkâr'ın kancabaşı gelip Hacı Hüseyin Ağa'yı alıp Padişah'ın huzuruna götürdü.

Sultan-ı Âlem kendi hattı ile yazdığı beylerbeyilik fermanını Ağa'ya teslim eyledi. Bir cevâhir taş oturtma sonkur kılıç ihsan eyledi. Bir hil'at-ı fâhire verdi. Bir dîbâ sancak ve bir filandıra verdi. El kaldırıp tekrar bize ve Ocak'a ve gazilere büyük dualar edip:

«— Allah teâlâ onları düşmanları üzerine daima mansur ve muzaffer eylesin.»

Dedi.

Sonra Sultan Selim Han hazretleri beylerbeyilik beratında beyan buyurduğu muhabbetini tekrar lisanen Hacı Hüseyin Ağa'ya söyleyip:

«— İşbu kılıcı lalam Hayreddin Paşa'ya götür. Ona bergüzârım olsun. Din düşmanlarına benim aşkıma gazalar eylesin. Ve sancak ile filandıra'yı yanından ayırmasın. Ne zaman açarsa galip ve mansur olsun Hak teâlâ iki cihanda yüzünü ak eyleye.»

Diye el kaldırıp dua etti.

Hacı Hüseyin Ağa da âdâb-ı pâdişâhîyi yerine getirip Sultan Selim'e vedâ edip tekneye geldikten sonra üç kat daha şenlik eyleyip yelken edip yola revan oldular.

Venedik gemileri yolu kesti.

Sekizinci gün Koron'a vardılar. Burada sekiz pâre Vardakosta Venedik gemisi buldular. Bunlar:

«— Cezayir hakimi Hızır Reis'ten Sultan Selim'e hediyelerle dört pâre gitmiş, dönerken tutalım.»

Diye beklerler idi.

Amma İslâmbol'dan çıkmazdan evvel Sadrazam'ın izni ile Venedik Balyozu'ndan patente alınmış, Hacı Hüseyin Ağa'nın eline verilmişti. Eğer yolda korsan gemilerine rast gelirseler incinmesinler, diye...

Dört pâre Cezayir teknesi Koron limanına gelirken tamam limana yaklaştıklarında Venedik gemileri ol mahalde lenger-endaz olup yatarlardı. Gelenlerin Cezayir tekneleri olduklarını bilince, firkate ve kancabaşları donatıp iki üç pâre yürük gemileri demirlerini salpa edip, teknelerin önlerini kestirmeye çalıştılar.

Amma tekneler hiç istiflerini bozmayıp, hemen pruvaları liman deyip gelirlerdi.

Ceneral bu hâle bakıp:

«— Bu diyavololar bizimle bozuşuk iken, böyle çekinmeden kaçmadan gelirler. Bunda yine Balyoz'un bir poh işi vardır.»

Demiş.

Tekneler limana girip yaklaşınca Hacı Hüseyin Ağa sandala girip doğru Ceneral'in sefinesine çıktı. Balyoz'un kağıtlarını gösterdi. Venedik gemileri onları bırakıp gittiler.

Padişah nuru ile

Tekneler de Koron'dan hareket edip Cezayir'e salimen vardılar.

Hacı Hüseyin Ağa gelip Sultan Selim Han'ın hatt-ı hümayununu ve verdiği emanetleri hep teslim etti. Ve dahi lisânen her ne muhabbet söyledi ise hepsini bir bir tabşırıp ifade eyledi.

O gece büyük ferahlık içinde yattım.

Ertesi sabah büyük divan topladım. Bütün âlimler, sâlihler, şeyhler, has u âm ve gaziler hazır bulundular.

Padişah hazretlerinin ihsan buyurdukları hil'atı giyip, kılıcı boynuma hamayıl gibi asıp ayakta durdum. Ferman-ı hümâyunu dinlemeye hazır oldum. Hatt-ı Hümâyun kılıfından çıkarılıp Büyük Hoca'nın eline verildi. Yüksek sesle okundu.

Hepsi:

«— Duyduk ve gereğince hareket eylemek bizim için saadettir.»

Dediler.

Şerbetler içilip şenlik şadımanlıklar edildi. Gazilerin ihsanları artırılıp bahşişleri verildi.

Cuma günü hutbe Sultan Selim Han üzerine okunup, sikke dahi onun ismine kazıldı. Cezayir, padişah nuru ile münevver oldu. Padişah duasına mazhar oldu. Allah teâlâ daima padişah nazarını üzerinden eksik eylemeye.

Cezayir Beylerbeyisi

Böylece padişah fermanı ile Cezayir-i Arap beylerbeyisi oldum. Bize Allah için muhabbet edenlerin muhabbeti sadakati daha ziyâde oldu. Memnun olup şükr ettiler. Amma niyeti fâsit olanların hasetlikleri ağaç kurdu gibi yüreklerini oyup sonunda ölümlerine sebep oldu. «Bir kişinin ki yardımcısı Allah ola, var kıyas eyle ki ol ne ola!». Niyet saflığı gibi yoktur. Zira herşey niyete bağlıdır.

Hacı Hüseyin Ağa'ya büyük mansıp ile kayırıp çok ihsanlar ettim. Ortalık âsûde-hâl oldu. Cezayir'in işleriyle uğraşır olduk.

Sultan Selim Han'ın bize Cezayir Beylerbeyliği verdiği etraftan ve kâfir yakasından işitilince herkes elindeki taşı bırakıp başını hırkaya çekti.

Amma eski meseldir, su uyur düşman uyumaz, derler.

Tunus Beyi'nin hayınlığı

Tunus Beyi ki, aramızda dostluk olup karındaş gibi idik. Aramızda bu kadar hak hukuk vardı. Merhum Oruç Reis karındaşımla ve dilâver gazilerle önce Tunus'a gelmiştik. Küffarla cihad edip ganimet almıştık. Bu mal ile Tunus mamur olmuş, kendisi de bizim sebebimizle bu kadar mal ve hazine sahibi olmuştu. Tunus-un fakir fukarası da zengin olmuşlardı. Amma bu iyiliklerimizi unuttular.

Tunus Beyi, Tlemsen Beyi'ne bir nâme yazıp gönderdi.

Şöyle derdi:

«Sen ki Tlemsen Beyi'sin,

«Nâmem sana vardıkta bilesin ki, sana da bana da belâ nedir dersen, ol izbandut Hızır Reis dedikleri heriftir. Bir zamanlar Türk yerinde izbandutlukla iki karındaş ortalığı yakıp yıkıp sonra bunların hesapları devlette duyulup başlarına emir çıkınca, bir baş kurtaracak yer bulamayıp benim yanıma gelip sığındılar. Birkaç zaman benim yanımda eğlenip pek çok ganimet getirdiler.

«Sonra varıp Becaye kalesini muhasara ettiler.

«Barutları tükenip benden barut istediler, vermedim. O zaman bana kızdılar. Varıp Cezayir'i alıp zapt ettiler. Oruç Reis, Kale cenginde öldürüldü. Şimdi belânın büyüğü, bu Hızır Reis kalmıştır. Cezayir'de çok

yüz aklığı ediyor. Beldenin şeyhleri bir araya gelip kendisinin tarifi üzerine Sultan Selim hazretlerine arz yazmışlar. Hızır Reis'ten çok şükürlük getirmiş, şöyle bahadır kulundur, deyu, izbandutu arşı a'lâya çıkarmışlar. Padişah da mâdem vilâyetli istemiş dilemiş, zâhir iyi adam olmalı, olmayaydı istemezlerdi diyerek, şimdi onu Cezayir'e beylerbeyi nasb eylemiş. Hızır Reis şimdi Hayreddin Paşa oldu.

«Bununla izbandutluğu zamanında söyleşilmezdi. Nerde kaldı ki şimdi hatt-ı hümâyun'la beylerbeyi olup, padişah malûmu olduktan sonra... Hem de padişah bir cevâhir taş oturtma sonkur kılıç hediye göndermiş. Herif kaameti artırdı.

«Gözünü aç. Hele beni barut meselesi için gör ki ne yapar. Tedbirimizi alalım. Bu işin çâresi İbni Kâdî ve İbni Ali ile arasını bozuşturmaktır. Bunları düşman edersen, nüfuzlu şeyhlerdir, onun hakkından gelirse bu iki şeyh gelir. Onlar birbirine düştükte biz uzaktan seyirci oluruz.»

Tlemsen Beyi'ne İbni Kâdî'nin cevabı

Tunus Beyi böyle olmadık herzeler yemiş. Nâmesi Tlemsen Beyi'ne varınca o da İbni Kâdî'ye mektup yazıp hakkımda olmadık lâflar ettikten sonra:

«El birlik edip Hayreddin Paşa'yı ara yerden kaldıralım. Türk kısmından bir fert komayalım.»

Diye teklif etmiş.

İbni Kâdî de Tunus Beyi'ne ve Tlemsen Beyi'ne nâme yazıp şöyle demiş:

«Sizin bana Hayreddin Paşa için yazdıklarınız malûmum oldu. Lâkin şöyle bilesiniz ki Hayreddin Paşa-

nın her kim ki hakkında bir fenâ söz söylerse o benim düşmanımdır.

«Önce sen, ey Allah'dan korkmaz Tunus Beyi hayını! Hayreddin Paşa'nın sana ne zararı dokundu? Seni mal ve hazine sahibi eyleyip vilâyetini mamur eyledi. Cezayir'i almak kasdıyla bu kadar ağır düşmanlar geldi. Elhamdülillâh, Hakk'ın yardımı ile hepsinin başını kırdı. Düşmana rağmen İslâm'a parlaklık vermek için üç milyon akçayı reddedip, otuz altı benim diyen kâfir kaptanların boyunlarını vurdurdu, cesetlerini denize attırdı.

«Öyle ıztıraplı halde, din gayreti çekip gerek senin ve gerek Tlemsen Beyi'nin ol mücahit Hayreddin Paşaya bir imdadınız dokundu mu? Evvelden cefasını çekti şimdi sefasını sürsün, sıhhatler olsun. Kılıcı ekmeğidir. Her kim haset ederse, varsın Hayreddin Paşa gibi yüz aklığı eylesin de murad ü maksûduna nâil olsun.

«Yoksa hasedden ne çıkar. Her şey Allah teâlâ hazretlerinin kudret elindedir. Dilediğini aziz eder, dilediğini zelil eder. İşinde fâil-i muhtardır. Kimse hikmetinden sual etmeye kadir değildir. Amma o herkese sual eder.

«Hayreddin Paşa tutalım ki evvelden izbandut imiş. Amma şimdi bugüne bugün Padişahın bir vezir-i âlî-şânıdır. O ki Padişahın adamıdır, eğer sonun hayırlı olsun iki dünya saadetine ereyim dersen onun hayır duasını almağa çalışasın.

«Onun karındaşı Oruç Reis merhumdan çok iyilikler gördüm. Sizin gibi küfran-ı nimet olacak halim yoktur. Allah teâlâ düşmanlarını baş aşağı eylesin. Benim ona duadan gayrı bir işim yoktur.

Şark'tan gelen iki karındaş

«Hepiniz bilirsiniz ki babam âlim ve fâzıl bir kişi idi. Bana günlerden bir gün: Bak oğul, sana bir nasihat edeceğim, amma küpe gibi kulağında tutacaksın. Şüphesiz bir gün olur, işitir veya görürsün. Şöyle belle ki filânca tarihte Şark tarafından iki karındaş şahıs gelseler gerektir. Büyüğünün adı harf-i savm ola. Sen onunla buluşup ondan çok hayır göresin gerek. Ve küçük karındaşının adı «hayr» ola, ondan dahi hayır göresin. Lâkin şeytanın hilesine aldanma demiş idi.

«Tam dediği gibi geldi, çıktı. Oruç Bey rahmetullahi aleyh önce Cicel limanından çıkıp karadan Cezayir'i almaya giderken bizim obamıza uğradı.

«Ben ona kılavuz olup Cezayir'e getirdim. Avn-i Hudâ mucizât-ı Mustafa ile Cezayir feth olundukta, bana şimdi bulunduğum vatanı bağışladı. Vergiden muaf tuttu. Onun sayesinde mal ve kuvvet sahibi oldum. Şimdiye kadar yiyip içtiğim Gazi Oruç Bey merhumun berekâtıdır.

«Şimdi ise karındaşı Hayreddin Paşa hayırlı bir kimsedir. Cezayir'e Sultan emri ile beylerbeyi olduğundan büyük ferahlık duyduk. Allah teâlâ yardımcısı olsun. Merhum karındaşı Oruç Bey ne şekil velinimetimiz efendimiz ise Hayreddin Paşa dahi efendimizdir.

«Pederim merhumun: Eğer şeytan hilesine uymazsan, ismi hayır olandan da çok hürmet bulursun, demesi de... İşte ismi hayırdan murat Hayreddin Paşa'dır, şeytan hilesi ise siz iki şeytanlarsınız. Biriniz Tunus şeytanı ve biriniz Tlemsen şeytanı ikiniz bir olup beni kandırmaya çalışırsınız. Babam merhumun ermiş bir zat olduğundan şübhem kalmadı.

«Benim Hayreddin Paşa efendimize hayır duadan özge işim yoktur. Kemlik düşünenleri Hak teâlâ iki cihanda hor hakir eyleye.»

İbni Kâdî bu mektubu yazıp Tlemsen Beyi hayınına gönderdi. Tlemsen Beyi de İbni Kâdî'nin bu nükteli cevaplarını Tunus Beyi, münâfıkına bildirdi.

Tunus Beyi baktı ki İbni Kâdî'den bir fayda yok, bir zaman sükûta vardı. Tlemsen Beyi ise kendi fikrince bize zarar vermek istedi. Bir miktar müfsit ile beraber bize bağlı bazı yerleri yağma eyledi. Hiç vakit geçirmeden bin beş yüz gazi ve bin beş yüz süvari ile varıp cezalarını verdim. Tevbe edenler kurtuldu, etmeyenler kılıçtan geçti. Bu Araplar o zamandan sonra bir dahi Cezayir'e âsi olmamışlardır.

Tlemsen Beyi'nin başına gelenler

Oruç Reis Tlemsen'i feth eyledikte Tlemsen Beyi kaçıp Vahran kâfirinden yardım istemiş, Bey'in iki karındaşı da Oruç Reis'in havfından Fas'a firar etmişlerdi.

Tlemsen Beyi tekrar gelip tahtına oturduktan sonra Fas Sultanı'na mektup ve hediyeler gönderip karındaşlarının gelmelerini rica etmişti. Fas Sultanı onlara tayinler verip saraylar döşeyip yeme içmelerini zevk ve sefalarını temin etmişti. Rahatları Tlemsen'dekinden iyi idi.

Fas Sultanı bunları huzuruna çağırıp, karındaşlarının name gönderip onları davet ettiğini bildirdi.

Onlar da:

«— Madem ki karındaşımız bizi istemiş, gideriz. Davete icabet lâzımdır.»

Dediler.

Fas Sultanı bunların her çeşit levâzımlarını görüp yanlarına da bir miktar asker verdi. Tlemsen'e doğru yola çıktılar.

Günlerden bir gün Tillet'e vardıklarında Tlemsen Beyi'ne haber geldi ki:

«— Gözün aydın! İşte karındaşların, hesaba gelmez Fas askeri ile senin üzerine geliyorlar.»

Tlemsen Sultanı'nın aklı başından gidip:

«Ya biz onlara gelsinler dedikse asker ile mi gelsinler dedik. Dostluğa gelen adam böyle gelmez.»

Diye mektup yazıp Tillet'e gönderdi.

Karındaşları mektubu alıp okuyunca cevabını yazıp Tlemsen Sultanı'na:

«Benim karındaşım. Bizi hem davet ettin, hem döndün. Münafık sözüne uyup bize bu tarzda cevap gönderdin. Eğer bize, gelsinler diye haber gönderdiğine nâdim oldun ise, dönüp geldiğimiz yere gideriz. Hemen sen bizden ötürü kalbine bir şübhe getirme.»

Dediler.

Tlemsen Sultanı nâmeye verdiği cevapta, buna karşılık:

«Ta cehenneme gitsinler!»

Demiş.

Tlemsen'i alıverelim.

Bunun üzerine kardeşleri Mes'ud ve Abdullah bu sözden çok mahzun oldular. Yanlarında bulunan askerlerin kumandanları:

«— Niçin elem çekersiniz? İsterseniz size Tlemsen'i alıverelim.»

Dediler.

Bu fikri Abdullah beğenmedi:

«— Biz karındaşlarız, bir iki günlük ömür için aramıza kan girer. Sonra Hakk'ın huzurunda ne cevap veririz. Hem büyük karındaş ata yerindedir.»

Dedi.

Tlemsen Sultanı hepsinin büyüğüydü. Ortancası Abdullah, en küçükleri Mesut idi.

Mesut kumandanların fikrini kabul etti:

«— Ne olacaksa olsun. Ya taht ola ya baht.»

Dedi. Mesut çok celâlli idi.

Abdullah ise gayet halim selim, âlim ve fâzıl bir kişi idi.

Mesud'a çok yalvardı, olmadı. Sözünü geçiremedi.

Fas askeri kırıldı.

Tillet'ten kalkıp Tlemsen'e doğru yürüdüler. Tlemsen Sultanı da yer götürmez askerle gelip karşı çıktı. Büyük cenk oldu. İki taraftan çok can telef oldu. Lâhavle velâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azim. İki İslâm arasında fesat çıktı.

Tlemsen Sultanı galip geldi. Fas askerinin yarısı kırıldı, yarısı da onun tarafına geçti. Mesut ile Abdullah baktılar ki iş işten geçip belâ deryâsı boydan aştı. Her biri bir yol tutup firar eylediler.

Mesut, Cezayir sınırına varıp sığındı. Abdullah da Vahran'a düştü.

Bu Tlemsen Sultanı dediğimiz şaki odur ki, merhum Oruç Reis Tlemsen'i bundan almıştı. Sonra Kale cengi için Tlemsen'den çıkınca, bu adam tekrar gelip Tlemsen'i zapt edip oturmuştu. Benim zamanımda da Tlemsen Beyi o idi. Bizi sevmez adam yerine komaz, a'eyhimizde olmadık sözler ederdi.

Bunları duyunca mahzun olur, beş vakit namazda:

«— Ya Rab! Şu Tlemsen Sultanı olan zalimin fırsatını bana müyesser eyle. Şerrini, müslümanların üzerinden kaldırıp o vilâyeti de nurunla aydınlatayım!»

Diye dua ederdim.

Mesut bize sığındı.

Günlerden bir gün yukarda anlatıldığı gibi Tlemsen Sultanı'nın karındaşı Mesut, Cezayir sınırına girip sığınınca kendi kendisine düşünmüş:

«— Hayreddin Paşa'nın evsafı bütün âleme mâlûmdur. Ben de hâlimi bildirsem; olmaz mı? Beni de bu zilletten komayıp derman eylemesi muhakkaktır.»

Demiş

Kendi eliyle bir mektup yazıp bize gönderdi.

«Beni kulluğa kabul eyle. Sultanım hazretlerinin hizmetleri ile şeref bulup ömrüm oldukça efendimizin himayesinde olayım.»

Diye dünyada olmadık özürler diledi.

Mektup bize gelince Mesut'un niyazlarına merhamet eyleyip iki bin sipahi ile bin gaziyi ona gönderdim. Ayrıca o taraf şeyhlerine ve kabilelere mektup yollayıp:

«Mesut'un yanına gelesiniz. Hükmüne razı olasınız. Allah iş âsanlığı ihsan buyura.»

Diye haber ettim.

Mektup şeyhlere varınca:

«— Baş üstüne, ey mücahit efendimiz!»

Deyip Mesut'un yanına akışıp geldiler. Yirmi bin Arap atlısı oldu. Üç bin gazi de varıp Mesut'a yetiştiler.

Mesut gazilere hürmet edip:

«— Hoş geldiniz, safa geldiniz gazi beyler!»

Diyerek hatırlarını aldı.

Bana bir mektup yazarak, dua ve senâdan sonra şöyle demiş:

«Benim efendim, Hak teâlâ hazretleri ömr-i devletinizi ziyade eylesin. Yüce emriniz gereği yanımıza yirmi binden fazla Arap atlısı ile üç bin mücahit gelmiştir. Muradımız inşallahu teâlâ yarından sonra Tlemsen üzerine göç etmektir. Hemen bizi hayır duadan unutmayasınız.»

Bre medet Hayreddin Paşa gelir!

Tlemsen Sultanına ise:

«— Karındaşın Mesut varıp Hayreddin Paşa'ya sığınmış. Hayreddin Paşa ise kendi de beraber olarak Tlemsen deyip gelmektedir. Gereğini artık siz bilirsiniz.»

Diye haber gitmiş.

Tlemsen sultanının mismarı gevşeyip kaçmaktan başka çare bulamayıp soluğu İspanya yakasında aldı.

Mesut da varıp kavgasız galabasız Tlemsen'i zapt etti. Karındaşının tahtına geçip oturdu.

Boş yere dememişler ki: Kişi nâmıyle işler işi, namsız bir pula değmezmiş kişi... Biz Cezayir'de sarayımızda zevk u sefa ile otururken, Tlemsen Sultanı:

«— Bre medet, Hayreddin Paşa beraber imiş!»
Diye soluğu İspanya'da aldı.

Mesut'un bize mektubu

Tlemsen halkı yer yer gelip Mesut'a tâbi oldular. Çarşılar pazarlar açılıp herkes alışında verişinde oldu. Adalet ile iş işlediler.

Mesut, Cezayir gazilerinden üç bin levente yirmi beşer altın bahşiş verdi. Arap atlılarına da onar altın verdi. Elli bin altın da bize gönderdi. Bu kadar hediye ve peşkeşten Tlemsen'in ne zengin bir memleket olduğunu kıyas etmeli.

Mesut bize bir muhabbetnâme yazdı:

«Benim velinimetim efendim sultanım hazretleri,

«Elhamdülillah yüce himmetiniz berekâtı ile maksad hasıl oldu. Bundan sonra senin saadetli günlerinde ben duacınıza dağ üstü bağdır. Yardım ve dualarınız üzerimizden eksik buyurulmaya»

Daha bir çok dualardan sonra:

«Benim efendim,

«Muhabbetnamemiz eliboş olmamak için huzura elli bin altın gönderilmiştir. Kusuru ile bu duacınızdan kabul buyurula. Deftere kayd edesiniz ki, her sene inşallah Ocak'a elli bin altınımız kabul buyurula.»

Benim oğlum...

Gaziler Tlemsen'den sâlimen Cezayir'e dönünce Mesut'un namesini alıp okuduk.

«— Mübarek olsun!»

Dedik, elli bin altını hazineye aldık.

Tlemsen Beyi Mesut'a bir nâme gönderdim:

«Elhamdülillâh maksat hasıl oldu. Göreyim seni, akıllıca hareket edip zulüm ve adaletsizlik etmekten çok çekin. Zira zulm edenin sonu hayırlı olmaz. Karındaşından ibret alasın. Her işini şeriat ile işle.»

Diye nasihat ettikden sonra:

«Gönderdiğin elli bin altın ve diğer hediye ve peşkeşleriniz ve mektubunuz gelmiştir. Berekât versin. Hem demişsin ki: Elli bin altın her sene Ocak'a göndereyim.

«Benim oğlum, elli bin altın çoktur. Sen de harç ve masraf sahibisin. Elli bin'in yarısını ver.»

Diye yazdım.

Firavun-i sânî

Bu mektup Mesut'un eline varınca okuyup:

«— O verdiğime dahi pişmanım. Ben onun emrine girmem. Ben de bir sultanım.»

Diyerek benim gönderdiğim kağıdı yırtıp pare pare etmiş. Böylece sitemli bir mektup da bana gönderdi.

Mektubu bana gelip de dedikleri malûmum olunca, hayrette kalıp bir zaman sakalım elimde düşündüm:

«— Lâ hayle velâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azim! Biz bu adama, bana şu kadar akçe gönder demedik. Kendiliğinden elli bin altın göndermiş ve her sene Ocak'a elli bin altın göndereceğim demiş. Biz de ona karşılık: Yok oğul, elli bin altın çoktur. Sen de harç masraf sahibisin, bari elli bin altının yarısı olsun, diye bildirdik. Böyle soğuk cevap neden?. Bakalım bu işin sonu ne olur.»

Diye işi olacağına bıraktım.

Tlemsen Beyi Mesut ise gayri Anka kuşuna «sinek» demeyip, bir Firavun-u sânî kesildi. Benlik davası sürmeye başladı.

Nitekim denilmiş ki:

«Kanadı bitse bir mârun, sanır hayra delâlettir,

«Velî bilmez anı, ol kim, zevâline işarettir.»

Mesut artık ortalığı yakıp yıkıp zulmünü hadden aşırdı. İspanya keferesi ile elbirlik etti. Onlara zahire vermeye başladı. Ümmet-i Muhammed yemeğe bulamazdı o toplayıp kâfire verirdi.

Abdullah bize sığınıyor.

Mesut'un karındaşı Abdullah ise Vahran'a firar etmişti. Karındaşı Tlemsen Sultanı Mesut'un velinimetine böyle asi olduğunu haber alınca murâbıt şeyhlerinden Afev bin Abdullah'a mektup yazdı. Şeyh Afev bin Abdullah sâlih ve derviş bir kişi olup yanımızda değeri çoktu. Bir sözünü iki etmezdik.

Abdullah mektubunda:

«Sultanım lütfunuzdan niyaz olunur ki, beni mücahitlerin reisi olan efendim Hayreddin Paşa'dan dilek edip izin alıversin. Hâk-i pâyine gelip kalan ömrümü onun hizmet-i şerifinde geçireyim.»

Demiş.

Afev bin Abdullah dahi mektubu okuyup hâli bize ifade edip bildirdi.

Ben de:

«— Ya şeyh! Bunlara sahip çıkmak doğru değildir. Karındaşı Mesut'tan ne kadar hayır gördükse bundan da o kadar görürüz. Amma senin mübarek hatırın için onun dahi suçunu affettik.»

Dedim.

Şeyh de Vahran'da olan Abdullah'a mektup yazıp bildirdi. O da ferahlayıp devletimizin devamına dualar etti.

Endülüs müslümanları

O sıralarda yirmi iki pâre tekne donatıp Müstağnem adlı kaleyi almaya gitmiştim. Allah'ın izni ile kaleyi aldık. O zaman Vahran'da olan Abdullah haberi duyup geldi. Dualar etti, görüştük. Ayrılırken yanına bin yiğit gazi verip Tlemsen üzerine gönderdim.

Kendim de yirmi dört pâre tekne ile Müstağnem - den kalkıp Gırnata dağına gittim. Oradaki ehl-i İslâmdan Endülüs kavminden teknelere doldurduk. İkibin ikiyüz seksenbeş müslüman getirdik. Çok da ganimet aldık.

Nereye nasara oğlu nasaralar!

Abdullah Tlemsen altına varıp kondu. Mesut korkusundan hisar içine kapanıp küte küt cenge başladı. Bu hâl üzere yirmi beş gün dayandı.

Sonunda İslâm askeri âciz kaldı. Meşveret ettiler. Dediler ki:

«— Yerinde hile dahi erlikten sayılır. Yarın ordugâhda beş on çadır bırakıp firar eder gibi görünelim. Bu Arap kısmı bir arsız kavimdir. Galiplik mağlupluk bilmezler. Türkler kaçtı, diye ardımıza düşerler. O zaman istediğimiz gibi ileri çektikden sonra bir dönüş döneriz. Bakalım hayr olsun.»

Böyle yaptılar Araplar bakıp:

«— Hay Türkler firara yüz tutup kaçıyorlar!»

Deyip, hisardan çıkan çıkanın oldu:

«— Nereye nasara oğlu nasaralar!»

Diyerek soyak soyak olup gelirlerdi. Gaziler dayanıp bunları kalenin alargasına çektiler. Sonra birden-

bire öyle bir na'ra-i Allahu Ekber çektiler ki zemin-ü âsüman gürül gürül gürleyip inil inil inledi.

Gaziler dalkılıç âteş-i tâb olup tumansız Araplara öyle bir kılıç döşediler ki vasf olunmaz.

Ayağına çabuk olup da burca yetişenler kılıçtan kurtuldu. Ötekiler gazilerin elinden eman bulmadılar. Piyade piyadeye, süvari süvariye cenk oldu.

Tlemsen Beyi Mesut baktı ki, iş başka. Gece hisarın gizli kapısını açtırıp yakınlarından baş inandığı beş on adet kimse ile kaçıp Tarâre'ye gitti. Orada saklandı. Hayatından bir daha haber alınmadı. Bir habere göre yine Fas Sultanı'nın yanına gitti dediler, bir habere göre de kendi eceli ile vefat eyledi.

Biz cenk ederiz!

Mesut kaçınca şehir halkı bir yere gelip meşveret ettiler:

«— İşte beyimiz kaçtı. Yarın Türkler bu hisarı da zapt edip alırlar. O zaman bizi, niçin itaat edip kapıları açmadınız, diye hep kelle ederler.»

Dediler.

Şehirliye kalsa beldeyi o saat gazilere verirlerdi. Amma Arap kabilelerinin eşkiyâlarından beş altı bin cengâver serdengeçti vardı. Mesut'un hempaları idi. Hisar içinde kaldılar:

«— Biz cenk ederiz. Türk taifesine beldeyi vermeyiz!»

Diye kavl ü karar eylediler.

Şehir halkı ise mektup yazıp casus eliyle gizlice Cezayirlilerin tarafına gönderdiler.

Mektup şöyle idi:

«Efendiler, seyyidler,

«Biz haşâ Cezayir Sultanı olan efendimiz Hayreddin Paşa'ya âsî değilleriz. Kendi iradamizle değil Mesut'un korkusundan onlara uyduk. Evvelden merhum Oruç Bey'e nice kerre yardım etmiş idik. Böyle oldukta Türkler bizim babalarımızdır. Bizim elimizde olsa bu saat size Tlemsen'i teslim ederdik.

«Amma Arap kabileleri bizden çoktur. Onların ahvalinden sorarsanız. Sizin ardınızca çıkanlarla beraber tamam sekiz bin idi. Kolunuza kuvvet beş binini derkelle edip helâk eylediniz. Üç bini gayet ayaklarına çabuk olmakla kılıcınızdan kurtuldu. Güç belâ kaçarak hisara girdi. Önceden hisarda kalanlarla birlikte cümlesi beş altı bindir. Beyleri firar eylediğinden halleri perişândır.

«İkiye ayrıldılar. Bir kısmı: Beyimiz kaçtı, biz kimin için cenk ü cidal ederiz. Hemen olası budur ki vilâyeti yine Türklere verip Oruç Bey zamanındaki gibi oluruz. Bir iki günlük ömür için iki İslâm arasında bu fitneden ne çıkar, diyorlar.

Türkler erkek de biz avrat mıyız?

«Öbür kısmı gayet azgın âsidirler. Derler ki: Ya Türkler erkek olup da bizler avrat mıyız? Hemen bir kerre bozulmayınan canınız ağzınıza gelip mayna mı etmek dilersiniz? Bu cenk halidir. Belki bir varışta da biz bozarız, bu cenk dedikleri bir tetiktir. Galip mağlûp da ona benzer. Şimdi birimiz kalıncaya kadar çalışırız. Bir daha Türk'ü beldeye ayak bastırmayız.

«Böylece ittifak ettiler. Eğer Tlemsen'i almak dilerseniz, bu gece hisarın filân yerinden merdiven vereceğiz. Çıkıp kolayca alırsınız.»

Dilenci kıyafetinde bir casus bu mektubu Mesut'un kardeşi Abdullah'a getirdi. Lisanen de hâli anlattı.

Abdullah hemen divan toplayıp gazilerin huzurunda mektubu okuttu. Hepsi memnun oldular. Casusa büyük ihsanda bulunuldu. Mektubun cevabı yazılıp şehirliye gönderildi.

İki yüz gazi hisara tırmandı.

Gaziler aralarında kararlaştırdılar. İki yüz serdengeçti gazi, merdivenden yukarı hisara çıkacaklardı. Yukarı vardıklarında aşağıda bekleyen gazilere işaret edeceklerdi. Onlar da bileler ki karındaşları selâmetle varmıştırlar, kalplerindeki tereddüt kalksın...

Öyle ettiler. Gecenin üçüncü kısmında, merdivenden bu iki yüz yiğit huffaş gibi tırmanıp birbiri ardınca fütursuz pervasız hisara çıktılar. Bir kaç gazi oradan boru çaldılar. Aşağıda duran gaziler boru sesini işitince, iki yüz serdengeçti karındaşlarının selâmetle yerlerine vardıklarını anladılar. Aşağıdaki gaziler de birer birer hep yukarı hisara çıktılar. Arapların gece baskınından haberleri olup da kendilerini devşirinceye kadar, gaziler öyle bir nara-i Allahu Ekber sadası kopardılar ki göğe erişti.

Kaza-yı âsumânî gibi yetişip öyle bir kılıç döşediler ki ancak olur. Teslim olanlar kurtuldu, karşı koyanlar kılıçtan geçti.

Yanımda yoldaş bırakın.

Sabah olunca Abdullah'ı Tlemsen Beyliğine geçirdiler. Bütün memleket ahalisi gelip Abdullah'a biat ettiler. Hayırlı olsun, dediler.

Hutbe Sultan Selim üzerine okunup, sikke dahi onun adına kazıldı. Ortalık âsude oldu. Herkes alış verişinde, zevk ü safasında bulundu.

Gaziler Tlemsen Beyi'ne veda edip Cezayir'e dönmek istediler.

Abdullah:

«— Gerçi oğullar, efendiler, gidersiniz. Amma ben daha yeniyim. Gerektir ki yanımda bir elli altmış yoldaş bırakasınız. Ne olur ne olmaz. Daha karındaşım Mesut'un hayatından mematından doğru bir haber alamadık.»

Dedi.

Gaziler de Abdullah'ın bu fikr ü tedbirini pek mâkul buldular. Yüz yoldaşı Tlemsen Beyi Abdullah'ın yanında bıraktılar.

Bu yüz yoldaş Tlemsen'de Bey'in yanında öyle bir zevk u safa eylediler ki ancak olur. Her gün yedikleri kuzu tavuk idi. Hâsılı, Bey onlara riâyet hürmet eyledi, kendi yemez gazilere yedirirdi. Gaziler de gereken hürmeti gösterip birbirleriyle karındaşça muhabbet edip oturdular.

Cezayir'e gidecek olan gaziler hazır olunca Abdullah hepsinin gereği gibi hatırlarını alıp riayet gösterdi:

«— Allah teâlâ cümlenizden razı hoşnut olsun efendiler!»

Deyip dualar eyledi.

Bize getirmeleri için bir muhabbetnâme, hediye ve peşkeşlerle yirmi bin altın verdi.

Sözün insana benzer...

Gaziler Tlemsen'den göç edip yiyerek içerek konarak göçerek selâmetle ve ganimetlerle Cezayir'e geldiler.

Abdullah'ın nâmesini ve peşkeşlerini teslim ettiler. Hepsinin hal ve hatırlarını sordum.

«— Berhudar olasınız oğullar! Hak teâlâ dünyada ve âhirette yüzünüzü ak eylesin!»

Deyu dualar ettim.

Abdullah'dan gelen nâmeyi açıp okudum.

Tebessüm edip:

«— Şimdiki halde sözün insana benzer. Amma bakalım sonunda sen de karındaşın gibi Firavun mu olursun!»

Diye biraz lâtife ettim.

Bundan sonra bir zaman ortalık emniyet içinde âsûde kaldı.

YEDİNCİ FASIL,

KADIOĞLU'NUN FİTNELERİNE,
TUNUS BEYİ İLE BİRLEŞİP KURDUĞU TUZAĞA,
CEZAYİR'İ KUŞATMALARINA,
KARA HASAN'IN HAYINLIĞINA,
CEZAYİRLİLERİN İSYANINA ve
YOLDAŞLARIN BANA KARŞI GELMELERİNE

DÂİRDİR.

Daha önce bahsi geçtiği üzere Tunus Beyi ile eski Tlemsen Beyi aleyhimizde fitne kazanı kaynatmak için Cezayir şeyhlerinden İbni Kâdî'ye mektup yazmışlar:

«Üçümüz elbirliği edip Türklerin ayağını Arap yakasından keselim» demişlerdi.

İbni Kâdî ise: «Haşâ benim şimdiye dek yiyip içip kuşandığım hep Türk berekâtıdır. Allah onlara, düşmanlarına karşı yardım etsin.» diye cevap vermişti.

Bahsi geçen bu hak hukuk bilir İbni Kâdî vefat etti. Yerine bir oğlu kaldı. Gayet şeytan bir herifti. Buna İbni Kadıoğlu derlerdi. İşi gücü fitne fesat idi. «Babasına Tebbet okutacak çelebi» denen cinstendi. Babasının vefatından bir ay geçmeden Tunus Beyi'ne mektup yazıp gönderdi:

«Sen ki Tunus Beyi'sin,

«Nâmem eline vardıkta şöyle bilesin ki, Hayreddin dedikleri Türk'ü Cezayir'den kaçırıp yerine ben sultan oldukta seninle elbirliği edip Türk'ün kökünü keselim.

«Peder sağ iken senin bu husus için nâmen gelmişti. Peder istemedi: Ben Türklerden iyilik gördüm, derdi. Amma uzun sözün kısası bizim peder Türk kısmından pek ziyade hazzederdi. Amma benim Türk kavmi kadar sevmediğim bir tâife yoktur.»

Diye yazmış. Hülâsa bizim hakkımızda yemedik halt söylemedik yakışıksız söz komamış.

Tunus Beyi'nin sevinci

Tunus Beyi bu mektubu alıp da okuyunca çok sevinip:

«— Eh, talih bize de gülecek! Babası vaktinde bu iş için, Hayreddin Türk'ün ara yerden kaldırılması için çevirdiğimiz dolaplar boşa gitmemiş. Vazgeçer gibi göründümdü. Amma babası İbni Kâdî'nin vefat haberi geldiğinden beri fitne çömleğinin ateşini yab yab körükleyip bunun ne yapacağını beklerdim. Acaba harekete biz mi geçelim, yoksa o mu geçer diye merak ederdim. O bizi aramış. Hayreddin izbandutun ömür defterlerinin tomarının dürülmesi yaklaştı anlaşılan...»

Diye söylendi.

Mektubun cevabını yazdı ve Kadıoğlu'na gönderdi:

«Ya şeyh,

«Allah sana ömür versin. Pederin zamanında bu iş için birkaç kere mektup göndermiş idik, olmadı. İşi uyduramadık. O yüzden tereddüt içinde idim. Amma senin ittifak mektubunu alınca o kadar memnun oldum ki, anlatılamaz.

«Hemen şimden sonra sen oradan ben buradan bolaykim şu Türk'ü Cezayir'den kaçırıp geri kalan ömrümüzü refah ile geçirelim.»

Daha buna benzemez fesat kelâmlar yazdı. Kadıoğlu da cevabı alınca pek ferahlık buldu. İkisinin bozuk fikirleri birbirine mutabık düştü.

Artık işleri güçleri bize hile düşünmek oldu. Amma herşey niyetle olur.

«Sakın sanma kim hayın berhurdâr olur,
«Âkıbet ya boynu vurulur ya berdâr olur.»

Ey küfran-ı nimet hayın!

Benim bu hıyânetliklerden haberim olup da bu işlerin Tunus Beyi'nin başı altından çıktığını anlayınca Tunus Beyi'ne bir mektup yolladım:

«Ey küfran-ı nimet hayın!

«Ben sana az veya çok ne kemlik eyledim ki durmadan benim aleyhimde çalışırsın. Amma Hak teâlâ senin hakkından gelir.»

Daha nice nükteli sözler yazdım.

Kadıoğlu ise babası öldüğünden beri bize karşı sadakat gösterir, güya «Babam nasıl muhibb-i sâdık idiyse ben dahi öyleyim» deyip arkadan kuyumuzu kazardı. İki yüzlü dosttan ve av hırsızından Allah teâlâ hazretlerine sığınmalıdır.

Casusu tuttuk.

Nihayet Tunus Bey'i üç yüz çadır asker çıkarıp hazır etti. Kadıoğlu'na gizlice bir mektup gönderip:

«Ben üç yüz çadır ile Cezayir üzerine varmak üzereyim. Sen de hazır olasın. Ayın filânca günü filân yerde seninle buluşup izbandut Hayreddin'in başına dünyayı tenk edelim.»

Diye yazdı.

Bunlar mektuplaşa dururlarken bir gece rüya gördüm. Rüyadan tâbirime göre Tunus'dan İbni Kâdî'lerin memleketine gelen yola on tane sipahi gönderip:

«— Göreyim sizi. İbni Kâdî'lerin tarafına vardıktan iki saat içinde kim gelirse tutun getirin.»

Dedim.

Gittiler. Dilenci kıyafetinde bir Arap tutmuş getirdiler. Soydular. Üzerinde Tunus Beyi'nin Kadıoğlu'na gönderdiği mektup çıktı. Meğer esas casus bu imiş.

Casus olan Arap kendi kendine hayret edip:

«— Bu kadar zamandır casusluk ederim böyle şeye rast gelmedim. Tunus Beyi'ne yuf olsun ki böyle mücahit veli kişiye düşmanlık ediyor.»

Diyerek sadakatla bize bağlandı.

Tunus'un ahvalini bir bir ifade edip söyledi.

Mektupta ise Tunus Beyi ne zaman nerde buluşacaklarını Kadıoğlu'na bildiriyordu.

Senin saflığında şüphe vardır.

Bu hali öğrenince çok üzüldüm. El kaldırıp:

«— Yârab! Benim, din düşmanım olan kâfirlerden gayri düşmanım yoktur. Sen herkesin niyetine göre cezasını ver.»

Diye göz yaşı döküp dua ettim.

Daha eski ettikleri kalbimizden çıkmadan bir de Kadıoğlu ile birleşip fitne kaynatmalarına pek müteessir oldum.

Ben de yüz çadır asker çıkardım. Amma bunlar üç yüz çadır gibiydi. Çünkü her çadırda otuz kırk gazi vardı.

Şaki Tunus Beyi'nin mektubunda Kadıoğlu'na bildirdiği zamana beş altı gün kala Cezayir'de yerime hazinedarımı vekil bırakıp, göç edip kalktım, buluşma yerine gidip kondum. Tunus Beyi'nin gelmesini bekledim.

O zaman casus gelip:

«— Sultanım iznin olursa ben varayım Tunus Beyi'ni karşılayıp, Kadıoğlu'ndan geliyorum, diyerek iç-

lerine gireyim. Mektubun cevabıdır diye bir takım şeyler vereyim. Aralarında gezip sana haber çevireyim.»

Deyince, Onu:

«— Sen yerinde otur, hizmetinde ol. Benim casus ve emsaline itibarım yoktur. Herşey Allah'tandır. Hayır ve şer ondandır. Senin dahi saflığında şüphe vardır.»

Cevabı ile reddettim.

İzindir aslanlarım!

Sabahleyin Tunus Beyi'nin ordusu ile buluşma yerine doğru geldiği görüldü. Buluşma yeri olan koru başına bir miktar asker koymuştum. Tunus Beyi bunları görünce, çok sevinip:

«— İşte karındaşlığım Kadıoğlu beni karşılamaya gelmiş. Dayan koca izbandut Hayreddin, acaba elimizden canını nasıl kurtaracaksın!»

Demiş.

Keyfe gelip at oynatıp şenlik etmişler.

Bu korunun yanı, büyük ormanlık meşelistanlık, dört tarafı akarsuluk bir yer idi. Biz bütün ağırlığımızla bu orman içine inip gizlenmiş idik.

Şafak söktükten sonra on iki bin atlı ile düşmana doğru yürüdüm. Kasırga gibi Tunus Beyi'ne kavuştuk. O halâ kendisini karşılamaya geliriz sanırdı.

«— İzindir aslanlarım! Allah onara!»

Diye gezilere emir verince, medet Allah bir kıyamettir koptu. Öyle ki at kişnemesinden, er narasından ve özengi şamatasından yer gök inledi.

Varıp bir kurşun alabandası vurduk. Tunus askeri hemen sergi misali serilip kalınca, dalkılıç olup atlı

atlıya, piyade piyadeye âlâ bir cenk eyledik. Üç yüz çadır askerden biri kurtulamadı.

«Ne denlü çoğ olursa ördek ü kaz,
«Yeter derler ona bir şâhin-i bâz»

Şu mertliğe bak!

«Ameller niyetlere göredir. Karındaşının kuyusunu kazan, kendi düşer.» demişler. Tunus Beyi de kendi belâsına kendi düştü. Esir alıp getirdiler.

«— Ey hayın! Kendini ne sandın. İşte küfran-ı nimet edenin sonu budur. Lâkin eğer seni öldüreceğim sanıyorsan hâşâ öldürmem. Zira ben seninle çok ekmek yedim. Öldürürsem senin gibi nankör olurum. Yaramaza kendi belâsı yetişir. Eğer tövbe ve istiğfar edersen yine eskisi gibi karındaş oluruz. Yok eğer, ben fitne ve fesadımda devam edeceğim dersen, bu hakir gördüğün izbandut Hayreddin'in elinde ölmen muhakkaktır.»

Dedikten sonra altına bir at çektirdim. Bindi, zelil ve hakir vilâyetine gitti.

Herkes:

«— Hayreddin Paşa'nın şu mertliğine bak! Eğer aksi olaydı, gör ki Tunus Beyi, Hayreddin Paşa'yı ne ölümle öldürürdü.»

Diye çok lâfımızı etti.

Kadıoğlu'nun baskını

Tunus Beyi'nin üç yüz çadır askerini böyle kolayca dağıtıp, pek çok ganimet mal aldık.

Bulunduğumuz yer pek güzel bir mesire idi. Suyu hoş havası ferahdı. Ağırlığımızı Cezayir'e gönderip, as-

ker ile birlikte burada beş on gün kalarak eğlenip zevk eylesek diye düşündüm.

Ağırlığımızı gönderip orada kaldık. Ormanı, dereleri, yerde kaçar havada uçar avları ile zevk ü sefa eyler olduk.

Tunus Beyi'ni öldürmemiş:

«— Aramızda ekmek nimet hakkı var, ben senin gibi nankör değilim.»

Diye göndermişim. Tunus Beyi de hüsran içinde çekilip gitmişti. Biz onu memleketine gider sanmıştık.

Halbuki o, fesat kaynağı olan Kadıoğlu'nun yanına gitmiş. Kadıoğlu Tunus Beyi'nin bu halini görünce aklı başından uçmuş.

Hemen at sırtına gelip:

«— Ey karındaşım Tunus Beyi, anamın rahmine veled-i zina olarak gelmiş olayım ki, senin intikamını o izbandut Hayreddin'den almadan at sırtından inmeyeceğim.»

Diye kasem etmiş.

Kadıoğlu kırk elli bin kişilik bir kalabalık ile gelip bizim Cezâyir'e dönüş yolumuz üzerindeki bir boğazı tutmuş. Boğaz Ağzı denen bu derbent çok sarp idi. İki atlı yan yana geçemezdi.

Kadıoğlu burada beklerken bizim Cezayir'e önden gönderdiğimiz ağırlıkları taşıyan kafile çıkageldi. Apansızın bir alabanda vurdular. Bizimkiler karma karış oldular. Büyük cenk ettiler. Sonunda bizim asker bozuldu. Ağırlıkların hepsi Kadıoğlu'nun eline geçti. Onun askerinin de dörtte biri kırıldı.

Bir kelleye on kuruş

Kadıoğlu Araplara şöyle haber saldı:

«— Her kim bir Türk tutup kellesini kesip bana getirirse on kuruş bahşiş alacak. Ayrıca üzerinde her neyi varsa onun olsun.»

Araplar akçasız pulsuz idiler. Zaten onlara göre bir Türk öldürmek büyük gaza sayılırdı. Şimdi bahşiş verilip bir de üzerinden çıkacak olan herşey onlara bırakılınca artık ne olur.

Şimdi bu müfsit herifler etrafa dağılıp koku almış zağar gibi,

«— Acaba nerde bir Türk buluruz»

Diye, dağdan dağa yardan yara Türk arayıp gezerlermiş.

Yaralıdan, düşmüşten kalmıştan buldukları Türk biçârelerin başcağızlarını kesip Kadıoğlu'na götürür on kuruş bahşislerini alırlardı. Elbiseleri de onların olurdu. Böyle çok zulüm ettiler.

Bu haber bize erişince aklım başımdan gitti. O saatte Kadıoğlu tarafına saldırdım. Bizim olduğumuz yerden Boğaz Ağzı üç günlük yoldu. Hele varıp yetiştik.

Kadıoğlu da yer götürmez asker ile önümüzü kestirip bize doğru gelirdi. İki asker karşı karşıya gelip birbirine katıldı. Yer pamuk gibi atıldı. Kanın buharı yerin gubarı ile karıştı. Üç buçuk saat büyük cenk ü cidal, harp ü kıtâl oldu.

Amma bizim asker azdı. Çoğu da kırılınca, kalplerine korku düştü. «Kadıoğlu hepimizi yalar yudar» diye —Allah korunsun— içlerine bir uğursuzluk çöktü. Taraf taraf firara yüz tutmaya başladılar. Gördüm ki kötü saat bize döndü.

Bin kadar fedakâr gazi karındaşım etrafıma toplandı.

«— Cümlemizin başı, yoluna fedadır, devletlü Paşa! Sen yalnız bize dua eyle.»

Diye beni ortalarına aldılar.

Yer götürmez askerin içine kendilerini vurup, döğüşe döğüşe çıkıp, Allah'ın izni ile, selâmetle Cezayir'e döndük. Amma bu bin yiğit gaziden ancak ikiyüz elli yiğit kalmıştı. Gerisi hep şehadet şerbetini içtiler.

Yâran ve kafadar olunca böyle olmalı.

Büyükler buyurmuş:

«Yâr odur ki bun deminde yâr ola,
«Şâdlıkta her kim olur yâr ola»

Bu yiğitler de bize sadakatla yoldaşlık ettiler. Allah hepsinden hoşnut olsun.

Cezayir'i kuşattılar.

Kadıoğlu denen mel'un yer götürmez askerle gelip Cezayir'i dört bir yandan sardı. Etraftaki bütün kabileler dönüp Kadıoğlu müfsidine tâbi oldular. Öyleki Cezayir'e bir yerden bir habbe erzak gelmedi. Üç ay bu zarureti çektik.

Kış mevsimleri yaklaşınca Kadıoğlu'nun Cezayir altında eğlenmeye hali kalmadı. Vatanına doğru göçmek istedi. Etraftaki kabileler bunu haber alınca:

«— Bizim Hayreddin Paşa ile aramız iyi idi. Vergimizi verir rahatımıza bakardık. Sen gelip Paşa ile aramıza fitne soktun. Ben Cezayir'e sultan oluyorum, dedin. Korkumuzdan sana tâbi olduk. İşimizi gücümüzü bırakıp senin ardına düştük. Üç aydır Cezayir'in bir taşını koparamadın. Kale cengi at cengi gibi değil-

dir. Şimdi ne bal oldu ne mum. Bizi bırakıp gitmek istersin, sen burdan kalkıp gittiğin gibi, baba Türkler cümlemizi kelle ederler. Bize çâre bul.»

Diye Kadıoğlu'nun başına kıyamet kopardılar.

O da baktı ki adamlar haklı düşündü taşındı, bizimle anlaşmaktan başka çâre bulamadı. Bir mektup yazıp murâbıtlarla gönderdi.

Kadıoğlu ile haberleşme

Mektupta :

«Sen ki, mücahitlerin reisi Hayreddin Paşa'sın,

«Nâmem sana vardıkta, lütfunuzdan niyaz olunur ki: Bizden kötülük senden iyilik. Bizim suçumuzu affedesin. Cenabınızla yine evvelki gibi oğullu babalı olalım. Herkes yerli yerinde olsun.»

Demiş.

Cevap olarak:

«Benim onda tutsak olan beş yüz yoldaşımı koyuversin. Ondan sonra onun dediği belki ola.»

Diye haber gönderdim. Kadıoğlu'nun barışma istemesinin kendinden olmadığını halkın baskısından ötürü olduğunu bilirdim.

Şeyhler benim cevabımı götürünce:

«— Olsun, baş üstüne. Yalnız bize iki ay vâde versin. Adamlar dağınıktır, toplama uzun sürer.»

Demiş.

Tutsak yoldaşlar dönmedi.

Bunun üzerine istemiyerek vâdeyi verdim. Kadıoğlu ile barış oldu. Amma Kadıoğlu'nun işinin düzen olduğunu bilirdim.

Tutsak yoldaşları iade etmek için iki ay mühlet istemesinden maksat hile idi. İki aya kadar işler ne şekil olacak diye beklerdi.

İki ay geçti tutsak yoldaşlar gelmedi. Ben de bu iki aydır gizli gizli hazırlık yapmakta idim. Yoldaşlar gelmeyince Kadıoğlu'na:

«Vâdemiz tamam oldu. Tutsaklarımız dönmedi.»

Diye haber gönderdim.

«Benim ondan iki ay vâde istememden maksat, halk işlerini görsün diye idi. Şimdi benim tutsakları vermeye gönlüm yoktur. Elinden geleni geri komasın.»

Diye cevap verdi.

Hiç sesimi çıkarmadım. Bir zaman daha hazırlık yapıp üç bin yiğit ile çıkıp yürüdüm. Baskın edip öyle bir kılıç döşedik ki ancak olur. Beş deve yükü Arap kellesi götürüp Zeyn kapısı dedikleri kalenin beden başlarına Arap kellesi ile zeyn eyledik.

Kadıoğlu'nun maldan, deve, sığır, kısraktan ganimetlerini aldık. Kadıoğlu dedikleri fesat kaynağını üç yerde bastırdık. Ağır yaralandı. Fakat altındaki cins küheylân kaçırıp kurtardı.

On bir gün sonra ganimetlerle Cezayir'e dönüp geldik. Kadıoğlu'na uymuş olan halk tekrar akışıp gelip bize tâbi oldular. Kabahatlerini yüzlerine vurmadım. Halk böyledir, rahat edeceği yer arar.

Biz Kadıoğlu'nun başını eğince yine dönüp bende-i muhlis oldular. Hem ekseri Araplar «her kim eşek biz semer» usulünü kullanırlar. Bu seferde aldığımız esirleri bizim tutsak yoldaşlarla değiştirdim.

Kara Hasan

Cezayir'in köylerinden yedi sekiz tanesini Kadıoğlu bizden alıp vergiye bağlamıştı. Onu hezimete uğratıp kaçırınca bu köyleri tekrar geri almak istedim. Bu iş için Kara Hasan'ı yedi sekiz yüz sipahi ile gönderdim. Kara Hasan bu köyleri gidip aldı. Adamlar koyup vergilerini topladı.

Kadıoğlu söz verdiği halde tutsakları iade etmediği zaman ben ses çıkarmayıp hazırlığa bakmıştım.

Bu Kara Hasan o zaman:

«— Sen eğer Kadıoğlu'ndan korkuunsa, bana izin ver ben gideyim.»

Diye kalabalık divan içinde lâf etmişti.

Bu söz çok ağır gelip, hiddetimden gözlerim yaşarmış,

«— Behey kara yüzlü ahmak sen benim ne ettiğimi bilir misin?»

Diye azarlamıştım.

Sonra gönlünü alıp sipahibaşı ettim. Amma istidadı olmadıktan sonra istersen mücevher içine batır. Hayınlığını muhakkak gösterir.

Kadıoğlu'ndan Kara Hasan'a mektup

Kara Hasan'ın gelip köyleri alıp vergileri toplayıp döndüğü Kadıoğlu'na haber verilince, casus eliyle Kara Hasan'a mektup göndermiş:

«Sen ki seydi Hasan'sın,

«Nâmem eline varınca gerektir ki benimle el birliği edesin. Benim öcümü Hayreddin'den al. Sen ona hizmet edecek adam değilsin. Onun Hayreddin Paşa olması senin gibi yiğitlerin yardımı sayesindedir.

«Hem ben işitim ki, ikide bir senin hatırını yıkarmış. Sen ondan ne çekinirsin, daha bahadır bir yiğitsin.»

Diye, dünyada olmadık pohlar yemiş.

Hayınlık

Kara Hasan da aslı nesli belirsiz nankör bir herif olduğundan yanındaki sipahileri de kandırıp hep birlikte Kadıoğlu tarafına döndüler.

Bu haber bana gelince pek üzüldüm.

Başımdan sarığımı çıkarıp:

«— Ey Allahım umarım ki, şu nankör kara yüzlünün cezasını yine ben kulunun elinden verirsin.»

Diye dua ettim.

Kara Hasan ile Kadıoğlu birleşince Cezayir'in taşrasını aldılar. Kuş uçmaz kulak yürümez oldu. Benim hükmümde Cezayir'den başka yer kalmadı.

O zaman, Cezayir'de bulunan ve ulûfe ekmek yiyen gazileri topladım. Hallerini hatırlarını sorduktan sonra:

«— Oğullar, gördünüz mü, o Kara yüzlü hayının bize ettiği işleri! Şimdi oğullar, inşallah nân ü nimet gözüne dizine durur. Şimdi ne dersiniz, sizinle müşavere etmek isterim. İçinizde o kara yüzlü hayının yanına gitmek isteyen varsa çıkıp gitsin. Çürük, sağ belli olsun. Beni Allah için sevenler yetişir.»

Diye bir yoklama yaptım. Bakalım ne diyeceklerdi.

«— Devletlü Paşa babamız. Senin bir kılına zarar gelecek yerde o hayın gibi yüz bin Kara Hasan hiçtir. Canımız bedende durdukça bizim senden ayrılmamız yoktur, meğer ki ölelim. O zaman dahi inşallah müca-

hidlerin piri olan Hazret-i Ali'nin bayrağı altında seninle beraber cennete gireriz.»

Diye cevap verdiler.

Buna çok memnun oldum. Ferahımdan gözlerim yaşardı.

«— Hak teâlâ sizden razı olsun oğullar, karındaşlar. İki cihan içre yüzünüz ak olsun. Benim de sizden beklediğim buydu.»

Diye dua ettim.

Cezayir içinde on iki bin ekmek ulûfe askeri vardı.

Kadıoğlu denen fesatçı bu sefer de gizlice Cezayir içine mektup göndermeye başladı. Şeyhlere ve tanınmış büyüklere:

«Nasıl olup da Cezayir'de oturup kalırsınız. Sizde gayret yok mudur? Türk yerinden bir Türk gelip zorla beldenizi zabt edip hükûmet ediyor. Mektubum elinize varınca bana itaat edip, beni sultan bilesiniz. Türk taifesinin Cezayir'de nâm ü nişanın komayıp kıralım. Elimizden sağ kurtulup kaçanlar, varsınlar Türk yerinde bildiklerini etsinler. Bu Cezayir aslında Arap toprağıdır. Yine aslına dönmeli.

«Bana tâbi olmayıp, yanıma gelmeyenlerin özür ve bahanesini, Cezayir'i Hayreddin Türk'ün elinden aldıktan sonra kabul etmem. Ona göre hareket edesiniz.»

Diye yazmış.

Bu mektuplar üzerine kimisi kaçıp başı korkusundan Kadıoğlu'na tâbi oldular. Cezayir sekiz mahalleydi. Her mahallenin bir başbuğu vardı.

İzin ver hepsini kıralım!

Günlerden birgün gazi askerler Kadıoğlu'nun halka gönderdiği mektuplardan haberdar olmuşlar. Hemen

yer yer kuşanıp sarayın kapısı önüne doldular. Haber alıp onları karşılamaya çıktım.

«— Nedir oğullar? Hoş geldiniz hayrola inşallah..»

«— Dinlendi Paşa Baba! Kadıoğlu halka kâğıtlar göndermiş. Gelip bana tâbi olun, Cezayir'i yakında alıp içine sultan olunca, sizinle düzenlik edip Türk tâifesinin Cezayir'den nâm ü nişanını komayalım, hep kılıçtan geçirelim» dermiş.

«Onlar bizi kırmağa karar vermişler. Sen de bize izin ver ki, onları yedi yaşından değil, belki beşiktekilere varıncaya dek kıralım.»

Baktım ki hepsi ateş gibi olmuşlar.

«— Oğullar, Hak teâlâ dünyada ve ahirette yüzünüzü ak eylesin. Bu gün de beni memnun ettiniz. Çünkü İslâm askeri topluca gazaba gelince çokluk izin aramazlar. Hemen gözleri gördüğü yere basarlar. Amma hakikaten asker olunca böyle olmalı. Berhurdar olun.

«Lâkin oğullar, karındaşlar, madem siz ben duacınızdan izin isteyip hatırımı aldınız, benim dahi siz oğullarımdan ricam vardır. Bir miktar sabr edelim. Zira sabırda çok hayır vardır. Acele şeytandan gelir. Bırakın küstahlık onlarda kalsın. Hak teâlâ bizi bu iş için yaratmıştır. Biz bu vilâyete alım satım etmeye gelmedik. Allah yolunda cihad için ilimizi memleketimizi bırakıp, düşmandan onları korumaya geldik. Kâfire cizye verirlerken Allah'ın yardımı ile, vilâyetleri kâfir elinden alıp İslâm nuru ile aydınlattık.

«Bu yaptıklarımıza mükâfat olarak bizlere hayınlık ederlerse aziz olan Allah onların hakkından gelir. Hiç bizim kırmamıza hâcet kalmaz. Varın oğullar vakti

iki eylen. Herkes ettiğinden utanır. Sabr edin bakalım Allah ne gösterir.»

Diyerek onları yatıştırdım. Bu fitneyi giderinceye kadar ecel teri döktüm. Hepsi dağılıp yerli yerine gittiler.

Ben de :

«— Allah sizden razı olsun oğullar. Beldelinin yanında beni mahcup etmediniz. Lâkin yine kulak kirişte göz açık olalım.»

Deyip cümlesini hatır hoşluğu ile yolladım.

Bir Şeyhin evindeki toplantı

Birkaç gün sonra Cezayir'deki sekiz şeyhin birinin evinde beldenin ileri gelen Araplarının birçoğu toplanıp :

«— Bu Türk taifesinden acaba nasıl kurtuluruz. İçimizden nasıl sürüp çıkarırız?»

Diye meşveret ederlermiş.

Gör hikmeti ki, o nifak topluluğunun bulunduğu şeyh evinin duvar komşusu bir yoldaş idi.

O yoldaş bunların söyleştiklerini işitir gibi oldu. Önceden de hepsinin kulağı kirişte olduğundan bir güzel kulak verip dinledi.

«— Türklerden nasıl intikam alırız?»

Diye atıp tuttuklarını duydu.

O gece yoldaşın evinde üç dört misafir yoldaş daha vardı. Bunlar da hep işittiler. Yoldaşlar, kılıçlarını çekip şeyhin kapılarını kırıp hepsini temizleyip kafalarını kesmek istediler. Amma ev sahibi yoldaş buna razı olmadı.

«— Böyle edersek töhmetli oluruz. Hiç şeyh böyle şey yapar mı diye inanmazlar. Bize zararı dokunur. En iyisi hâkime bildirelim, hesabı onlar yapsın.»

Dedi.

Hemen divan topladım.

Bu fikir beğenilerek gece yarısı kalkıp bana geldiler. Hâli anlattılar. Hemen Müftü'yü, Kadı'yı ve âlimleri sâlihleri gece vakti evlerinden huzura çağırttım.

Onlar da çok korkup:

«— Be canım böyle vakitsiz huzura davet eylemek Paşa efendinin âdeti değildi. Allah hayırlar eyleye!»

Diyerek geldiler.

Herkes gelip yerli yerine oturunca:

«— Ey efendiler, hoş geldiniz. Mâzur görün, sizlere zahmet verdik. Böyle vakitsiz huzura da'vet etmemden maksadım şudur. Filân şeyhin evinde büyük bir cemiyet toplanıp «Türklerden ne şekil intikam alırız» diye meşveret üzere imişler. Şimdi, sizin de bu işden haberiniz var mıdır? Yoksa onlar kendi başlarından mı söyleşirler?»

Diye bunları nezaketle yokladım.

Hepsi birden:

«— Mâzallah Sultanım! Hâşâ, o şeyhden bu çeşit bir hıyanet beklenmez. O şeyh için hepimiz başımız üzerine yemin ederiz ki bizden iyi bir kimsedir. O biçareye gazap etmeyesin. Zira fakir ve ailesi kalabalık bir kimsedir. Senin vebal altına girmeni istemeyiz»

Diye o haramzâde şeyhi arş-ı alâya çıkardılar. Hem görünüşte de öyle idi. Amma her insanın dışı içi-

ne uymaz. Cenab-ı Hak hepimizi içi dışı bir kullarından eylesin.

O zaman:

«— Madem inanamadınız. Öyle ise beraberce gidelim. Gözünüzle görünce lâmı cimi kalmaz. Herkesin ipliği pazara çıkar.»

Dedim.

Köpoğlu köpek Türkler

Onlar da razı oldular. Hep beraber ev sahibi yoldaş önümüze düşüp doğru evine gittik. Yoldaş ile şeyhin evi duvar duvara olduğundan her ne söylense duvardan işitilirdi.

Şeyhin evindeki münâfıklar cemiyeti henüz dağılmamıştı.

Meşveret edip:

«— Acaba bu köpoğlu köpek Türklerden nasıl intikam alabiliriz?»

Diye dillerinden çıkanı kulakları işitmez idi.

Benimle gelenlerin hepsi bu konuşmaları kulakları ile duydular. Başlarını aşağı saldılar.

Âlimler:

«— Sultanım, siz burada durun. Biz varalım o münâfık şeyhe nasihat edelim. Bize ne cevap verirse sen dinle. Bakalım ne diyecek. Bizi gördüğü zaman da yine böyle söylerse kitap kavlince her ne ise sana fetvalarını veririz.»

Dediler.

Ben de:

«— Pekâlâ!»

Diyerek yoldaşın evinde kaldım.

Ulema kalkıp gittiler. Şeyhin kapısını çalıp kendilerini tanıttılar. İçeri girip oturdular. Baktılar ki ortalık başka düzen, bunların asla pervası yok. Eskisi gibi konuşup dururlar.

Siz divane mi oldunuz?

O zaman:

«— Behey adamlar siz divane mi oldunuz? Bir kere bu sizin konuşmalarınız halk içinde destan olmuş, biz inanmadık da, gece gelip şeyh karındaşımızla konuşalım diye söyleşip buraya geldik. Halk arasında söylenen bu fitneden sual edelim dedik. Şimdi geldik kulağımızla işitiriz. Hiç suale filân hâcet kalmadı. Halkın tevâtüründen daha fazla imiş. Sen bugüne bugün şeyhsin, ulemâ sınıfındasın, bir alay haramzâde urban eşkiyâsına başbuğ olmak sana yaraşır mı? Bu büyük hatadır. Bu işten vaz geç, tövbe et. Yoksa bunun sonu fenaya çıkar.»

Dediler.

Onlar da:

«— Biz sizi de bize katılmaya geldiniz zannettik de kapıyı açtık. Eğer böyle vaaza geldiğinizi bilseydik kapıyı bile açmazdık. Türk'ün vilâyetimizi zabt edip bize hükm etmesi olur mu? Bizde ar namus yok mudur? Ya Kadıoğlu'nu getirip başımıza sultan ederiz yahut hepimiz bu yolda başımızı feda ederiz. Türk'ün cefasını çekmeye takatimiz kalmadı. Her gün tavuk olmaktan bir gün horoz olmak yeğdir.»

Diye cevap verdiler.

Ulemâ baktılar ki bunlarda söz tesir edecek hâl kalmamış. Hepsi âsi olmuşlar:

«— Size olmuş olacak!»

Deyip ordan kalkıp çıktılar. Bizim kalıp bu konuşmaları dinlediğimiz eve geldiler. Durumu anlatmalarına lüzum yoktu, hepsini duymuştum.

Ulemâ bunların fetvalarını verip:

«— Allah'a Resûlüne ve sizden olan başkana uyun emri gereğince bunların katilleri sana helâldir. Allah'ın yardımı senindir.»

Diyerek veda edip gittiler.

İsyan günü imiş.

Ben de saraya döndüm. Urbanın hakkımda söylediklerini kulaklarımla duymuştum. Bu sözlere çok teessüf ettim.

Askere haber gönderdim. Hepsi kuşanıp hazır oldular.

Meğer şeyhin evindeki bu toplantılar iki aydan beri olurmuş. Ayaklanmaları vakti de o gün imiş. Yirmi bin Arap Kadıoğlu'nun adamlarından ve yirmi bin hayın şehir halkından, hepsi kırk bin münafık urban olmak üzere, başbuğları da bu şeyh olarak hazır imişler.

Kadıoğlu bu şeyhe mektup yazmış:

«— Eğer bu iş olur, yüce himmetiniz berekâtı ile Cezayir'e sultan olursam, seni bütün memleket üzerine başbuğ yaparım.»

Diye va'd etmiş. Bunun için çalışırmış.

Sabah olunca Araplar ayaklandılar.

«— Bugün Türklerden bir kimse bırakmayacağımız gündür!»

Diye bağrışmaya başladılar.

Hâyıhuy sadası Arap şamatası ayyuka çıktı.

Türk askeri on iki bin kılıç idi. Askere emir salıp:

«— Var yürün oğullar! Allah onara.»

Deyince, pervasızca varıp karşı durdular.

Araplar tüfeklerinin ağzını, çakmağını, torbada çıkılanmış birkaç atımlık barutunu arayıp buluncaya kadar, gaziler üçer kat alabanda vurdular. Eşkıyalar serçe yavrusu gibi dökülüp sokaklarda kaldılar.

Gaziler dalkılıç olup:

«— Bakındı hele koca tumansız Araplar, Türkler nasıl adamlarmış!»

Diyerek, serçe alayına kartal, ekinci tarlasına orakçı nasıl girerse, Arapların ortasına öyle girip, ya medet Allah, öyle bir kılıç oynadılar ki anlatılamaz.

«Ne kadar çok olsa koyunun sürüsü,
«Yeter imiş ona kasabın birisi.»

Gazilerin çok gücüne gitmişti.

Kanlar sel gibi akıp cesetleri götürdü. Cenk gittikçe alevlenip sabahtan ikindiye kadar sürdü.

İkindide Araplar:

«— Allah ve Resûlü için eman ver, ey Mücaitler Reisi!»

Demeye başladılar. Kaçıp zâviyelere doldular.

Kırk bin Araptan yediyüz Arap kaldı. Onlar da yaralı idiler. Gazilerden de iki bin kadar ecel şerbetini içti. İki binden fazlası da yaralı idiler.

Kadıoğlu'nun gönderdiği yirmi bin Arabın hepsi usta mızrakçı idiler. Onlardan da bir tane kalmadı. Amma gazilere mızrak ile çok yara vurdular.

Sonunda askerin içine girip:

«— Oğullar çekin elinizi, aman diyene kılıç kalkmaz.»

Diye güç belâ yatıştırdım.

Arapların:

«— Türk'ün nâm ü nişânını beldemizden kaldıralım. Kendi kendimize olalım.»

Demeleri gazilerin çok güçlerine gitmişti. Öldürmek değil etlerini yemekle gazapları yatışacak gibi değildi.

Böylece eşkıyanın başları aşağı oldu. Türk'ün şerbetini içtiler. Başbuğ olan şeyhi dört çeyrek edip, her çeyreğini bir kapıya astırdım. Yaralı olarak ele geçen yedi yüz Arapla, zaviyelere kaçıp aman isteyenleri üç yıl hizmete mahkûm ettim.

Beş on gün sonra âlim sâlih kimseleri huzuruma çağırıp:

«— Ne kadar şehirli varsa gelsinler, onlarla meşveretim vardır.»

Diye buyurdum.

Halk ile konuştum.

Hepsi gelip ulu camide toplandılar. Ben de ulemâ ile birlikte camiye gittim, mihrabın yanına oturdum. Askerden de beş altı yüz kadar yiğit bellerinde bir çift tabanca ile bir pala bıçağı gizli olarak ensemde durdular.

Halk o gün çok korkup:

«— Türkler hepimizi kıracak!»

Diye [illegible] [illegible]smişler.

«— Ey Cezayirliler! Biz sizlere ne yaptık? Bu fitneyi çıkarmaktan maksadınız ne idi. Bu ettiğiniz ne kötü iştir. Bizden bu derece neden âcizlik getirdiniz. Ben kendi isteğimle aranızdan gitmek istedim, beni şeriatle bırakmadınız. Ben size bir fenalık etmedim. Küçüğünüzü oğlum, ortancanızı karındaşım, büyüğünüzü pederim yerine tuttum.

«Kâdir oldukça her birinize nice iyilikler ettim. Kendi ilimi memleketimi sizin uğrunuza feda edip Allah'ın izniyle, bir alay mücahit gelip beldenizi küffar elinden halâs edip, İslâm'ın nuru ile aydınlattık. Sizlere yar ve kafadar olduk. Şimdi mükâfatımız bu mudur? Böyle akılsızca iş yapıp niceleriniz boş yere öldünüz. Sizin bu fitnenizden gazileri gafil mi sanırdınız? Ben sizden, başımız darda kalınca başınızı vererek yardıma koşacağınızı beklerdim. Sizde hiç kabiliyet yokmuş.

«Şimdi fetva gereği hepinizin kanı bana helâldir. Bu yanımda duran gaziler sizin cümlenizi temizlemeye çeneleri hart hart edip durur. Hemen bir işarete bakarlar. Amma ben sizin ettiğiniz fitneye karşılık yine inşallah iyilik ederim.»

Dedim.

Seni Padişah emri ile...

Âlim ve sâlih kimseler hep ayağa kalkıp:

«— Allah sana hayırlar versin, ömrünü uzun etsin! Sultanım bizim sana duadan başka bir işimiz yoktur. Hak teâlâ seni karada ve denizde münâfıklar üzerine galip kılsın. Bizler ulûlemr hakkını biliriz. Başkana itaat etmeyenin İslâm'ı tamam değildir. Bu fitneden

hiç bir şekilde bizim haberimiz yoktur. Bugüne bugün Padişah emri ile seni vilâyetimizde zamanın hâkimi, vali ve beylerbeyi biliriz. Allah yardımcın olsun. Sana ve askere kemlik kast edenlerin hakkından gel.»

Dediler.

O zaman:

«— Ey Cezayir'liler! Hepiniz birden helâk olmayı kabul mü edersiniz, yoksa bu fesadın başlarını haber verip kabahatsiz mazlumların helâk olmalarına mani mi olursunuz? Zira askerin muradı sizin yedi yaşınızdan yukarı hepinizi kırmaktı. Lâkin ben razı olmadım. Hem Allah'ın emri değildir, dedim. Amma kabahat sahiplerini söylesinler, ara yerde günahsız mazlumlara gadir olmasın, diye asker ile kavl ü karar eyledik. Siz ne dersiniz ve hangisini seçersiniz?»

Dedim. Hepsi:

«— Hakikaten Paşa efendimizin sözü yerindedir. Elin yaramazından ötürü biz niçin ölürüz. Bildiğimizi ve işittiğimizi söyleriz. Lâkin Allah korusun kimseye haksız yere, bu da beraberdir, deyip ateşe yakmayız. Çünkü bu yerin üstü varsa, altına dahi girilmesi vardır.»

Dediler.

Bunlara ölümden başka şekil yoktur.

Sanra bir defter edip, filân filân deyip hesap ettiler. Hepsi yüz seksen beş fesat başı buldular. Amma onların hiçbiri de o mecliste hazır değildi. Hep orada burada gizlenmişlerdi.

Dualar edildikten sonra camiden çıkıp herkes mekânına gitti.

Ben de saraya dönüp iki yüz yoldaş tayin ettim. Fesat başı olanların evlerini basıp kendilerini tutup iki ellerini kafalarına bağlayıp, zincire dizdiler. Yüz seksen beş Türk düşmanını önüme getirdiler. Amma hiç birinin evini yağma ettirmedim.

Suçlular yakalandıktan sonra divan topladım. Bütün askeri, ulemâ, sâlihler ve şehrin ileri gelenlerini çağırttım. Büyük divan oldu.

Ulemá'ya sordum:

«— Ey efendiler, bunlar hakkında ne buyurursunuz?»

«— Ey Paşa efendimiz, bunlara ölümden başka bir şekil yoktur.»

O zaman askere hitap ederek bu adamları onlardan rica ettim.

«— Ey oğullar, gelin bunları affedelim. Bana bağışlayın. Zira bunlar size çok hizmet etmişlerdi. İspanya donanması geldiğinde sizinle beraber çalıştılar. Şimdi, düşmez kalkmaz bir Allah'tır. Bir sürçmekle at ayağı kesilmez. Can bitirmeye bakalım oğullar!»

Dedim.

Bu kadar merhametli isen medreseye gir!

Ben böyle deyince asker hep birden kılıçlarını çekip yüz seksen beşinin de kellesini divanın ortasında uçurdular.

Sonra:

«— Merhamet sahibi olan adam hâkim olmaz. Bu kadar merhametli isen, var bir medreseye gir de ömrünü ibadetle taatle geçir. Bu mevkide olan adam bir miktar çakır pençeli olmalıdır. Cenab-ı Hak bize ver-

diği fırsatı eğer onlara vermiş olsaydı, birimizi sağ komazlardı. Belki ölümüzü ateşe yakarlardı. Bahusus ki katillerine şer'an fetva verilmiş müfsitleri bizden rica ediyorsun!»

Diyerek hiddetle çıkıp gittiler.

Bu kanlı sahneden ve bu saygısız sözlerden çok huzursuz oldum, gözlerimden yaşlar aktı.

Bu kadar ulemanın yanında mahcup düştüm. Bana olan hürmeti kırdılar. Çok üzüldüm:

«— Şimdiden sonra bizim bu vilâyetten çıkıp gitmemiz yakındır.»

Diye düşündüm.

SEKİZİNCİ FASIL,

CEZAYİR'İ KENDİM İSTEYEREK BIRAKTIĞIMA,
CİCEL'DE YERLEŞİP GAZALAR ETTİĞİMİZE,
SİNAN REİS'İ KOĞALAYIŞIMA,
KURTOĞLU'NA,
KIRK KİŞİNİN GÖRDÜĞÜ RÜYAYA ve
ÜÇ SENE SONRA CEZAYİR'İ TEKRAR ALIŞIMA

DÂİRDİR.

Yoldaşların divan ortasında küstahlık etmelerinden hatırım çok kırıldı. O gece iki rekat namaz kılıp istihâre ettim.

«— Yârab! Kişi hürmetini kaybetmektense ölmesi yeğdir. Celâlin hakkı için, ben âciz kulunun, yüz aklığı ile bu Cezayir ikliminden kısmetimi kes».

Diye dua edip yattım.

Rüyamda Hızır aleyhisselâmı gördüm.

«— Ya Hayreddin! Niçin böyle elem çekersin? Yarın Kadıoğlu tarafından gelecek olan adama kalenin anahtarlarını teslim et. Kendin gün doğrusu tarafına git. Aileni Cicel'de muhafaza et. Sonunda zafer yine senindir.»

Deyip kayboldu.

Uyanıp yüzümü yerlere sürüp Cenab-ı Hakk'a hamd ettim.

Sabah olunca üç pâre tekneyi hazırlattım. Altı pâre'nin Reislerine de ardımdan gelip Cicel'de buluşmak için tenbih ettim. Bu dokuz tekne kendi malım idi. Altı pâre teknenin reisleri ise benim çıraklarımdı.

«— Kâfir yakasında bir adayı basmaya gidiyoruz.»

Diye bir söz çıkardık.

«— Bir mühim iş olduğundan Hayreddin Paşa kendi gidiyormuş, Allah yardımcısı olsun.»

Diye halk dua ediyordu. Hiç kimse kızıp gücenerek gittiğimizi aklına getirmedi.

Kadıoğlu pişman oluyor.

Kadıoğlu ise o sırada şöyle düşünürmüş:

«— Bu kadar adamım helâk oldu, şehirliden de bu kadar kimse öldü. Bunlara hep ben sebep oldum. Bu kadar insanın günahı vebâli hep benim boynumadır. Yarın kıyamet gününde benim hâlim nice olur. Zavallı şeyhi bizim yüzümüzden dört çeyrek ettiler. Her çeyreğini bir kapıya astılar. Deveyi yardan uçuran bir tutam otmuş. Ben ona, eğer Cezayir'e sultan olursam seni büyük şeyh ederim demiş olmayaydım, o dertli kendini bu belâya atmazdı. Yarın ceza gününde onun günahı beni neyler?»

Kadıoğlu böyle deyip ağlarmış.

Sonra:

«— Bu Hayreddin Paşa dahi boş adam değildir. Çünkü her ne zaman ona düşmanlık ettimse bir belâya düştüm. Asla işim ileri gitmedi. Akıllı olana bu hikmet yeter. Hemen en iyisi Hayreddin Paşa ile dost olmaktır.»

Diyerek, Kara Hasan'dan habersiz bana bir mektup gönderdi.

Al kalenin anahtarlarını!

Kadıoğlu nâmesinde pek çok özürler dileyip,

«Sen bizim ettiğimize kalmayasın. Gerektir ki yine seninle babalı oğullu olalım.»

Demiş.

Mektubu getiren murâbıta:

«— Senin Kadıoğlu dediğin herifin yüzü ardı yoktur. Sözüne sadık değildir. Bu kadar Ümmet-i Muhammed'in boş yere kanına girdi. Yarın kıyamet gününde onların cevabını versin... İkide birde fitne kaynatmaktan vaz geçsin. Eğer maksadı Cezayir'e sultan olmak ise işte kalenin anahtarları, götür eline teslim eyle. Gelsin Cezayir'e otursun. O da kendini sınasın!»

Cevabını verdim.

Murâbıt şaşırdı:

«— Ey Paşa efendimiz! Ben bu iş için gelmedim. Sizin aranızı bulup —karındaşlarınızı barıştırın— emri gereğince sizi karındaşlar edip düşmanlığı sadâkate çevirmeye geldim.»

Diye yalvardı ise de kabul etmedim.

«— Götür, sen kalenin anahtarını Kadıoğlu'na teslim et. Ne hâli varsa gelsin görsün. Ben yabancı bir adamım. Bana hâkimlik gerekmez. Allah çarşılarına pazar versin.»

Dedim.

Murâbıt anahtarları alıp Kadıoğlu'na çıkıp gitti. Ona anahtarları vermemin sebebi rüyamda gördüğüm Hızır'ın böyle söylemesindendi. Yoksa ben o herife kale anahtarı değil, belki dişine taş bile vermezdim. Hem Allah'ın hikmeti zuhûra gelse gerek ona çâre olmaz. Nitekim demişler:

«Olacak olsa gerek çâr ü nâ-çar.»

«Gerek kalbin gen tut, gerek dâr.»

Bu gidiş bir daha gelme gidişi değil.

Harem halkımı da teknelere bindirdim. Hava muhalif olduğundan o gece limanda yattık.

Amma Cezayir içinde bizi sevenlerden ulemâ, sâlih ve ileri gelen kimseler bir araya toplanıp, bizim böyle ansızın seferli olup gitmemizi iyi görmemişler.

Harem cemaatinin de teknelere bindiğinden kimsenin haberi yoktu. Eğer bilselerdi daha çok lâf olurdu.

Ulemâ şöyle demişler:

«— Paşa efendimizin hatır-ı şerifleri kırılmıştır. Zira bu gidiş bir daha gelme gidişine benzemez. Eğer gelmeye niyeti olsaydı, şübhesiz bizi huzura çağırır, eski güzel âdeti üzere maksadı ne ise meşveret ederdi. Birini de yerine vekil bırakırdı. Bu gidiş gazap gidişidir. Eyvah! Böyle bir dini bütün gazi adam elimizden çıkıp gidiyor. Ona mı ağlıyalım, yoksa padişah gazabına uğrıyacağımıza mı ağlıyalım? Çünkü hatt-ı hümayunla beldemize beylerbeyi tayin olunmuş bir emirdir.»

Çok kasavet çekip ağlamışlar. Gazap etmenin sebebini araştırmışlar. Yoldaşların divan ortasında ettiklerinden başka bir sebep bulamamışlar.

«— Yoldaşların divan ortasında o yüz seksen beş katli vâcip herife ettikleri husus içindir. Hayreddin Paşa onların affolunmalarını rica etmişti. Onlar ise izinsiz küstahlık edip, artık eksik zehirli lâflar söylediler. Hatırları muhakkak buna kırılmıştır. Hakkı vardır. Bu hususta gaziler büyük ayıp ettiler. Bolay kim bu gece kalkıp gitmeyeydi. Varıp buluşup mübarek hatırını ele alıp esenleşeydik.»

Demişler.

Üç seneye kadar yine görüşeceğiz.

Sabah olunca daha kalkmadığımızı görüp geldiler. Hal ve hatır soruştuktan sonra:

«— Ey mücahitler reisi! Uğrumuz hayır ola. Bu gitmenizden bizler pek ziyâde perişan-hâl olduk. Acaba bir daha mübarek cemalini görür müyüz? Yoksa hasret kıyamete mi kalır? Kerem ve lütf eyleyip bizim mahzun kalbimizi sevindir. Bu hal ne haldir?»

Dediler.

O zaman, gözlerimden yaşlar akıp:

«— Allah teâlâ cümlenizdan razı olsun. Berhurdâr olasız! Bizim bu vilâyette ne duracak hâlimiz kaldı? Görmediniz mi, öteygün divan ortasında olan rüsvaylığı? Onu öyle etmekten murat, seni istemeyiz demektir. Şimdi, döğülüp söğülmeden bu korsanlık yoluyla çekilip gitmemiz evlâdır... Sizler benim sadık dostlarım olduğunuzdan, yüreğim ateşinden bu kadar söyledim. Bunları kimseye açmayın. Hak teâlâ ecelden eman verip, kısmetimiz varsa, belki iki üç sene kadar sonra sizinle yine görüşeceğimiz muhakkaktır. Çünkü bu gidiş benim kendi reyimle değildir... Hak teâlâ cümlemize âkibet hayırlığı versin. Bizi hayır duadan unutmayınız. Cümlenizi Allah'ın birliğine ısmarladım.»

Dedim.

Ulemâ ile vedalaştık. O saatte yelkenleri açıp üç pâre tekne olarak yola revan olduk.

Ulemâ melûl mahzun olup, herkes mekânlı mekânına gidip, onlara söylediğim:

«— Bu gidiş benim kendi reyimle değildir.»

Sözünü düşünür olmuşlar.

«— Bu Hayreddin Paşa boş adam değildir. Amma çâre ne, ansızdan içimizden çıkıp gitti.»

Diye matem etmişler.

Dokuz tekne ile Cicel'de

Cezayir'den üç tekne ile kalkıp yola revan olduğumuzun ertesi günü Cicel limanına vardık. Cicel halkı benim de beraber olduğumu haber alınca, büyüğü küçüğü gelip:

«— Hoş geldiniz, safa geldiniz, ey efendimiz!»

Diye alkış tuttular.

Harem halkını da Burç'a çıkarıp oraya yerleştim. Geldiğimi duyan Arap kabileleri yer yer gelip hediyeler getirdiler.

Beş on gün sonra Cezayir'de bıraktığım altı pâre teknem de çıkageldi. Hepsi dokuz tekne oldu. Büyük teknelerdi. Yirmi dörder, yirmi ikişer, on sekizer bank idiler.

Bu dokuz teknenin hepsi kendi malımdı. İçlerinde beni candan seven iki bin levent askerim vardı.

Dokuz tekne zapt ettik.

Tekneleri yağlayıp büyük bir sefere çıktık. Uygun rüzgârla Palerme kıyılarına vardık. Orada dokuz pâre barça'ya rast geldik. Allah'ın yardımı ile her birimiz bir kâfir barçasına çatıp aman zaman vermeden dokuzunu da feth edip aldık... Birerleşi yedeğimize takıp sâlimen, şenlik şadımanlık ederek Cicel limanına girdik.

Dokuz pâre ganimet barçaların yükleri hep zahire idi. Kimi buğday, kimi arpa, kimi zeytin, kimi zeytin-

yağı, kimi peksimet. Elhasıl pirince, kahveye varıncaya kadar vardı. Çuha bez barut, kurşun da vardı. Kırk ambar gibi herşeyden vardı.

Dokuz barçadaki ganimetleri taşra çıkarttım. Aktarmaları bozup kerestelerinden levent gaziler için kışla, evler ve mahzenler yaptırdım. Teknelerin her biri için de bir mühimmat mahzeni yaptırdım. Bu işlerde Araplar ile barçalardan çıkan iki yüz elli beş kâfir çalışırlardı.

Hulâsa herşeye yoluyla nizam verip düzüp koştuk. Esirler için bir zindan yaptırdım. Barçanın biri has undan yapılmış peksimet dolu idi. İçinde kırk altı bin kantar peksimet vardı. Bunu teknelerin kumanyası için mahzenlere doldurdum. Ayrıca otuz altı bin ölçek buğdayı peksimet için fırıncılara dağıttım.

Biz gelmeden taş taşı yermiş.

Teknelerin kumanyaları, peksimetinden, zeytinyağına, pirincine, sirkesine kadar mahzenlere kondu. Sonra her teknenin takımına bir kışla verdim. Hergün Orta'dan kazanlar kaynayıp «Baba Çorbası» çıkardı. Herkes yemesinde içmesinde, bu minval üzere bir karındaş gibi geçinir giderlerdi.

Halktan hiç kimsenin ırzına, malına, oğluna uşağına zulm edip incitmezlerdi.

Cicel halkı :

«— Elhamdülillâh, bu bize Rabbimizin bir lütfudur. Hayreddin Paşa beldemize ayak basalı, vilâyetimiz mamur oldu.»

Derlerdi.

Nasıl demesinler ki biz Cicel'e gelmeden önce kıtlıktan taş taşı yermiş.

O dokuz barçadan beşi buğday yüklü idi. Buğdayın onda birini fukaraya sadaka verdik. Diğer eşyaları satıp savup gazilere pay ettik.

Barçanın biri kereste yüklü idi. Bu kerestelerden on ikişer oturaklık üç pâre tekne yaptık. Meğer firkate kerestesi olarak kâfire gidermiş. İslâma nasip oldu.

Yeni bir sefer

Böylece on iki pâre teknemiz oldu.

Reislere:

«— Altı pâre tekneyi yağlayıp hazır edin. Kış gelmeden varıp bir sefer daha kaçırın.»

Dedim.

«— Başüstüne!»

Deyip altı pâre ile sefere çıktılar.

İşleri rast gitti. Boş bir soluk bile almadılar. Venedik körfezinde bir barçaya rast geldiler. Onu kakıp aldılar.

Gayet zengin bir barça idi. Yükü bütün çuha kumaş, tüfek, tabanca, safrası dahi demir idi. Hem on bin Venedik altını çıktı. Otuz altı kâfirle birlikte büyük ganimet idi.

«— Bize bu doyumluk yetişir!»

Deyip oradan döndüler.

Aktarmayı sıkıca yedeklerine bağlayıp fırışka rüzgârla sırıkları teknelerin sırtına vurup kullanarak gelirlerdi. Favulyane ile Kapı Pasaru kanalına geldiklerinde, tuz yüklü büyük bir filebot aldılar. Amisterdam vilâyetine gidermiş. Onu da yedeğe bağladılar. Amma filebotun kâfirleri firar eylediklerinden alamadılar.

Teknelerin altından ateş çıkardı.

İş rast gelince gelir. Rüzgâr uygun olarak daha çok fırışkalandı. Öyle ki teknelerin altından ateş çıkardı.

Gazi askerler :

«— Yârap şükür! Ganimetimizi verdin. İşimizi rast getirdin.»

Diye dualar ederlerdi.

Bu şekil bozulmadan Yedi Burunlar denilen yere geldiklerinde bir kâfir korsan teknesine rastladılar. Yirmi iki oturak bir Mayorka teknesi idi. Onu da aldılar. İçinde yüz elli kâfir ile altmış müslüman esir vardı.

Elhasıl yirmi üç gün sonra Cicel limanına girdiler. Büyük şenlik şadımanlık eylediler.

Gazileri gidip karşıladım.

«— Hoş geldiniz, safa geldiniz oğullar gazanız mübarek olsun.»

Deyip hal ve hatır soruştum.

Müslüman esirlerin kurtulduğuna ganimetten fazla sevindim. Tuzun gelmesine ise dünyalar bizim oldu. Çünkü tuz gerek Cicel'de gerek kabilelerde yoktu. Tuzu da boşaltıp mahzenlere doldurduk. Onda birini de fukaraya sadaka verdik.

Aktarma olan Venedik barçasını da boşaltıp, teknelerin hakkı olan beşte biri ayırdıktan sonra kalanı askere hak üzere pay ettim. Her askere yüz seksen beş altın, çuha, tüfek, tabanca, bez, demir düştü. Cümlesi zengin oldular.

Altmış müslüman esire gelince... Onlara da askere verdiğim gibi, ganimetten birer pay verdim. Hem esirlikten kurtuldular, hem de zengin oldular.

Cicel vilâyeti benim gelişimden sonra öyle mamur oldu ki, ancak olur. Etraf ve civardaki tüccar hep buraya gelir, ganimet eşyasından alıp öteki vilâyetlere götürürlerdi. Bir akçaları on olurdu.

Çünkü gaziler beşe ona bakmazlardı. Hemen gelişine göre satıp, akçalarını kemerlerine korlar idi. Zira Allah kapısından gelirdi.

Firkate ustası esir

Mayorka teknesinde bir üstad firkate ustası varmış. Onun usta olduğunu kimse bilmezdi. Birgün kendi kendiliğinden bana gelip:

«— Sultanım, eğer bana azatlık verirsen, sana bir müzegalere tekne yapayım ki uçar kuşa hükm eylesin.»

Dedi.

Böyle bir usta gözümde tüterdi.

«— Yapacağın tekne istediğim gibi olursa, azatlık değil daha fazlasını da yaparım.»

Diye cevap verdim.

Usta varıp dağdan istediği gibi kereste kestirdi. Yerine taşıttı. Yirmi altı oturak bir müzegalere yaptı ki, böylesi olmamıştır.

Pek ziyadesiyle dilber bir tekne oldu. On iki eski teknemizle yeni aldığımız yürük Mayorka teknesi bununla koşuya çıktılar. Gerek kürekte gerek yelkende cümlesini geçti.

O gün gazilere güzel bir ziyafet verdim. Gülme oynama, yeme içme eylediler.

Ustaya büyük bahşişler verip ummadığı ihsanlarda bulundum. Azat oldu.

Usta birden bu kadar ikram görünce sevincinden öleyazdı.

«— Sultanım, sana bir işkanpavye dahi yapmadan vilâyetime gitmem.»

Dedi.

On iki oturak işkanpavye yaptı. Bu da önceki gibi güzel oldu. Sonra usta memleketine gitti.

Teknelerimizin hepsi on beş oldu. Kış yaklaştığından karaya çekip o kışı orada kışladık.

Kovaladığımız tekne

Bahar gelip de ortalık süslenince tekneleri deryaya atıp, kalafat edip yağlamaya başladık. On beş pare tekne olarak Cicel'den çıkıp gazaya teveccüh eyledik.

Bindiğim müzegalere hepsini geçerdi. Yalnız işkan pavye ona biraz uyar, kıçında ayrılmazdı.

On beş pare tekne ile Cenova, Alkorne, Kalevre, Papapulya taraflarını harap ettik. On dört gün içinde yirmi bir parça ganimeti Cicel'e yolladık.

Sonra Venedik körfezine geldik. Burada üç tekne vardı. Bizi görünce kaçtılar. Birisi gayet yürük idi. Onun ardına benim bulunduğum tekne düşebildi. Öteki gemilerin cümlesi görünmez oldu. Yalnız işkanpavye bir top atımı mesafeden beni takip ediyordu.

Koğduğumuz teknenin kaptanı kaçarken su varillerine varıncaya kadar denize atıp teknede birşey komadı. Gemiyi hafifletip elimizden kurtulmak isterdi. Teknesinin yürüklüğüne çok güvenirmiş. Ama, el elden üstündür, demişler. Şüphesiz yürükten de yürük bulunur.

Kaçan tekneyi yetişip tuttuk. Meğer müslüman teknesi imiş.

Sinan Reis'le tanışma

Reisine Sinan Kaptan derlerdi. Bunlar gönüllü olarak üç pâre tekne donatıp korsanlık ederek Cezayir'e doğru, bana gelirlermiş. İyi rast geldik.

Görüşüp, konuşup, hal hatır soruşunca, bu Sinan Kaptan'dan pek hazzettim.

Sohbet sırasında Sinan Reis lâtife olarak:

«— Sultanım, Allah vücudunuzu hatasız eylesin. Siz her koğduğunuzu böyle mi koğarsınız? Yirmi senedir tekneye biner, sancak çekerim. Bu zorluğu kimseden çekmedim. Şimdiye kadar gerek kâfir gerek müslüman teknelerini geçerdim. Teknemi denemek için onlara çok ettim.»

Deyince,

«— Ey oğlum Sinan Reis! Sen bilmez misin ki, eden bulur.»

Yollu aramızda lâtifeler ettik. Zevk hâsıl oldu.

Müzegalere

Sinan Reisi koğalamaya başladığımda kuşluk vakti idi. Öğleden sonra yetişip tuttum. Orsalabanda yatıp ayakdaşları bekledim. Onlar akşam namazında güç ile gelip yetiştiler. Bundan anlamalı ki bizim müzegalere ne mertebe taban çekerdi.

Süsleme uslûbunu görenler de âşık olur kalırdı. Baştarda usûlünde kıç baş bütün yaldızdı.

Sinan Reis de gelince cümlemiz on sekiz pâre tekne olduk. Orada sabahladıktan sonra Santomariya ta-

rafına gittik. Orada dokuz adet barça görüp aldık. Kiminin yükü ibrişim kiminin çuha, kiminin buğday, kiminin peynir bal, hep güzel şeyler idi.

«— Bu kadar ganimet yetişir.»

Diyerek dönüş emri verdim.

Ertesi gün bir büyük barçaya daha rast geldik. Kâfir askeri dolu idi. Onu da feth edip aldık. Ancak çok kayıp verdik. Allah hepsine rahmet eylesin.

Cenk sırasında bir top taşı gelip başımdan sarığımı götürdü. Teknenin tirenketesi de sakat kaldı. Oradan kalkıp Cumâre-canpere taraflarına geldiğimizde yedi pâre Tunus teknesine rastladık. Onları da aldık. Adamlarını Cicel'e gelinceye kadar kürek çekmeye mahkûm ettim.

Otuz üç barça ganimet aldık.

Sefere çıktığımızın elli sekizinci günü Cicel limanına döndük. Üç gün üç gece şenlik eyledik. Dostlar sevindi, düşmanlar yerindi. Nasıl şenlik eylemeyelim ki, daha önce gönderdiğimiz aktarmalarla yedekte sürüyüp getirdiklerimizin hepsi otuz üç tane barça idi. İçinde zengin barçalar var idi ki milyon ederdi.

Cicel limanı barça ile doldu. Otuz üç barçanın hepsinden dört yüz yirmi beş kâfir toplandı.

Cezayir'den Cicel'e geldiğimizden beri sekiz yüz elli beş esir kâfir almıştık.

Aktarmaları boşaltıp hepsini satıp savdık. Pay ettik. Gaziler ihtiyaçtan berî oldular.

Sinan Kaptan derya işlerinde mâhir, bahadır ve yiğit bir er idi. Onu teknelerin üzerine Kaptan tâyin ettim. Kendim ibadet ü taat ve zevk ü safâda oldum.

Kurtoğlu Tunus'tan geldi.

Tunuslular yedi pâre teknelerini alıp adamlarını cezalandırdığımı öğrenince mateme düştüler. Kurtarmak için tedbir düşünür oldular.

Tunus'ta Kurtoğlu namında bir firkate kaptanı vardı. Önceden kendisi ile bir miktar dostlaşmış idik.

Tunus'lulara şöyle demiş:

«— Hayreddin Paşa yumuşak huylu devletlü bir âdemdir. Sizin ona ettiğiniz kancıklığa göre bir başkası olaydı, hepsinin başını keserdi. Siz verdiği cezaya razı olun. Zira siz ona az iş eylemediniz. İnşallah ben gittiğimde adamlarınızı kurtarırım, amma gemileri vereceğini bilemem.»

Neticede bu Kurtoğlu üç tekne donatıp kıymetli hediyelerle Cicel limanına girdi. Destur alıp huzuruma geldi.

Hal hatır soruştuktan sonra hediyeleri getirip teslim etti. Bunların arasında on bin Venedik altını da vardı.

Her ne hal ise, evvelden dostluğumuz olduğundan, Kurtoğlu:

«— Sultanım beni Tunusluların yanında mahcup düşürme. Ben ayağının toprağına bu dava ile geldim. İnşallah efendimin yanında sözüm reddolmaz dedim.»

Kurtoğlu kaşmer herif olduğundan sonunda bizim gönlümüzü etti.

«— Senin hatırın için öyle olsun. Affeyledim.»

Dedim.

Amma teknelerin birini de vermedim. Adamlarını verdim, çıkıp gittiler.

Kadıoğlu'nun murâbıtla konuşması

Cezayir'den çıkmadan evvel, Kadıoğlu'nun adamına kale anahtarlarını vermiş,

«— Gelsin kendini sınasın, sultanlık sürsün!»

Demiştim.

Amma bana rüyamda Hızır Aleyhisselâm:

«— Üç seneye kadar yine gelirsin, nusret senindir.»

Diye haber vermiş idi.

Murâbıt Kadıoğlu'nun yanına vardıkta, Kadıoğlu:

«— Nişledin ya murâbıt! Beni Hayreddin Paşa ile sulh eyledin mi yoksa kuru boş mu geldin?»

Deyince, murâbıt:

«— Kuru boş gelmedim. Lâkin iyi de gelmedim. Ne şekil geldiğimi ancak yalnız kalınca sana söylerim.»

Diye cevap verdi.

Kadıoğlu herkesi çıkarıp murâbıt ile ikisi kalınca, murâbıt:

«— Sen beni Hayreddin Paşa'ya sulh için gönderdin. Vardım, ahvâli ifade ettim. Bana: O sözünde sadık değildir, yalancıdır. Ümmet-i Muhammed arasına fitne koymaktan vaz geçsin. Madem ki muradı Cezayir'e gelip oturmaktır, işte kalenin anahtarları. Var götür gözüne soksun. Gelsin Cezayir'e otursun. O dahi kendini sınasın, dedi.

«Şimdi eğer beni dinlersen, seninle beraberce ikimiz Hayreddin Paşa'ya kıyafet değiştirir gideriz. Getirdiğim kale anahtarlarını öper eline verirsin. Ve dersin ki: Hâşâ, sen benim efendimsin, Padişah vekilisin. Benim senden aradığım oğullu babalı olup aramızdan düşmanlığın kalkmasıdır... Böylece Paşa'nın hatırını alırsın zira anladığım odur ki, bu Hayreddin Paşa boş

adam değildir. Boş olan kimse ümmet-i Muhammed-in rahatı için kendi saltanatını terk eylemez.»

Diyerek hali Kadıoğlu'na hikâye eyledi.

Bu murâbıt ehl-i hal bir derviş idi. Bunca hikmetli söz ettiğine göre kendinin dolu olduğu bellidir.

Kadıoğlu murâbıtı öldürttü.

Murâbıt sözüne bu şekilde son verince Kadıoğlu'nun Firavun damarı tepreşti.

Hani evvelden murâbıtı bana gönderip:

«— Elini ayağını öpeyim beni Hayreddin Paşa ile barıştır.»

Diye yalvaran adam, hemen o saat murabıtın boynunu vurdurdu. Allah rahmet eylesin.

Kadıoğlu şöyle derdi:

«— Hayreddin Paşa korktuğu için kalenin anahtarlarını bana gönderdi, gelsin otursun diye. Bu herif de bilmem ne pohlar yiyor. Yok onunla Cezayir'e gideyim, anahtarları yine Hayreddin Paşa'ya çevirip ondan özür dileyeyim. Benim efendimsin, Padişah vekilisin diyecekmişim... Halbuki o herif düşündü baktı, benim zoruma dayanamayacak hemen erkenden anahtarları gönderdi. Kendi kapağı attı. Bunu bilmeyecek ne var. Amma akıllı adam imiş. Benim elimden kurtulamazdı. Kendi isteği ile gittiği iyi oldu.»

Kara Hasan'ın sözleri

Kadıoğlu Kara Hasan'ı çağırıp anahtarları gösterdi.

«— Hayreddin Paşa bizden korkusuna kaçtı. Kalenin anahtarlarını gönderdi. Sen ise bana, zamanın kahramanıdır, diye meth ederdin.»

Diye hayli öğündü.

Kara Hasan:

«— Dinlendi Kadıoğlu! Şimdi biz Hayreddin Paşa ile düşmanız. Amma isterse düşman olsun, ben yiğidin hakkını yitirmem. Eğer benim bildiğim Hayreddin Paşa ise, senden de başkasından da pervası yoktur. Amma bu anahtar göndermede bir iş vardır.»

Kadıoğlu:

«— İşte ben murâbıtı, senin gibi Hayreddin Paşa-yı meth ettiği için katl eyledim.»

Kara Hasan:

«— Böyle demekten maksadın, seni de murâbıt gibi ederim demekse, ölüm bize lâyıktır. Çünkü Hayreddin Paşa gibi bir gazi dilâveri bırakıp da senin gibi köpeğin yanına geldim.»

Kadıoğlu Cezayir tahtına oturdu.

Kara Hasan bir pars gönüllü adam idi. Kadıoğluna kızıp çıkıp gitti. Kara Hasan gidince Kadıoğlu'nun başına kıyamet koptu. Söylediğine nâdim oldu. Hele güç belâ ile araya şeyhler murâbıtlar koyup Kara Hasan ile tekrar barış görüş oldular.

Kadıoğlu, Kara Hasan'a dayanırdı. Tekrar hatırını almak için altına bedevî atar kısraklar çektirdi. Otağına sarıdan beyazdan yağdırdı. Bütün işleri üzerine kethüda tayin etti.

Kadıoğlu Cezayir'e gelip Kara Hasan'ın yardımı ile tahta oturdu. İlk zamanlarda adalet, ihsan ve cömertlikle kendini tanıttı. Sonradan zulüm ve tecavüzü hadden aştı, olmadık kötülükler icad etti.

Kadıoğlu eskiden beri acem taifesinden hoşlanmazdı. Kara Hasan'ı sevmesi de kerhen idi. Nişlesin ki kendi rahatı için Kara Hasan'ı her belâya siper ederdi.

Halk ve asker üçe ayrılmıştı. Askerin bir kısmı ile ileri gelenler ve ulema gece gündüz bizi anıp hasret çekerlerdi.

Bir kısım asker Kara Hasan zümresi idi.

Cezayir dışındaki kabileler ile içerdeki aşiret Arapları:

«— Allah sultanımız Kadıoğlu'na yardım etsin!»

Derlerdi.

Kadıoğlu derya gazasını battal etti. Deryaya çıkacak tekne de kalmadı. Teknelerin çoğu karada çürüdü. Bu gemi kısmı bakım ister. Bakılıp gözetmekle, bir yanından yapılmak ile göze görülür.

Biz ise kendi elimizle gözümüzle görüp gözetirdik.

Üç sene doluyordu.

Biz Cezayir'den giderken ulema, salih kimseler ve ileri gelenlerle vedalaşırken:

«— Benim bu gitmem kendi reyimle değildir. Elem çekmeyin. Hak teâlâ ecelden aman verip bu Cezayir'de daha kısmetimiz varsa, inşallah sizinle üç seneye kadar yine görüşürüz.»

Demiştim.

Onlar da bu söz üzerine üç seneyi bekler idiler. Üç sene dolmaya az zaman kalmıştı. Benim Cicel'de oldu-

ğumu bilirler ancak söylediğim söze göre geleceğimi ümit ederlerdi.

Bunlar kırk kişi idiler.

«— Cezayir'den çıkıp gitmesi madem kendi isteği ile değildir. Şimdi sözünde durur. Çünkü ricalullah zümresindendir, elbette Cezayir'e gelecektir.»

Diye şüpheleri yoktu.

Türk kabilesinden veli çıkar mı?

Amma üç yılın dolmasına kırk gün kala yarısından çoğunun bu inançları bozuldu. Birgün toplandıklarında ötekilere:

«— Hey adamlar, divane misiniz? Bizler Peygamber soyundan gelmiş iken bile ricalullah yolunda olamıyoruz. Sizler ise Etrâk denilen Türk kabilesinden bunu umuyorsunuz. Cezayir'e üç seneye kadar gelir, diyorsunuz. Halbuki onun maksadı Cezayir'den bir yolunu bulup firar etmekti. Kâfir yakasında bir ada basmak bahanesiyle çoluk çocuğunu alıp nezaketle buradan kapağı attı. Varıp Cicel vilâyetini mamur etti. Kâfir yakasının bütün ganimetini getirdi. Donanma sahibi oldu. Zevk ü sefası buradan iyidir. Hiç bu semte bakar mı? Sizin başınıza soğuk geçmiş.»

Dediler.

Kırk kişinin gördüğü rüya

Böylece hepsinin fikri değişti. Yalnız iki üç kişi kaldı ki, bizim iyiliğimize ve boş adam olmadığımıza şahadet edip dururlardı.

Toplantıdan sonraki gece, bu kırk kişinin hepsi bir rüya görüp ertesi gün birbirlerine anlattılar. Birinin gördüğünü hepsi de görmüş.

Rüyaları şöyle idi:

Bunlar kendilerini, deniz kenarında etrafı gül gülistanlık, akarsuluk, misk ü amber kokar, râyihasından dimağlar bayılır bir yerde buldular. Bir yeşil otak kurulmuş. İçinde nebîler sultanı, doğrular rehberi, yüce ve temiz Hazret-i Muhammed Mustafa sallallâhü aleyhi ve sellem, etrafında Ashâb rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn oturmuşlar. Bu kırk kişi otağın taşrasından bakıp gördüler ki, tahkir edip küçümsedikleri adam al bir elbise içinde, belinde pırıl pırıl bir kılıç, Resûlüllah'ın önünde edep ve tazim ile başı önünde diz çöküp oturmuş.

Resûl-i Ekrem efendimiz buyurmuş :

«— Yâ Hayreddin! Allah'a tevekkül et. Kendi yerine dön. Kâfirlere ve hasmın olan münâfıklara karşı zafer kazan.»

Gazileri siz boş mu sanırsınız

Rüya burada bitmiş, uyanıp:

«— Esselâtu vesselâmu aleyke yâ Resûlallah!»

Demişler.

Sabahleyin bir araya gelip hâli öğrenince, bizi bırakmayan üç kişi :

«— Gözünüzle gördünüz mü, nede ne varmış? Resûlün sancağını çekip ömrünü din-i mübin uğruna harcayan gazileri siz boş mu sanırsınız? Ol gazi size Etrâkliğini de Müslümanlığını da gösterdi. Siz de ne olduğunuzu şimdi bildiniz mi?»

Dediler.

Ötekiler ise başlarını eğip cevaba kadir olamadılar.

Aynı gece aynı rüyayı ben dahi gördüm. Uyandığımda henüz misk ü amber kokusu dimağımda idi.

«— Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah!»

Diye selâm verdikten sonra kendi kendime bu rüyayı tabir edip:

«— Ey koca âsi Hayreddin, bu saadet ki sana erişti. İnşallah yine Cezayir'e dönüp dostlarımızı şâd münâfıkları berbâd etmemiz de muhakkaktır.»

Dedim.

Kalbimden Cezayir'e gitmeye niyet bağladım. Amma kimseye söylemedim.

Cezayir şeyhlerinin mektupları

O gün Cezayir'in büyük şeyhlerinden mektuplar geldi.

«— Ey Paşa efendimiz, bu nasıl şeydir ki, sen Cezayir'in uğrunda bu kadar meşakkat çektin. Tam safasını sürecek iken, kendi isteğinle kalkıp Cicel'e gittin. Bundan maksadın nedir? Mektubumuzu alınca, Resûlüllah aşkına olsun, gelip yine bu toprağı mübarek ayağınla şereflendir. Seni Cezayir kapısına kadar eriştirmek bizim boynumuzadur.»

Demişler.

Resûlullah'ın mucizesi olan rüya bereketi ile Kadıoğlu'nun en çok inandığı ulu şeyhler hep ondan yüz çevirip bize döndüler.

Bu mektuplara verdiğim cevapta:

«Sizler ki şeyhler, murâbıtlar ve bilcümle Arap kabileleri büyüklerisiniz.

«Selâm ve duadan sonra, gönderdiğiniz mektuplar elime vardı. Malûmumuz oldu. Allah sizlerden razı ola.

Lâkin benim size itimat edecek halim kalmadı. Eğer hakikaten sözünüzde sadık iseniz birer evlâdınızı getirip bana teslim edin. Benim de kalbim mutmain olsun. Ayrıca yoldaşlarımın binmesi için yedi bin iyi hayvan kendim için iyisinden bir kaç yedek gönderesiniz.»

Diye yazdım.

Böyle ağır teklifte bulunmaktan maksadım, bakalım bizi hakikaten isteyip dilerler mi, anlamak içindi. Beni hakikaten dilerler ise, istediğim şeyleri de gönül rızası ile verirlerdi. Zira Arap kısmı çokluk vermekle başı hoş değillerdir. Çetin kozdur, kırabilirsen yersin.

Baktım, asker pek gamlı idi.

O sıralarda Sinan Kaptan dokuz pâre tekne ile seferde idi. Sette boğazı tarafına gitmişlerdi. On iki pare aktarma alıp geldiler. İspanya yakasında Gırnata dağından yedi sekiz yüz Endülüs taifesinden müslümanı da teknelere komuşlardı. Sinan Kaptan'a böyle yapmasını ben söylemiştim.

Yirmi bir pâre tekne şenlik ederek Cicel limanına girdiler. Gidip karşıladım.

«— Hoş geldiniz oğullar, safa getirdiniz. Gazanız mübarek ola.»

Diye hal ve hatırlarını sordum.

Amma baktım ki, askerlerin yüzlerinde sevinç eseri yok. Hep gamlıdırlar. Sordum:

«— Nedir oğullar? Sizde ben bir üzüntü görürüm. Hayır ola!»

Hepsi birden:

«— Paşa efendi baba, nasıl sevincimiz olsun? Cezayir uğrunda, Hak katında zayi olmasın, bu kadar zahmetler çektik. Şimdi bir Arap gidisi safasını sürüyor. Şimdi seferden gelirken hava muhalif oldu. Cezayir bizim vilâyetimizdir diye limana doğru yatmağa vardık. Kadıoğlu gidisi istemedi. Kaleden «alarga durun» diye bize top attılar. Pek gücümüze gitti. O zaman bütün yoldaşlar sözleştik, ya sen efendimizi Hakk'ın yardımı ile yine yerine oturtup Cezayir'i Kadıoğlu gidisinin elinden alırız yahut bu yolda hepimiz başımızı feda ederiz.»

Bu sözleri duyunca kalbimden:

«— Ya Resûlallah ne kadar doğrusun!»

Dedim.

Baharda Cezayir üzerine

O zaman bildim ki Allah'ın yardımı Peygamber'in mucizesi ile bizim Cezayir'e gitmemiz muhakkaktır. Zira bu alâmetlerin hepsi aynı günde meydana çıktı.

Askere:

«— Pek güzel oğullar. Hak teâlâ tedbirinizi takdire uygun kılsın. Allah ecelden aman verirse baharda Cezayir üzerine sefer etmeye kararlıyız. Kalbinizi hoş tutun. Hayr olsun!»

Dedim.

Asker de ferahlayıp gülüp oynamaya başladı. Allah'ın hikmetine bak ki aktarma barçalardan biri ağzına kadar çadırlık ile doluydu. Bize de ordugâh çadırı için çok lâzımdı. Sanki bedava gibi geldi. Bu şeyler hep işin rast gelmesinden işarettir.

Bundan sonra sefer hazırlığı başladı. Bütün kış boyu her çeşit levazımatı gereği gibi gördük. Sinan Kaptan'ı çağırıp ahvali ifade ettim.

«— İnşallah ben baharda Cezayir üzerine gidince sen burada kalırsın. Haremim de burada kalacak. Sana emanettir. Ta ki öteden sonra ne şekil emr edersem ona göre iş işlersin.»

«— Başım gözüm üstüne. Başım üzre tapun. Allah teâlâ âkıbet hayırlığı iş rastlığı vere.»

Sekiz bin piyade, dört bin atlı

Bahar gelip etraf yeşerince, Cezayir şeyhleri gelmeye başladı. Ne teklif edip yazdımsa hepsini fazlasıyle getirmişler. Otuz kırk kadar evlâtlarını da getirip rehin kodular.

«— Hemen mücahitler reisi, kâfir ve müşrikler katili, Paşa efendimizin kalbine şüphe gelmesin.»

Dediler.

Bir de, bir al bedevi kısrak getirdiler ki, önüne iz kor yok idi, değeri ölçülmezdi. Oğlum Mehmet Kaptan'dan sonra denizde müzegalere ve karada bu al kısraktan daha sevgili yanımda bir şey yoktur.

Günlerden bir gün, Cezayir, deyip yola çıktık. Sekiz bin piyâde, dört bin atlı, üç yüz çadırlık kuvvetimiz vardı. Şeyhler de adamları ile orduya katıldılar. İki üç yüz kadar atlı da benim etrafımda bulunurdu. Birkaç yüz gaziyi de Cicel'de Sinan Kaptan'la beraber teknelerin yanında bırakmıştık. Ne olur ne olmaz diye.

Dilini ensesinden çıkaralım.

Bu şekilde kona göçe Cezayir'e doğru yola çıktık. Bir akşam Kadıoğlu taraftarı büyük bir köy altına

konduk. Asker çıkarıp karşı koduklarından o köyü berbat harap eyleyip yedi sekiz yüz kelle kestik.

Bunu haber alan civar köyler hep yedekleriyle gelip bana tâbi oldular. Hepsine eman verdim. Evvelki suçlarını affeyledim. Bu iyiliğim üzerine aralarında:

«— Artık ömrümüz oldukça Hayreddin Paşa'nın reâyâsı olalım. Hakkında fenâ söz söyleyenin, hep bir olup dilini ensesinden çıkaralım.»

Diye sözleşmişler.

Sonunda bu haberler Kadıoğlu'na da vardı:

«— Ne gününe durursun? Hayreddin Paşa'nın dokuz pâre teknesini Cezayir'e girmeye bırakmaman pek fazla güçlerine gitmiş. Şimdi büyük ordu toplayıp dört nala üzerine geliyorlar. Gafil olma! Filân köyün halkı karşı geldi de hepsini kılıçtan geçirdiler. Bu hali gören ötekiler boyunlarına mendil bağlayıp yedeklerini rehinlerini getirip ona tâbi oldular.»

Kara Hasan eteğini beline sokup

Bu haberleri işiten Kadıoğlu'nun dudakları çatladı. Şaşkınlığından iki yanına divane gibi bakınmaya başladı.

Onun bu halini gören kethüdası Kara Hasan:

«— Ne oldu, canını mı aldılar? Sen sakın bu lâflara aldırma. Madem ki ben sağım, senin Hayreddin dediğin herif buraya bakmaya kadir değildir. Diyelim ki gerçek olsun. Ne olacak!»

Diyerek cesaret verdi.

Bunlar böyle konuşurken iki üç haberci daha geldi.

«— Hayreddin Paşa kürüdüp geliyor. Siz ne gününüze durursunuz?»

Dediler.

O zaman eski haberlerin de doğru olduğunu anladılar. Kara Hasan eteğini beline sokup asker toplamaya başladı. On iki bin atlı ve sekiz bin yaya olup Cezayir'den bize karşı çıkıp geldiler.

Cezayir'den bir kaç konak beride sarp bir yer vardı. Bunlar oraya gelip konmak için can atarlardı. Halbuki ben onlardan önce o konağa varıp, sırtımı dağa verip yatmış idim.

Kadıoğlu'nun gözüne uyku girmedi.

Kadıoğlu ile Kara Hasan'a :

«— Hayreddin Paşa filân konağa konmuş.»

Diye haber gelince, Kadıoğlu'nun keyfi bozuldu.

Kara Hasan :

«— Ne var be herif! Yer hep birdir. Daha karşısına geçmeden canın çıkacak.»

Diye Kadıoğlu'nu azarladı.

Sonunda gelip bizim karşımıza kondular. Birinci gün büyük savaş oldu. Kadıoğlu'nun askeri büyük kayıp verdi.

Kadıoğlu:

«— Bu hal hayra işaret değildir.»

Diyerek o gece kasvetinden gözüne uyku girmedi.

Kara Hasan :

«— Yarın sabah sen seyret ben onlara ne boza içireyim.»

Dedi.

Ertesi sabah iki asker birbirine karşı olup cenge başladılar. Atlı atlı ile yaya yaya ile bir karışma cengi oldu ki, ya Settâr-ül Uyûb!

Bizim asker o gün her biri güya bir ejderha olup Kadıoğlu'nun askerini dem çekmeye başladılar. Ya medet Allah! Cenk gittikçe kızışıp, iki taraftan kelleler bostan kesimi gibi ayaklar altında yuvarlanmaya başladı. Kulak, tırnak, parmak güya dülger yongası gibi saçıldı.

Cenk sabahtan ikindiye kadar sürdü. Kan gövdeyi götürdü. Kadıoğlu askeri gazilerin önünden kaçmağa başladı.

Şeyh bir mızrak savurdu...

Kara Hasan ise ölümlük yara alıp at boynuna düştü. Bu halde cenk ortasından çıkarıp götürdüler.

O zaman Kadıoğlu'nun aklı başından gitti. Onun o kadar dayanmasına sebep Kara Hasan idi. Baktı gördü ki, iş işden geçmiş, belâ deryası baştan aşmış, o zaman kaçmaya karar verdi.

Kadıoğlu kaçarken bize tâbi olan şeyhlerden birinin yanına düştü. O da fırsatı ganimet bilip yanı başından geçerken yaradana sığınıp bir mızrak savurdu. Öyle sapladı ki öbür tarafından çıktı. Kadıoğlu kısrağının ayağına düştü. Şeyh atından inip Kadıoğlu'nun başını kesip bize getirdi.

«— Bütün düşmanların böyle olsun. Devletinle bin yaşa!»

Diye alkışladılar.

Cins olaydı

Kadıoğlu gibi kötülük dolu bir fitnenin yeryüzünden kalkmasına şükürler ettim. Başını getiren şeyhe Kadıoğlu'nun kısrağı ile yüz altın bahşiş verdim.

Her yerde salâvatçı eksik olmaz. Bilhassa ümeranın yanında. Bunlar:

«— Efendi, bu Kadıoğlu'nun kısrağını şeyhe neden verdiniz. Ona yüz altın bahşiş yetişirdi. O kısrak cins hayvandır. Bin altın eder.»

Dediler.

«— O kısrak cins olaydı, sahibini ele vermezdi!»

Deyip, salâvatçıları mat ettim. Cevap vermeye mecalleri kalmadı.

Kara Hasan'ın kellesini keselim

Kadıoğlu'nun askeri ise bu hali görünce:

«— Biz gayrı kimin için cenk ederiz. Baş giderse ayak durur mu?»

Dediler.

Sağ kalanların hepsi gelip bana tabi oldular. Hükûmet tamamen elimize geçti.

Bu sırada ağır yaralı olan Kara Hasan yanındaki beş yüz Türk askeri ile beraber at boynuna düşüp kaçmakta idi.

«— Beni şimden sonra Hayreddin Paşa'nın elinden bir yer kurtaramaz. Ancak Vahran kurtarır.»

Deyip Vahran yoluna düşmüştü.

Yanındaki beş yüz asker, benim incinip Cezayir-den çıkmama sebep olan küstahlar idi. Divan ortasında yüz seksen beş beldeliyi katl edip ileri geri lâf etmişlerdi.

İçlerinden temizce biri:

«— Biz bu herifin ardına niçin uyup gideriz? Biz kendi başımızın çaresine baksak ya!»

Deyince ötekiler:

«— Ne gibi?»

«— Hayreddin Paşa'ya ettiğimiz işleri unuttunuz mu? Herifi adam yerine komayıp divan ortasında silâlı çekip herifleri katl ettiniz. Gerçi onların katline ulema fetva vermişlerdi. Amma yine hak olan, onların af mı edilip katil mi olunacaklarının hâkim izni ile olması idi. O küstahlığımız şöyle dursun, şimdi vardık herifin düşmanı olan Kara Hasan'ın yanına hempa olduk.

«Kadıoğlu'nun kellesi kesilip yanındakiler bütün varıp Hayreddin Paşa'ya tâbi oldular. Biz ise kaçkın herifin ardınca gidiyoruz. Evvelki kabahatimiz yetişmez gibi kendimizi daha çok kabahatli ediyoruz. Şimdi benim bildiğim budur ki, Kara Hasan'ın başını keselim, sonra hepimiz doğrulup Hayreddin Paşa'nın huzuruna gideriz. Kara Hasan'ın kellesini götürür, halimizi ifade eder, bağışlamasını dileriz. O halim tabiatlı mürüvvet sahibi bir devletlidir. İsterse bizim hepimizi helâk eylesin, dilerse azad kılsın.»

Hoş geldiniz oğullar!

Hepsi de bu fikri doğru buldular. Kara Hasan'ı tutup başını kestiler. Beş yüz yiğit doğrulup yanımıza ordugâha geldiler.

Gördüler ki Kadıoğlu'nun kellesi otağın önünde kazığa dikilmiş durur. Kara Hasan'ın kellesini de yanına diktiler.

«— Devletlüm sen çok yaşa!»

Deyip kendilerini tanıttılar. Özür dilediler.

O zaman ellerimi açıp:

«— Hamd ve şükür olsun yarabbi! Kara yüzlü hayının da belâsını verdin.»

Diye şükr ettim.

Sonra yiğitlere dönüp:

«— Hoş geldiniz oğullar! Safa geldiniz. Benim sizlere pek çok hatırım kırılmış idi. Amma madem ki kara yüzlü hayının başını kesip bana getirdiniz. Ben de ona karşılık, sizin bana divan ortasında ettiğiniz küstahlığı affettim. Evvelki gibi yine oğullarımsınız. Şimdi her ne ise olan oldu. Giden gitti. Bir daha böyle iş işleyen bizden değildir. Evlâdım dahi olsa ortadan kaldırırım.»

Diyerek nezaketle azarladım. Utanıp tövbe istiğfar ettiler. Eskisinden çok bize bağlandılar.

Mübarek bir saatte o konaktan kalkıp, Cezayir'e girdim, yerime oturdum. Cezayir'in büyüğü küçüğü gelip:

«— Saadetler olsun. Elhamdülillah ki yine mübarek yüzünü bize gösterdi.»

Diye sevinç izhar ettiler.

Onun da tarihini kodunuz mu?

Âlim, sâlih ve ileri gelen kimselerden kırk kişi olan dostlarımız da geldiler. Bunlar bizi rüyada görenler idi. Bu rüyayı yalnız kendilerinin gördüğünü sanırlardı. Bizim de gördüğümüzü bilmezlerdi.

Sohbet sırasında :

«— Sultanım, giderken bize bir söz söylemiş idiniz. Ayrılığınızdan mahzun düştükçe onunla teselli bulurduk. Üç seneye kadar kısmet olursa yine gelir, sizinle görüşürüz, diye buyurmuştunuz. Gittiğiniz gün-

den tarih koduk, tamam bu mübarek güne gelinceye kadar üç sene oldu. Ne bir eksik ne bir fazla.»

Dediler.

Ben de:

«— Amma, benim geleceğime delil görmeden üç kişi inandı. Geri kalanınız hep delil gördükten sonra inandınız. Onun da tarihini kodunuz mu idi?»

Diye bir söz attım.

Bunun ne demek olduğunu anlayıncaya kadar da sözü başka sohbete çevirdim.

Bu kırk kişi dışarı çıktıktan sonra söyleşmişler:

«— Gördünüz mü! Geçenlerdeki rüyaya da tarih kodunuz mu dediğini işittiniz mi? Artık hiç şüphemiz olmasın ki bu Hayreddin Paşa mutlaka veli bir adamdır.»

Tekneleri tuti kuşuna dönderdi.

Cicel'de teknelerin ve haremimin üzerine muhafız bıraktığım Sinan Kaptan'a mektup yazdım:

«Sen ki oğlum Sinan Kaptan'sın.

«Nâmem sana varınca, kendin benim müzegalereme binip, harem cemaatimi de alasın. Öteki tekneleri de hep yollu yolunca çekip çevirip Cezayir'e gelesin. Göreyim sizi, Cezayir'e girerken dostun düşmanın önünde büyük şenlikler edesiniz.»

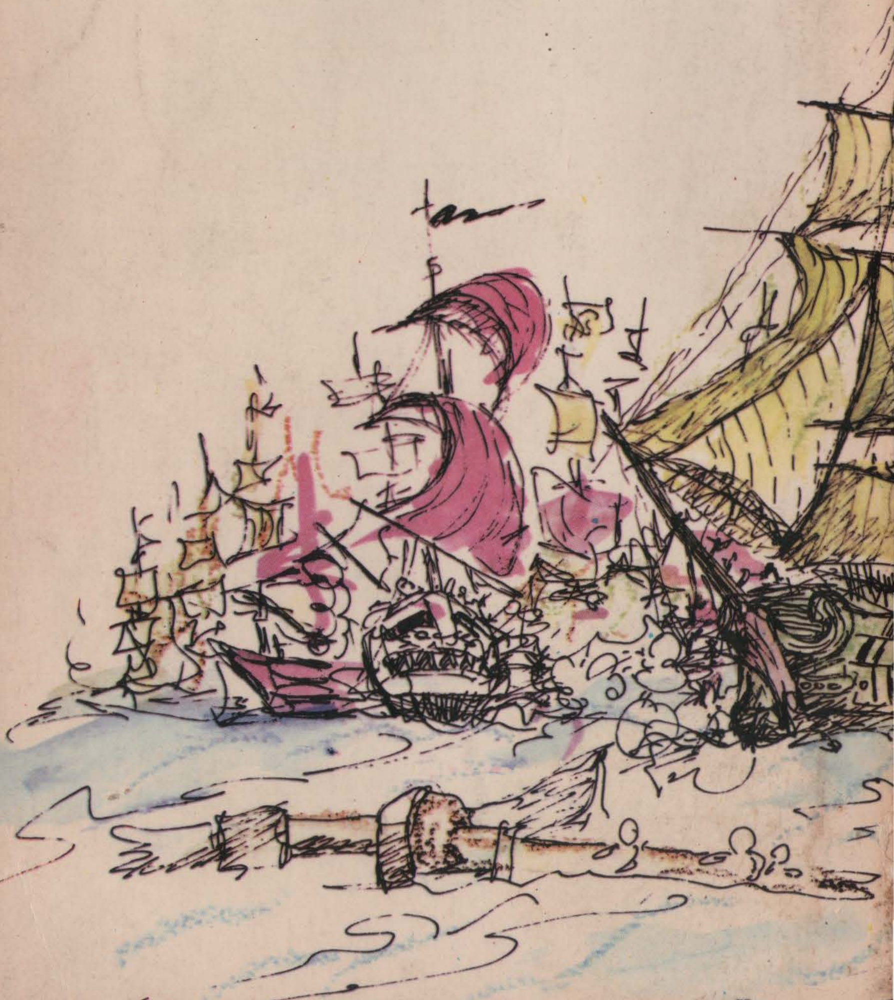
Dedim.

Sinan Kaptan mektubumu alınca, ferah oldu. Sonra tekneleri yağlayıp donatmaya başladı. Süsletip, türlü renkli boyalarla tekneleri tuti kuşuna dönderdi. Müzegalere ise hemen gelin gibi oldu.

Hepsi otuz beş pâre tekne olarak mübarek bir saatte Cicel limanından çıkıp Cezayir'e yaklaştıklarında kumaş sancaklarını ve som sırma filândıralarını diktiler. Top tüfenk alabandası sağarak gelip limana girdiler. Cezayir'in burç ü bârûlarından da «Hoş geldiniz» deyu ikişer üçer kat alabanda sağıldı.

Sinan Kaptan'a da konak verildi. Levent ve gaziler kışlalara yerleştiler. Cezayir limanı teknelerle doldu. Cezayir'e yine ganimet malları aktı. Herkes işinde gücünde zevkinde safasında oldu.

BİRİNCİ CİLDİN
S O N U

kapak düzeni; NECATİ ONAT

FİYATI : 10 TL.